YSTYRIAETHAU

GYFLWR DYN,

BYWYDHWN

Ac yn yr hwn fy i ddyfod.

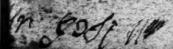
O Waith y gwir Barchedig Dad yn Nuw, Ger Taylor, D. D. gynt Arglwydd Escob Dan a Chonnor. Lin Secons

Ac a Gyfieithwyd gan Gr. Wynn. Offeiriad Llan Gadwaladr.

O na baent Ddoethion, na ddeallent byn, nad Istyrient ei Diwedd. Deut. 32, 29.

Am iddo Istyried a Dychwelyd oddiwrth ei boll gamweddau y rhas a wnaeth, gan syw y bydd byw, ni bydd Marw, Ezec. 18. 28.

Printiedig, yng Nghaer-lleon, gan

YSTMRI MITHING MANATON Y CHAMAE MWILL Levil Die Than . 128 riest et kültstell. Denne gerfall of the first of a National cities and many the state of and the second second remainded the street learn and the second 116 usin stong anda

Y

Darllennydd Hynaws.

MI a Ystyriais y Golygiadau Santlaidd Dwymol hyn o Gystwr Dyn yn y Bowyd hwn, ac yn yr hwn sy i ddysod, yn bwyllus. Ni ddarllennais i erioed ddim a mwy Cyssur, nac a wnaeth ddysnach Argrass ar fy Enaid: Am hyny, gan obeithio y gweithiant selly ar eraill, yr wys yn dymuned i bawb eu darllen hwy, a'r sydd yn chwenych na Dedwyddwch yn y bywyd hwn, na Gwynsyd yn yr hwn sy i ddyfod.

Yma di elli weled ferfyll gyflwr Mawredd Dynawl; Tynghedfen Teyrnafoedd; Diben Kmerodraethau,; Claddedigaeth y Byd; Amter wedi ei otfod yn y Llŵch; a'r om a'r Dych-

ryn o'r Farn ddiweddas.

Yma di gei Olwg o Fawredd y no, a Gegoniant y rhai Bendigedig; ac o Drum a Theychineb y Damnedig. Dyledus Yffyrioch o ba rai a fâg ynot ti Sancteiddrwydd buchedd. Mid all dim fôd yn fwy effeithiol (yn y dynam gwaethaf hyn) i Ddwyn i ti Ddedwyddwei

A 2.

vai

thau hyn. Mae gwir Dduwioldeb yn hau 't had o'r Mowredd mwya fafadwy. Mae dynion o Rinweddau moesawl fal Diamond, cyfoethog, ond heb lyfahau; rhaid yw Ofn Duw iw gwneud hwy 'n ddisclaer, ac iw gosod yn deg.

Mae Gwasanaeth Dun yn cynnwys ynddo ei hun bob math o ddedwyddwch a Bendithion.

A wyt ti'n chwennych Cyfoeth? Gwasanaetha Dduw ac ni elli fod byth yn Dlawd: A wyt ti yn chwennych Derchasiad? Bydd fyw 'n Sanstaidd a Dwywol, (i'r hyn y mae'r Y-styriathau yma yn oreu Cymmorth,) a thi gei fyned o Râs i Ogoniant; am mai Gwawrddydd a dechreuad Gogoniant ydyw Grâs, gan nad yw Gogoniant ond Cyssylltiad disclaer o Rasau; ond megis yr Enaid o Sansteiddrwydd. Ni ddaliaf monot ddim hwy, ond mi attolygaf ar Dduw fod i'r Sanstaidd Thriaethau hyn weithio felly ar dy Enaid, fal y cassich dy wneud yn gysrannog o'r Tragwyddol bŵys hwnnw o Ogoniant y sy ynghadw i bawb a'r ai carant ac ai gwasanaethant Es.

Dy Gyfaill a'th Wasanaethwr yng Nghrist Jesu.

B. Hale, D. D.

d (T

aı

arranka anton

At y Darllenwyr.

The Scriffennodd yr Awdur dyscedig a Duwiol hwn amryw Lyfran buddiol i hydorddu Jechydwriaeth y darllenwyr, a hwn yn olaf
(mae'n debyg) i'n cymmell i ddewis ein cyflwr
Tragwyddol yn gall tra yr ŷm etto yn y ffordd iddo; a hyn trwy ddangosi ni Ogoniant y Nêf, (hyd
y galler ei amgyfired yma,) a'r dychryna'r Trueni
o Uffern. Fal os darllen dyn ac ystyried y thai'n,
y cynhyrser ef i meithio am ti Jechydwriaeth tra mae'r dydd yn parbau, iw achub ei hun rhag Trueni,
ac i Siccrhau iddo Deyrnas Nêf, ai holl Hyfrydwch

am ei Ran yn dragwyddol.

5

F

Ac mae hwn yn waith anhepcor; ic, hwn yw run peth aaghenrhaid i bob dyn, Lu. 10. 42. am cin bod wrth ein Natur mewn cyflwr nad allwn mor bod yn gadwedig ynddo; Eph. 2. 3. O achos pa ham y dywed ein Jachawdr, Oni ail-genir dyn nid all ef weled Teyrnas Ddiw; Jo. 3. 3, 5, Se oni byddwn wedi ein troi oddiwrth ein holl ddrygioni, a dyfod yn Greaduriaid Newyddion, fef, yn gyfryw ac y mae Gorchymynion Dum yn ei ofyn, yn gyfiawn a Sanctaidd, i garu a gwafanaethu yn Arglwydd a'n holl Eneidiau a chwbl y fydd ynom, hydoni byddo'r Arfer (trwy ei Ras lif) wedi dyfod yn Natur i ni: A pha fodd y gallwn ddyfod hyn heb yffyried ein Cyflwr? Can's, yr hwn wyr ei fod yn glaf, ni chais Feddyginaieth?

miaeth? Ond trwy ystyried yr ym yn dyfod i ymchwelyd yn y modd hwn, i ddiangc rhag Marwolaeth, ac i gael bywyd, Ezec. 18. 28. Ps. 119. 59. b f

dn

rii

w

yt

in

Fe fernir ein holl weithredoedd ni, ac fe fydd ein cyflwr Tragwyddol ni yn ôl yr hyn a wnelomi yma yn y cnawd, 2 Cor. 5. 10. A pha fodd y gallwn ni 'n cymhwyso 'n hunain i'r Farn hon lle y bernir ni naill i'r Nêf ai i Uffern, onid Ystyriwn ein Gweithredoedd fal Dafydd, Ps. 119. 59. fal y gallom ymwrthod a'r drŵg, edifarhau, a throi 'n traed at dysiolaethau 'r Arglwydd? Ae mae hyn yn llwyr anghenrhaid i bawb, am nad all dimasian fyned byth i'r Nef; Dade. 21. 27.

Ac yr ŷm ni ym mysc Gelynion ddigon y sy'n ceisio yn oestadol ein denu i bechod, a distryw; a pha fodd nad yw raid i nineu fod yn oestad yn ystyried ein sfyrdd, rhag iddynt us Amser ein troi o sfordd y Bywyd a'n dinistrio?

Amser ein troi o ffordd y Bywyd a'n dinistrio?

Je, Ai nid yw'n rhaid i ni ystyried pob peth
a'r a wnelom, os mynnwn ddim dâ o hono? Ac a
allwn ni feddwl nad yw Ystyriaeth yn anghenrhaid yng waith ein Jechydwriaeth ni, yr hwn
yw'n holl Ddyled, doethineb a Dedwyddwch
yma, ac a'n dŵg (drwy Ras a haeddediga thau Jesu Grist) i anhraethol Ddedwyddwch a Gogoniant yn y Nef; lle y cawn orfoleddu bŷth heb ddiwedd. Hyn yw'r sfrwyth
o'r ystyriaeth hon. Am hyn, mi a geisiais roi
i chwi yr ystyriaethau hyn yn eich jaith eich
hunain fal na byddech heb y lles o honynt: Gobeithio y Cydddygwch a'r gwaith fal ac y mae, a
phe gwyddech trwy ba anghysleusdra y gwnaed

dwn i yn fynych lawer milldu oddiwrth y rintiwr ac yntef heb ddeall gair o hono, heb w llawer rhwystr arall; felly se ddaeth llawer ythyren o'i lle. Etto chwi gewch feddwl yr wdur yn gywir, a thrwy Ras Duw Les i'ch Lneidiau.

WMSTA

d

d

n

ł

a

1

ì

a

Yr hyn oedd amean ac yn

Dymuniad eich Gwladwr.

RECEIVED REPORTED IN

Pea. IX. Mae diepedd Byrgd Meller Gur.

Fen. K. Dineck tolk Anger.

Y

CYNHWYSTAD.

LLYFR. I.

Pen. 1. Y Sstyriaethau o Amser, ac o Gyst yn y Bywyd hwn.	1
Pen. II. Mae pob peth o'r tu yma i'r Nef y fydlog a darfodedig.	
Pen. III. Mae pob peth tan y Lleuad yn ddi	
Pen. IV. Gwagedd dŷn.	20
Pen. V. Y Trueni o Fywyd Amserol. Pen. VI. Diwedd Bywyd Amserol.	40
Pen. VII. Am Farwolaeth, a'r heerwydd o	boni.
Pen. VIII. Am y Moment bronco ymbâ un yr	6i ydym
i farw. Pen. IX. Mae diwedd Bywyd Amferol yn of	72
	93
Pes. X. Diwedd boll Anser.	77

moses soing for Pen. XI. Am y diversod olaf . Amfer, de Fars y [ydd' in rhoddi ar bob peth yn y Bld. 10] LLYFR. and the fore PEN. M Faint Pethau Tragwyddol. Pen. II. T Maint o Dragwyddol Anrbydedd y rhai Cyflawn. 173 Pen. III. Am Gyfoeth Tragwyddol Deyrnas Net. Pen. IV. Am Faint Tragwyddol ddifyrroch. Pen. V. Am Ardderchangrwydd a Dedwyddwch Eneidiau a Chyrpb y rbas Cyfixwn yn y Bywyd Tragwyddol. Pen. VI. Myriaethau o Dragwyddol Ddrygau, o Druenus gyflwr y rbai Damuedig. Pen. VII. Am y Caethiwed a'r Poenau Tragwyddol. Pen. VIII. Poenau Galluoedd Enaid Damnedig. Pen. IX. T Frwyth y ellir ei dynnu oddiwrth yr idym Myriaeth o Dragwyddol Ddrygau. 72 Pen. X. Ir anseidrol Euogrwydd o Bechod Marwol, dŵy. trwy 'r bwn yr ydym yn colli Dedwyddwch y 93 Nel, as yn swympo i Dragwyddol Ddrygau 210 77

Dyn

nse-

ygus

20

29

40 50

61

Pen

BENEFACTORS and ENCOURAGERS, and other Subscribers, for the Publication hereof.

A.

Afaph. Right Reverend Lord Bishop of St.

B.

The Right Reverend Lord Bishop of Bangor,

Mrs. B. Barker,

The Reverend Mr. John Bray, Vicar of Llanslin, The Rev. Mr. Boycott, Rector of Whittington,

The Reverend Mr. Benjamin Conway, Vicar of Northope.

The Hon Sir Robert Cotton, of Lleweny, Bart.

John Chambers Esq;

Hugh Clough of Green Esq;

Thomas Cupper of Llandy Sylio, Esq;

D.

The Reverend John Davies D. D.
The Reverend Mr. R. Davies, Vicar of Ruabon,
Mr. David Davis of Pen y Bont.

The Rev. Mr. Evans, A. M. Vicar of St. Afapl The Rev. Mr. Evans, Rector of Llandegla,

Richard Edwards Efq;

The Rev. Mr. Richard Edwards, Vicar of Lianvair.

The Rev. Mr. George Edwards, Rector of Llas Armon.

The Rev. Mr. Rd. Evans Rector of Penegos. The Rev. Mr. John Edwards of Llan Orin, Mr. Griffith Evans of Tafier,

Mr. David Foulkes,

ł

n

t.

11

of

rt.

bont

,

Evan Griffith of Tan & Bwlcb, Efg.

The Rev. Mr. John Humphreys, Vic. of Meived, The Reverend Mr. Hanmer of Sylattyn, Richard Heaton of Green, Efg.

Mr. Michael Jones of Llanbrynmair The Rev. Mr. John Jones, Vicar of Wrext Mr. Jones Apothecary in Denbigh, The Rev. Mr. Hugh Jones, Rector of L Madam Jones of Llanrhaidr, The Rev. Mr. Robert Jones, Vicar of Ruddien, The Rev. Mr. John Jones, Rector of Hope Mr. John Jones, Clr. Usher of Llanrust School, Mr. Hugh Jones of Ddol, Gent. The Rev. Tho. Jones D. D. Vicar of Agergelett.

The Rev. Mr. John Jones, Rector of Budvean, Mr. Robert Jones, of Dole elley,

The Rew Mr. Robert Jones, Vicar of Donfavr, Madam Jones of Squennan,

William Jessop, Esq; Chief Just Wales,

ohn Jones of Squennan, Esq Thomas Jones of Llandy Sylio, Esq; Vaughan Jones, Curate or Wrexbam. The Rev. Mr. John Kenrick, School-Matter of Llanrws. The Rev. Mr. Roger Kynafton, Rettor of Llanvecben. Mr. Kenrick Counsellor at Law. The Reverend Mr. Thomas Lloyd of Plas-Power Eubule Lloyd of Pen y Lan, Efq; John Lloyd of Foxball, Efq; Edward Lloyd of Gwerclass, Esq. Mr. Rhees Llwyd of Rhydonnen, Foulk Lloyd of Bryntlyarth, Efr. Mr. John Lloyd of Llandulas, The Rev. Mr. Hugh Lloyd, Vicar of Mould The Rev. Mr. Arch-Deacon Langford, Maurice Lewis, Efg; The Rev. William Lloyd, Rector of Llanfrothen, The Rev. Mr. Lewis Lewis, Vicar of Bodvery, Gwyn Lloyd of Hendur, Elq. Rice Lloyd of Dolly Gelynen, Efq. John Lloyd of Rhuaidag, Efg. The Rev. Mr. William Lloyd of Keven, Clerks The Rev. Mr. Richard Lloyd Rector of Llanz vibangel. The Rev. Mr. Hugh Lewis, Rector of Halkin, The Reverend Dr. Morris Dan of Banger,

To

M

L

M

HM

The Honourable Robert Middleton, of this Caftle, Efq; Roger Mostyn of Aberbiriaeth, Efq. Capt. Maddocks, E/q; Richard Mostyn, of Pen-bedm, Efq. ohn Middleton of Kevny Were, Efg. Roger Mostyn of Kilken, Esq. Gedwyn, Thomas Martyn, Efq, Justice of North-Wales. The Rev. Mr. Roger Mostyn, Rector of Call Richard Mytton of Hallsone, Elg. Madam Middleton of Groes-Newydd. John Middleton of Gwaen-Troogs Efgs William Mostyn of Bryngwin, Efg. Robert Maurice of Istrad, Esq; Richard Morris of Ofneftry, Eff. John Nanney of Maefypandy, Efg. Mr. Jenkin Owen de Llandwoos, Ch. Mr. Edward Owen of Garthyngharad Lewis Owen Gir. Mr. Edward Owen of Gwaftadfrys Hugh Owen of Caerberllan, Efq. Madam Owen of Peniarth William Owen of Porkinton, Ffg; Arthur Owen of Brymbe, E/9; The Reverend Mr. Price, Rector of Skeivin The Rev. Mr. Rob. Patrick, Rector of Ke

The Rev. Mr. Walter Price, Vicar of Llan Gum, The Rev. Mr. Peter Powel, Rector of Llanyckil, The Hon. Thomas Puleston, of Emerals Efq; ohn Puleston of Havod-ywern, Bfq;

The Rev. Mr. Lewis Price, Vicar of Llanvair.

Mr. Henry Powell of Glan y Wern, John Pugh of Mathewarn, Efq;

Mrs. Mary Pope.

The Rever. Mr. Pool, Rector, of Babbington in Worrel.

he Rev Mr. Parry, Rector of St. Bride's Chefter. Dr. Powell of Lanymynach.

The Rev. Mr. Roberts, Vicar of Eglwys Fach, The Reverend Mr. Roberts, Vicar of Chirk, Evan Richard, Gent. Mrs. Magdalen Roe.

George Shakerly, Efq; John Salisbury of Bechegrig, Efq. Mr. Simon Sherlock.

200 200 V L

Roger Frevor, of Llanvechen; Efq; Simon Thelwall, of Blainyale, E/4; Arthur Trevor; of Br. Kinallt, Efg. Madam Prudence Trevor.

William Vaughan of Bronbeulos, Efe Mr. Robert Vaughan of Dol y melyullyn, William Vaughan of Caer Gay, Efg. obert Vaughan of Hengurt, Efq;

The Hon. Sir Griffith Williams of Marle, Bart.
The Hon. Sir Will Williams of Llanvord, Bart.
Watkin Williams Wynn, Esq., and his Lady,
George Wynne of Leeswood, Esq.,
Robert Wynne of Plas Newydd, Esq.,
The Rev. Dr. Wynne, Chancellor of St. Asaph.
John Williams, Esq., Counsellor at Law,
The Reverend Mr. Arthur Williams, Rector of
St. Mary's in Chester,

The Reverend Mr. John Wynne Cler. of Corwen Robert Williams, E/q; Counsellor at Law, The Reverend Mr. Hugh Wynn L. L. B. Re

Etor of Dol gelley,

in

T.

William Wynne, of Maesynewold, Esq. Cadwalder Wynne, of Voylas, Esq. William Wynne of Rhos, Esq. Robert Wynne of Bodscallen, Esq. Edward Wynne, of Llanusydd, Esq. Mr. David Williams of Lodge, The Rev. Mr. Maurice Wynne, Clr. Edward Williams of Istym Colwyn, Esq.

Portort Erans, his how

Googe Juond. Deposit

l n The phonology of the chant the chart of the chant of the chart of the

YSTYRIAETHAU

0

GYFLWR DYN

LLYFR. I.

PEN. I.

Ar Amfer, ac o Gyflwr Din yn y Bywyd bwn.

R holl hanes a'r y mae neb o'r Philosophyddion yn ei roi am Natur Amser, wedi chwilio ac ymosyn yn ddichlyn am dano, yw byn, sef, nas gwyddent pa beth ydyw ef. Yr wybodaeth sŵya a'r a allent ei chael am dano yw, Nad oes dim Amser yn bûr: Ac mai hwnnw yn un g a ellir ei alw yn Amser, yr hwn sy bresennol, yr hwn nid yw ond Moment: A pha fodd y gellir dywedyd fod hwnnw yn bôd, gan mai'r unig achos paham y mae ef, yw, am na bŷdd ef ddin, eithr y mae yn myned i'r hyn a aeth heibio, sal ac na allwn ni ddywedyd ei fod ef yn bôd. Dilyniad o Fomentau yn un'g ydyw hansod Amser, neu o bementau yn un'g ydyw hansod Amser, neu o be-

Ř

thau

On

pa

yr

na

Ci

ct

fer

OT

By

yr

eit

W

de

gy bl

yr

yr fe

W

pa

ar

do

W

M

g) W

thau rhedegog, y sy'n bod yn unig trwy rediad Momentau, ac yn newid cynnifer'o wynebau, ac fydd ynto o Fomentau; ac yn llithto allan oddwylaw yr hwn a fynnai ei ddal ef; Tra'r ydym yn ei henwi yr ydym yn ei golli; mae ef wrth ei Natur mor deneu fasw, ac na byddai ond fal pwyso'r Tan, neu fesur y Gwynt geisio attal y peth newidiol hwn; mae yn difannu mewn Moment, a thra yr ydych yn meddwl ei ddangos a'ch bŷs, fe aeth ymaith. Nid oes genym ni ond Moment yn unig yn ein gafael, a hwnnw wedi colli yn y mymryn presennol yn yr hwn yr ŷm yn meddwl ei ddal et. Gwelwch gan hynny pa beth yw ymdiried i Fywyd dynawl, gan mai Aelod yw er o'r peth fydd mor anwadal a chwidr ac Amfer, yr hwn fy'n rhedeg ac yn myned ymaith yn ol rhediad yr Haul, a Chylchiadau y fer yn y Furfafen. Gwybydd gan hynny nad a thraed o Blwm y mae Angen yn dy ddilyn di, mae e yn rhedeg ar dy ôl di mor gyflym a'r fer, Cyflymdra pa rai fy mor rhyfeddol, a'u bod hwy yn ol cyfri eymhedrol Clavius yn rhedeg mewn un diwrnod fwy na Mîl a dwy ar bymtheg a hanner o Filiwnauo Legau; ac mewn un Awr fŵy na dŵy a deugain o Fyrddiwnau. A'r un cyflymdra y mae Marwolaeth in dy ganlyn ditheu; Pa fodd nad ŵyt yn crynu? Pa fodd nad ŵyt yn ofni? ni roir Bywyd ei hun ini ond bob yn rhan a rhan, ac y mae yn cynnwys ynto gynnifer o rannau o Fatwolaeth ac o Fywyd. Mae Oedran Mebyd yn marw pan ŷm yn dyfod i oed Plant, a'r Oed hwnnw pan ddelom i oed Jefengtyd, ac oed Jefengtyd pan ddelom i Oedran Gwŷr, a hwnnw pan ddelomi yn Hen, ie, ac mae henaint ei hûn yn marw pan ddelom yn ddiallu: Fal ac yr ŷm yn amfer yr un Bywyd yn cael llawer Marwolaeth, ac er hynny prin y medrwn ni ein perswadio ein hunain y byddwn farw unwaith. Bwriwn olwg ar ein Bywyd a aeth heibio; yftyriwn pa beth addaeth o'n Mebyd ni, o Oedran plant ac o'n Hiefengtyd, mâent hwy yr awrhon wedi marw yn-om; yn yr un modd y bydd marw pob Oed o'n Bywyd a'r fydd i ddyfod. Ac nid ŷm ychwaith yn marw yn unig yn yr Amferau pennaf o Fywyd, eithr mae pob awr, a phob Moment yn cynwys ynthi fath o Farwolaeth, yn nilyniad a Chyfnewidiad Pethau: Pa fodlonrwydd fydd mewn bywyd nad yw yn marw drwy ryw driftwch yn ei ddilyn? Pa Gyffudd o Boen nas dilynir gan ryw gymaint neu fwy Gond nac ef ei hun? Pa'm y blinir ni am y peth fydd absennol, gan ei fod yn ein hansodloni pan yw 'n bresennol? Y peth yr ŷm yn ei chwennych yn anamyneddgar, pan seddianner ef, y mae yn dwyn Gotal a gosid, tr. Itwch a Thrallod.

NID yw'r amfer byrr y mae un difyrrwch yn parhau gyda ni, iw fwynhau yn gyflawn ac i gyd ar unwaith, ond iw brofi bob yn rhan; fal a phan ddel yr ail rhan nid ŷmi yn teimlo dim o ddifyrrwch y rhan gyntaf; mae yn ei leihau ei hun bab Moment, ac yr ŷm ninne yn oeffadol yn marw gydac Ef; gan nad oes un Mymryn lleiaf o Fywyd nad yw Marwolaeth yn ennill arnomi; nid yw Symmudiadau y Nefoedd ond cyflym dro y werthyd y fydd yn dirwyn i fynu Edef ein Bywyd ni; a March tra buan ar ba un y mae Marwyd ni; a March tra buan ar ba un y mae Marwolaeth

0

tiry in add in

din

 $\mathbf{d}\mathbf{d}$

din

nga

nol

hy

lae

ac

o'r

dd

vn

fet

na

CW

we

h

Yr

á

fei

w

A

01

fo

CY

de

et

h

Oi

m

B

n

wolaeth yn cyflym redeg ar ein hôl, ac nid oes un Momento Fywyd nad oes i Farwolaeth yr un Awdurded aci Fywyd, nac un rhan leiaf o Fywyd nad ŷmi yn ei rannu ef a Marwolaeth; fal ac os ystyrir y peth yn dda nid ymi 'n byw onid un Mymryn yn unig ac nid oes genym mor Bywyd ond tros y Mymryn presennol o Amser. ein Blynyddoedd a aethant heibio yr awrhon wedi ditannu, ac nid ŷm yn mŵynhau mŵy o honynt, na phed faem wedi marw eisoes; y Blynyddoedd i ddyfod nid ŷ'm yn byw monynt hŵy, nac yn meddiannu mŵy o honynt na phe byddem etto heb ein geni : Doe a âeth heibio, y fory nis gwyddom beth a fydd : Fe aeth Oriau o'r dydd heddyw heibio, ac nid y'm yn byw monynt hwy, rhai eraill fy i'ddyfod a pha un y gawn ni ai byw y rheini ai na chawn nis gwyddom ni. Felly wedi cyfri pob peth, nid ŷm yn byw ond y Munudyn presennol hwn; acyn hwn helyd, yr ydym yn Marwe Fal ac na allwn ddywedyd, Fod Bywyd yn ddim ond hanner Munudyn, Gwahan diran, etto wedi ei rannu rhyngddo ef a Marwo. laeth.

Trwy Refwn y gellir galw y Bywyd hwn yn Gyfeod Angeu, am fod marwolaeth yn dyfod arnom yn lledradaidd tan gylcod Bywyd; a megis ac am bob Cam y mae'r Corph yn ei roi, mae'r cyfod yn rhoi un arall, felly, am bob cam ac y mae ein Bywyd ni yn fymnud ymmlaen, mae Marwolaeth yn myned ymmlaen gydac Et, ar yn un Cyflymdra; ac fal y mae Tragwyddoldeb yn oeftad yn dechreu, ac y mae hi am hynny yn barhaus ddechreuad; felly y mae Bywyd byth yn diweddu

diweddu, ac am hynny f' ellir ei alw yn barhaus ddiweddiad, a Marwolaeth oestadol. Nid oes dim disyrrwch mewn Bywyd yr hwn pe parhae ngain Mlynedd cyfain didorr, a all fod yn bresennol gyda ni ddim hwy na'r Moment presennol, a hynny a'r fath Wrth bŵys fel ac nad yw Marwolaeth yn ymddangos ddim llai ynddo na Bywyd.

P E bae ddyn yn Arglwydd ar aneirif Fydoedd, ac yn meddiannu anfeidrol Gyfoeth, os byddent o'r diwedd i ddarfod, ac yntef iw gadel hwy, fe ddylaed eu cyfri hwy am ddiddim: Ac es oes ymhob pethau amferol y briodoliaeth da ŵg hon fethu a darfod, ni ddylaent gael dim niwy cyfri

na phe baent heb fod.

O druenus Gyflwr Natur ddynol! Ofer yw'r cwbl yr ŷm yn ei fyw heb Grift; Pob Cnawd fy wellt, ai boll Ogoniant sy fal blodewyn y Maes. Ymhile y mae 'r hardd Wynebprydhwnw'r awrhon? Ynih le 'r awrhon y mae Urddas yr holl Gorph? á pha un megis a dilledyn tèg y dilladwyd prydferthwch yr Enaid unwaith? Och Grefyn! Gwywodd y Lili, trodd Porphorliw y Fioled i lafwyn Am hyn yftyriwn pa beth fy raid ddyfod o honom mewn amfer, (a'r hyn byddwn fodlon neu anfodlon) nid all for ymhell oddiurthym; can's pe cyrhaeddai e'in Bywyd tros Naw cant o flynyddoedd, a phe rhoddid ini ddyddiau Methufalem. etto holl yspaid Bywyd wedi iddo unwaith tyned heibio, (a heibio rhaid iddo fyned) ni hyddai ond diddim, a rhwng yr hwn fy'n byw ddeng mlynedd a'r hwn fy'n byw Mil, pan ddel diwedd Bywyd a'r anocheladwy anghenrhaid Farwolaeth, ni bydd gronyn o ragoriaeth, ond yn unig bod yr

mw wyd

V C

dŷn

dwy

y B

y N wy

y fy by v

fice

dy

Yr

rar

ma

yn

mu

L

gis T

fa

rh

ra

w

fa

d

un a fu fyw hŵya, yn ymadel yn fŵy ei lŵyth (Bechodau.

One R yw'r holl Anrhydedd, ofer yw pob Can moliaeth, Cyfoeth, a difyrrwch Bywyd; yr hwn ac ef ei hun mor fyrr a brau, fy'n gwneyd pob peth yn ofer a'r fydd ar pŵys arno, ac felly fy 'r dyfod ei hun i fod yn wagedd o wagedd, ac yn wagedd hollawl. Pa gyfria wneitti o dŵr ai fail ar Sugndraeth? Neu pa ddrogelwch y ddifgwylit mewn llong dyllog ? Yn ddiau, ni ddylaeti wneyd dim mŵy cyfri o bethau 'r Bŷd hwn, gan e'u bod wedi e'u feilio ar beth mor ansafadwy a'r Bywyd hwn. Pa beth a all holl bethau dynawl fod, gan nad yw Bywyd yr hwn fy 'n e'u cynnal hŵy, ond fal Mwg, medd Dafydd, mor ddi fylwedd ac ef, ac ond ychydig darth meddai Apuin yn ol Jac. 4 14. Tr hwn sy'n difannu mewn Moment? A phe parhae fil o Flynyddoedd, er hynny pan ddae i'w ddiwedd, un hŷd fyddai a'r hwn ni pharhae ond un diwrnod. Can's nid yw dedwyddwch Bywyd hir mwy nac un Bywyd byrr, ond mŵg a Gwagedd, gan fod pob un yn myn'd heibio, ac yn diweddu ym Marwolaeth.

Guerricus difinydd tra Enwog, wrth glywed darllen y 5 Bennod o Genesis, ymha un y rhoir cyfri o Feibion a Hiliogaeth Adda, yn y Geiriau hyn, Holl sywyd Adda oedd Naw Cant a deg ar bugain, ac efe a fu farw; Bywyd ei Fab Setb oedd naw Cant a deuddeng Mlwydd, ac efe fu farw ac felly ain y lleill; ef a ddechreuodd feddwl ynddo ei hun, os oedd y fath a chymmaint Gwŷr a'r rhain, Gwedi cyhyd amser, yn diweddu ym Marwolaeth, nad oedd ddiberigl golli

mwy o Amser yn y Bŷd hwn, eitht sichau ei Fywyd yn y cyfryw fodd, ac er ei golli ef ymma, y cae Efe ef gwedi hyn. Beth a all hoffderau dŷn fod, gan nad yw ei Fywyd ef ond Breuddwyd? cyscod, ac fal tarawiad Llygad! Os yw y Bywyd hwya i gŷd yn fyrr, beth all difyrrwch y Moment hwnw todae day ba un y collir ded wyddwch tragwyddol? O mor ofer yw dyniol y sy'n gweled Bywyd march, ac ynt yn ceisio byw 'n hîr, ac nid byw 'n dda? Gan fod yn gwbl sicer, y gall pob dŷn fyw 'n dda, orid na all un dyn pa oed bynnag a gyrhaeddo, mor byw 'n hir; Yr ŷm ni 'n marw bob dydd, ac yn colli thyw ran o Fywyd bob dydd; a phan ŷm ni yn prifio mae 'n Bywyd ni yn lleihau; ie a'r dydd hwn ymmha un yr ydym yn byw, yr v'ni yn ei rannu ef ac Angey. Fe gyffelybir ein Bywyd yn Llyfr doethineb'i fynediad Cyscod, yr hwn megis ac y gellir dywedyd ei fod yn fath o nos, felly f ellir galw Bywyd yn fath o Farwolaeth; Cans fal ac y mae yn y Cyscod ryw ran o Oleuni, a rhan o Dywyllwch; felly mae yn ein Bywyd ni, ran o Farwolaeth, a rhan o Fywyd, hyd oni ddiweddo mewn gwir Farwolaeth, a chan ei fod i ddiweddu yn gwbl, a'i ddiddymmu, ni haedda fawr gyfri, yn enwedig o'i gyffelybu i Dragwyddoldeb, yr hwn fydd fa adwy, ac yn parhau bŷth. Y Cyscod p'le bynnag y cerddo, ni ad ddim ol o bono yn ei ffordd, ac o'r Gwŷr mwyaf yn y Bŷd, pan fyddont unwaith wedi marw, nid des dim mŵy yn parhau, na phe buasent erioed heb fyw. Pa nifer o Emerodron ym Mrenhiniaeth Assyria fuant Lywiawdwyr y Byd oflaen Alecfander cy-

Fe

N

d

d

.

y y

4

b

Fu

vl

ıt

ric

all

ico

ŷ

eir

a

nr.

on

(

No

na l)

05

4m

Tra

*

M.

lia

ir

/11

niv

iv

stal ac yntef ar ei hol hwy? Ac yr awrhon nid oe genym ni ddim o'u hanes, na chymmaint a'i Henwau hwy; Ac o'r un Alecfandr Fawr hwn, p beth fydd gennym ni heddiw, heblaw y fŵn gwa o'i Enw Er? Nid oes dim sefydlog yn y Bywyd hwn, mae 'r Lleuad yn newid bob Mîs, ond mae Bywyd dyn yn newid bob dydd, bob Awr, weithiau mae ef yn Glaf, weithiau 'n jach, wei thiau 'n drift, weithiau yn llawen, weithiau 'n ofnus. A pha nifer o ddychmygion-meddwl y blinir ef? A pha sawl llasur a phoen y mae'n ym drechu beunydd? A pha feddyliau a thybiau y mae 'n ei boeni ei hun? Pa beryglon Enaid Chorph y mae 'n rhedeg iddynt? Pa Wagedda a wel ef o'i anfold? Pa Sarhaadau y mae 'n e dioddef? Pa Anghenion a Thrallodau? Y cyfrys ydyw ein holl Fywyd ni, fal ac y mae 'n ym ddangos i fod ond ychydig llai drwg na drwg Uffern, ond yn unig am y Gobaith fydd gennyn daeth Chan, ein ievengstyd o Bechod, ein cy flawn Oed o driftwch, an holl Fywyd o Beryg lon. Nid oes neb yn fodlon i'w gyflwr, ond y hwn a fyddo farw tra mae'n fyw, yn gymmain ac nas gall Bywyd fod yn dda, oni bydd yn te bygu i Farwolaeth. Gan hynny, gan fod ho amfer y Bywyd hwn mor fyrr, ac nas gwyddor pa hýd y parhá ef, llawn twriadwn yn gwb mrous na chollom er dim me'r Odfa i ennill Trag wyddeldeb. Pe bâem ficer o fyw etto gan Mily nedd yn hŵy, etto ni ddylaem ni er hynny a bed un Funyd oddiwrth ennill Tragwyddolded ond ganna ŵyddom pa bŷd yr ydym i fyw, (yfcatfy

Re Squar O Gyflwr din. a min o feattydd y rhaid ini farw y foru) pa fodd y allwn ni rod mor ddiofal, ac i ollwng heibio icerhau ein Gogoniant, yr hwn ni Chynigir ôth ini gwedi hyn? Thyria pa Dragwyddol Edieirwch â'th ddilyn di, os ai wnei ddefnydd o'r oda o Anser i bwreassu Teyrnas Nef; yn enwedig an gastech weled y gallasit a chyn lleied poen nnill y Trazwyddol O'goniant bwnnw, yr hwn i fodoni byre ddiryrewch, y Gollaist ti tros Byth.

O Dragwyddol Dduw yr bwn ŵyt yn trigo yn Voragwyddoldeb, a'th Allu 'n Dragwyddol a'th Deynas yn llywodraethu pôb Oeso edd! Cymmer afaa l ynof fi a'th Ddeheulaw O Arglwydd, ac arwain i ith Dragwyddol Ogoniant; Bydced i mi gyfri. ob peth fal diddim with Drazwyddoldeh; Caniatta Arglwydd, fod imi felly dreiddio drwy 'r pethau Amserol, fal na chollwyf yn y diwedd mo'r pethau

Tragwyddol.

y n.

eu

n Nº

00-

te

01

as ly

af

ea

*****

PEN. II.

Mae pob peth o'r tu ymmai'r Nef yn anfefydlog a Dar sudedig.

AL y mae Amser ei hun mewn rhediad gwastadol, a newidiad yn canlyn Symmu-tiad, felly y mae yn gosod y cyflwr drwg hwn ir y rhan fŵyaf o'r pethau y fydd yn cerdded inddo; y rhai fydd iddynt ddiwedd, a hwnhiv yn un byrr, a hefyd yn y byrr amler hwniw, y maent yn parhau, sy iddynt fil o newidaidau

ry

bed

T

Ma

or

gy (mil

nai

Lai

oio

ıga

yr

il

hev

lin

c

nh

laf

ch

d

Elli

ld:

Lè

le

et

bet

diadan a llawer diwedd cyn e'u diwedd, a llawer Marwolaeth cyn eu Marw, gan fod pob newidiad neilltuol yn ein Bywyd ni, yn farwolaeth o ryw Gyshwr neu ran o hono ef; can's, fal y mae Marwolaeth yn gwbl gyfnewidiad o Fywyd, felly y mae pob newidiad yn Farwolaeth o ryw ran : Cletyd yn Farwolaeth i Jechyd; Cyfcu i fod yn Effro; Triftwch i Lawenydd; Anioddef i Lonyddwch; Jefengdyd i Febyd; Cyflawn oed i Jefengetyd. Yr un cyflwr fydd ir Bŷd cyfan ac i bob peth y fy ynddo; fal ac y mac'n anghenrhaid i bob peth a'r fydd yn dilyn Amfer (ie, ac i Amfer ei hurr o'r diwedd) farw. Mae pob pethau dynawl yn gy-stal o honynt e'u huna'n, a thrwy drais oddiallan yn ddarostyngedig i lygru, a darfod; mae r Blodeuyn teceaf yn gwywo o hono ei hun; etto fe ddygir ymaith yn fynych gan y Gwynt cyn hynny; neu fe ddifethir drwy ryw dymmell o Genllysc. Mae'r Prydferthwch mwya chagorol yn colli ei ddisclaerdeb trwy Oedran ond ef a dorrir yn fynych yn gynt gan ryw Glefyd crŷf. Mae'r Palafait Cryfa a mŵya coffus yn dadfeilio mewn amfer, oni ddiniftrir hwy 'n gynt drwy dan, neu ddaiargryn': Edrychwch y pethau a farna dynion yn deilynga! i barhau, ac a wnaethant hwy o fwriad i fod yn dragwyddol, ba fawl newidiad a Marwolaeth a gawfant.

FE Gyfritai Greg. Nazjanz: Ddinas Thebes yn yr Aipht yn bennaf o Ryfeddodau 'r hen fyd, yr oedd y rhan fwyaf o'r Tai o Faen Alabastr, wedi ei feitho a defnynnau o Aur, yr hyn a'r gwnae i'w gweled yn dra disclaer a mawrwych;

r y Caerau yr oedd llawer o Erddi hyfryd: Yr edd iddi gant o Byrth, allan o ba rai y gallai Tywyfog dynnu Lluoedd lawer heb fawr fŵn. Mae Pompo: Mela 'n Scrifennu y dae allan o bob orth yno ddeng mil o wŷr arfog, y rhai i yd a wnaent Lu o Fyrddiwn, neu ddeg can nil: etto ni allai 'r holl antad Dorf hon mo'i namddiffyn hi rhag llu bychan a arweinid gan Lange, yr hwn ai cymmerth, ac a'i dinistriodd

FE 'Scrifennodd Marc. Polus i fyned ef heipio i ddinas: Cwinsai, yn yr hon'r oedd pedwar ngain Myrddiwn o Eneidian, a Nicol. de Conti yn nemor o flynyddoedd gwedi yn myned heibio yr un ffordd, a gafodd y ddinas hon wedi i llwyr ddiftrywio, a dechreu ei hadeiladu o newydd ar wedd arall. Etto mŵy na hon oedd linas Ninifeb yr hon oedd daith tri dwrnol, c yn awr ni ŵyddom ni er ys llawer Oes, yni nh le yr oedd hi yn sefyll. Nid dim llai urdlasol oedd Babilon, ac f'alli ei bod yr gadarnch; a'r hon a oedd ddinas Emerodr y Bŷd, ddaeth yn ddiffaethwch, a thrigfa Gormefiaid, Ellyllon, ac Anghenfilod: A'r Caerau a ceddync ldau can troedfedd o uchder, a deg a deugain o lêd, ni allent amddissyn mo'ni rhag Amser.

le

10

1-

a d

11

11

y ac ol,

es

d,

I, 10 1:

ar

NID yw beth mawr fod dinafoedd wedi godlef cynnifer o Newidiadau, gan fod Brenhiniethau ac Emerodraethau wedi dioddef yr un eth; ac fe newidiodd y Bŷd ei Wynebpryd yn fynyched ac y newidiodd ei Frenin ai Feitr. Yr hwn a wellai y Bŷd fal yr oedd yn mser y Affyriaid, nid adwaenasai mo'no fal yr C 2 oedd

f

oedd yn amser y Persiaid, a'r neb a'i hadwae nafai yn amfer y Persiaid, ni farnasai, mai yr u oedd tan Lywodraeth y Groegiaid: Wedi hynn tan y Rhufeiniaid, fe 'mddangofoddac wyneb n adwaenyd o'r blaen : A'r hwn ai hadnabu fai y pryd hwnnw, nid adwaenai mo'no 'r aw rhon; a rhai blynddoedd gwedi hyn, fe a wi wêdd arall, gan nad yw mewn dim yn debyd cach iddo 'i hun nac yn ei oestadol Newida dau. Gan hynny, nid oes dim yn haeddu i ei ddiystyru yn tŵy nac ef, ac yr awrhon y fwy nac erioed, gan ei fod bob dydd yn gwa thygu ac yn heneiddio, ac yn pallu gan Oed Nid yw 'r. Bŷd chwaith wedi gwaethygu yn Agwedd naturiol yn unic, eithr mae hefy wedi ei fawr anshirsio yn yr un Foesawl, m Moesau ac Arserion dynion wedi eu newid yn fwy na thrais ac ymryffonau'r Elfennau.

Pa fawl Teyrnas a ddadymchwelodd Awyl Cyrus? uchelgais Alecfandr nid yn unig a ddin striodd ran fawr o'r Byd, ond a wnaeth idd wisco gwedd amgen nac eriod o'r blaen, y pe y mae Amser yn ei arbed, a gippir ymaithy fynych gan aingc y Lleidr, a pha sawl Bywy a dorrir drwy ddial, cyn cyrhaedd Henaint

N i D oes stat sefydlog i ddim, ac i ddyn mae lleiaf oll; yr hwn sydd'nid yn unig y newidiol ynddo ei hun, ond sydd hefyd j

newid pob peth arall.

M A E un diwrnod yn fynych yn diben Cyfoerh mawr, mae llawer o bobl Anrhyde dus a mawr e'u Bri, drwy newid cyflwr yn d fod i ddirmig. Fe wthiwyd Dionissus o'i deyingader, o tod yn Frenin Sicil, i fod yn Athro-yscol yn Nghorinth; ac te ddyscodd Fechgyn; pwy debygafai y buafai raid iddo o fod yn Frenin, ddyfod i ddyfou plant! Pwy ni ryteddai wrth hudoliaeth y Byd a'r ai gwellai er yn ei Frenhinol Balas ai Deyrnwialen yn ei law, ai weision a Phendesigion ei deyrnas o'i amgylch, ac ai gwelai et gwedi yn ei ylcol yn trin. Gwialen ynghanol rhifedi o Fechgyn! Crafus, Brenin cyroethocca Lydia, ac ef mewn gobaith o orchfygu y Persiaid, nid yn unig a gollodd ei Deyrnas ei hun, eithr fe syrthiodd i ddwylaw ei Elynion, ac ni fethodd ond o ychydig gael ei losci'n syw. Nid dynion neilltuol yn unig sy n tytio mai Breuddwydion yw holl bethau dynol, and dinafoedd, Cenhedloedd, a Theyrnafodd hefid, nid oes dim yn parhau yn debig iddo?i hun: Mae pob pethau presennol yn treuach a gwannach na Gweoedd Prŷt coppyn, ac yn iwy twyllodrus na breuddwydion. Oddiwrth yr anwadalwch hwn o bethau Dynawl nyni allwn dynnu ficrwydd fafadwy i ni ein hunain; 1. Drwy ddirmygu pethau mor ddarfodedig: 2. Drwy obaith diyscog o ddiben neu gyfnewid yn ein Hadfyd a'u Cyffuddiau, gan nad oes ilod yma ddim safadwy, ond y cwbl yn newidiol. Ac fal y mae pethau yn newid weithiau o dda i ddrwg, felly y gallant newid o ddrwg i dda;

N 1D oes dim Hyderu ar Lwyddiant dynol; am na all na Theyrnas, Emerodraeth na dim mawredd yn y Byd ddiogelu eu Perchennog rhag dinistr ac Aslwydd.

Andronicus

n

19 6 +

Andronicus yn gwisco porphor, yn cael ei addoli gan Genhedloedd, yn llywodraethu y dŵyrain, a Brenhinol Goronbleth am ei Arleisiau, a Theyrnwialen Emerodr yn ei ddwylaw, ie, a'i Escudiau hefyd wedi eu boglynnu a Gemmau y dwyrain; yn ddiattreg wedi hyn, fe a ymsfrostir arno gan y gwaelaf o'i bobl, a gernodir gan wragedd, ac te deflir dom a cherrig atto, yn ei Emerodrawl ddinas. Yn y diwedd te grogir i fyny erfydd ei fodlau, rhwng dwy Golofn, ac yno y gadewir ef i drengi. Mae hyn yn ddigon i wneyd, ini ddirmygu pob Mŵynhad amferol, a dedwyddwch dynol, yr hwn nid yw'n unic yn myned ymaith gidac Amfer, ond mae 'n fynych yn newid i fwy Aflwydd. Pa Fri y haedda y peth sy'n agored i gymmaint Trueni, yr hwn fydd drymach i'r neb a'i dioddefo, am ei fod heb ei ddifgwyl.

YR Emerodr Vitellius, yr hwn yr oedd y dwyrain a'r Gorllewin yn ei gydnabod yn Frenin Mawr y Bŷd, a gyferchid yn Rhufain ac Enwan mor ardderchog, ac y tebygid ei fod ef gymnaint ac a allai ei ddymuno, a'r oedd lai na Duw. Eithr ym mha beth y diweddodd ei holl Fawrhydi ef, ond yn yr Aflwydd a'r Trueni mwya a aller ei ddychymig? Y bobl wedi ei ddal ef drwy drais, a rŵymafant Râff am ei wddfef, ai ddwylaw o'r tu ôl iddo, a rwygafant ei ddillad oddi am ei Gefn, a darawfant ddager tan ei E'n; ac a'i lluscafant yn wradwyddus, i fynuac i wared, hyd Heolydd Rhufain, taffafant fudreddi i'w wyneb, ac a'i difenwafant a Mîl o eiriau Sarhaadus, ac o'r diwedd hwy a'i lladdafant yn

Y

y. I Ge

wy

fyc

(a

yn

a (

Te

Pu

gw

nir

W

wy dd

yn

ac

ne L

tu:

lle

de

ga ne

W

W

m

h

Gin

Ci

y Farchnadfa; ac a'i taflasant ef dros y Grissau Gemon lle y taflent Gelaneddau drwg weithredwyr. Ynfydrwydd yw holl Fawredd dynol: Ganfodyn rhaid iddo ddarfod o'r diwedd, ac yscat-

fydd trwy ddryglam ac Anffawd.

P w y feddyliafai am Valerianus yr Emerodr (a farchogai Farch Gwých, ac Addirnau Aur; yn gwisco porphor, a'r Goronbleth Emerodrol, a Chenhedloedd yn ei addoli, ac ef yn rheoli Teyrnasoedd,) y dae 'n Garcharor i Frenin' Persia, y cedwid ef mewn Ceudwll, fal Anisail gwyllt, y cae ei arfer am droedfainge i'r Brenin i ddringo ar ei Geffyl ! Ond y cyfryw wrthwynebol ddamweiniau sy 'n digwydd ym Mywyd Dŷn. Am hynny, na ymddiriedwn ynddo. Nid yw na Choronau na Theyrn-Wiail yn ein diogelu rhag anwadalwch Newidiadan, ac nyni a allwn yn well ymddiried i'r Gwynt, neu i Lyth'rennau a Scrifenid ar ddwfr, nac i Lwyddiant dynawl. Nidyw Newidiadau ffortun ond Cyinewidiadau o'r naill Gyflwr am y fall; nid all neb mo'r Cwympo, pan yw'n y lle isa i gŷd, a'r isa a'r gwaela o bob peth ww dedwyddwch dynol; yr hwn pan yw yn cin gadel ni, nid ŷm yn fyrthio ddim, eithr yn ei newid et; ac yscatfydd ata ei well. Mae Bywyd dŷn yn Drafferth alaethus ymha un y gwelwni y fath eithaf Wrthwynebiadau. Myfi wn mai Gwagedd yw holl Fawredd dynol. Am hynny, ni flina i bŷth mo 'm meddwl am y Golled o'r peth nid oedd ddim. Nid yw hwnnw yn haeddu i mi ofidio, nad yw'n haeddu cariad. Pethan isod, fal ac nad y'nt yn haeddu mo 'm ferch tra 'r ŵyf yn eu mŵynhau, felly ni ddylaent mo 'm blino na 'm cyftuddio,

pan gollwyf hwynt.

BETH yw Coronau Emerodron? Beth yw Teyrn-Gadeirian a Mawrhydi? Beth yw Addurnau o Aur ac Arian? Gwagedd yw'r Cwbl, a Gwagedd o Wagedd. Beth gan hynny oedd Chwareuon yr Amphitheatr, Campau y Circus, ac Arglwyddiaeth bennaf y Byd, ond Gwagedd o Wagedd? Gwagedd bollawl? Hyn a gyhoeddalai Crasus o'r Tan, Bajazet oi Geudwll, a Dionis o'i Yscol. Pe bac genymi dýb a Barn y rhai fy 'r ŵon wedi en damnio, am y Mawrhydi a fwynhafant yn y Bywyd hwn, Gwagedd, (hwy ddywelent,) Mŵg, Brenddwyd, a Chyscodydoedd. P'le r awrhon y mae disclaerdeb y Consuliaid Ple mae'r Listoriaid a'u Gwiail? P'le y Coronau, a'r gwych-lennau? Y Gwleddoedd a'r Gloddeffau? Darfu am yr holl bethau hynny. Fe chwythodd y Gwynt yftormus y dail ymaith; ac a adawodd y prennau noethion ar en gogwydd, agos wedi en diwreiddio. mae 7 Ryfeddod y Byd? P'le y mae Pálas Aut. Nero? Ymolchfau brydion Dioclesian? Colossus Julius? Ne Amphitheatr Pompi? Darfu am danynt oll Nid oes dim ol o honynt yn wirhau, Ac os yftyriwn fawredd y Bŷd hwn, nyni ddeallwn, ei fod e'n fŵy Orer o gymaint ac y mae 'n swy anrhydeddus. Pa Fawrhydi mwy na'r un o eiddo Emerodr Rhufain? Etto prin y ceid gwybod fod Emerodr wedi ei ddewis yno, cyn y byddai wedi ei fwrdro. Ym mysc 19. neu trga:n

ynt mw mŵ ac ddy

iga

a C

ydd ron, ded Ion

dy di d was

nac Ni bŵ nas

fco Go yn M dy

> yn wt na fel

dd hw

rh

chan

igain Emerodr a fu rhwng Antonin y Philosoph Chlaudius yr ail, ni bu well diben un o honynt. Yn gymmaint a bod y llwyddiant Bydol mwyaf yn rhwym wrth y drwgddamweiniau mwyaf. Gan hynny Dionis (i yspytsu Trueni ac Annedwyddwch Bywyd Brenhinoedd,) a ddywedai, mai unfâth oedd a bywyd dynion dibenydd; (y rhai sy bob awr yn disgwyl Angeu. O Goron, eb Brenin Antigonus,) fwy ardderchog na dedwydd! Pe gwyddai dynion lawned wyti o Ofa-Ion a Pheryglon, ni Chodai neb mo'not i fynu, er dy gael yn yr Heolydd. A Chwstenin Fawr wedi cyrhaedd uchder dedwyddwch dynol, a ddywad; Fod ei Fywyd ef ryw faint mŵy Anrhydeddus nac un Bugeiliaid, ond yn llawer mwy ei Drallod. Nid oes dim Daiarol nad yw'n dwyn ei wrthbŵys o Aflwyddau. Dim Llwyddiant cyfuwch nas goftyngir gan ryw Adfyd.

No yw dedwyddwch y Bŷd hwn ond Cylfod o wir ddedyddwch. Can's nid yw'r Cylcod Gorph, ond rhyw gyffelybiaeth i Gorph, yn ymddangos i fod yn rhyw beth, a heb fod. Mae anwadalwch a chwidr Newidiad Pethau dynol yn haeddu'r enw hwn, am fod Cyfcod yn oeftad yn newid, ac yn darfod yn ddifymwth. Ac fal y mae Cyfcod, pan yw hwya ac na all gynnyddu'n fwy, yn nefaf i'w ddiwedd; felly Pethau dâ Amfer, a Mŵyniant dynol, pan dderchafer hwy cyfuwch a'r fêr, ŷnt y prûd hwnnw yn nefa i ddifannu 'n ddiattreg. Mae rhai a fedr Lun-liwio stafell fal ac os bydd y Goleuni 'n dyfod i fewn iddi drwy ryw dwll by-

foc

od

Wy

on

ein

on

fyi

dr

ell

'n

N

nu

ar

hy

do

T

A

th

m

W

da

y

G

11

y

chan yn unig, chwi gewch ganfod prydferth a chyflawn Lunian a Phortreiadau, ond osgollyng, wch lawn oleuni i fewn, ni chewch weled o'r eitha ond rhyw ddarnau o Liniau a Chyfcodion; felly mae pethau 'r Byd hwn yn ymddangos yn fawr a hardd i'r rhai fy mewn tywyllwch, a heb ond ychydig Oleuni o'r Nef; ond y rhai fy yn mwynhau y gwir Oleuni o Wirioned a ffydd, nid ynt yn cael dim fylwedd yn y pethau bydol.

Nip yw Pethau'r Byd hwn yn Gyfcodion yn unig, ond maent hyfed yn dra thwyllodrus; maent yn addo ini bethau da, ac yn rhoi ini ddrygau; yn addo ini Eimwythdra, ac yn rhoi ini Ofalon, yn addo Diogelwch, ac yn rhoi ini Berygl, yn addo ini lawer o Fodlonrhwydd, ac yn rhoi ini Ofidiau mawrion; nid oes dim Dedwyddwch daiarol, dim Gwynfyd yn ymgodi cyfuwch, nas dygir i lawr gan ryw isel Adfyd. Nid rhaid edrych diwedd Bywyd i weled y dwyll hon, digon yw gweled y Newidiadau tra 'maeel yn parhau; bid ficer genych, mai ofer yo boll Fawredd y ddaiar, os ni ennillir Mawredd y nêf wrtho ef. Gan nad yw 'r boll deyrnafoedd, Emerodraethau, at Anrhydeddau, a phob Mawredd, ond Cyscod, ac a ddifannant yn ddiaros: Ac yr ŷm 'ine yma yn y Byd hwn fal mewn Lletty yn unig, allan o ba nn yr ŷm yn tu'an i ymadel. O Gafalwn am ein Taith, a darparwn ini bob peth anghenthaid i dragwyddoldeb; dilladwn ni ein hunain a'r fath Wifcoold ac a allom'i cu dwyn gida ni. Hyn a all foo fod yn Gyffiir i ni, y gellir dwyn ein Cyfoeth oddiarnom, bodlonwn neu beidiwn; ond Dedwyddwch Tragwyddol nid all neb mo'i ddŵyn, ond trwy ein bai ni ein hunain. F' ellir dŵyn ein Hanrhydedd oddiarnom, o'n hanfodd ni, ond ni ellir mo 'n Rhinwedd, oni bydd ini gydfynnio. Fe All Cyfoeth Amferol golli trwy Ledrad a llawer modd, ond Cyfoeth yfprydol a ellir yn unig ei adel: ac a gollir y pryd hwnw 'n unig, pan adawom i ef trwy ein pechodau. Nid yw Rhofynnau Gogoniant y nef yn diflannu bŷth, ac nid yw Arfer yn pŷlu y buwiol archwaith o'r Nefol Hyfrydwen hynny: Am hyn Trofglwyddwn ine ein Cyfoeth yma trwy ddwylo 'r Tlodion, mewn Biliau Cyfnewid, i'r Tragwyddoldeb o Ogoniant, lle mae 'r fath Arian yn cerdded. Cans, fe 'n dilyn ein Gweithredoedd ni. Am hyn myfi 'm cadwaf fy hun mewn Goftyngeiddrwydd, nid ymddiriedaf mewn Llwyddiant ac ni ryfygaf ar fy Rhinweddau, pe bâent fwya rhai oll, gan fod pob dyn yn ddarostyngedig i syrthio i'r Aslwyddau, nad yw yn meddwl fawr am danynt; nid ymddiriedaf i Fywyd, am y gall ef ballu, tra mae ei Gyfoeth e'n parhau; ac a ymddiriedaf cyn lleied ynddynt hwythau, am y gallant hwythau yr un ffunyd golli, tra mae Bywyd yn parhau.

Bendigedig Arglwydd! Tydi ym fy Jeceydwriaeth, Tydi yw fy Ngogoniant; fy Nghymmorth, a'm boll obaith fydd ynot ti; Ar dy ddeheulaw di y mae Cyfoeth, Mawredd a Galluoedd byth beb ddiwedd.

******

PEN. III.

Mae pob peth tan y Lleuad yn ddirmygus a dielwig.

PETHAU 'r Bŷd hwn, er bod eu Gwagedd (yr hwn sy'n eu chŵyddo, ac yn eu chwythu hwy i fynu) yn eu gwneyd i ymddangos yn fawr; etto ynddynt eu hunian bychain a dirmygus ydynt: Y pethau sy'n ymddangos fal pe gwnaent y sŵn mwyas, yw Anrhydedd, Clod ac Enwogrwydd, y rhai'n ni gawn weled leied ydynt, a Chlywed un a oedd yn y radd uchaf o Ogoniant ac Urddas yn yr holl Fyd (gan ei fod yn Arglwydd arno,) Marc: Antonin yr Emerodr, yr hwn sy'n dywedyd fal hyn; Yscatsydd, yr ŵyti yn gofalu am Anrhydedd; wele mor suan y mae Angos yn deleu pob peth! wele Anseidrol dragwyddoldeb o'i slaen ac di

ansefydlog yw Barn a Thybiau dynion! mewn pa cyn lleied lle y cynhwyfir pob peth! Nid yw'r Bŷd ei hun ond Mymryn, ac o hono ef, pa cyn lleied Congl y mae dynion yn trigo ynddi? A phwy, a pha nifer o'r rheini y sy i'th ganmol di! Yr hwn sy'n chwennych Enw mawr ac Anrhydedd, gwedi ei farw; nid yw yn meddwl tod yr hwn sy iw gosio et, i farw yn fran

di e goi ti

ei h

fod

de be

de th B

o ra h

A

7

ei hun; ac yn yr un modd, yr hwn fy i ddyfod ar ei ol yntef, hyd oni bo pob Coffadwriaeth a denir ar led gan ddynion Marwol wedi ei deleu. Eithr, pe byddai y rhai fy i th
gofio di yn anfarwol, beth a allai ei dalu it
ti yn farw? A hefyd, pe baet fyw, pa leshâd
fyddai i ti gael dy ganmol? Peth bynag fy
deg, mae yn deg o hono ei hun, a chwedi ei
berneithio ynddo ei hun; ac nid yw clod a
roer i un, un rhan o'r Prydferthwch.

YSTYRIWCH Wagedd yr Enwau-Anrhydeddus a gymmerodd llawer yn unig iw gwueuthur eu hunain yn adnabyddus yn y Bŷd: Barnwn pa fodd y bydd i ni o Europ, wrth y rhai a gymerafant iddynt Enwau parchus yn Aia; canys, os ni chyrraedd y fon am y rhai o Aia, attom ni yn Europ, dim mŵy ni thyrraedd ein Clodforedd ninnau yn Europ attynt

hwy yn Aia.

Fe dybiai deiliaid Echebar, fod ei Enw ef yn dragwyddol, a bod yr holl Fŷd, nid yn unig yn ei adnabod; ond yn ei ofni ef hefyd: Gofynnwch yma yn Europ, pwy oedd ef, ac ni chlywodd neb Son am dano; Gofynnwch i'r rhai mŵya en Dŷsc, ac ychydig fedr ddywedydi chwi, ei fod ef yn teyrnasu ym Mogor.

dydi chwi, ei fod ei yn teyrnalu ym Mogor.
Ond ychydig o nifer a glywsant sŵn henw Vencatapadino Ragium? Ef a dybiai nad oedd un dŷn yn y Byd nad adwaenai Ef; pa sawl un a fedr ddywedyd i mi ei fod ef yn Frenin Narsinga? Gan hynny os nid adwaenir mo'r Tywytogion Rhyfelgar Galluog hyn yn Europ, din

ded

nac

wg

hor

eit.

gar

my

Ge

yn

ga

aw

yr

ai G

> YI W

> 0

N

E fa

n

C

0

y

by

Ē

a

6

dim mŵy yr adwaenir yn Asia ac Affric me Charls y Pummed, a llawer eraill o wŷr rhago fri rol mewn Arfau a Dysceidiaeth, y rhai fuant

enwog yn y Gwledydd yma.

Os ystyriwn ni y gwirionedd o'r Enwau y mae llawer yn e'u cymeryd iddynt eu hunain, nyni gawn e'u gweled hwy i gŷd yn Wagedd. Pa rifedi a elwir Uchelder, a Rhagorol, y rhai dy o yspryd gwael ac anwych, ac yn parhau mews pechod marwol, yr hwn yw'r peth gwal af ac ifaf yn y Byd? Pa nifer a elwir Tameldeccaf, y rhai fy a'u Deall wedi ei dywyllu, au Hewyllus wedi ei wyrdroi? Eraill a'u galwant e'u hunain Mawr-wreiddiaf, drwy gymmaint o Reswm ac y gallasai Nero ei alw ei hun yn Drugaroccaf. Mae'r pethau ymmhà rai yr y'm yn golod Anrhydedd, yn ei wneyd e'n fŵya Gwawdus, mae rhai yn tybied y dylaent gael Cymmeriad a Bri am eu bod yn gryfion, heb gofio fod Arth, Tarw, a Mulpwn yn gryfach na hŵy; rhai am eu bod yn wych eu dillad ydynt dra beilchion, ac yn ymchŵyddo, heb gwilydd arnynt gael Brî, yn fwy am waith y Tailiwr, nac am e'u Gweithredoedd Rhinweddol. Mae eraill yn meddwl cael eu hanrhydeddu am e'u dianrhydedd, gan ymssroftio am e'u drygioni. Eraill a ymsolychant o ran ei huchel waedoliaeth, heb edrych am Rinwedd, ac felly gwnant hynny yn achos o ddrygioni, yr hyn a oedd yn rhwymedigaeth arnynt i wneurhyr Gweithredoedd Ardderchog; gan droi 'r hyn oedd i fôd yn Anrhydedd dedd iddynt i ddrygair, drwy wneud mwy cyfri o honynt eu hunain o herwydd eu Bonedd, nac o herwydd e'u Rhinweddau au Cyfiannder.

N w yw dŷn ddim mwy nac yw ef yngolwg Duw, a'r Cyfri y mae Ef yn ei wneyd o' honomi, nid am ein geni mewn Palas y mae, eithr, am ein bod yn Gysiawn ac Uniawn. Pa gamiynnaid Peryglus gan hynny yw ini wneud mwy cyfri o honom ein hunain o blegyd ein Genedigaeth ddynol (trwy 'r hon i'n gwnaed yn Bechadurraid) nac o herwydd ein Genedigaeth Nefol drwy 'r hon i'n gwneir yn Gyf awn a Phlant i Ddum? Pa mor ynfyd fyddai ef yr hwn ac ef yn fab i fremin ac i Gaethferch ai cyfrifai ei hun yn fwy am fod yn fab P Gaethes, nac i' Frenin? Mŵy ynfyd yw Efe yr hwn fy 'n gwneud mwy Cyfri o Uchder ei Waedoliaeth, gan ei fod yn ŵr bonheddig, nac' o wir Urddas ei Enaid trwy fod yn Griffion. Nid yw holl Anrhydeddau y ddaiar ond 600 gedd goleu, a'r rhai y fy 'n eu ceisio, ydynt fal Bechgyn yn hela Gwibed: Er hyn fe ddinistriwyd llawer o Eneidiau o'u hachos hwy. Os rhegodd Dafydd Fynyddoedd Gilbon am farw o Saul a Jonathan arrivnt; a llawer gwell Rhefwen y gallwn ni regu Mynyddoedd uchel Anrhydedd bydol, ar ba rai y rhy ficer gollwyd cynnifer o Eneidiau.

d

n

vl

1-

h

25

h

r-

y-Id Ystriwn på beth yw Cyfoeth yr hwn a anrhydeddodd Greg: Naziunz: yn fawr, wrth ei alw 'n domm gwerthfawr, yn wir, ynddynt e'u hunain nid ŷnt fawr well. Nid yw Aurac

Arian

di

m

y

yn

lla

A

i

th

un

CV

he

G

h

ar

G

m

fo

M

n

ge

W

bi

d

b

d

a

n

n

¥

Arian (meddai Anton: y Philosoph:) ddim ond Carthion ac Ammburedd y ddaiar; Beth yw Melni gwerthfawr ond man garregos disclaer, rhai Cochion, rhai Gwyrdd; &c. Sidan, ond Gla-foerion Pryfed? A'r Holland Meinaf, a'r lliain puraf, onid Edasedd o ryw Blanhigion? Gweoedd eraill o Gyfri a wneir o Flew Anifeiliad, o ba rai pe caem un yn ein bŵyd, fe wnae ini ei ffieiddio ef: Ac mae llawer yn feilchion o honynt yn eu dillad : Bêth yw Pan, ne ffwrr, ond gwisc pryfed dirmygus? Civit, ond Chwys cath, yn agos iw rhannau athrymmat? Amber, ond Aflendid Morfarch, neu ryw beth y mae 'r Mor yn ei garthu oddiwrtho, fal peth Annheilwng i'w gadw? Beth yw Meddiannau, Palasau, dinasoedd, Taleithiau, a Theyrnasoedd belaeth? Teganau dynion ydynt yn unig, y rhai er en bôd yn hên, nid ŷnt ond plant am wneud Cymmaint Cyfri o'r rhai hyn: Lucian wrth edrych arnynt, nid o'r Nêf uchaf, ond o Gilch y Lleuad, a ddywedodd, nad oedd Groeg gyfan yn cynnwys tros bedair Modfedd, ac nad oedd Peloponesus swy na baden ytpys: Nid oedd holl Amgylch y Ddaiar yngolwg Seneca, ond Mymryn, ai holl fawredd hi, ond yn unig peth i gellwair am dano. Cytoeth a fwriadwyd er Esmwythdra a lles Bywyd, eithr, fal ac y mae dŷn wedi eu gwneud hwy, maent yn gwasnaethui'r Trallod a'r Elinder-yffryd mwyaf. Yr hwn fy a Chyfoeth ganddo, fy fŵya ei eifiau, am mai nad iddo ei hun yn unig y mae ef mewn angen, oad hefyd i bob peth y mae yn ei feddiannu: diannu: fal ac y mae ar yr hwn fydd iddo dy mawr, yr un diffygion oll ac fydd iw dŷ ef, y rhai ŷnt lawer: Am fod Tŷ mawr yn gotyn dodrefn lawer, a Theulu mawr : Ac felly mae 'n rhoi ar ei berchenog y draul o gadw. llawer o Wasnaethwyr, o lawer o Lestri Mettel, Arras, Eurllenni, ac Addurnau afreidiol a disudd i ddin : Fal nad oes neb dlottach nair Cyfoethog, am en bod hŵy mewn eisiau, nid yn unig am bethau iddynt eu hunain, eithr i'r cwbl fy eiddynt : O'r lleiaf, nid yw Cyfoeth heb yr Afles hwn, fef, er e'u bwriadu hwy er Gwafanaeth ac Elmwythdra dynion, etto, yr hwn fy ganddo fwya llawnder o honynt, fydd arno y Gofalon, Blinderau, a'r Peryglon, a'r Colledion mwyaf yn oeftad. Gan hynny, tra mae Gennym amfer, trofglwyddwn ein Cyfoeth; danfonwn hwy o'n blaen i Fŷd arall: Mae 'r Nê yn felyll yn agored iw derbyn hwy, ni raid i ni ofni na ddygir hwy yno yn ddiogel; mae'r Cludwyr yn bur ffyddlon a chywir, y rhai yw y Hodion a'r anghenus o'r Bid bwn, yr ŷm ni 'n dyroddi yma iddynt hwy drwy farchnad-Gyfnewid, ychydig bethau o brîs bychan, ac yr ŷm idderbyn yn y Nef am danynt dra Rhagerol dragwyddol Bwys o Ogoniant.

Pa cyn lleied yw Cwmpas ein holl Bleserau ni y rhai heblaw byrdra eu parhad, ŷnt gymmyscedig a llawer o Boenau a Gosidiau? Pa nifer o drallodau, a Pheryglan y mae'r Godinebwr yn arferol o fyn'd trwyddynt, cyn cyr-E haedd haedd ei ddymuniad? Pa Ofnau a Drwgdybiau fy 'n curo arno yn y Mwynhad? A phan orphemer y ffieiddra (os meddwl e 'n ddiffi am ei Bechod) Pa gnofeydd calon ac Edifeirwch sy yn ei gystuddio ? A llawer gwaith pa rifedi o hir Glefydon, a doluriau llymmion ly 'n dilyn y peth ni pharhaodd ond Moment? Nid oes oddiar ddan Archwaith neu dri a ally Teimlad eu rhoddi, ond mae 'r amryw rywogaethau o Gystaddiau sy'n ei flino et, yn aneirif: Nid yw 'r pleser corphorol mwyaf yn dwyn dim Cyffelybiaeth i'r Gofid o dorri y. maith Aelod, neu i'r boen o'r Garreg, Sciatica, neu ryw drwm Glefyd yn eithat ei boen:

BETH a ddywedwn ni am y Frenhinol ac Emerodrol Urddas, yr hon sy 'n ymddangosi Farn dyn yn gyflawn ddedwyddwch Bydol? Mae pob Anrhydedd, Cyfoeth, a Melyswedd oll ynddi hi; eithr pa cyn lleied yw Teyrnas, gan nad yw 'r holl Ddaiar o'i chyffelybu i'i

Nefoedd ond tal Brychewyn? Isa. 40. 15.

NA edrych ar y Goron, ond ar y dymestlo Ofalon fy in ei dilyn hi; na ofod dy Olwg ary Porpher, and ar feddwl y Brenin, y sy fwy trik a thywyll na 'r Porphor ei bun. Fal yr amgylcha y Goronbleth ei Ben Ef, nid dim llai y mae Gofalon a Drwgdybiau yn amgylchu ei Enaid ef. Na edrych ar Fyddinoedd trefnus ei Geidwadaeth ef, eithr ar y lluoedd o ddygn flinderau y sy 'n ei amgylchu ef; can's, nid all dim fod cyn llawned o Ofalon, a Phalasau Brenbinoedd: Ond mae'r Cyflwr yn llawer amgenach yn y Net

Nef

fwy

Th

gwi

hw

Gwy

chw

dyv

y rl

am

eni

ynt

a'u

hyr

Fel

a e

ęu : nau

din

hy

ddi

rha

Byv

Mu

del

cyl

rh

yn

hy

Net, llŷs a Thŷ Dduw, lle y caiff y Cyfiawn fwynhau gwir Ogoniant pur (digymmysc a Thrueni, i'w leihau ef,) a hwn tros bŷth, a

gwisco Coronau anniflannedig.

Os edrychwch ar Fawredd y Bŷd hwn, (yr hwn yr ýs yn ei brisio gymmaint) Palasau Gwychion, dinasoedd Enwog, Teyrnasoedd belaeth; chwi ellwch eu cyffelybu hwy i'r Tau bach o dywod a dom a wna plant i'w difyrru eu hunain; y rhai y mae Gwŷr wrth edrych yn chwerthin am eu pennau : Ac yn fynych, os gwêl eu Rhieni neu e'u Meistred, e'u bod yn rhŵystro iddynt ddyscu eu Gwersi, hwy a'u tarawant i lawr a'u traed, ac a ddinistriant mewn Moment yr hyn a gostiodd i'r plant lawer o amser a llafur: Felly y mae Duw yn arfer o wneud a'r rheini a esceulusant ei Wasanaeth ef, ac a'u rhoant en hunain i gasclu Cyfoeth, i belaethu en Meddiannau, i adeiladu Palasau, y rhai y mae Ef yn en dinistrio cyn hawsed, a phe baent y tau bychain hynny o dywod a wnaethei plant. Ac yn ddiammen, maent hwy yn fwy Pabanaidd, y rhai fy 'n gosod eu Calonnau ar Fawredd y Bywyd byrr hwn, na 'r rhai 1y 'n gweithio Muriau o dom.

NA wnewch gyfrio un dyn am ei ddisclaerdeb ai wychder oddiallan, rhaid iddo ef farw cystal a'r Cardottyn tlottat a gwaelaf oll; rhaid ei Gladdu ef, ac yn y diwedd, rhaid iddo ymddangos gar bron y Erawdle Gysiawn. Gan hynny, Pa ham yr wyt ti yn prisio a mawr E 2

ferchu y pethau hyn mad oes dim fefydliad ynd.

dynt, fal ped faent i barhau tros Byth?

Os edrychwch ar Lech, lle y gwelwch Lun Gwr Cyfoethog Galluog, ac llun Cardottyn tlawd dirmygus wedi e'u gofod, nid ŷchi n cenfigennu mo'r naill, nac yn dirmygu mo'r llall; am eich bod yn gŵybod mai Cyfcodion ydynt, ac nid Gwir ddynion: Yr un farn y ddylaemi ei rhoi ar y Pethau eu hunain; am nad yw'r Cwbl ond Cyfcodion, ac ychydig mwy na diddim. Ac megis mewn Chwarae Histori, neu warae Cymmysc, ni fawr waeth pwy a chwarao Alecsandr, na phwy y Cardottyn, gan fod pob un yn gydradd gwedi'r Cowarae; Felly y mae pawb gwedi e'u Marw.

AM hyn Myfi ddyfcaf o hyn allan, beidio a mawrygu na serchu Mawredd y Bŷd ymma, na Chwennych dim a'r sydd ynddo; y mae gennyf Etifeddiaeth yn y Nêf na all nêb mo'i dwyn oddiarnaf; y mae gennyf yno: drigfa ni wnaed a dŵylo dynion; myfi edrychaf am y Tragwyddol hynny, y rhai yr ydwyf trwy fy ffydd a'm Gobaith yr auron yn e'u Mŵynhau, nid ellir dwyn mo'nynt hwy byth oddiarnaf, can's, y maent yn Dragwyddol Eti-

feddiaeth i'r rhai Cyfiawn.

BEEFFEEEEE

PÉN.

An

bra

gw

vn

be

hy

(

yn

de

ore

yr

bei

per

12.3

W de fo

pe fi on y schie n. UN. jo sudo y so swagedd Din.

Os ystyriwn ni'r peth mŵyaf yn Natur, yr hwn yw Dŷn, nyni gawn weletl mor User, orwag, a bychan yw Et, gan ei fod yn Amserol. Beth yw Dŷn, Medd Seneca? Llestr brau, a dorrir a'r fymudiad lleiaf; Corph o'r gwannaf, noeth with Naturac anarfog; daroftyngedig i Niweidiau ffortun, a wnaed i fynu o bethau gweinion a rhedegog; y mae'r pethau hynny hefyd heb pa rai ni all Dŷn mor byw (megis Arogliad, Archwaith, Bwyd, a Diod.) yn farwol iddo et. Ni attebodd Solon ddoeth ddim gwell o'i du ef, pan ofynnwyd iddo, Bêth oedd dyn? Mae ef (Ebe ef) yn Llygredigaeth yn ei Enedigaeth, Anifail yn ei Fywyd, ac ymberth Pryfed wedi ei farw. Mae yn gwneuthur pethau Drug, nad int Gyfreithlor, pethau Aflan, and Int Weddus, pethan Ofer, and int fuddiol Wele mae'r Plannhigion a'r Coed yn dwyn Blodeu Ogfain, a ffrwythydd; A dŷn daim ond Pryfed a llyngyr; maent hwy yn rhoi ini Olem, Gwin, a Balfam, nid yw Dŷn yn rhoddi dim ond llysnasedd a dom. Maent hwy yn rhoi per-Arogl, a Dyn ssiaidd ddrygsawr: A'r Cy-fryw yw Dyn, i e, yn ei ieuengllyd, airamser gorau. Ond os cyrhaed ef Henaint (yr hyn a gyirific

phét

dig

ac n

a Gn ý N

H

dlav

ac Eit

Ly

Na yn

YH

Gry

yr Fa

od

fel

gr o'h

p

y

y

gystristir yn ddedwyddwch) mae ei galon ef yn gystriddiol, ei Ben yn yscwyd, bywyd ei Gorph yn llesgau, ei Anadl yn drewi, ei wyneb yn crychu, ei dalder yn Crymmu, ei Lygaid yn tywyllu, ei ddwylo yn Crynu, ei wallt yn syrthio, a'i Glustiau yn byddaru. Ac ni newidir ei ddim mwy yn ei Gorph nac yn ei Feddwl, mae'n hawdd gan Hen ddŷn anfodloni, anhawdd ei heddychu ef; mae yn Coelio yn sun n, yn gybyddus, drwg-anŵydus, yn oestad yn cŵyno, yn mawrygu'r hyn aeth heibio yn dirmygu'r presenol; yn ocheneidio, yn gosidio, yn nychu, ac yn oestad yn glŵysin,

Ystyriwn hefyd ym mhâ bêth y mae. dyn yn diweddu; beth fy tŵy athrwm na Chelain dynol? Bêth hyllach na dŷn marw? Efe 'r hwn yr oedd yn gynnes ymwalcu ac ef yn fyw, mae hyd yn oed yr Olwg o hono yn flîn wedi ei farw. Beth y mae Cyfoeth ac Anthydedd yn ei dalu iddo ef? Pa lês a wnânt iddo? Ni ryddhant m'ono oddiwrth farwolaeth, ni amddiffynnant m'ono rhag y Pryfed, ni thynnant ymmaith mo'i ddrewi a'i ddrygfawr; Efe'r hwn ond yr awrhon a eisteddai ar Deyrngader Ogoneddus, ardderchog, mae r rŵon wedi ei daffu i Fêdd anghlaer ; yr hwn yn ddiweddar a Wleddai mewn Sata dreulfawr, yr awron a wleddir arno gan Bryfed mewn Bedd tywyll. Pa'm yr ŵyt ti yn ymfalchio O Lwch a Lludw, Cenhedliad yr bwn fu mewn Pechod, ei Enedigaeth mewn Trueni, ei Fywyd menn Poen, a'i Farmolaeth yn Anghenrhaid? Pa'm

yr ymchŵyddi, ac yr herddi dy Gnawd a phethau Gwerthfawr? Yr hwn o fewn ychydig ddyddiau fy raid ei ddifa gan Bryfed; ac nad ŵyt yn hytrach yn addurno d'Enaid a Gweithredoedd dâ, yr hwn fy iw gyflwyno yn y Nêt gar bron Duw a'i Angylion?

HEBLAW hynny, mae Dŷn' yn beth môr dlawd a gwael, a i ddefnyddiau mor wael a falw. ac nad oes dim Cadarnwch fafadwy ynddo, Eithr Afon o newidiadau yw ef, gwaffadol Lygredigaeth a drychiolaeth Amfer. Mae ei Natur ef o'i Enedigaeth hyd ei Farwolaeth yn anfefydlog, newidiol, a darfodedig; pa fwyn'r yftyrioch hi, mwya y mae 'n diangc oddwrthych. Mae 'r Elwig-Etifedd yn y Grôth, yr hwn a lunir o Had, yn dyfod yn fuan yn Faban, oddiyno'n Fachgen, oddiyno yn Llange, parhau' yr un' un', ond ym mhob Moment y mae yn newid, megis trwy amryw ddrychiolaethau yn oestad, pa sodd y mae 'n dysod i ymhysrydu mewn pethau nad oedd o'r blaen? Mae ef yr 'rwon yn caru ac yn sfieiddio mewn modd nad oedd gynt: Mae yr 'rwon yn canmol ac yn soganu pethau eraill nid yr rhai cyn hyn; mae 'n arfer Geiriau eraill, ac a gynhyrsir ac Anwy, dau eraill; nid yw 'n dal yr un Wedd, nac yn rhoi 'r un Farn ac y byddai; a pha sodd bŷth y gall et heb Newidiad ynddo ei hun, newid fal hyn, yn ei Dueddion ai Anwydau? Diau, nid yw 'r hwn sy 'n oestad yn, newid ddim yr un un; a'r hwn nid yw 'r un un, ni ellir dy, wedyd ei sod ef, ond y mae ef meŵn Newidiad gwastadol, yn llithro ymaith fal Dŵs. P'le gan hyny y cawn ni wîr Fod, ond yn yr hyn sy Dragwyddol, ac ni edwyn ddim Dechreuad; yr hwn sy Anllygredig, yr hwn ni newidir gydac Amser?

unig tra mae yn fyw, ac yn llawer mwy felly wedi ei farw, Eithr, ei Enaid ef hefyd tra bo'n trigo yn y Corph, nid yw o fawr fwy Bri, canys, er bod yr Enaid o hono i hun o fyllwedd tra Ardderchog, etto, mae ei Anwireddau yn ei halogi, hyd oni wnant ef yn fŵy ffiaidd na'r Corph; ac yn ddiammeu, mae'r Enaid tra mae'n farw mewn pechod Marwol, yn fwy llygredig a drewllyd yngolwg yr Angelion, na Chorph marw er ys ŵyth niwrnod; can's os yw'r Corph hwnnw yn llawn o Bryfed, mae'r Enaid hwn yn llawn o Bechodau ac Anwireddau; a phe adwaenai ddŷn ef ei hun yn dda, fe ddychrynai fŵy o achos Trueni ei Enaid, na hwnnw o'i Gorph.

YMMYSC yr holl Ddrygau dyn yw'r gwaethaf; mae gan bob Anifail Afpri fy briedol iddo, ond mae dyn yn bob drygau: Ni feid-

dia

dia

feid

i A

ei g

yw thr

hae o'r

yn

(9-

my

ni

foe

bu

dd

hy

W

iw

un i l

ra

L

ni

fa

di

h

r

I

dia 'r Cythrel neshau at wr Cysiawn, eithr fe seiddia dŷn ei ddirmygu ef: Fe gysselybir Dyn i Anisciliaid y Maes; mae 'n waeth i un gael ei gysselybu i anisail, na bod yn un; can's, nid yw ddim bai Eni un yn Greadur direswm; ei-thr, bod i un wedi ei gynyscaeddu a Rheswm, haeddu chel ei gyffelybu i Anifail, mae yn Fai o'r Ewyllys; felly mae'r Wŷn afreolus hon yn ei wneud e 'n waeth na 'r Anifeiliaid.

Pa fath Farwolaethau a Phoenau ni ddychmygodd Creulondeb Dŷn! Pa Ryw o wenwyn ni ddarfu i Wŷn dyn ei chwilio allan! Fe gafodd Orpheus, Orus, Medisus, Hesiodotus, ac eraill
bum cant o amryw sfyrdd i roi Gwenwyn yn
ddirgel, pa rai a amlhawyd yn rhyseddol gwedi
hynny, (i ddinistr dyn;) nid oes yr 'rwon
ddim yn ddiogel rhag malais dyn, gan roi o rai Wenwyn with yscwyd dwylo pan oedd rhaf iw Cymmodi a'u gwneyd yn Gyfeillion; yn' unig trwy 'r Clyw ni chafodd ef etto mo'r drws i Entro; et a teistrolodd yr holl Synhwyrau eraill; gydac Arogl Rhofon, gyda'r olygiad o Lythr, gyda Theimlad Edef, gydac Archwaith an o'r Grawn-win fe gâdd Marwolaeth ddyfodfa i ladd.

Ac fal pe bae Ddŷn heb fod yn druenus ddigon wrth Natur rhaid yw i'w Anwydau ef hefyd roi cymmorth i'w wneud ef felly, mae 'r Dŷn balch yn gosidio ac yn darfod am dded-wyddwch un arall; mae 'r Censigennus yn marw am weled Dŷn dedwydd yn byw; y Cybydd yn colli ei Gyscu am y pêth nid rhaid

idde

Myriaethau

34

iddo wrtho; a'r Dŷn poethlyd yn ei ddinistrio ei hun am y peth nad yw mewn un modd yn perthyn iddo: Trwy Reswm dâ y dywad y Prophwyd; In ofer y mae dyn yn ei stino ei bun Fe'i blina ei hun, a chyn iddo gyrhaedd esmwythdra fe a gleddir; mae yn ymdderchasu yn uchel fal Tymhestl, ac a wascerir fal llŵch, ac mae'n disannu; fe a ennynnir fal sfagl, ac mae yn dislannu fal mŵg; mae'n ymdanu fal Cwmwl, ac a gysyngir fal desnyn.

gan

naii

yn Y nad

hwi

pnd

ddia

y g

a w

Na

Dŷi

Cry

rho

hur

fòd

trw

gall

y b

un

o F

Ni

Bŷ o'i

Dŷ

fw

yn

dr

Er a flinir yn ennill budreddi Cyfoeth, ac ychydig dom; efe pian'r drafferth, eraill y Llai wenydd; eiddo ef y Gofalon, eiddo eraill y Bod lonrhwydd; efe piau'r Melldithion, eraill y Bri a'r Parch. Mae Bywyd dŷn yn llawn o lafur ofer, a Meddyliau blinion; yn myfyrio pa fodd i ynnill y peth y mae yn ei chwennych, ac yno pa fodd i'w gadw; gwedi hyn pa fodd iw chwanegu; yno pa fodd i'w amddiffyn ef; ac yn olaf, pa fodd iw fŵynhau; ac etto yn y diwedd y mae 'r cwbl yn fyrthio yn ddrylliau wrth ei deimlo, ac yn dyfod i ddim. Pa lafur fy i'r Prif-coppyn wau ei wè, gan dramŵy yn oeftadol o'r naill ran i'r llall a mynych ddychwelyd i'r lle y dechreuodd, gan ei dreulio ei hun a'r Edafedd a dynn ef allan o'i ymyscaroedd, i la nio ei Babell. Yr hon wedi ei gofod yn uchel drwy lawer Taith, ac o'r diwedd wedi ei gorphen yn waith teg celfydd; mae ur cyffyrddiad a'r yscub yn ei hanffurfio, ac yn dŵyn ei holl Lafur ef i'r llawr. Un fath yn union yw trafferthion dyn, o boen lawer, ac o ychydig fudd,

gan ei fod yn treulio y rhan fŵya o'i amfer mewn bwriadau diles, y rhai o honynt e'u hunain ŷnt yn fyrthio i ddidim, ac yn y diwedd

yn diflannu yn ddi-ffrŵyth.

Yn ofer y mae Dŷn yn ei flino ei hun, am nad yw yn mŵynhau ond bywyd benthyg; a hwnnŵ ond tros ychydig amfer. Nid yw dyn ond dylêd i Farwolaeth yr hon sy iw thalu yn ddiattreg. Mi a ystyriais dan wylo o ba beth y gwnaed Dŷn, beth yw, a pheth a fŷdden Ef s wnaed o ddaiar, a genhedlwyd mewn jechod, ac a anwyd i Gofpedigaeth. O annedwydd gyflwr Natur ddynol! O Wagedd a Siommedigaetheun Din! Tydi 'r hwn ŵyt yn ymffrostio mewn Cryfder Corph, Tydi'r hwn ŵyt yn Cofleidio rhoddion ffortun, ac nid wyt yn dy dybio dy hun yn Was, eithr yn Anwylyd iddi; gwel pa fodd y gallafe ddarfod am danat cyn dy fod; trwy cyn lleied peth a phen canwyll; ac y gall etto, trwy ddant bychan neidr, neu, (fal y bu i Anacreon y Prydydd,) dagu gan garreg un o'r Grawn-win; neu fal Ffabius Soneddwr o Rufain, dagu gan flewyn mewn llwnge o Laeth. Nid yw bywyd Dyn o'i gyffelybu i barhad y Bŷd, ond Moment, ac nid yw parhâd y Bŷd o'i gyffelybu i Dragwyddoldeb, ond Moment.

Trwy Refwm da gan hynny y mae Bywyd Dŷn i'w gyfrif fal diddim; gan nad oes dim fwy brau, na mwy darfodedig; a chan nad yw yny diwedd fawr well na diddim. F'all Gwydr heb drais oddiallan barhau yn hîr, ond mae Bywyd dŷn yn darfod o hono ei hun: Fe ellir

F 2

cady

cadw Gwydr trwy ofal tros lawer o Oefau, ond

fio

un

r

yv

ra

dy

yn

y

y

B

i

I

e

3

1

3

ni all dim gadw Bywyd Din.

HYN oll y ddeallai y Brenin Dafydd yn dda, yr hwn cedd y galluoccaf a'r dedŵyddaf o hol Dywysogion yr Hebreaid; er hyn pan ysby. riodd et fod ei Fawredd i ddiweddu, fe a'i prifiodd fal diddim; ac fe gyfrifodd nid yn unig ei Deyrnasoedd a'i Dryssorau fal Gwagedd, eithr ei Fywyd hefyd: O achos pa ham y dyweid, Gofodaist, Arglwydd, fesur i'm dyddiau, a'm beinioes sy megis diddim; ty holl Deyrna. fan, Buddigoliaethau, a'm Tryfforau, y cwbl yr wyf yn ei feddiannu diddim ydynt oll. Ac yn ddiattreg mae yn dywedyd ymhellach, Diau Gwagedd yw'r Cwbl : Y Cwbl a'r a ydyw Dŷn byw, ei holl fywyd ef Gwagedd ydyw, ac nid oes dim a'r sy yn perthyn iddo mor frau ac ef ei hun.

 ho ac yn darfod, heb barhau un amfer yn yr un cyslwr; a bod hyd yn oed y peth yr ŷmi 'r awron yn ei ddywedyd, (pa beth bynag yw,) neu yn ei fcrifennu yn ehedeg a rhyw ran o'n bywyd ni ymmaith, ni rufa ef ddywe-dyd, mai, Gwellt yw ei Gaawd, ac mai fal Blodeu yn y Maes yw ei Ogoniant ef: Yr hwn oedd ddoe yn Faban, mae 'r awron yn Fachgen, ac a fydd yn fuan yn Llange, ac hyd yn Henaint mae yn rhedeg gan newid trwy amryw anwadal gyflwr Bywyd, ac a ddeall ei fod yn Hen ddyn, cyn iddo ddechren rhyfeddu nad yw ef byth yn Fachgen. Ac er gweled Marwolaeth yn dala eraill, etto ni chrêd y digwydd hyny iddo et; ac er ei fod yn clywed am dani bob Awr, er hyn mae yn ymddangos iddo fal dirgelwch cuddiedig, yr hwn ni all moi ddeall. Am hyn fe orchmynnodd Duw iw Brophwyd Esai ei gyhoeddi e a llêf uchel am beth o bwys mawr, ac fal y byddai iddo fuddo i galon Dŷn. Dobyniwch gan bynny y Gwirionedd hwn oddiwrth Dduw ei hun; Pob Cnawd sydd Wellt, Pob Oed sydd syrr, pob Amser yn ehedeg ymmaith, pob Bywyd yn diflannu; ac amlder mawr o Flynyddoedd nid yw ond Diddim mawr.

Gwrandawn mor wir yw hyn gan y rhai fuant fyw hwyaf, ac a gawiant brofi beth yw Byw. Yfcatfydd, di elli addo it dy hun fyw Gant o Flynyddoedd, fal pe hae hyn yn Fywyd hîr; gwrando gan hynny ar Job Sant, yr hwn a fu fyw ddau Cant a deugain o Elynyddoedd, yr hwn a wyddai orau beth oedd

0-

el,

yn el-

日日日

ſe

de

2

by

fò

m

er

bu

ch

fo

ha

na

W

y1

an fa E

m

ne

ch

di

De

rb

ba

Ri

m

igi

ba

byw; Beth y mae Ef yn ei ddywedyd am ei holl Flynyddoedd? Ac medd ef, Fy Nyddiau ydynt ddiddim; diddim y geilw ef hŵynt, er iddynt barhau agos i dair ôes. Mewn mannau praill fe ddyweid; Bywyd Dyn sy fal y Blodeuyn yr bwn sy yn tarddu i fynu heddyw, ac y foru y sethrir tan draed, ai fod yn ehedeg fal Cyscod heb barhau un amser yn'r un cystwr. Pa mor dlawd o beth gan hynny yw Bywyd, pan yw Job Sanct yn ei alw ef yn Gyfcod, er ei fod y pryd hwnnw dair gwaith neu bedair yn hŵy mac yr awron! Y rhai fuant fyw tros wyth Gan mlyned, nid chyfrifent mo'u Bywyd ond fal Cyfcod, ac yn y Moment o'u Marwolaeth ni farnent mo'u bod ond yn brin wedi e'u geni. Pa fodd y gallwni feddwl byw yn hir, yn yr amfer y mae yn fawr gwneyd Oed o drigein-mlwydd ynddo! Gan hynny, gan nad w Bywyd o ŵythgan Mlynedd fŵy na neidiad aderyn bach y To i fynu ac i wared, ehediad faeth, neu (o ddyweyd yn well,) na Mynediad Cyscod; Beth ynte yw deng mlynedd a deugain, yr hyn yscatfydd a elli ei gyrraedd? Diau, ni chyffelybai Homer mo'r amfer hŵya ac all fod i Fywyd dyn, ond i ddail y Pren y rhai o'r eitha ni pharhant ond trosy Tymmor Haf. Fe farnai Euripides hynny yn ormod, ac a ddywedai, nad oedd Dedwyddwch Dynol ond fal hŷd un Diwrnod. Ac ni chenadhai Demetr: Phalereus iddo ond yspaid Moment. Ystyria am hyn mor wael yw pob pêth Amserol, ac mor frau yw holl Ogoniant y Byd, gan ei fod yn sefy!

ddim mwy nac yw Bywyd, yr hwn fy'n rhol e'u pris iddynt: Ac os yw hwnnw mor wag a byrr, beth a fyddant hwy? Pa beth dâ a all fôd o fawr werth, a'r a gynhelir gan Fywyd mor ddirmygus a llawn o Drueni? Cyffelybiaeth o hyn oedd Delw Nebuchadnezzar, yr hon er ei gwneyd o fettel gwerthfawr, fef o Aur ac Arian, ei fail hi oedd traed o hridd, fal y bu i garreg fechan yn fyrthio arni ei dadymchwel hi ir llawr. Sail holl Fawredd a Chyfoeth y Byd yw Bywyd y neb fy'n eu mŵynhau hŵy, ac mae hwn mor frau a llithrig, fal nad Carreg fechan, eithr un Gronyn or Grawnwin' a fu ddigonol iw ddadwneyd ai ddadymchwel.

AM byn ni fawrchwennychafi Fedd gwich Costus am Orphwysfa i'm Corph wedi fy marw, na Chladdfa anrhydeddus, neu Arch brydferth, neu fod fy Enw a'm Gweithredoedd wedi e'u cersio mewn Marmor; mysi wn byn; Os byddaf druenus ac annedwydd o byn allan, ni bydd y rhai'n ond i chwanegu fy Nghwilydd am Gwradwydd. Allan or Bywyd hwn ni allaf ddwyn dim ond sy Ngweithredoedd da; ni chwanegaf hwnnw o wag Anrhydedd at sy thai dring: Mi gymmeraf ofal ar ba beth y gosodwyf fy Nghalon, gan y gall cystawniad yr hyn yr wyf yn ei Chwennych fod yn Gosp o'm deisysiadau, os bydd i'r pethau bynny o'r ddaigr, y rhai a garaf ac wyf yn eu dymuno swya, barbau; os cymmerir bwy oddiarnaf, Cospedigaeth yn sm fy Sarch daiarol, ac os oenadbeir i mi e'u mwyn-

ı

c

bau bwy, yr wyf yn ofni y gallant fod yn Wobr Am-Jerol am ryw Weithred ddâ, yr hwn a all leihau, ned fy nifuddio o'r un Tragwyddol:

VII

jac

oe

Air

ei ei

yr ru

W

no yyfe tr

tie

di

o N

aı

2

Ь

-

I

A

f

I

e

6

******

PEN. V.

T Trueni o Fywyd Amferol.

E gwyddai ddyn cyn ei Eni beth y mae iw ddioddef yn ei Fywyd, ni byddai ew-yllyfcar ddim iw Eni; am hyn Silenus pan of-ynwyd iddo; beth oedd y dedwyddwch mw-yaf a allai ddyn ei gael? A ddywad, Bôd hel Eni, neu, farw yn fuan. Trwy refwm y dywad Democritus, fod Bywyd Din yn dra thruenus, gan fod y rhai fy 'n Ceisso daioni and prin yn ei gael a bod Drug yn dyfod o bono i bun, ac i mena I'n Pyrth heb ei geisso: Yn gymmaint a bod ein Bywyd ni bob amfer yn ddaroftyngedig i aneirif Beryglon, niweidiau, Colledion, ac i gynnifer o Glefydau, ac y dywad Plini, a Hawer o Physygwyr Groegiaid ac Arabiaid, tod mwy m deg ar ugain o Rywogaethau o Glefydon newydd wedi eu dadguddio mewn ychydig Flyny. ddoedd; ac mae pob diwrnod yr rŵon ys datguddio rhai eraill, a rhai mor grenlon ni henwir monynt heb ddychryn; ac nid yw to firwydd y dolur lawer gwaith ddim mwy, nas yw'r Meddyginiaeth yn rhyfeddol. Ee jache wyd rhai wrth ferio a than, wrth lifio Aelod ymmaith O Gyffwr Dyn.

ymmaith, with dynnu Escyrn o Phiolen y Pen jachawyd eraill with agoryd e'u Bol, a thynnu y perfedd allan. Ulwchlaw'r Cwbl, Meddyginiaeth Palaologus 2 Emerodr Constantinopl oedd Erchyllaf, Clefyd yr hwn wedi parhau flwyddyn ni chadd un Feddyginiaeth arall, ond ei ddigio ef yn oeftad a'i anioddhau, ni chadd' ei Wraig a'i weinidogion y rhai oeddynt fwya yn dymuned er Jechyd ef, un modd i'w adferu ef, ond trwy anu uddod, gan ei groefi a'i Wrthwynebu yn ddibaid yn y peth y ddymunai fwyaf: Meddyginiaeth arw i Dywysog! Os yw Meddyginiaethau gymmaint drygau, beth yw'r Dolurian? Bu cleryd Mecenas mor rhyfeddol ac na chyscodd ef na chau mo'i lygaid tros dair blynedd cyfain. A bu un Brenin Actiochus mor heintus a darfod i'w Sawyr ffiaidd of roi clefyll i'w holl Lu ef, ac i'w Gorph life o Lau a Phryfed. Yftyriwch ymma ddiwedd Mawrhydi, prydna all y Gallu mwyaf ar y ddaiar moi amddiffyn ei hûn rhag Gelyn mor filaidd a dirmygus. Yr un môdd Feretrina Brenbines y Beraaid, fe drôdd ei holl gnawd hi i Gynrhon a Phryfed, y rhai gan heidio ymmhob rhan ai difafant hi. Fe fagodd Seirph ym Mreichiau a Morddwydydd rhai, ac a ddifafant e'u Cnawd hwy, a hŵy yn fyw. Cym-mwys ynte y mae dŷn wrth ddyfod i'r Byd yn wylo, megis yn rhagweled y llaweroedd o Drueni, y rhai y caiff ef amfer ddigon i'w diodde, and nid i alaru am danynt, ac am hyny y mae

E

đ

日本の日

1

0

12

12

1

5

rend

pryc

erail

mar

led

farw

truc

alle

gan

ni .

Gol

vdc

vn

wg

Ma

chy

AL

Du

ma

ch

da

Be

yn

me

he

da

W

ar

V

6

ya dechreu wylo mor firan. Mae boll ddyddi

Din yn llawn Gofid a Thrueni.

BETH am y rhyteddol Heintus Glefyda hynny a din striasant ddinasoedd a Thalei thiau cyfain? Hwy fuant mor wyllt gynddei riog mewn llawer man, a phe buafent yn bw. riadu diwreiddio holl Ddynol-Ryw: Bu feire cynn fer o Filoedd o bobl, a dyfod o Drefydd Gwledydd cyfain yn ddiffaethwch. Fe fi r eniwed cymaint a gwneud i'r Tadau ym. wrthod a'u plant, a Gwragedd a'u Gwŷr; nid oedd Cyfoeth yn cadw monynt rhag marw o Newyn: Os digwyddau iddynt gael rhywbeth iw fwyta, yr oedd cynddaredd y Clefyd yn gyfryw ac y byddent lawer gwaith feirw a'r tammaid yn eu Genau, y mae Bywyd Dŷn yn ddarostyngedig i hyn oll. Am hyn, y rhai ly jach a llawen, Ofnant yr byn a all ddigwydd iddynt.

Nip yw Newyn ddim llai Trueni o Fywyd Dŷn, na Haint; yr hwn y ddioddefodd nid dynion neilltuol yn unig, ond Taleithiau cyfain yn tynych. Llawer gwaith y pryd m byddai gan bobl ddim iw fŵyta, hŵy ymborthafant ar Geffylau, Cŵn, Cathod, Llygod, Pathewod, a phryfed eraill pan allent eu cael hwy; a phan ballai y rheini, fe fwytaodd y naill y llalf. Nid arbedodd Tadau mo'u meibion, na Gwragedd mo ffrwyth eu Bru; allawer a fuafent yn gŵyfflo e'u Coluddion yn ewyllyfcar i gael peth iw porthi hwy. Pa olwg ddychrynllyd yw gweled mintai o bobl yn ymddangos

mddangos yn yr Heolydd yn debyccach i Yfprydion a Drychiolaethau nac i ddynion byw! eraill wedi ymestyn ar y ddaiar yn hanner marw, ym mron trengi. Pa mor dosturus gweled Miloedd o Wragedd yn llêsc, welwlas, ar farw o Newyn, ac iddynt lawer o Blant bychain truenus, y rhai wedi gŵystno gan Newyn, nid allent gymmaint ac wylo na gofyn Cymmorth gan eu Mammau gofidus Cystuddiedig, y rhai ni allent mo'u Cymmorth ond yn unig au Golygon tosturiol trist, yr hyn yr oedd Afon-ydd o ddagrau a oedd yn llifo oddiwrthynt, yn ei dyftio yn ddigonol! Dyma alaethus ol-wg o'r Trallod a'r Trueni mŵya yn y Bŷd. Mae'r holl drueni hynny na ellir mo'u dy-

chymmig, i'w cael ym Mywyd dŷn.

h n

n

d d

Mwr na'r holl Adfydau hyn yw Rhyfel, yr hwn yw y fŵya ofnadŵy o dair Fflangell Duw, a pha rai y mae 'n arfer o geryddu Teyrnasoed. Yn gystal am fod y ddŵy eraill fyny-chaf yn ei dilyn hi, ac am ei bôd yn dŵyn gyda hi Gospedigaethau mwy, a'r hyn sy waeth Bechodau mŵy; oddiwrth ba rai y mae Plaan yn rhyddion, am fôd pawb yn ceifio ymgymmodi a Duw mewn Plaau, ie, a'r rhai sy jach yn e'u cymhwyso eu hunain i farw. Newyn hefyd er ei fod yn dŵyn rhai pechodau gydac ef, etto, mae yn lleihau eraill; er bod llawer o Ledradau yn ei ganlyn, etto nid yw'n arwain gymmaint i falchder a gwagedd, ac nid yw'n cynnwys cynnifer math o ddrygioni ac y mae Rhyfel yn achos o honynt. G 2

Uwehlaw

Uwchlaw pob peth, nid Haint, Newyn Rhyfel, yw'r Adfydau mŵyaf ym Mywyd Dŷn, ond Gwyniau dynol, anufudd i Refwm: Beth a ddioddefodd Dafydd oddiwrth Genfigen Saul? Deoliad, Newyn, Peryglon a Rhyfel. Fe gollodd Naboth ei Fywyd yn gynt drwy Awydd Abab nac y gallafei trwy'r Pla. Fe flinwyd Elias yn fŵy drwy chwant i ddial yn Jezabel, na phe buafe Haint y Nodau arno: Can's, fe'i gwnaeth hwnnw ef yn flin o'i Fywyd, ac mwnaetheu hwn mo'no ond yn flîn o'i Glefyd. Pa Blâau ne Ryfeloedd oedd debig i Smydd-ymgan Herod, a ddiftrywodd gynnifer o Filoedd o Blant? Pa Glefyd-llŷn mŵy marwol na Chreulondeb Nero, a Gorthrymwyr eraill, y rhai y laddafant gynnifer o bobl ddiniwed i fodlom eu Hofn neu e'u Phanfi en hunain?

Pŵy sy mor ddedwydd a bodloni pawb, a heb nèb iw gensigennu? Pŵy sy gymmaint ei Frì, nad yw rhai yn ei ddirmygu? Pŵy mor gystredinol yn gwneuthur daioni, nad oes neb yn achwyn rhagddo? Yr oedd yr Atbeniaid yn beio ar Simonides am siarad yn rhy Uchel; Fe gyhuddodd y Thebeaid Panniculus am boeri gormod. Dywedai y Carthaginiaid yn ddrwg am Annibal am syned ai fonwes yn agored, ai ddŵyfron yn noeth. Chwarddeu eraill am ben Julius Casar am ei sod heb ei wregyssu'n jawn. Nid oes nèb mor union na fedr Censigen gael rhyw

beth ynddo i feio arno.

m

ga

di

d

Mar drygau Bywyd cyn amled nad ellismoù rhifo i gŷd; Marwolaeth yr hon y gylrifu gan rai yn fwya drwg, a gyfrifir gan lawer yn llai drŵg na Bywyd; am fod y llaweroedd o ddrygau ym mywyd yn rhagori ar Faintioli drŵg Marwolaeth; ac am hyny fe feddyliai rhai fod yn well ddioddet y mŵyaf, fef, Marwolaeth, na diodde cynnifer ac fydd ym Mywyd, er e'u bôd yn llai: Am y Rhelwm hwn y mae un yn galw Marwolaeth y Phyfygwr olaf a mŵyaf; Can's, er ei bôd ynddi ei hun yn fwya drwg, ctro y mae 'n jachau y lleill ei gŷd: Ac am hynny mae e'n gofod y Gobaith o honi hi am ymwared effeithiol a chyffur yn Nghyfuddiau Bywyd.

Pa siecrwydd a all sod ym Mywyd, pan yw'r ddaiar, (mam y rhai byw,) yn antiyddlon iddynt, ac yn taslu allan drueni a Marwolaeth i ddinasoedd cyfain? Beth all sod yn ddiogel yn y Bŷd, onid yw y Bŷd ei hun? ac os yw ei rannau cauatta ef yn crynu, os yw'r unig beth ansymmudol, y fy wedi ei sefydlu i gynnal y creaduriaid byw, yn hwntian gan ddaiargrynfan; os yw'r peth sy briodol i'r ddaiar, set, bod yn ddiyscog, yn ansasadwy, ac yn ein bradychu; ymh'le y caiss ein Hosnau ni Nodds? Pan yw cronglwyd y Tŷ yn crynu ni allwn redeg i'r Maes, ond pan yw'r Ddaiar yn siglo, i ba lê yr awn?

a

Yn amier Pla ni allwn newid lleoedd, ond oddiwrth yr holl ddaiar pwy all ddiange? Ac felly oddiwrth bervglon? Ac am hynny, bod heb

neb ymwared a all ein diofalhau ni megis Cyffur n ein Hadtyd; am fod Ofn heb Obaith yn ynfydrwydd. Mae Rhelwm yn tarfu ofn yn y thai doeth a'r rhai annoeth. Mae Anobaith o ymwared yn rhoi rhyw fath o ddiofalwch, o'r lleiaf, mae yn tynny ymaith ofn. Yr hwn ni fynno ofni dim, tybied fôd pôb pêth iw ofni. Gwelwch pa bethau bychain digyfrif sy nein peryglu ni, ie, mae y rhai sy'n cynnal Bywyd, yn cynllwyn ini yn fynych. Mae Bŵyd a di-od heb ba rai nid allwn mor byw, yn dŵyn ein bywyd oddiarnom. Pa fynwŷr ynte yw i ni ofni 'n llyngeu gan ddaiargryn, a bôd heb ofni cwýmp Carreg-do? Ym Marwolaeth mae pôb màth o farw fal i gilydd, pa waeth pa un ai un garreg unig a'th laddo, ai bộd i fynydd eyfan dy lethu? Marwolaeth yw ymadawiad yr Enaid o'r Corph, yr hyn sy'n digwydd yn fynuch drwy ddamweiniau bychain.

Mae'r ffyrdd y daw Marwolaeth yn rhyfeddol, a Gwael jawn a dirmygus yw'r pethau
fy'n cynnal Bywyd; nid yw'n glynu ar Edef,
ond weithiau ar beth cyn lleied a Blewyn: Nid
tes un drŵs ynghauad i Angeu, mae e'n myn'd i mewn lle na all y Gwŷnt fyned, ac yn
goiod arnom yngwir weithrediad Bywyd. Fe
all pethau bychain ddwyn oddiarnom gymmaint daioni. Gronin bychan o un o'r Gwintawn y ddygodd fywyd Anacreon. Mae Gwyniau'r Enaid a Melus-chwantau'r Cnawd yn
dyfod yn ffordd-fawr i Augeu. Bu farw Homer,
o driftweb, a Sophocles o ormod Llawenydd. Fe

laddwyd

lad

Hão

A

rec

m

N

do

dr

go

h

laddwyd Dionisius gan y newydd da o Fuddigolideth a ennillasai. Bu farw Aurelius yn ddionsio. A Chornelius Galus a Thitus Etherius yn y weith-

red o Drythylluch.

Na bydded neb sicer o'r Bywyd hwn ym mha un y mae cynnifer o Byrth i Farwolaeth. Na ddyweded neb, ni byddaf fi farw beddin, ean's, tybiodd llawer felly, ac a fuant feirw 'n ddisymwth yn 'r awr honno. Bu lawer feirw drwy bethau mor ddiyftar ac a henwasom ni, a thydi a elli farw dithe heb yr un o honynt. I farw yn ddifyfed nid rhaid wrth Flewyn, na gormod Gosid, neu Lawenydd disymmwth, i'th ddal di 'n ddisymmwth; di elli farw selly, sef yn ddirybydd, ddiaros, heb yr un o'r achofion hynny oddiallan : Sûg llygredig yn dy ymylcar dy hun, yr hwn fy 'n codi at y Galon, heb neb yn ei gantod, sy ddigon i wneud diben o honot ti. Ac mae 'n rhyfedd nad oes mŵy yn marw yn yngwrth, ddirybudd, gan mor afre-olus yw ein Bucheddau, ac mor frau ein Cyrph, Nid ŷm ni o Haiarn ne Bres, ond o Gnawd meddal tyner. Mae Orlais, ne Glocc er ei fod o fettel caled, yn gwisco allan mewn amser, a phôb yn awr mewn disfig am ei gyweirio; ac mae torriad un olwyn ynddo yn attal symmudiadeu y lleill ei gŷd. Mae mŵy Cywreinrwydd-Celfyddyd ynghorph Dŷn, nac mewn Clocc, ac mae 'n llawer Meddalach a haws ei ddryllio, nid yw 'r Gewynnau o ddir, na 'r Gwithennau o Bres, na 'r ymyscaroedd o Hairn. Pa nifer y bu iw Hafu new'r Ddueg lys

vyn

on

W

d

vn !

gau

Ddt

dera

Gw

vn

wy

fod

Dd

byc

yn

ar

bob

dd

Ca

rag

1 1

mi

20

yn

de

jo

do

11

T

d

gru ynddynt, neu fyned o'u lle; ac a fuant feirw yn ddifynwth! Nid yw neb yn gweled bêth fy gantho o'r tu fewn iw Gorph; ac fe all ei wendid ef neu ei Afiechyd fod yn gyfryw (er ei fod ef yn ei dybied ai deimlo ei hun yn jach) ac y gall farw o fewn Awr. Crynwn ninneu oll rhag y peth y all ddigwydd.

Ond mae gan Grist nogion yn holl drueni a Pheryglon Bywyd dynol, Gyssurau Mawrion i gymeryd gafael arnynt. Y rhai ŷnt; Cydwybed dda, Gobaith am Ogoniant, Cydsfursiad i Ewyllys Duw, a dilyniad ac Esampl Jesu Grist; Oddiwrth y pedair hyn nyni gawn yn ein Bywyd Ddedwyddweb, yn ein Marwolaeth Ddiogelweb, yn mhôb un Gyssur, ac yn Nbragwyddoldeb

Woot.

Ni a allwn weled or hyn a ddywedpwyd, mor anghyfiawn oedd Cwynfan Theophrastus; Adarfod i Natur roi Bywyd bŵy i lawer o Adar, ac Aniseiliaid nac i Ddin. Pe buasei 'n Bywyd ni yn llai ei Flinderau, te fuasei gantho beth Rhefwm; eithr gan ei fod mor llawn o drueni, fe allaseu 'n hytrach gyfri y Bywyd hwnnw yn ddedwyddaf, yr hwn oedd fyrraf : O herwydd pa ham, gwell yw marw yn jevangc, a marw n dda, na marw yn bên ac yn ddrwg. Gan fod y daith hon yn anghenrhaid, ei dedwyddwch hi yw, nid ei bôd yn bîr, ond yn llwyddiannws, ac am ein bôd ni yn y diwedd yn cŷrhaedd i'r Porthladd dymunol. Gan hynny, pan yftyriom cyn amled Trueni, nid allwn mor ach-WYI

ryn ar Ddum am roi ini Fywyd byrr, ond arom ein hunain, am ei wneud e'n ddrig: Pan w 'n Bywyd wedi ei amgylchu a chynamld math o drueni, ful ac y mae Marwolaeth yn ymddangos yn hytrach yn achles rhag drygau nac yn Golpedigaeth; rhyngodd bodd i Dduw ei fod e'n fyrr, fal y byddei iw Flinderau a'u Affwyddau (y rhai ni ellir mo'u Gwrthbwyso a dim llawenydd dauarol) fod yn haws en dŵyn: O'r lleiaf, os nid yw 'r Bywyd hwn a chynnifer o Ofidiau yn ein hanfodloni ni, etto bydded i'r Tragwyddol a'i holl Ddedwyddwch, ein bodloni ni 'n well, ac na bydded ein hymgais am yr Anfarwol fywyd yn y Nef, ddim llai, nac am y Marwol hwn ar y ddaiar. Cosinn flynyddoedd Tragwyddoldeb bob amser. Felly pa adtyd a chystudd bynaga ddigwyddo, nyni ai dygwn yn eimwythach, Can's, Mae 'n byrr yseafn gystudd ni, yn odidog ragorol yn gweithredu Tragwyddol bŵys o Ogoniant i ni. 2 Cor. 2. 17.

AM hyn os cuchia 'r Bŷd arnaf, os cyfarfyddaf a llawer o Drallodau a Coystuddiau, os digwydd i-mi Aslwyddau; os rhutbrant arnaf fel Tonnau, y naill ar wddf y llall, os i'm yscyttir yma a thraw; yna y rhai byn fydd fy Meddyliau beunyddiol, Gadewch iddo, Bid i'r Bŷd gael ei rediad, yr wyf yn sodlon iw ddioddef, Ewyllys Duw y wneler: Bydded i'r mo'r der yscu; bid iw Donnau rho, ac i llyntoedd cystuddiau chwythu, bydded i ddyfroedd Tristwch ruthro arnaf, ac i dywyllwch Gosid a Thrymder fy amgylchu; etto nid ofnaf; Fe chwyth y Tymbesloedd

Tymbestloeddibyn beibio, fe ostega'i Gwyntoedd, se Jyrth y Tonnau byn, nid all y Dymmestl bon bar. bau yn bir, ac se chwelir y Cymmylau ymma: Pet bynnag a ddioddefwyf yma, fe dder ydd ar fyrder, ni chaf mor dioddef tros byth; Doed y gwaetha) allo ddyfod fe wna Mirwolaeth ddiben o'm boll drym. derau a'm Trueni; Domine da mihi modo patientiam, & postea indulgentiam. Arglwydd cenadià i mi amynedd ymd, ac esmwythdra o bys allan. Myfi a ddioddefaf yn amyneddgar beth bynnag a allo ddigwydd, at a ymegniaf na wnelwyf ddim yn erbyn fy Nghydwybod ac anfodlonus i Ti O Dduw; Can's, mae pob pêth, yn ddiogel a sicer gydac ef yr bwn sy siccr a Dinam-ddiogel o Drag- na d wyddoldeb dedwydd.

******

PEN. VI.

Diwedd Bywyd Amferol.

E baem ni i ddewis Diwedd ein Bywyd, a bod i Ddŷn fyw cyhyd, ac yn unig fâl y mynnai ef ei hun, a hefyd ei fôd fo i ddiwedu ryw ffordd amgen na thrwy Farwolaeth; etto, fe ddylai yr Yffyriaeth o'i fod 'fo a phob peth amterol i ddarfod am danynt, wneud ini ei ddirmygu ef; a boddi ynomi yr holl Blefferau a'r Bodlonrhwydd o hono : Can's, fal y mae yob pêth o fŵy neu lai Cyfri yn ôl yr hŷd ne'r byrdra o'i barhâd, felly Bywyd gan ei fod

ydo tr 1 Aur, hun ri, 1

da

o ho haw mae ein na C

fod hau

mae hyn

gus Mai

ŷnt F

yr l trif led

y B yaf Y

> gyn n ar y r arc

yn.

ddarfod, (pa fodd bynag y bô ei ddiwedd,) ydd i'w ddibrifio yn ddirfawr. Pe byddai Letr têg o Rifial mor grŷfgadarn a pharhaus ac Aur, te fyddai mŵy gwerthfawr nac Aur ei hun; eithr gan ei fod yn frau a hawdd ei dori, mae yn colli ei gymmeriad; ac er y gallai hono.'i hun barhau 'n hir, etto am y gall e'n hawdd dorri drwy ryw ddiofalwch neu Anhap. mae 'n dyfod lawer llai ei bris. Yr un modd fin Bywyd ninneu, yr hwn fŷ lawer breuach fod am dano drwy fil o ddamweiniau, (ac er na ddigwyddai'r un o honynt,) nid all barhau yn hîr, (gan ei fod yn treulio ei hun) mae yn rhaid iddo, (gyda 'r pethau Amserôl hynny fy 'n ei ddilyn,) tod yn fŵya dirmygus: Ond gan fod ei ddiweddiad ef trwy ffordd Marwolaeth, Gwendid ac Aflwyddau, y rhai ŷnt Rybuddwyr Angeu, ac yn parodhau'r ffordd i Farwolaeth, mae 'n bêth rhyfedd fôd dŷn yr hwn a ŵyr ei fod i farw, yn gwneud cy-frif o ddedwyddwch Amferol, ac ef yn gwe-led y Truêni yn yr hwn y mae dedwyddwch y Bŷd ymma, a Mawrhydi y Brenhinoedd mŵyaf yn darfod. Ystyriwn y Brenin Antiochus, Arglwydd ar

Ystyriwn y Brenin Antiochus, Arglwydd ar gynnifer o daleithian; yn ei holl rŵylc af Ogo-hant, yn discleirio mewn Aur, yn dallu llygaid y rhai ai gwelent ai dlysau gwerthfawr, ar latch hardd teg, yn rheolu Lluoedd lawer, ac yn gwneud i'r ddaiar grynu tan ei draed; yna drychwn arno yn ei weli yn welw-las ei liw,

H 2

21

ai gryfder a bywyd ei Gorph wedi eu treulio, ei ffiaidd Gorph yn ffrydio o bryfed a Llygre digaeth, wedi ei adel gan ei Bobl ei hun o acho ei ddrygfawr gwenwynllyd, y roes Haint in holl Lu ef, ac yn y diwedd yn marw yn wall gofus ac mewn Cynddaredd. Pŵy wrth we led y fath Farwolaeth a ddymunai hawddfyd y Bywyd hwn? Pŵy a ddymunai ei Gyfoeth e ynghŷd ai drueni? Gwelwch ynteu ymh'le y mae Cyfoeth y Bŷd hwn yn Diweddu.

Pwy a adnabuasei Calar a'r ai gwelsai yr gyntas yn gorfoleddu ar y Bŷd a orchfygala ac ai gwelsai gwedi, yn dyheuad am ychyda anadl, ac yn ymdrobaeddu yn ei waed ei hun a oedd yn llifo allau o dri arhugain o Archoll

on cynnifer o Frathiadau?

Pŵy a gredasei mai yr un Cyrus oedd ef y hwn a ddarostyngodd y Mediaid, a orescynnod Emerodraeth yr Assyriaid a'r Caldeaid? Yr hw a wnaeth i'r Bŷd synny a llwyddiant ei gydd Fuddigoliaethau tros ddengmlynedd arhugan ac ai gweliai gwedi, yn Garcharor, ac yn dio ddef Marwolaeth wradwyddus wrth Orchy

myn Gwraig?

Pwy a feddyliafai mai 'r un Aleefander oed yr hwn a ddug y Persiaid, Indiaid, a'r rhan o reu o'r Bŷd adnabyddus tan ei Lywodraet mewn eyn fyrred amter, a'r ai gwelsai ar o hynny wedi ei orchfygu gan Grŷd poeth, y llesc wedi darfod yn ei Gorph, digalonni yn Yspryd, gŵywo a chrasu gan syched, heb Ard waith yn ei Enau, na bodlonrhwydd yn ei Fy wyd, ei Lygaid wedi fuddo, ei drwyn ynllin, ei Dafod yn glynu wrth daflod ei Enau, heb allu traethu Gair? Pa fyndod yw, i wrês Crŷd gwael ddita y Gallu a'r Cyfoeth mŵya o'r Byd? Ac i'r Llwyddiant Amferol mŵyaf i ddŷn, gael ei foddi gan lifeiriant un Humor af eolus ac allan o drefn! Pa gymmaint anghenfil yw Bywyd dynol, gan fod wedi ei wneuthur o rannau mor anghyttunol, a bod anwadal lŵyddiant ein holl Fywyd ni, yn diweddu mewn Trueni cwbl ficcr.

Pwy a briodai Wraig er ei bod o Gorph hardd a chymhefur, os byddai iddi ben Draig hyll? Diammeu er bod iddi Gynhysgaeth fawr, ni Chwenychai nêb mo'r fath Gyweli; Pa'm yr ŷm ni yn ein priodi ein hunain a'r Bŷd hwn, yr hwn er ei fod yn ymddangos fel pe dygai gydac ef lawer o fodlonrhwydd a Dedwyddwch, etto nid yw yn ei fwynhad ddim llai anghenfil; canys, er i'r Corph ymddangos i ni yn brydferth a hyfryd, etto y mae ei ddiwedd yn ddychrynllyd a llawn o Drueni.

Na wenieithied neb iddo 'i hun o herwydd grŷmm ei Jechyd, gyda llawnder ei Gyfoeth, a Discleirdeb ei Awdurdod, a Mawredd ei ffortun; can's, o gymmaint ac y mae e 'n fwy llwyddianus, o gymmaint a hyny y bydd ef yn fwy truenus, ganfod ei holl tywyd et i ddiwe-

ddi mewn Trueni.

Na thwyller neb wrth edrych ar lwyddiant Gŵr Cyfoethog; na fesiired mo 'i ddedwyddwch ef wrth yr hyn y wel yr awrhen, eithr

eithr, wrth y diwedd ai ddiben ef; nid yn dl mawr Gost ei Balasau, nac wrth ddiscleirdeb ei Urddas ef; ond diswilied y diwedd o'r hyn y mae'r awrhon yn ei fawrygu yn gymmaint, ac fe gaiff y prŷd hwnnw (er digwydd ir Gŵr y goreu) edrych arno yn marw yn ei wely, yn ddigalon, athrift a synn, yn llafurio tan ddirboen ac ingder Angeu; os diange felly, da yw; os amgen dager ei Elyn,dannedd rhyw Fwystfil, ne Garreg-do a wasnaetha i wneud pen am dano pan yw ef leiaf yn ei ddifgwil. gymmaint Gwallgo yw ymffrostio mewn dim o'r tu ymma i'r Nef! Mae Meddiannau y rhai galluoccaf yn ddaroftyngedig i'r Tymheftloedd mwya angerddol, diwedd pa rai yw foddi a'u dadymchwel. O mor anwadal yw uchder yr Anrhydedd mwyaf! Gau yw gobaith Dŷn, ac ofer yw ei holl Ogoniant ef. O Fywyd anficer, rhwym i oestadol Boen a Llafur! Pa leshad yw iti 'r awrhon godi o'not gynnifer o Balafan marmor, pan y rhaid i ti farw yn ebrwydd? O pa nifer o bethau yr ŵyti 'r awrhon yn meddwl eu gwneuthur heb ŵybod chwerwdr en diwedd hŵy : Yr wyt' yn edrych ar dy Gyfaill, yn marw yr awrhon, a gŵybydd y cei dithen ei gan'yn ef yn fuan.

Wedd y daw hi i'n dwyn ni ymmaith; Ystyriwn hi yn ei Gwisciad dedwydda i ni, sef, fal y Daw hi trwy ryw wendid, yr hwn sy'n gwneuthur diben o honom bob yn ychydig,

ac nid trwy Drais, ne annaturiolwch.

Yityriwn

n

O Gyflwr din. YSTYRIWN Farwolaeth nidym mhôb Rhith a'r y gwelir hi yn lladd dynion, ond yn ei Gwedd deccaf, a'r hon a gyfrifir yn ddedwy-dda ôll; fef, pan ddel hi nid yn ddifyfed, neu trwy drais ar Natur, ond trwy ryw wendid y fy'n ein diweddu ni bob yn ychydig, neu trwy bur fwriad yr hwn fy wrth Natur yn dŵyn Marwolaeth gydac ef. Pa drueni o Fywyd dŷn fy fŵy na hwn; sef, Fod i'r Farwolaeth honno gael ei chyfri yn ddedwydd, nid am ei bod felly, ond am ei bod yn llai truenus na rhai eraill? Can's, pa Ofyd a Galar nad yw ef yn ei ddioddef ne 'n myn'd trwyddo, yr hwn fy 'n marw yn y Modd hwn? Pa fodd y mae ei wendid yn ei gyffuddio, Gwres ei Grŷd yr hwn fy yn rhostio ei ymyscaroedd ef; Syched ei Safn y sy'n rhwystro iddo lefaru; dolur o'i Ben na ad iddo ystyried, Tristwch ei Galon oddiwrth ei dŷb a'i ddisgwiliad oi fod i farw; beblaw digwyddiadau blinion eraill re farw; heblaw digwyddiadau blinion eraill y rhai ŷnt gan mwyaf yn amlach nac fy gan Gorph dŷn o Aelodau iw dioddef hwy. A'r Meddyginiaethau hefyd, y rhai fydd mor fiîn eu dioddef a'r Clefydau eu hunain: Ac etto yr amhuaeth a'r Ofn i ba un ai ir Nêf ai i

el ei waeud yn Frenin, a pha Ofn ac Jngder

meddwl

meddwl y difgwilieu y dŷn hwn y digwydd? Pa fodd ynten yr edrych ef yr hwn yn jng ei Angeu fy 'n ymdrechu a Thragwyddoldeb, ac fy 'n disgwil myn'd o fewn yspaid dwy Awr i Ogomant nef neu i Boenau tragwyddol? Pa Fywyd a ellir ei gyfri 'n ddedwydd, os yw hwnnw ddedwydd, y fy 'n diweddu mewn cymmaint o Drueni ? Os ni choeliwn hyn, Gofynnwn i'r hwn fy 'r awrhon yn myned trwy ddychryniadau Marwolaeth, beth yw ei Dŷb ef o Fywyd, ymotynnwn ac et pan yw yn gor-wedd ai ddwyfron yn fefyll allan, ei Lygaid wedi suddo iw Ben, ei draed yn feirwon, ei Liniau yn oerion, ei wyneb yn welw-lâs, ei Wythennau heb guro na fyflyd; Beth a ddywed y Dŷn hwn, oedd ei Fywyd ef; Ond o gymaint ac y bu yn fwy llwyddianinis, o gymaint a hyny y bu yn fwy ofer; ac mai gau a thwyllodrus oedd ei holl Wyniyd ef; gan ei ddyfod i'r fath ddiwedd? Beth y gymerai et yrawrhon am holl Anrhydeddau y Bŷd? Yflyriwch chwi hyny 'ch hunain; pa cyn lleied; ni byddent ond blinder iddo ef, o fon am danynt, fe roe pe gallai y Bŷd am nad adwaenasai monynt erioed, os buant anfodlonus i Dduw Hollalluog; a gwae ef nas gallai.

Yr hwn a twynhaodd yr hell ddifyrrwch a'r a allai y Bŷd ei roddi iddo hyd awr ei Farwolaeth, beth fy 'n aros gydac ef yn 'r awr honno? Dim; neu os oes, mwy Gofid. Ystyr o ba cyn lleied fylwedd yr ymddengys yr holl bethau Amserol, pan fyddech di yn y Go-

leuns

teuni roes

yn '

eido

aral

v B

ei l

ded

ned

Dra

ni

par

Ai

dd

dd

N

ini

N

W

By

yn

217

yx

yı

id

tragwyddol: Ni bydd yr Anrhydeddau a roefant hwy iti mŵy yn eiddo ti, y Plesserau yn y rhai yr ymhysrydaist, ni allant fod yn eiddo ti mŵy, a'th Gysoeth ly i fod yn eiddo arall, Gwel gan hyny, a ydyw dedwyddwch y Bywyd hwn, yr hwu nid yw cyhyd a Bywyd ei hun, yn talu cymaint ac y dylaem ymadel a dedwyddwch tragwyddol am dano.

Yr wyf yn attolwg iti yftyr beth yw Bywyd, a phêth yw Marwolaeth; Bywyd, Mynediad cyfcod yw, byrr, blîn, a pheryglus; lle y roes Duw ini mewn amfer, i weithio am

Dragwyddoldeb.

YSTYR, pa ham y mae Duw yn ein harwain ni o amgylch yn nghwmpas y Bywyd hwn, pan allasei ar y cyntaf ein cysleu ni yn y Nef: Ai i ni dreulio 'n hamser yn segur, ac beunydd ddychymig gwag lunian newydd o Anrhydeddau ofer diddefnydd? Codi cestyll yn 'r awyr? Nage 'n wir, nid i hynny, eithr, fal y byddai ini trwy weithredoedd Rhinweddol ynnill y Nef, dangos beth fy ddyledus arnom i'n Crea-wdr, ac ynghanol trallodau a Chyffuddian 'r Bywyd hwn, amlygu mor ufudd a ffyddlon ydym i'n Duw: I hyn y 'scritenwyd ni yn Llyfr Duw, fal y byddai i ni gymeryd ei blaid ef, ac amddiffyn ei Anthydedd; i hyn y rhoes ef ni yn ei Lu a'r Filwriaeth hon, (can's, Milwriaeth yo Bywyd dyn ar y ddaiar) fal y byddeu ini yma ymladd trofto Ef, ac ynghanol ei Elynion ef a ninau, dangos mor gywir a ffyddlon ydym iddo. Ai cymmwys i Filwr yn Amfer Brwydr

dissipation of Amser with y dissipation of Amser with y dissipation of Tabwidd? Hyn y mae ef yn ei wneud y sy'n ceisio ei esmwythdra yn y Bywyd yma, ac sy'n rhoi ei serch ar bethau'r ddauar, heb geisio y rheini o'r Nef, na mei ddwl am Farwolaeth lle y mae ef i ddiweddu.

Imdaith yw y Bywyd hwn, a phâ ymdeithydd fy wedi ei hurtio cymmhelled gan ddifyrrwch y ffordd, ac i anghofio y lle y mae i fyned iddo? Pa fôdd ynteu yr ŵyt ti 'n dyfod i anghofio Marwolaeth, i'r hon yr wyt yn ymdaith yn gyflym ddydd a nôs, ac ni elli, er dymuned, orphywys un funyd fâch ar y ffordd? Canys, fe 'th tynn Amfer dydi, (er dy waetha,) gydae ef: Nid ffordd wrth ein dewis ni yw ffordd ein Bywyd, fal ffordd ymdeithwyr; ond un anghenrhaid, fal ffordd dynion dihenydd, o'r Carchar i lê Marwolaeth. Yr ŵyt ti wedi di gondemnio i Farwolaeth, i'r llê yr ŵyt yr awrhon yn myned; pa fôdd y medri Chwerthyn?

Drŵg weithredwr wedi ei farnu i farw, a frawychir hyd fyndod gan y meddwl o farwolaeth, fal na feddwl ef am ddim arall ond marw. Yr ŷm ni oll wedi 'n condemnio i farw, pa fodd gan hynny yr ŷm yn ymlawenhau yn y pethau yma, y rhai yr ydym iw gadel mor ddifyn-

mwth? .

F E gyffelybir Marwolaeth i Leidr, yr hwn a'n yspeilia mi, nid yn unig o'n Tryffor a'n Cyfoeth, ond sy hefyd yn dŵyn ein Bywyd. Am hynny, gan dy fod ti i adel y cwbl, pa ham yr wyt yn dy lŵytho dy hun yn ofer? Pa farch-

nattawr

matt

toet.

ladd

aeth

tia

dda dy

thr,

aetl

dalı

ni (

yn

ycl

hy

by

Ne

ac

th

dd

W

m

G

00

eu

rl

fi

rl

fe

h

lá

nattawr a'r a wyddai y foddai ei Long ai Gytoeth cyn gynted ac y cyrhaeddai ei y Porthladd, a lwythai ei Lestr a llawer o Farsiandiaeth? Pan gyrhaeddech di Farwolaeth, yr ŵyt tia chwbl oll a'r a feduech, i ch fuddo, ac i ddarfod am danoch pa'm yr ŵyt gan hyny, yn dy lŵytho dy hun a'r hyn nid yw reidiol, eithr, yn hytrach sy 'n rhwyftr i'th Jechydwriaeth?

d

d

2

u

DYMA 'r cyflog y mae cyfoeth daiarol yn ei dalu iw wasnaethwyr, sef, os nis gadawant, ne ni ddinistriant hwy cyn eu marw maent, yna yn ficer iw gadel hwy, o'r lleiaf; ac yn fynych, i beryglu Jechydwriaeth y rhai sy'n eu hynsyd serchu hwy. O'ddŷn ofer! Y Bywyd byrr hwn a roddwyd i ti i ennill Gwir Gyfoeth y Nêf, y rhai ŷnt Dragwyddol, yn parhau bŷth, ac yr wyt ti yn ei dreulio ef yn ceisio'r pethau o'r ddaiar y fy i ddarfod am danynt yn

ddiattreg.

HEBLAW hyn ôll, er marw o un o'r Farwolaeth ddedwyddaf i gyd, etto edrych y Corph marw, mor wrthyn a gwrth'nebus yw y wael Gelain druenus, a bod ié, y Cyfeillon yn diangc oddiwrthi, prin y beiddiant drigo un noswaith eu hunaiu gyda hi; mae'r nesaf a'r mwya rhwymedig o Geraint yn ei fymmud ar lawn frŷs allwn o'r Tŷ, a chwedi ei hamdoi mewn rhyw Gynfas frâs, yn ei thaflu i'r Bedd, ac o fewn dau ddiwrnod yn ei hanghofio: Ac efe yr hwn yu ei fywyd ni ellid ei gynnwys mewn Palasau costus helaeth, mae 'r awrhon yn fodlon

hwn a arferai orwedd mewn Gwelau gwychion elinwyth, fy gantho'r ddaiar galed yn orwedd ei weli, liaws o Bryfed; a hwy yw ei gadwy he yd, a'i Obennyddyw Efcyrn dynion meirwon eraill. Yna taflant y chydig Bridd arno, ac yfcatfydd Garreg-Fedd, a gadawant ei Gnawd i wledda arno gan bryfed, tra y mae ei Etifeddion yn gorfoleddu yn

ei Gyfoeth.

EFE yr hwn a ymffrostiai yng waith ei Arfau, a arterai o loddest mewn dawnsiau, mae'r awrhon yn ifth ac oer; ei ddwylo ai draed heb fymmud, ai holl fynhwyrau yn feirwon: Efe yr hwn trwy ei Allu ai Falchder a fathrai bawb; yr awrhona fethrir dandraed gan bawb; Yftyr er wyth ddiwrnod wedi ei farw, ai dynnu allan oi Fedd; mor hyll a dychrynllyd o dirychiolaeth yr ymddengys I Gwel gan hynuy, beth yr wyt yn ei befgi, Corph yr hwn (yscatsydd o fewn pedwar diwrnod) a all fod wedi ei swyta gan sfiaidd Brysed. Ar ba beth yr wyt yn seilio dy rysygus ymstrostiau oser, th wag fwriadau, y rhai nid ynt ond Cestyll yn r Awyr, wedi eu feilio ar ychydig Bridd, yr hwn pan drô i lŵch, mae'r holl Adeilad yn fyrthio i'r llawr? Gwel p'le y mae holl Pawredd Dŷn yn terfynu; ac nad yw diwedd dyn ddim llai ffiaidd a thruenus na'i ddechrewad

Fr all y Goffadwriaeth o ffleiddra Corph warv, whend i ni ddiyftyru tegwch-pryd y

byw

fe da m

> ci i'i

> > 1

byw; am hyn os fyrthi yn ddifymwth i bro-fedigaeth o achos teg olygiad brau ly Cnawd, danfon dy feddyliau yn ebrwydd i feddrod y meirw, a gâd iddynt weled yno bêth a fedrant ei gael yn gyttunol a'r Teimlad, neu hyfryd i'r Golwg. Yftyr fod Llwch a Lludw fych unwaith yn Gnawd tyner a buwiog, a bod ynddo yn ei Jesengetyd yr un Natur ac Anwydau ac fydd ynot tithe.

YSTYR y Gewynnau anystwyrh hynny, y Dannedd noethich, anghymhalus Ofodiad yr Efcyrn a'r Rhedweliau, a'r hyll chwaliad hwnw o'r holl Gorph; drwy 'r modd hwn di elli fwrw ymaith o'th Galon yr ofer hud a'r fiomedigaethau gwag hynny.

Mae hyn oll yn ficer i ddigwydd i ddy

bunan: Am hynny pa'm nad wŷt yn gwelhau dy ddrwg Cyneddfau a'th Arferion? Hyn sy i fod yn ddiwedd i ti, am hynny cyfeiria dy Fywyd a'th weithredoedd at yr un peth hwn. Am Refirm da y golodai 'r Brachmaniaid, ac cadwent eu Beddau yn oeftadol yn agored o flaen en dryfau, fal with gosio am Farwolaeth y dylcaent fyw. Myfyrdod ar Farwolaeth ydyn Doethineb. Am hynny bydded y Fyfyrdod honno býth yn dy feddyliau, Cofia dy fôd i foro.

A M byn ynteu, pa Drueni neu Gyfudd byn-nag a Syrthio arnat, Dywed, Trwy Gymmorth Duw mi ai dygaf yn amyneddgar: Arglwydd Je-su sâf di gyda myfi, a chyssura fi; Arglwydd Jesu lidd bresennol gyda'th was yr hwn sy yn ymddiri ed ynot, Derbyn fy Ispryd, ac croain fi drby ddyffrMyriaethau

Ä

1

1

t

yn a Chyseod Angeu; arwain fi, ac na ad fishyd oni ddygech fy Enaid i Dir y rhai Byw. O Tydi yr bwn wyt jy Ngoleuni, fy Mywyd, am Hieobydwrigetb.

****

PEN. VIL

Am Farwolaeth, a'r siccrmydd o boni.

TEBLAW 'r Trueni ym mha un y mae holl ddedwyddwch y Byd hwn i diweddi mae Ystyrithau eraill iw dwys synied genym, wrth ba rai m a allwn weled mor ofer a dirmygus yw ei holl wynfyd ef. Ni a draethwn yu Dennaf am dair.

1. For Marwolaeth y gwbl ficer, ac heb

fodd yn y Byd iw gochelyd.

2. For yramser yn anhyspys, am na wydd na pha brýd, na pha fodd y digwydd hi.
3. Na b yw hi ond un yn unig nac ond un-

waith iw phrofi, fal nad allwn ni trwy ail Far-

wolaeth ddiwygio Beizu y gyntaf.

I. Y n gyntaf, Am y ficerwydd o Farwolaeth, y mae yn perthyn i ni yn fawr ein perswadio ein hunain o hono, oblegyd megis ac y mae yn bur siecr y bydd y Bywyd arall heb ddiwedd, felly y mae mor ddianimeu y bydd diwedd i hwn: Ni wnaeth Duw un Gyfraith fwy anghyfnewydiol na hon o Farwolaeth; yr wyt ti i farw, bydd ficer o hynny, Cyfraith

n rhaid i ti farw heb fodd iw ochelyd. Attolwg dywed i mi, ymmh'le y mae Adda yr awrhon? Ple y mae Cain, p'le hir hoed log Methuselab, p'le y mae Noab? Ple Sem? Ple Alraham? Ple y mae Jacob? Maent wedi meirw a myned ymaith; mae e u hamser hwy wedi darfod. Nyni allwn ddywedyd am danynt Vixerunt, suerunt Trocs, Hwy suant unwaith, yr awron nid ydynt ddim: A siccrhâa dy hun mai Mortaus est, Fe su farw, sydd Arscrifenfedd pob dyn: Canys, gan farw y mae 'n rhaid i ni farw ac yr ŷm fel Dysroedd a dywelltir ar y ddaiar, y rhai ni cheselir. 2 Sam. 14.

rhaid i ni farw ac yr ŷm fel Dyfroedd a dywell-tir ar y ddaiar, y rhai ni ebefelir. 2 Sam. 14. Fe ddaw 'r amfer pan fo 'r Llygaid yn a pha rai yr ŵyt yn darllen hyn, wedi ymoll-wng yn dyllau, a cholli eu llewyrch; y dwylo y rhai yr wyt yr awrhon yn eu harfer, heb' deimlo na fymmyd : Y safn hwn y sy'r awron yn llefaru a fydd yn fud, heb Anadl na ffun ynddo. A'r Cnawd hwn yr wyt yr awrhon yn ei bescu, fydd wed a ddifa ai fwyta gan Brysed; a daw'r Amer pan orchuddier di a Phrîdd, ac y drewa dy Gorph, ac y pydra; daw'r Amser pan anghosier di sal a phe ni buasis erioed yn bod. A'r rhai a Dramwyant, trofot, heb feddwl fod y cyfryw ddyn wedi ei eni. Ystyria hyn, a pherswadia di dy hun y rhaid iti farw gyffal ac craill. Y peth a ddigwyddodd i gynnifer, rhaid iddo ddigwydd i tithe hefyd. Meddwl am hyn yn ddifri, ac ailythyria yn dy galon yn fobl, pa fodd y edrychi

Thyriaethau

riaeth hon i ti wybodaeth weddol o'r hyn yw dy Fywyd, ac a wna iti ddiyffyru ei Blefferen ef.

Petrai Farwolaeth yn Ddamweiniol yn mig, ac nid yn ficer, etto, hi a ddylae ein gwnend ni yn ofalus jawn, a bod mewn cyfing gyngor, am y Gallai hi ddigwydd: Pe dywedai Dduw y byddai yn unig un o holl Bobl y Byd farw, a heb Yfpythi pwd fyddai 'r un hwnnw, etto ef ofnai pawb; pa'm ynte nad wyt ti yn ofni yr awron, pan yw 'n rhaid i bob dyn farw yn ddiochel; ac yfcatfydd dydi 'n gyntaf

Y mae 'r Saeth yr awrhon wedi ei faethu ac yn y ffordd yn barod i'th daro di, pa ham yr wyt yn ce ho ei gochel hi, ac nad wyt yn hytrach yn ymoftwng ac yn dy gymhwyfo dy hun iw derbyn? Pe dywedyd iti fod Rhês gyfan o ynnau mawr iw gollwng attat yn ddioed. ac heb un modd i ti i ochelyd yr Ergydion, pa fynded y wnae hynny i ti? A phe deellit fod y Tan wedi ei rollde attynt euloes, f' allei y lladdei y Sŵn ei hundydi: Gwybydd ac yffyr gan hynny, fod Gynnas word Marwolaeth yn Hawer mwy angerddol, wedi eu faethu eifoes, ac nad oes un Quarter awr nad ŷnt yn ehedeg mwy na deng Miliwh ar bugain o Filltiroedd i'th oddiwes di; ac ni wyddoffi o ba le y cychwynafant, na pha le y maent yr awron: Pe bact ficer en bod ymhell oddiwrthit, etto, maent yn rhedeg mor chwidr gyflym ac y cyrhaeddant Pa ddoj hw

men F yd ac

> i'w ac hw

y wy

a't ho

nu

yv fir

fa fo

B

yi le

I

haeddant di yn ddifeth mewn byrr Amser, O Pa gymmaint achos am hyn, (fef am na myddost mor agos ynt attat) sydd i ti iw disgwil hwy bob munyd, gan y gallant dy lâdd y Mo-

ment Nesaf?

BYDDED i bob din (gan hynny,) ddywedyd ynto ei hun; Myh yw yr hwn fydd i farm, ac i ymddatfod i Lŵch: Nid oes gennyf ddim i'w wneud a'r Bŷd hwn, y Llall a wnaed i nu; ac am hwnnw yn unig yr wyfi i ofalu. Yn hwn nid wyfi ond ymdeithydd, ac am hynny'r ŵyf i edrych ar y Tragwyddol, ir lle yr ydwyf yn myned, ac i wneud fy Nhrigfa yno tros byth. Siccr yw, y daw Marwolaeth ac a'th wthia di ymlaen gyda hi; am hynny yr holl waith fy gennyf yr awrhon, yw fy nhreinu fy hun i ymdrech mor galed; a chan nad yw yngallu dyn fy rhyddhau i oddiwrthi. Myfiwafnaethat yr Arglwydd yn unig, yr hwna all fy achub mewn Perigl mor siccr ac mor amlwe.

Yn 2. Megis y mae yn dra siccr ein bob i farw selly y mae mor ansiccr pa brŷd, neu pa sodd y rhaid ini farw. Pwy a ŵyr pa un ai yn ei Henaint ai yn ei Jevengetyd y mae es i sarw? Ai trwy Glesyd neu trwy Fellten, ai ymmhen Blwyddyn gwedi hyn, neu Heddyw? Mae drysau Angeu yn oest id yn agored; ac mae'r Gelyn yn gysanne id yn cynslwyn; a phan sôm leia yn meddwl am dano es a esyd arnom.

Yn hwn a fyddai yn ammeu y deuai Ladron i fewn i'w Dŷ ef, Ef a rodiai drŵy'r nos fal na chaent mono un awr yn ammharod; gan

K

hynny

hai

arw

rhyd

oll w

ydyn

amry

mon

rhy

o yr

am .

ddio

hwn

rp

nol

ar.

fal my llall

aet

bol

mol

gen

Wy

an

iti

fai

ei

Pid

LIAMA TAL

hynny gan ei fod ef nid yn Ammheuaeth, e thr yn siccrwydd Amlwg, y dâw Marwolaeth, ni heb ŵybod pa brŷd, pa ham nad ydym yn oeftad yn gwilied? Yr ŷmi mewn perigl gwastadol, ac am hynny nyni ddylaem fod yn oestadol yn barod. Da yw bod ein cytrifon a Daw bob Amser wedi eu gwneud, gan nas gwyddom nad all Ef ein galw yn y cyfryw frys ac na chassom mor Amser i'w cyslawni hwy. Dâ yw gwneud gwaith siccr, diogel, chwarae chwa-

rae Da a bod bob Amser yn Ngras Duw.

Pw v ni chrynai fod yn crogi uwchben rhyw Ddibyn anferthol, i ba un os syrthiau, fe tyddai ficer o gael ei ddryllio yn fil o ddarnau; a hynny wrth gynhaliad mor wan ac Edef? Hyn, neu mewn gwirionedd mŵy, yw 'r perigl y mae et ynto, yr hwn sy mewn Pechod Marwol; yr hwn sy 'n Crogi uwchben Ussen wrth Edef Bywyd; cyrdeddiad mor fain a gwan ac y tyrr y Gwynt ef, neu 'r ffir leiaf o Glefyd, heb gyllell: Rhyfeddol yw 'r perigl lle y mae ef yn lefyll, yr hwn fy 'n parhau ond un Munyd mewn Pechod Marwol. Mae gan Farwolaeth Amser ddigon i saethu ei saeth; mae dywediad Gair, tarawiad Llygad yn gwafnaethu; Pwy all fodloni tra y mae yn fefyll yn noeth ac yn ddiarfog ynghanol ei Elynion? Y mae Dyn ymmysg cynniser o Elynion ac sydd o sfyrdd i Angen, y rhai sydd aneirif. Gan hynny nid yw ddiberigl i Ddyn fod yn ddiarsog, ac yn noeth o Ras Duw, ynghanol cynnifer o Wrthwynebwyr a Pheryglon o Farwolaeth,

hai fydd yn ei fygwth bob Amr: Pa ddyn a'r arweinyd i'w ddihenyddio, ai difyrrai ei hun rhyd y ffordd ac ofer ddychmygion? Yr ŷmi oll wedi ein heuogfarnu i Farwolaeth, y rhai ydym yn myned i'n dihenydd, (er mai trwy amryw ffyrdd, y rhai nid adwaenom ein hunain monynt,) rhai 'rhyd y ffordd union, a rhai 'rhyd Lwybrau croes; ond yr ŷmi oll yn ficcr o ymgyfarfod ymmarwolaeth; Nyni ddylaem am hynny, fod yn oeftad yn barod, ac yn rhyddion oddiwrth rwyffrus Ddifyrrwch y Bywyd hwn, rhag ofn ini fyrthio yn ddifymmwth. Mae'r perigl hwn o Farwolaeth ddifyfyd yn ddigonol i wneud i ni diffafu ar holl Bleferau y dddia.

Am hynny y mae Marwolaeth yn anhylpys, fal y byddai i ti fod bob amfer yn ficer o ddirmygu'r Bywyd hwn, a'th drefnu dy hun i'r llall; yr wyt bob Amr mewn perigl o Farwolaeth, i'r pwrpas hwn, fef, fal y byddai iti fod bob Amr yn barod i gael Bymyd. Beth ym Marwolaeth ond y ffordd i Dragwyddoldeb? Y mae gennyt Daith fawr i'w gwneuthur, spam nad wyt yn darparu mewn Amfer? Ac yn hytrach am na wyddoft pa cyn gynted y bydd rhaid iti ymadel? Pwy nad ewyllyfiai fod wedi gwafanaethu Duw ddwy flynedd yn ffyddlon cyn ei farw? gan hynny os nid wyt yn fieer o un, pa'm nad wyt yn dechren? Na ymddiried yn dy lechyd neu Jefengetid, can's, mae Marwolaeth yn lledratta yn fradychus arnomi, pan yd leia yn ei difgwil hi; Na addo iti dy hun

hun y Firu, cans, ni wyddost na ddaw Marrol, aeth beno.

GAN hynny, gan na wyddoff pa bryd w wyt i farw, meddwl y rhaid w ti falw Heddyw; a bydd bob Amser yn barod i'r peth a all ddigwydd bob Amser; ymddined ynnhrugaredd Dduw, a gweddia yn ddibaid am dani: Ond na ryfyga oedi dy ymchweliad am un Foment; can's, pwy a ŵyr, a gei di byth o hyn allan Amier i alw arno Ef? Ac wedi it'alw arno, a gei dy Wrando! I ba ddiben yr ŷm yn oedi y peth hwnnw hyd y Foru, yr hwn fy'n perthyn ini gymmaint ei fod wedi ei wneuthur Heddyw, ac yscatfydd na bydd y foru ddim, oni bydd Heddin? Atteb da jawn y roes Messodamus i un ai gwahoddai ef i wledd Drannoeth; Fy nghyfaill, Eb efe, pa'm yr wyt yn fy ng-wahodd erbyn y foru? Ni feiddiais i er ys llawer o flynyddoedd, fŷ ficcrhau fy hun y byddwn byw un diwrnod; cans, mi ddilgwiliais Farwolaeth bob Arr. Nid oes un Dyn wedilei arfogi yn ddigonol erbyn Marwolaeth, oni bydd ef bob Amser yn barod iw chroesawu.

aeth y mae etto iw yftyried yn ychwaneg, mai, un yn unig yw bi, ac nad yw ond unwaith i'w phrofi; fel na ellir diwygio r Bai o farw yn ddrŵg, drwy farw'n dda Amfer arall. Fe roes Duw i ddyn ei Synhwyrau, a'r rhannau eraill o'i Gorph yn ddeublyg; Et a roes iddo ddau Lygad, fal os methai un, y gallai ei wafanaethu ei hun or llall: Fe roes iddo ddwy

Law fel os collai un etto na byddei ef yn gwbl ddiallu; Eithr o Farwolaethauni roes Ef onid un, ac os metha yr un honno, (o fod yn dda) y mae 'r cwbl wedi ei golli. Cyflwr dychrynllyd, fod y cwbl a'r ty 'n perthyn i ni oi herwydd ei hun, yr hyn yw Mare, heb na phrofiad, Cyfarwyddyd, na Diwygiad; nid yw ond unwaith iw wneuthur, a hynny mewn Moment, ac ar y Moment hwnnw y mae boll Dragwyddoldeb yn sefyll; yn yr hwn os Methwn; ni ellir diwygio bŷth mo'r Bai.

n

n

n

V

u 0

PE byddai Ddŷn gwledig Anwybodus yt hwn ni thynnodd erioedd Fwa, yn cael Gorchymmyn i faethu at nôd pell oddiwrtho, tan Ammod os efe a'i tarawai, y caffai ei Wobrwyo yn helaeth a llawer o Roddion Gwerthfawr; eithr os efe a fethai, a hynny ar y faethiad cyntaf, ef a gaffai ei losci yn fyw; Pa Gyfyngderau y Gwelai y dyn truan hwn ef ei hun ynddynt, ym mha gyfyng-gyngor? orfod iddo fyned i wneud peth mor anhawdd, ymmhaun ni byddei gantho ddim Cyfarwyddyd; ac os methai ynddo, y Collai ei fywyd? Ac yn enwedig am nad oedd ond unwaith i'w brofi; heb fod modd yn y Byd, i ddiwygio y Bai cyntaf, trwy ail-brofiad. Wele Dyma ein cyflwr ni; nis Gwa pa fodd yr ydym mor ddifyr; ni buom eriod feirw, nid oes genym ddim Profiad na Chyfarwyddyd mewn peth o gymmaint anhawidra; yr ydym i farw unwaith yn unig, ac yn y tro hwnnw y mae 'r Cwbl i chwarae am dano; naill ai Tragwyddoldcb o Boenau yn vijera.

neuo ddedwyddweb yn y Nêf; Pa fodd yr yd. ym gan hynny yn byw mor ddiofal am farw yn dda; gan mai i hynny i'n ganed ni, ac nad ydym onid unwaith i'w brofi ? Y weithred hon yw'r fwya pwysfawr o'n holl fywyd ni, arni hi y mae Tragwyddoldeb yn fefyll, ac os methwn yn hon nid oes dim help na diwygiad. Y gweithredoedd Dynawl hyn, a ellir eu hadgyweirio, os metha un, fe a all y llall ffynnu; ar peth a goller y naill ffordd, a ellir ei ailennill mewn un arall : os fuddodd Llong i Farfiandiwr eyfoethog yn y Ceinfor y Leni, fe all un arall adyfod i die y Flwyddyn nefaf, yn llwythog o'r fath Gyfoeth ac a wnel jawn am y golled o'r Hall; Ond os methwn ni unwaith ymmarwolaeth, nid yw'r Golled i'w hennill nai hadgyweirio byth.

MAE'r peth nad yw ond an yn unig, yn deilwng o fwy gofal a Chyfrit, am fod y Golld o hono yn anescorol, Gadewch ini gan hynny, wneud mawr gyfrif o Amser y Byld bwn, am nad oes dim arall wedi ei roddi, ym mha un y gellir ennill Tragwyddoldeb.

Ruyw Filwr wedi ei alw i'w holi gan Lamachus y eanwriad, i atteb am'ryw Gamymddygiad a wnaethyd yn y Gwertyll, a daer Erfymiodd am faddeuant am yr unwaith honno, aca
addawodd na throfeddai felly bŷth drachefn;
ond fe a'i hattebodd y Canwriad ef, fal hyn;
In Lello, bone vir, non licebit bis peccare, O ddyn
gwybydd hyn, nad oes drofeddu ddwywaith
wyn Rhyfel. Eithr Och! Ymmarwolaeth nid

oes

m

2

d

fe

di

n

r

oes mor troseddu ûnwaith; nid oes dim Go-baith am Faddeuant; Marw unwaith ac yn farbhith; yr hwn sydd yn marw yn ddrŵg unwaith, mae wedi ei ddamnio dros Byth. Nid oes dim dychwelyd druchesn i gysodi i ddiwygio y peth a wnaed ar fai: Fel y mae Marwolaeth yn gadel Dŷn, felly y mae Barn yn ei gael es ; ac fel y gadawo Barn es, felly y mae Tragwyddol-

deb yn ei gael ef.

PE bae yn gorfod i ddyn neidio rhyw naid' fawr dra pheryglus, tan Ammod os cyflawnai ef hi yn dda, y cae ei wneud yn Frenin ar de-yrnas gyfoethog; eithr os yn ddrwg y gwnae, fe gae ei gadŵyno wrth Rŵyf, ai wneud yn ga-eth-was mewn Rhwyf-long tros byth. Yn ddiammeu, fe a arferai y dyn hwn ddiwydrwydd mawr yn ei barodhau ei hun i waith mor beryglus, ac a arferai y peth yn fyrycho flaen gwaith o gymaint perthynas, oddiwith ba un y byddai 'n disgwil digwyddiadau mor anghyffelyb. Pa faint mwy rhagoriaeth fydd rhwng y ddau gyflwr yr ŷm ni yn eu disgwil oddiwrth gymmaint naid ac sy o Fywyd i Farvolaeth'; gan nad yw Teyrnasoedd y ddai-ar o'u cysselvbu i deyrnas Nes, ond sothach e Mwlwg? Ac mae tynnu wrth Rwyf yn y llongan, o'i gystadlu ac Utsern yn Ogoniant! Pan fo r naid yn fawr a pheryglus, te fydd yr hwn a fo iw neidio yn cilio yn ei ol, fel y gallo neidio ymhellach ac a mwy nerth: Nyni gan hyny, gan wybod y perygl o'r naid o Fywyd i Farwolaeth; fal y gallom ei gwneuthur hi yn well, a ddylaem gyrchu ein rhediad o bell yn 61, sef, o ddechreuad ein bywyd byrr, ac o'r Amser y cawsom yr arfer o 'n Rheswm, oddiwrth yr hyn ni gawn wybod fod y bywyd yr ym yn ei fyw; yn farwol, a bod gennym yn ei ddiwedd ef, ddyled fawr iw thalu, a'n bod i dalu 'r Corph a'r Llôg o honi hi pan fôm leia yn meddwl am dani.

Dywedyd un Amser gyda'r ynfyd, Non putaram, nid oeddwn i'n tydied; ond mae yn twy Cwilydd i Gristion ddwedyd Non putaram; nid oeddwn yn tybied fod y fath ragoriaeth rhwng bywyd Duwiol ac Annuwiol, nid ystyriais fod Tragwyddoldeb yn dilyn y Bywyd hwn, ac ni feddyliais fy mod i farw mor ddiswtta.

O Gwnawn innau'r defnydd goreu o'n hamfer, ym mha un ý gallwn ennill Tragwyddoldeb, yr hwn os collir unwaith, yr ydym yn colli yn gystal Amser y Bywyd hwn, a Thragwyddoldeb y llall. Pa fawl myrddiwn fydd yr awrhon yr Uffern y rhai tra'r oeddynt yn y Bywyd hwn a ddirmygafant Amfer, ac a fyddent yr awron fodlon i ddioddef tros filoedd o flynyddoedd holl Boenau y rhai damnedig, i brynu un Moment ym mha un y gallent drwy Edifeirwch ynnill yn ôl y Tragwyddol Fywyd o Ogoniant, yr hwn fydd yr awrhon wedi ei golli yn ddiymwared? Ac yr ŵyt ti yn taflu ymaith nid Momentau yn unig, eithr Oriau, dyddiau a Blynyddoedd. Ystyria, beth a roe ddyn damnedig am ryw ran o'r Amser hwnnw

YC

na b

dim

yn s tin g

rio

Vî.

V F

ym i n

bo

Wn

An

hy fet

tra

he

N

by

A

'n

20

in byd lych dithe gwedi hyn (y pryd m bydd dim dwyn yn ôl yr Amfer yr wyt yr awrhon yn ei gamdreulio mor ofer) dy hunan yn yr un gofyd a Chwerwdr.

YR ym ni etto ar y stage, y lle i ymgywei rio; felly ni a allwir chwaren ein Rhan etto; yr ym i ymdrechua Gelynion cryfion, am hyn y mae 'n rhaid i ni fod yn wastad yn barochi ymladd; yr ydym etto yn ein Rhedfa, a rhaid i ni ddal allan hyd y diwedd: O gweithiwn nneu bob un ein talc yn y cyfryw fodd, ac y bo i'r Angelion lawenychu o'n gwelel; ymladdwn fal yr ennillom y Goron; Felly rhedwn, fal yn afael. A hyn'i achub ein Heneidiau.

Ystyr O Ddyn, y gelli yr awrhon wrth Amfer ennill Tragwyddoldeb: Nac edrych gan hynny, ar y Golled o hono fo fal colled o Amfer, ond o Dragwyddoldeb: Ymegnia dithe tra mae o yn parhau, i wneuthur Bargen dda; canys gwedi myned o'r Bywyd hwn unwaith heibio, nid oes Odfa i farchnatta mwy byth. Nid yw'r Amfer a ofodwyd i dryfforu ond byrr, ond mae'r Elw a'r Budd yn Dragwyddol. Am hyn ynten, Gâd heibio o alon y Byd hwn, a dercha dy Galon a'th ferch i'r Nêf, a fe ydlady Feddyliau yno; y rhai fy i fod yn uniawn, a chwedi eu fefydlu yn Nuw Hallalluog.

MYFI wn O Arglwydd, nad wyf ymmu ond

MTFI win O Arglwydd, nad wyf ymmu ond Imdeithydd mewn Gwlad ddieithr, ac nid fal dihalydd yn fy Ngwlad fy bun. Nid wyf ymu ond Ara drethwr wrth Ewyllys ei Arglwydd, ac mae yn rhaid

Ł

Law nertwa

ini ar fyrder ymadel. Canys, nid ees genif yn un ddinas barbaus, eithr mae yn rhaid i me geifn un i ddyfod, Dragwyddol yn y Nef; lle y eaf gyflawni rhan ym mysc y Fintai o Geiniaid nefol gyda 'r Angelson, byth yn moli dy Santfaidd Enw, yno y câf ganfod Goleuni anamgyffred, lle ni byddaf mewn dim ofn Marwolaeth; yr ŵyf yn ymadel am byn, ar holl Fyd, a phob peth sydd ynddo: Dened dy deyrnas, Gwneler dy Ewyllys di: Croeso attafi, Croeso iti yn dragwyddol; O Anwylyd, Croeso it yn Dragwyddol: Yr wyf yr awrbon yn Wynfydedig O Arglwydd; Can's, mi gâf drigo yn dy Dy, ac byth dy foliannu.

****

PEN. VIII.

Am y Moment ym mha un yr ydym i farw, a Bywyd i ddiweddu.

I Y N I ddylaem dchfrifol yftyried y cwbl a'r fydd i ddigwydd yn y Moment hwn o Farwolaeth, i ba bwrpas yn unig y rhoddwyd Amfer y Bywyd hwn i ni; Ac ar ba un y mae Tragwyddoldeb y llall yn fefyll. O Foment niwya ofnadwy, yr hwn, wyt ddiwedd Amfer, a dechreuad Tragwyddoldeb! O Fymru mwya iw ofni, yr hwn wyt yn dibennu yr Amfer gofodedig o Fywyd, ac yn terfynu gwaith ein Jechydwriaeth ni! Pa fawl peth fydd iw dwyn i ben ynot ti? Yn yr un Mymryn o Amfer y mae

holi, tros myd chry Byw rodd hwn Yn edry Becl

> Dun nail Dra

bwy

gen

mw ac din

nac

seb Reid deb

del na ig

De H

Bywyd i ddiweddu, ein holl weithredoedd iw holi, ac y rhoddir y Farn sydd iw chyflawni tros holl Dragwyddoldeb : O Foment olaf o Fymyd! O'r gyntaf o Dragwyddoldeb! Mor ddychrynllyd yw 'meddwl am danat ti, am fod Bywyd nid yn unig iw golli ynot ti, eithr, i roddi cyfri am dano hefyd: A nineu'r pryd hwnw i fyned i fewn Glwad nas adwaenom. Yn y Moment hwnw mi gâf beidio a byw, caf edrych ar fy Marnor, yr hwn a efyd fy holl Bechodau yn agored o'm blaen, yn e'u llawn bwys, rhifedi, ac afreol. Ynddo et y gofynnir genif gyfri caeth am holl ddoniau a Benditbion Duw imi; ac ynddo ef y rhoir Barn arnaf, naill ai i'm Jechydwrigeth, ai i'm Dannediggeth Dragwyddol! Mor rhyfeddol ydyw, nad oes dim mwy Amser wedi osod i gynniser o achosion, ac o gymmaint pwys, nac yspaid un Moment, dim lle i atteb, nac i gyfryngiad Cyfeillion, naci appelio! O Foment Ofnadwy, ar ba un y mae symmaint yn sefyll! Rhyfeddol yw uchet ddoethineb Dum, yr hwn a ofododd bigiad neu'r, Gwan leiaf oll, yn y canol rhwng Amfer a Thragwyddoldeb, i ba un y mae holl Amser y Bywyd hŵn berthynu, ac ar ba un y mae holl Dragwyddoldeb y llall yn fefyll! O Foment yr hwn nid wyt nac Amfer na Thragwyddoldeb, ond Terfyn y ddau, c wyt yn gwahanu pethau Amserol oddiwrth bethau Tragwyddol! O gyfyng Foment, O Fynnyn hangaf! Ym mha un y mae cynnifer o bethau w dibennu, a chyfri mor fanwl-gaeth iw roddi, Born angly fnewidiol a faif byth, iw mynegi! Cyflwr

Cyflwr rhyfedd fod gwaith o Dragwyddol deb iw fefydlu mewn Moment, a heb ddim lle wedi ei genadhau i gyfryngiad Cyfeillion, nac i'n diwidrwydd ein hunain! Fe fydd yn ofer yr Amfer hwnw, wneud na Coyfarchiadau nac Er. fynion; nid oes neb a ciriol trofot ti, nac a all roi iti Ollyngdod; ni chenadha caeth union. deb yr Ustus yn y Moment yr wyt yn trengi, ddim pellach Trugaredd. Mae St. Joan yn dywedyd y fir Nef a daiar oddiger bron y Barnwr; i ba le yr ci di, i ba le y cyrchi; gan mai ti yw'r Din y rhoed y Cwyn iw erbyn? Am hyn y dywedir y ff Nef a daigr, am na ddengys na Saintt y Nef yna i ti ddim ffafor; ac na Chymmorth Galhoeddy ddaiar mo'not: Ni bydd yno le i ddim dy helpu. Beth gan hyn a roe bechadur am genad i aberthu i fynu un weddi wael at Ddww, pan yw hi 'n rhy bwyr? Yr hyn a wafnaerhai dy dro di 'r awrbon, ac yr wyt yn ei ddirmygu, ti ddymuni 'r Amser bwnnw dy fod wedi ei wneud, as ni elli. Darpara dy hun gan hyny mewn pred, tra lleshao i ti, ac na geda hyd y Moment hwnnw, ym mha un ni all din wneud les i ri. Yr awrhon di elli dy gymmorth dy hun, yr amrbon di elli gael ffafr; O! Na aros hyd y Moment hwnnw, y pryd y bydd dy holl Amadierth dy hun yn ofer ac na bydd nee i'th gymmorth nae i fod o'th blaid.

O! Mor alaethus fydd i Bechadur ei weled ei hun wedi ei wrbod nid yn unig gan ddynien eithr gan Angelion hefyd, ie, a chan Ddun ei bur, ac iw draddodi i ddwylo 'r ddraig Uffersol heb obaich yn y byd o ddiange rhagddo byth. Yr hwn a gippia ei Enaid ef, ac ai dwg i ha gelyn utfernol o Dan a brwmffan, iw boenn yno byth bythoedd!

yr F-

alf

ŋ-

ai.

n

14

0

Pa fodd y gall dynion fod mor ddiofal hwy 'n gweled gwaith o gymaint pwys ac yn Jechydwriaeth eu Heneidiau hwy yn fefyll ar Foment; ym mha un ni wna dim diwydrwydd newydd, na pharodhad, ronyn o les iddynt. Gan na wyddom ninnen pa bryd y bydd y Moment hwnnw, O l Na fyddwn yn Moment yn amharod; gwaith yw hwn nad yw iw elceulu fo tros y rhan leiaf o Amfer, am y gall y rhan leiaf honno fod yn ddamedigaeth ni. Pa les a wna can mlynedd a dreullalom i ni mewn caeth ddiwydrwydd toft yng wafanaeth Duw i ni os nyni yn niwedd yr holl Amfer hwnnw bechwn ryw Bechod echryfos, ac i Angeu ein dae cyn i ni Edifarbau?

Na thybied neb mo'no ei hun yn ddiogel o ran ei Rinmeddau gint, ond parbaed hwy hyd y diwedd; Can's, os Ete ni bydd marw mewn cyflwr Grasiann, mae'r opbl wedi ei golli; ac os bydd, pa niwed o'i tod wedi byw fil o flynyddoedd yn y Trallodau a'r cystuddiau mwya a allai Byd hwn eu gosod arno? O Fument ym mha un yr anghosia y cysiawn ei holl Lafur ai shinder, ac y caist orphywys mewn sicerwydd o i holl Rinweddau! O Foment! yr hwn wyt sicer i fod, anbyspys pa brid y byddi; a siceral oll, na byddi bytb drachefn! Am byn mys a the sefydlas di felly yn sy Nghossadwriaeth yr awr bos fal na chyfarfyddwyf mo'not byth gwedi byn i'm sigist a'm Colledigaeth Dragwyddol.

yn

37

di

D

Mat tri Pheth y wnant i Bechadur geynu; y cyntaf, yw; Pan fo ei Enaid el iw Gippio allan o'i Gorph: Yr Ail; Pan yw i ymddangos o flaen Dum i dderbyn Barn: A'r Trydydd, pan yw Barn iw Chyhoeddi. Pa mor ddychryallyd ynteu ydyw'r Moment hwn ym mha un y mae'r tri Pheth hyn, y sydd oll mor Ofmadwy, iw gwneuthur ! O ! goloded Cristion tra mae yn hw, ef ei hun yn y Moment hwnnw yn fynych, o ba le edryched o'r naill du ar Amfor ei Fywyd y mae ef i fyw, ac o'r tu arall, ar y Tragwyddoldeb y mae yn myned iddo; ac Ystyried beth sydd yn 61 iddo o i Fywyd, a pheth y mae yn ei obeithio yn Nhragwyddoldeb; yn y Moment hunny nid ymddengys Mil o Flynydoedd o Fywyd i'r Pechadur ddim hwy nac Awr; nyddoedd. Edrych dy fywyd o'r Tŵr-Gwilied hwn, o'r Gwabangylch ymma, a Mesur et a'r Tragwyddol, ac ni chei ddim hŷd yntho, eithr, tai gweli yn Ddiddim.

O Foment ofnadwy, yr hon sydd yn torri ymmaith Edef Amser, ac yn dechreu Gwê Tragwyddoldeb! Am hyny ynte, mys a ddarparaf erbyn y Moment hwn, fal na chollwys Dragwyddoldeb; hwn yw'r un Perl gwerthfan dam ba
un y rhoddaf gymmaint oll ac a seddaf, ac a
Idwys; Meddyliaf, cosiaf am dano yn oestdol,
byddaf tra gosalus byth am hwn, am y gall es

bob dydd fyrthio arnaf.

CANYS, mae Tragwyddoldeb yn fefyll ar Farvolaelb, Marweldeth ar Fywyd, a Bywyd ar Edef, Yr hynny, ie, pan vdwyf yn Gobeithio ac yn ymegnio fwya iw hyflyn hi. Nid yw fy Mynyd i un Amfer yn ddiogel, am hynny mi ofnaf y Moment hwnnw bob Amfer, yr hwn fydd yn diweddu Amfer, ac yn dechreu Tragwyddoldeb.

Bendith a Moliant fo i'r hwn sydd yn eistedd ar yr Orseddfainge; ac ir Oen yr hwn a'n prynodd ai drwy ei Waed, ac a'n Gosododd ni yn ei Deyeras Dragwyddol ei hun. Amen.

Dragwyddol ei bun. Amen.

PEN IX

Mae Diwedd Bywyd Amferol yn Ofnadwy a Dy

E ddywaid y Philosophydd am Farwolaeth mai hi sy fwya iw hosni o bob pethan Ofnadwy; am ei bôd yn ddiwedd o Fywyd Beth a ddywedasai pe buasaiyn gwybod ei bôd hi yn ddechrenad o Dragwyddoldeb, a'r sod drŵy ba un yr ydwr yn myned i mewn i'r anfeidrol Eigion; heb un dyn yn gwybod ar ba Ystlys y cwymp Es i'r dysnder diwaelod hwnnw? Os yw Marwolaeth yn ofnadwy am ddiweddu gwaith Bywyd, pa beth yw hi am ei bod yn dŵyn i mewn y Monen bwnnw ym mha un yr ydym i roi Cysnif o Bywyd gar bron yr Osnadwy a'r Cysiawnas Farner,

yr hwn a fin farw i'r diben hwn, fef, fal v

byddai i ni ei arfer ef yn ddai

Na D ymadel a Bywyd y Byd yma, yw y rhan fwya Ofnadwy o Farwolaeth, eithf rhoddi cyfrif o hono ef i Greawdr y Byd; yn enwedig yn y cyfryw Amler ac nad yw Ef i arfer din Trugaredd; mae hyn yn beth mor Ofnadwy ac y gwnaeth i Job Sant ar Grynn, er bod gantho gyffal cyfrif i w beathur; yr hwn oedd mor gyfiawn a bod Duw ei hun yn Gorfoleddi fod gantho y fath Was.

Marwolaeth yn Ofnadwy o herwydd llawer o Refymmau pŵysfawr; o ba fai nid y lleiaf yw'r Olwg o'r Barnwr digllon, yr hwn nid yw yn unig Furnwr, eithi, Plaid hefyd, a Thift nad ellir dywedyd i'w erbyn: Yn Wynebpryd pa un yr ymddengys yr Amfer hwnnw y fath Erwyndeb dŵys tôft yn erbyn yr Annwiol, ac y mae yn well dioddef pob math o Boenau, nac edrych ar Wynebpryd y Barnwr

Vidiog hwn.

Prindod fydd i m yr Amfer hwnnw pan welom Jesu Grist ei hun yn fyw; nid Delwsaw; nid yn Nyndawd y Groes, eithr, ar Orseddfa o Fawrhydi, Eisteddle Cysiawnder; nid mewn Amser Trugaredd, onid yn yr Awr ddial; nid yn noeth, a dwylo wedi eu gwann, eithr, wedi ni Artogi yn erbyn Pechadariaid a Gleddy Cysawnder; pan ddel Es i farnu ac i ddial mweddan a wnaethant ac Es! Mae Dan mor enion yn ei Gysiawnder ac yn ei Brugaredd.

yn di par hi

ac

fell

fav dd hŷ cyl

yr tro A hy

Ma Af Wy

mi dro Ac Be

we Oct

Wy A:

Ei

ae megis ac y Gosododd ef Amser i Drugaredd;

felly y gwna i Gyfiannder.

FAL ac ymae creulondeb ei Gyfiawnder ef. yn y Bywyd ymma, megis wedi ei attal ai oedi; felly yn y Foment honno, o Farwolaeth, pan dderbynio 'r Pechadur Farn, fe 'i gollyngic hi yn rhydd; a hi ai gorchguddia et. Aton fawr Chwidr yr hon yr attelid ei Rhediad tros ddeg ar hugain neu ddeugain Mhlynedd ynghýd, pa swm o ddyfroedd a gasglai hi mewn eyhyd yspaid; a phe gollyngyd hi yn rhydd yr Amler hwnnw, a pha wylltineb y rhedai tros, ac y curai hi i lawr bob peth oi blaen? A pha wrthossod a allai ei gwrth efyll? Gan hynny, gan fod Cysiawnder Duw, yr hwn y mae'r Prophwyd Daniel yn ei gysfelybu nid i Afon gysfredyn, ond i Afon o Dan, (o herwydd Maint a mor llym y Tostrwydd) yn cael ei attal tros ddeg ar hugain ne ddeugain mhlynedd, yn Amfer Bywyd Dyn; pa anfeidroldeb o Ddigotaint a bentyrra ef ynghŷd? Ac a pha wylltineb y tyrr allan ar y truenus Bechadur gar bron y Barnwr a ddigiwyd? Ac am hynny y mae 'r Prophwyd Daniel yn dywedyd; fyned Afon o Dân allan, Dan. 7. 10 A Oedd yn rhedeg, ac yn dyfod allan oddigar ei fron Ef, a bod ei Orfeddfa yn fflam dân, ai Olwynion yn Dân poeth; am y bydd y cwbl yr Amfer hwnnw yn Dân, Toftrwydd, a Chyfiamider, mae ef yn gosod allan ei Orseddfa Barn Efac Olŵynion iddi, i arwyddoccau wrth hynny Nerthac angerddol ruthr ei Hollallungrwydd

Ef, yn cyflawni tostrwydd ei Gysiawnder; n hyn oll a ymddengys yn y Moment hwnnw, pan ddyger Pechaduriaid i Farn; pan lefaro'r Arglwydd wrthynt yn ei ddigofaint, ac y gw

radwydda hŵynt yn ei Lidiawgrwydd.

O ddyn!yr hwn fy Genyt yr awrhon Amfer, Yftyria ym mha gyflwr y cei dy weled dy hun yn y Moment hwnnw; yna ni lefhâ iti y pryd hwnnw, na gwaed Crist yr hwn y dywalltwyd trosoti, na Mab Duw wedi ei Groeshoelio, nac eirioledd, neu gyfryngiad Gweddiau y Sainet Bendigaid, na Thrugaredd Dduw ei hun ychwaith. Eithr di gei yn unig weled Duw digllawn yn ddialeddwr, Trugareddau yr hwn a Wafnaethant yr Amfer hwnnw yn unig i chwanegu ci Gyfiawnder Ef: Ti gei weled na chymmer neb mo'th Blaid ti, eithr y bydd pawb i'th erbyn; nid wyti i difgwil un Cynheiliad, nac Amdill ynnwr, ond dy weithredoedd Rhinweddol: Hwy yn unig a'th ganlynant ti; pan adawo pawb di, y nhŵy yn unig ni adawant mo'not. Ni bydd gan y Gŵr Cyfoethog y pryd hwnnw mor amlder o Weision i osod allan ei Fawredd; ma Chyfreithwyr (er dim Tal) i amddiffyn el Gwyn. Yn unig ei Weithredoedd da a fydd llefol iddo, a hwy yn unig ai hamddiffynnant ef.

Yno pan to Tryfforau y rhai y bentyrrwyd i fynu yn y Bŷd hwn, ac a Warchadwyd a chymmaint Gofal, wedi colli gan eu meistraid, ni phalla ac ni ad yr Elusenau Yroesant i'r Tlawd, Mohonynt ddin; yno,

pan

P

1120

thi

AL

2 8

cho

pai

tal

lla

Ba

G

yn W

by

yí

yn

Pe

ei

gy

Pe

wr Y

m

ny

re

m

tr A methodynion oll wedi pallu ganddynt, y dieithraid y rhai a letteuafant, y Cleision y rhai yr ymwelafant a hwy, a'r rhai Anghenus y rhai a gynnorthwyafant, ni adawant Monynt, ac ni chollant ddim. Gadewch i ni gan hynny, ddarparu erbyn y dydd hwnnw, a chymmeryd go-

fal ar fod ein Gweithredoedd yn dda.

MAE yn beth rhyfeddol pa fodd y mae llawer yn mentro gwneyd drwg yngolwg y Barnwr hwnnw, gyda 'r hwn ni thyccia dim ond Gwneuthur daioni: Ac mae y rhyfeddod o lawer yn fwy, ein bod ni yn beiddio drwy ein drwg Weithredoedd ddigio 'r hwn fydd i'w barnu hwynt. Nid yw 'r Lleidr mor ddigwilydd ac yspeilio ei Gymmydog, os bydd y Penswyddwr yn edrych arno, eithr te'i cyfrifyd ef yn ynfyd ped Yspeiliai, neuddigio y Pen Llywydei hun yn ei dŷ ei hun. Pa fodd gan hynny y rhyfyga y gwael beth hwn, Dyn, gamweddu yn erbyn Person a Hansod ei uniownaf a'i gysiawnas Farn-wr ei hun, (oslaen pa un y mae yn gwbl siccr y caiss et ymddangos:) Gwneud cam ac Es meddas, yn ei wyneb, yn ei Ds ei hun: A hynmy mor fawr, ne Cymmaint ac i gyfri'r Cyth relei Elyn mawr ef a ninau, yn well, ai berchi n fwy nac Ef? Mae pob un y iydd yn pechu megis yn gwneyd Barn, ac yn rhor Verdict tros Satan yn erbyn Jesu Grist. O'r Fard Anghyfiawn hon o eiddo Dŷn, fe gymmer Mab Duw, yr hwn a Fernir yn Anghyfiawnaf gad Bechadur, gyfrif caeth a Thôst yn y dydd diwedda6 diweddaf. Disgwil ied yntef oddiwrth ei Anghysiawnder ei hûn, gymmaint sydd Cysiawnder

h

I

fe

h

Duw yn ei erbyn Ef.

CYMMERED ofal pa fodd y gweithio, gan fod ei holl Weithredoedd i'w golygu a'u hail olygu gan ei Brynwr. Gŵr Celryddus yr hwn a wyddai fod ei waith i'w ddangos oflaen rhŷw Frenin, ac i'w holi gan ryw Feistr mawr yn yr un Gelfyddyd, fe ymegniai ar roi iddo y Persseithrwyd mwyaf oi Gyfrwyddyd; Gan hynny, gan fod ein holl weithredoedd ni i ymddangos oflaen Brenin y Nef, a Meistr pennat Rhinweddau, Jesu Grist; ymegniwn ar eu bod hwy yn berffaithgwbl a Chyflawn; ac yn hytrach, am nad yw Ef i'w holi hwy o dra manyldra neu Rodres, eithr i roddi arnomi Farn, naill ai o Ddamnedigaeth, neu o dragwyddol Ddedwyddwch. Cofiwn ein bod i roi Cyfrif Dduw Hollalluog; ac am hynny Cymmerwn ofal pa beth a wnelom; Wylwn am yr hyn fydd ar fai, ymadawn â'n Pechodau, ac ymegniwn ar wneuthur Gweithredoedd Rhinweddol; Edrychwn arnom ein hunain fal euog Drofeddwyr, a byddwn mewn gwaffadol offry Barnwr, byth yn ein hargyoeddi a'n Ceryedu ein hunain, ac yn dywedyd; Och fi! Ys Truan o ddyn wyfi, pa fodd yr ymddangofaf oflaen Gorfeld barn Duw? Pa fodd y gallaf roi Cyfrif o'm holl Weithredoedd? Os bydd y Meddyliau hyn genyt yn oestad, ti a elli gael je-chydwriaeth; a bydded siccr genyt; yr hwn fydd yn meddwi yn ddifrif am Farwolaeth, m bydd gantho ef byth hyfdra i Bechu. Achos

Aснов arall fy 'n gwneud Marwolaeth yn ofnadwy, yw aneirif liaws ein Pechodan au hanferthol Wrthyni a amlygir yr Amfer hwnnw; Hyn a arwyddoceir gan y Prophwyd Daniel, lle y dywaid, Fod Teyrngader Gorfeddfa-Barn Duw o Dan fflamllyd; Natur yr hwn fydd nid yn unig i losci, ond i oleuo (hetyd) ac am hynny yn y dduwiol Farn honno, ni chyflawnir yn unig Dostrwydd ei Gyfiawnder Et, eithr, fe ddadcuddir hefyd Anserthwch Natur ddynawl. Nid yn unig y Barnwr ei hun a ymddengys yn dra thôst, eithr, ein holl Bechodau ni a ddadcuddir, ac a osodir yn agored o'n blaen ni; ac fe wna'r olwg o honnynt hwy i ni grynu gydac Ofn a syndod ynt hwy i ni grynu gydac Ofn a fyndod; yn enwedig pan welom eu bod hwy yn amlwg iddo Et yr hwn fy Farnwr a Phlaid hefyd. Nid yw ein Pechodau yn edrych yr awrhon ond yfcafn anyffyriol a choeg bethau i ni, ac nid ŷmi yn gweled mo'u hanner hwy; Eithr, wrth ymadel a'r Byd Hwn; Nyni au cawn. hwy yn drymion ac anoddefadwy.

P a fodd y parhawn ni yn fynn, pan gaffom weled flawer o'n Gweithredoedd yn Bechodau, y rhar ni thybiafom ni erioed e'u bod yn gyfryw l A'r hyn fy fwy, nyni gawn y peth hwnnw yn Fai yr hwn a dybiafom ni ei fod yn Waith canmoladwy: Can's, fe fydd llawer o Weithredoedd, y rhai fy 'n ymddangos yn Rhinweddol yngolwg Dynion, yr Amfer hwnnw iw cael yn Anwireddau yngolwg Duw; yn yr Amfer hwnw fe ddygir i'r goleu y Gweithredoedd

thredoedd a wnuethomi, a'r rhai a adawfomi heb wneuthur; Drygioni 'r Weithred honno a wnaethomi, a'r daioni o'r hon a adawfom heb wneuthur; ac nid yn unig am y Drygan a wnaethomi y bydd Cyfrif iw gymmeryd, eithr, or daioni hefyd yr hwn nid ŷm yn ei wneuthur yn dda; fe chwilir yn fanwl am y cwbl, ac a'u dyfal holir hŵy, a rhaid iddynt fyned

tan olvg llawer Llygad!

Y Cythrel ein Cyhuddwr a lunia 'r Cŵyn am ein holl Fywyd ni, ac a'n cyhudda o'r cwbl a wyr ef; ac os diange dim heh iddo ei wybod, ni bydd e guddiedig o herwydd hynny; Can's fe lefa ein Cydmybod ni 'n hunain ac a'n cyhudda o hono: A rhag i'n Cydmybod menieithio i ni neu fod heb wybod rhai Beian, yna fe fydd ein Hangel-Ceidmad yn Rhingill a Chybuddwr, yn galw am Gyfiannder Dun i'n herbyn; ac ef, a ddadguddia yr hyn nis Gwyr ein Heneidiau ein hunain. Ac os metha 'r Cythrel, ein Cydwybod ni 'n hun, a'n Hangel-Gossordd mewn dim, gan fod heb wybod y cwbl; y Barnur ei hun yr hwn fy Blaid a Thist, (a Dupiol wybodaeth yr hwn sy 'n chwilio i maelod ein Calonnau,) a gyhoedda yno lawer o bethau am Drofeddau, y rhai a gyfrifid yma yn Rhinweddau. O ryfeddof fodd o Farnu, lle nad oes neb yn gwadu a phawb yn cyhnddo, ie, mae'r Troseddwr yn ei gyhuddo ei hun; a lle mae pawb yn dystion, hyd yn oed yr C'ffus a'r Blaid hefyd! O Farn ofinadwy, lle nad oes un Dadleuwr, a phedwar Cybuddwr; y Cythrel, dy Gydwybod, dy Angel Ceidwad,

hudda o lawer o betliau y rhai yr oeddit ti yn meddwl eu dwyn i'th amddiffyn. Yna fe elodir y cwbl yn amlwg, a gwradwydd a orchuddia'r Pechadur a'r lliaws o i Drofeddau. Pagwilydd fydd iddo ei weled ei hun gar bron Brenin y Nef mewn dillad mor aflan a Swga ? Os bydd Gwr pan fo i ymddiddan a rhyw Dywylog mawr, yn chwennych ei ddilladu yn weddus a da, pa fodd y cywilyddia ef o ymddangos o'i flaenef yn domlyd a hanner noeth? Pa fodd gan hyny y cywilyddia Pechadur o'i weled ei hun gar bron Arghiydd pawb oll, yn noeth o Weithredoedd dâ, yn fudr a halogedig

gan ei ffiaidd ai echryflon Drofeddau?

bydd yr holf Fywyd yn llawn; fe osodir hefyd eu hechrystonrhwydd hwy yn agored gar
ei fron Et; ac fe gryna'r trofeddwr wrth yc
elwg noeth o'r hyn y mae yr awrhon yn ei
dybied ond yn Fai digyfrif: Can's, y pryd
hwnnw fe gaisf weled yn amlwg anferthael
pechod, mor wrth'nebol yw i Refrom, y Gwrthuni y mae yn ei wneud yn yr Ennid; y Sarbâad y wna i Arglwydd yr boll Fid, yr anniolehgarwch i Grist ein Prynwr, a'r llwyr nined y
mae 'n yn ei ddwyn iddo ef ei hun; Offern i ba
un y mae yn fyrthio, a thragwyddol Ogoniant yr
hwn y mae yn ei golli: Fe fydd y lleiaf o'r rhai
'n yn ddigon i orchuddio ei Galon ef a Thrifweb a Gosid. Eithr pa syndod a Gwarth a wna
'r cwbl ynghid? Yn enwedig, pan ddeallo ef fod

Pechod yn gwneuthur Gwrthyni yn r' Enaid tu hwnt i bob anferthwch Corpborol a aller ei ddy. chymmig. O! ymgadwn ninau am hyn, oddiwrthynt yr awrhon, am eu bod i ddyfod i'r goleu ei gid, a bod yn rhaid i ni roi Cyfri am bob un hyd yr bathing eithaf. Nid yw 'r cyfri hwn iw wneud am y rhan fwyaf yn unig, sef, am y Pechodau mwyaf, ac amlyccaf, ond am y rhai lleiaf oll hefyd. Mewn Brawdleoedd dynol nid yw'r Banrwr yn dal Sulw ar bethau bychain. eithr yn Llysoedd-Barn Duw nid oes dim yn diange: Yr ydys yn edrych i'r pethau bychain mor ddyfal ac i'r pethau mwy. Mae yn niwedd Bywyd achos arall hefyd o fawr ddychryn i Bechaduriaid, yr hwn yw yr Wybodaeth fywiol a gant o Fendithion Duw a dderbyniafant, a'r achwyn a' roddir iw herbyn hwy am eu mawr anniolchgarwch au Camarfer o honynt; yn y Moment hwnnw mae Pechaduriaid i ofni nid yn unig eu drwg Weithredoedd eu hunain, eithr, Gras a Bendithion Dum hefyd, y rhai a roddwyd iddynt.

Gwradwydd arall a'u gorchuddia hwynt pan gânt weled beth a wnaeth Duw iw rhwymo a'u cymmorth tu ac at eu Jechydwriaeth, a pheth a wnaethant hwythau i'r gwrthwyneb, i dynnu arnynt eu Damnedigaeth eu hunain: hwy ddychrynant yn erchill wrth weled, beth a wnaeth Duw er eu llês hwy, ac iddo wneud cymmaint ac a ellyd bŷth eu wneud iddynt; ac iddynt hwythau ei gamarfer ai ddrwgar.

for ef iw berbyn eu bunain:

Nynt

o'r

2 1

gar

emb

iti

dio

dai

WY

au,

Foo

ha

Ff

fod

dd

led

ide

der

dre

di

Pe

bo

W

br

hy

lar

an

le

de

Nyni Ystyriwn y Bendithion hyn bod un o'r Neillen? y gyntaf yw ein Creadigaeth a pheth a allai Dduw ei wneud ychwaneg, gan iddo roddi iti yn yr un Fendith hon, y ewhl ac a wyti, yn enaid a Chorph? Pe byddai iti fraich yn niffig, ti fyddit rhwymedig, a diolchgar jawn i'r hwn a roddai iti un, a fyddai iâch, crŷf, a gwasnaethol; O! Pam nad wyt felly i Dduw yr hwn a roes i ti Freicht.

au, Calon, Enaid, Corpb ar Cubl?

Ystra beth oeddie cyn iddo Ef roddi i ti Fod; Dim; ac yr awrhon yr wyt yn mwyns hau nid yn unig Bud, eitht y goren o'r holl Fid defnyddiol. Mae rhwng bod a bod heb fod, anfeidrol Ragoriaeth; Gwel gan hyny, pa ddyled sydd arnat i'th Greawdr; a thi gei wedled ei bod tu hwnt i bod Mesur a Medr; gan iddo roi iti nid yn unig fod, eithr Rod ard derchog, a hyny nid o anghenrhaid, ond o anfeidrol Gariad, ac o wir ddewis; gan dy ddewis di o fysic aneiris o bobl a allasai et eu Creu. Pe bae Goelbrennau im bwrw rhwng Cant o bobl am ryw fwydd anrhydeddus, mor ddedwydd y cyfrifid yr hwn y Syrthiai 'r Coelbren arno ym Mysc cynnifer; Gwel dithe gan hyny, dy ddedwyddwch dy hun, yr hwn allan o wir ddiddim a gefaist Fod, ym myse aneirif o Greaduriaid a allasent sod; ac o ba le y mae y Rhagorsraint arbennig hon yn deilliaw, ond oddiwrth Ddun, yr hwn a'th ddewisodd di allan o sysc yr asrifed Fyrddiwnau hyny, a chantho Es lawer eraill y rhai pe creasai well na thydi. Heblaw hyn, Ef a'th greodd o'i wir ewyllys da, ac a roes i ti Fôd ardderchog, a hefyd Ddedwyddwch goruwch-natur yr hwn er nad oedd mewn un modd ddyledus i'th Natur di, fe a'th greodd di iddo, ac a roddes yn ddiben i ti y peth uchaf a mwya rhagolol ac a ellyd ei ddychymmig, ief, Trag-

wyddol Feddiant o'th Greawdr.

Am hyn, er maint ei ddaioni ef yn dy greu Di, etto y mae yn fwy iddo dy gadw a'th ddioddef hyd y Munudyn presennol hwn heh dy dashu i fil o Vsfernau am dy bechodau a'th Gamweddau. Oddiwrth ba nifer y tynnodd ef ymmaith ei Gadwedigaeth am un Bai yn unig, ac a oddefodd iddynt farw yn y Pechod hwnw, am ba un y maent yr awrhon yn Usfern? A rhai o honynt pe caesent faddeuant, a suasent yn prisio yn fwy diolchgar na thydi! Wele, pa rifedi o Angelion a daslodd ef bendramwnwgl i lawr o'r Nef, am eu Trosedd cyntaf, ac ni ddisgwiliodd wrthynt ddim hwy, ac etto y mae hyd yn hyn yn disgwil wrthit ti!

Ys i yr dy fod gymmaint yn ei ddyled ef am dy gadw ac am dy Greu; gan mai Creadigaeth barhaus yw Cadwriaeth; a mwy am dy Gadwriath am dy fod yn Elyn iddo: Yn dy Greadigaeth, er nad oeddit yn haeddu mor bôd, etto, nid oeddit yn haeddu na byddit; eithr, am dy Gadwriaeth ti a haeddaest y gwrthwyneb, sef, dy adel a'th wrthod gantbo.

Yftyria

dola

ode

2M

ei

dd

de

rag

fal

dy

rh

Y

m

F

n

doliaeth Mâh Dum, trwy ba un i'th waredwyd oddi wrth Bechod ac Uffern; ac yn y cyfryw amfer ac nad oedd dim ymwared arall a ellid ei gael allan oth Gyflwr truenus; ac Ef a'th dderchafodd Di iw Râs ac i'r Etifeddiaeth o deyrnas Nêf: Ac Fe wnaeth hyn trwy 'r fath ragorol Gariad ac megis iw ddiddymmu ei hun, fal y gallai dy dderchafn di; gan gymeryd dy Natur di arno ei Hun, yn unig i roi Anrhydedd it ti, yr hyn nis gwnae i'r Angelion. Y mae'r cwbl yn fawr, a mawr uwchlaw pob mefur, yn y daioni anbraethadwy hun. Gwêl beth a allai Dum ei wneud ychwaneg erot ti, a gwêl y gelli di wneud llawer ychwaneg erddo Ef, ac nad ŵyt yn gwncud mo'no.

O! Ystyr y Lleshad o'n Prynedigaeth ni truy
Farwolaeth a dioddefaint Crist; Beth a allai Mah
Duw ei wneud yn anghwaneg erot ti, na marw
a thywallt ei waed trosot? A hynny nid trwy
Farwolaeth gysfredin, eithr trwy un mor wradwyddus ac nas gallai ddioddef mwy? Gosod
Grist o slaen dy lygaid, wedi ei Groeshoelio ar
synydd Cahvari; a ellir dychymyg un mwy ei
mradwydd nac et; wedi ei ddihenyddio rhwng
dau Leidr, am Fradwr a Heretic, yn hau gau athrawiaeth, ac yn ei wneud ei hun yn Frenin,
sal Bradwr i Caesar.

DAU Fai mor gwilyddus ac y parant nid, yn unig ddrygair i'r neb a'u gwnel hwy, eithr, hefyd Imgr a chwilydd iw Genedl ai Hiliogaeth ef.

N 2

Gwel ym mha dlodi y bu ef farm, fel y gellich weled a oedd boffibl iddo wneuthur mwy eros mac a wnaeth. Tra fu fyw nid oedd gantho le i osod ei Ben i lawr; ac ni châdd un dafn o ddwfr i lonni ei Sanctaidd Wefufan; ie, fe ai gomeddodd y Ddaiar Ef, gan na chafodd le i ofod ei Draed i orphywys. Wele, trwy ba ofid a Phoenau y trengodd; gan nad oedd ef oi Ben iw Draed onid un Archoll gyfan; ei ddwylo ai Draed wedi eu trywanu a Hoelion, ai Ben a

Pw v ni synnai wrth ddaioni a Hygaredd rhyw Emerodr mawr a fae yn mawr ewyllysio maddeu i ryw Fradwr hynod, ac yn hyttrach na lleihau un titl o'i Gyfiawnder, a gymerai arno ei hun agwedd a tun y Bradwr hwnnw, ac a ddioddefai yn y Farchnadfa yn gyhoeddis fel y cae y Troffeddwr ei arbed? Felly y gwhaeth Duw, gan gymeryd arno Agwedd Gwas a mario ar y Groes, i ryddhau Dyn Damnedig oddiwrth Farwolaeth Dragwyddol.

Ys T Y R gan hyny, mor ddychrynllyd fydd i Bechadur, pan ofynnir gantho gyfrif nid yn unig oi Fod ac oi Fywyd ei bun, ond hefyd o Fod a Bywyd Duw; o Gnawdoliaeth, Dioddefaint, Bymyd a Marwolaeth Crist ein Prymor, yr hwn ai rhoddes ei hun mor fynych yn y Sacrament o'i Line of the second Gorob at Waed!

Y Llosrudd yr hwn a gyfrifer yn euog o Far-wolaeth Dyn, er mai o ryw ddyn dring; etto y mae yn oini ei ddal, ai ddwyn'i Farn; pa fodd ynteu nad yw ef yn crymu gan ofn, yr

hwn

ho

0

ur

go

yr o

hwn fy raid iddo roi cyfrif am Fywyd Duw?

O! Mor ofnadwy o beth ydyw, pan fo Creadur gwael yn myned i Farn ai Greawdr; ac y gofynner ganddo gyfrif am Waed Christ; pris yr bwn sydd anfeidrol! Pa gyfrif a all ei ei roi o'r fath Fendith, ac o'r lleill oll a'r a dderby.

niodd ef, fawr a bychain?

PAN ddywedo Crift witho ef; Myfi v pryd nad oeddit ddim yn Bôd, a roddes Fôd itti; a'th ysprydolais ti ac Enaid; ac a'th osodais uwchlaw yr holl bethau y sy ar y ddaiar. Mi a greais itti y Nêf, Awyr, Môr, a daiar, a phob peth; ac er hyn Mysi a ddianrhydeddir genyt, ac a gyfrifir yn waelaf a mŵya dibris : Ac etto er hyn i gyd ni pheidiais I a gwneuthyr i ti ddaioni, ac a roddais i ti ancirif Ddoniau a Bendithion. Er dy fŵyn di, a Myfi yn Dduw. mi fum fodlon i'm gwnead ty bun yn Was; mi a gernodiwyd a Boerwyd arnaf, a Gondemniwyd i Golpedigaeth Caeth-weision; ac i'th atbrynu a'th wared ti oddiwrth Farwolaeth, mi a ddioddefais Farmolaeth y Groes. Y Nef y fwriedais I i ti, ac oddiyno mi anfonas iti yr Mpryd Glan : Myfi a'th wahoddais di i Deyrnas Nef. a'm cynnigiais fy bun i fod yn Ben iti, yn Briod. itti, yn ymborth iti, yn Ddiod, yn Fugail i ti: myfi a'th ddewifais di i fod yn Etifedd y Nêf. ac a'th dynnais allan o dywyllwch i Oleuni.

Pa beth sy genymi iw atteb ir fath ormodedd o ragorol Gariad, ond sefyll yn synn gan wradwydd am ddarfod i ni ein hymddwyn ein hunain mor anniolchgar i Dduw, a niweidiol ini

h

71

n bundin: A rhoddi achlyssur i Ddiafol O'? dirmyg a'r Sarhaad mwya y ellyd eu rhoi ar ein Gwaredwr? Pan ddywedo Ef wrtho, Tydi Greaif Dain, Er ei fŵyn Ef Tydi a anwyd mewn Tlodi, a funft fyw mewn Llafur, ac a funft farw mewn Poen ac Artaith; myfi ni wneuthum ddim erddo Ef; ond a geisiais ti ddamnio Ef i Filo Uffernau; ae etto er hyn i gŷd myfi yw'r hwn y mae et yn ymegnio iw fodloni; ac nid ty-di; Tydi wyt yn parodhau iddo Goron o Dragwyddol Ogoniant; yr ŵyf innau yn chwennych ei Boeni ei yn Offern; ac etto, Ef a ddewisai fy ngwasnaethu I heb lôg yn hytrach na Thydi am dy Addewid o gymaint Gwobr. Fe fuafai gwilydd arnaf fi Greu a Phrynu y fath wael druenus ddibiryn, mor anniolchgar i'r hwn y derbyniafai gymaint Benditbion gantho : Eithr gan ei fod Et yn fy ngharu i yn fŵy na Tbydi; gâd iddo fod yn eiddo fi, i ba un y rhoddes ef ei hunan i fynu cyn fynyched.

Nio ŷmi i roi cyfri yn unig am y Bendithion cyffredinol hyn; Eithr am y rhai fy fŵy neilltuol hefyd: O'r Efamplau dâ y rhai a welfom, o'r Athrawiaethau a glywfom, o'r Yfprydoliaeth a anfonwyd i ni; O! Dychrynwn am ein bôd mor ddiofal am y peth nad yw'r holl ofal yn y Byd yn haeddu mo'no. Yr awrhon yw'r Amfer i wneud L'es i ni ein hunain; os cfceulalwn ef yr awrhon, ym mha gyflwr y byddwni? Na chamdreuliwn Amfer y Bywyd hwn, am y gofyniri ni y fath Gyfri llymdoft o'r holl feudithion a dderbyniafom; cymmerwn ofal

a ddefnydd a wnelem o'r Bywyd Amferol'hwn, as chollwn mo'no gan ein bod i atteb am bob rhan o hono. Yr Amfer hwn a roddwyd i ni i ennill y Nef ynddo; ac fe ofynnir Cyfri caeth dichlyngennym os nyni ai dirmygwn. Nid ein heiddo ni yw yr hyn yr ŷm i atteb am dano; Nid ŷm ni Feiftriaid o Amfer; am hynny, na roddwn mo hono i'n difyrrwch ein hunain, eithr i Walanaeth Duw, yr hwn ai pian; Ac i'n Jechydwriaeth ein hunain.

O Dduw, yr hun thyt Berffaith a da ymmboli modd! Ir hwn thyt mor ddichlyn yn dy Gyfiawnder, ac mor hynaws yn dy Drugaredd; caeth tu ac attat dy hun, fal y gellit fod yn Drugarog wrthym ni: O Dduw, daionus anfeidrol 'Trŷm ni yn dy tawrhau, yr ŷm yn dy foliannu, yr ŷm yn dy Ogoneddn, yr ym yn diolch i ti, Nefol Dail, and dy holl Fendithion a roddaist i ni.

******

PEN. X.

Y diwedd o boll Amfer.

GWEDI i ni ddiweddu Amser y Bynys, Yr hwn, y mae diwedd holl Amser i ganlyn, yr hwn a ddibenna yr hyn oll a adawom ni o'n hol: Am hyn ynteu, gwybydded dŷn fod y pethau hyny y mae et yn eu gadel o'i ôl er Cof am dano wedi ei farw, mor ofer a'r rheiny a fwynhaodd ef yn ei fywyd: Goso-

ded ar ei fedd Arfau gwychion, a delwan sefydlog o seini Mynor, adeiladed Ddinasoedd poblog, gadawed amlder o Geraint, printied ei Enw mewn Pres, a chethred ei Gossadwriaeth a mil o hoelion, rhaid y i'r cwbl ddarfod: Fe sudda ei ddinasoedd es, se gwymp ei ddelwau, se ddersydd am ei Deulu, se ddeleuir ei Gossadwriaeth es; ac se ddersydd y cwbl; canys rhaid i holl Amser ddarfod. Nid ein pleserau a'n llawenydd yn unig sy i diweddu ym Marwolaeth, ond y mae ein Cossadwriaethau ni i ddiweddu gydac Amser: A chan fod y cwbl i ddarfod, mae'r cwbl iw dirmygu am bethau oser y sy'n colli.

Os gwna Marwolaeth Brenin neu Dywysog o ryw gongl o'r Bŷd (a ragddangoser drwyddiffig, neu Seren loscyrnog) osn a syndod yn y rhai a welo'r Arwydd o honi, beth y wna Marwolaeth yr holl Fîd, a phob peth amserol Gydac es, ac o Anser ei hun (wedi ei rhagsynegu gan Angelion, gyda rhyfeddol weledigaethau, a sŵn osnadwy,) ynom ni? Fe dderfydd Amser, ac fe sydd y Bûd sarw; a hyny (os gallwn ddywedyd felly) o'r farwolaeth swya dychrynllyd a thrŵch oll. O gymaint ac y mae'r holl Fŷd a'r holl Bobl sy ynddo yn rhagori ar un dyn neilltuol, o gymaint a hynny y bydd y llwyr ddiwedd o bob peth yn rhagori mewn dychryn ar ddiwedd neilltuol y Bywyd hwn.

EDRYCHWN ar y môdd dieithrol o ddiwedd y Bid, yr hwn gan ei fod mor ofnadwy,

maç

p:

m

ac di D

mae yn dwyn ar ddeall ini wagedd a thwyll pob peth a'r sy ynddo ef. Megis ac y mae yn arferol mewn Rhyfeloedd ymgeintach ac ymgyrchu cyn dydd y Frwydr, felly cyn y dydd ofnadwy hwnw ym mha un y mae Lin Dialedd a phob Cospedigaethau i ymladd ac vindrechn a Llu Pechod, te entyn yr Arghwydd allan o amryw Barthau, amryw Drallodau, megis, Plazu, Newyn, Daiargrynfaau, Rhyfel, Llife ddyfroedd, Sychder yn gennadau rhybydd or dydd mawr hwnnw o Frwydr . Y rhan fal Gwyr y meirch yscafn a arloefant y Maes: Ac os yw'r Adfydau hynny yn ein blino ni gymmaint ye awrhon, beth a whant pan chwanego Duw ei eithaf north ai Allu attynt? Pan fo 't bol Greaduriaid yn Cymmeryd Ar, au yn erbyn Pechaduriaid, ac y bydd Zel Cyfiawnder Duw yn Ben Capten iddynt; yr byn y mae'r Gwr doeth yn ei adrodd yn y geiriau byn; Efe a gymmer ei Eiddigedd yn lle pob Arfogaeth, ac a arfoga y Creaduriaid i ddial ar y gelynion; Efe a wisc Gyfiawnder yn ddwyfronneg, ac a wise Furnedigaeth ddiragrith yn lle Helm. Efe a gymmer Sancteiddrwydd yn Darian, ac a wnaei Ddigotaint yn llym fel Gwaywffon; a boll amgylchiad y Ddaiar a ryfela gydac Ef yn erbyn ffyliaid. Billt y Mellt a anfon Ef o'r Cymmylau, megis o anne log fina, ac ni fetbant daro y Nod. A chembyc a fra tryn llawn llid Tymmbellog, Dufr y mor a lidia urthynt, a'r Ajonydd a lifant yn dost : Gwynt nombol a saif yn e'u berbyn bwynt, ac a'u nithia bwynt ymmaith fel Tro wynt, Doeth 5, 17. Oc.

þa

pa N

îr

N

CU

dd

ty

leu

ofi

Hu

Br

Ty

cy

ga

101

ord Cel

by ny

bea

fyl

yn

fur

y 1

bo

lun

a'u

4wi

Orna Dwy jawn yw 'r Geiriau hyn, er m chynhwyfant ond y Rhyfel a wna Tair o'r EL fennau ym erbyn Pechaduriaid; Eithr nid yn tring Tan, Awyr, a Dufr; and hetyd Daiar a Not Syrth arnnyt, ac ai gwradwyddant : Cans, fe ddengys yr holl Greaduriaid e'u llidiawgrwydd yn y Dydd hwnnw, ac a gyfodant yn erbyn Din : Ac os ergydia?r Cymylau Fyllt mellt a cherrig ar eu Pennau hwy, ni Saetha 'r Nefoedd' ddim llai Pelau na Sêr, y rhai a syrthiant oddiyno; Os yw Cenllysc eyn lleied a Chaureges man, with fyrthio ond o'r Cymmylau, yn diniferio y Meifydd, ac weithiau yn lladd rhai Anifeiliaid, pa beth a wna darnau o Sèr, yn syrthio o'r Esursafen, neu'r Ardal uchaf? o'r Awyr? Megis mewn Dŷn yr hwn a elwir y Bod Heiaf, pan yw i farw; mae'r amryw fath o Sudd neu wlybwr yn en Gorph ef, (Y rhai ydynt megis ydefnyddiau) Mewn trall-od ac annhrefn; Ei Lygaid y rhai fydd fel yr Finel a'r Eleuad a dywyllir; ei synbwyrau eraill ei y rhai sy fal y Sêr lleias, a syrthiant ymwith; Ei Reswim yr hwn sy megis v nerthoedd Nefol, mae ef oddiar ei Fachau; felly ymmatwolaeth y Bŷd mwy; Cyn iddo ymollwng a threngi, Fe droir yr Haul yn dywyllwch, y Lleuad yn Waed, Fe gwymp y Sêr, ac a gryna yr holl Fyd gyda Swn dychrynllyd. Os dioddef yr Haul, y Lleuad, a'r cyrph Nefol eraill, (y rhai a gyfrifir yn anllygredig,) y fath Gyfnewidiadau, pa beth a wneir yn y brau ar llygredig Etfennau o Ddaiar, Awyr a Dwfr? Os yw cynhaliad

pan newidier ac y dryllier yn ddarnau en cyrph Nefol hwy, ym mha gyflwr y bydd rhaid i'r Elfennau ifaf fod? Pan fo Nerrhoedd y Nêf yn trippio, a'r Sêr a'r Ddisperod yn colli en sfordd, ac yn Methu dilyn eu trefn? P a fodd y cythryblir yr Awyr gan anger

1

P a fodd y cythryblir yr Awyr gan angerddol Dro-wyntoedd difymmwth, Tymmbefliedd tywyll, Taranau dychrynllyd, a firomwyllt Olwadau Mellt! Pa wêdd y cryna'r dddiar yn ofnadwy, gan ymagoryd i fil o Safnau, a thaffu allan megis Mynyddoedd cyfain o Dân a Brwmftan; a heb fodloni i Ddadynchwel y Tyrau uchaf, hi a lyngca i fynn Fynyddoedd cyfain, ac a glâdd Ddinafoedd yn ei Hymylgaroedd, Pa fodd yr ymgynddeirioga'r Môr y pryd hwnnw, gan daffu ei domau beildhion nwchlaw'r Cymylau, fal a phe meddyllent orchguddio y ddaiar gyfan? Fe wnâ Rbuad y Cefnfor i'r rhai ŷnt ymmhell oddiwrtho, ac yn byw ynghanol y Tir fefydlog, Synnu; am hynny y dywedir y bydd a'r y Ddaiar ing Cenbedloedd, gan anhrefn Rhuad y Môr.

P a beth a wna dynion yn yr hollawl Derfysc gyffredinol hon o Natur? Hwy fyddant
yn fynn ac yn welwlâs fel Angeu. Pa gyfsur a gânt? Hwy a sasant yn trist-dremmio
y naill ar y llall, ac a lenwir ac ofn newydd,
bob un, wrth weled yn wyneb ei Gymmydog
lun ei Farwolaeth ei hun. Pa ofn a dychryn
a'u deil hwy y pryd hwnnw, pan font bob
awr yn disgwil y dilyniad a'r erchill Esseithau

0 2

a arwyddocawyd drwy y dieithrol Aruthreddau hynny? Fe fydd pob cydfainach y pryd hwnnw wedi peidio, y Marchnadleoedd yn weigion, a'r Gorseddau-Barn yn ddiftaw, heb sŵn Gair. Ni bydd neb yr amfer hwnnw yn mawr ymgais am Anrhydedd, neb yn ceisio difyrrwch a phleserau newyddion, ac ni bydd y Cybydd truenus y pryd hwn yn ymdraiferthu gan o'al am ei dryssorau; ni bydd Neb yn mynych gyrchu i Balasau Brenbinoedd a Thmysogien; eithr, trwy ofn hwy a anghofiant ie, twyta ac yfed. E'y holl ofal hwy fydd, pa fod i ddiangerhag y llifeiriaint, Daiargrynfau, a'r Mellt; gan geisio lleoedd o ddiogelwch, y rhai ni chant ddim. Pŵy a gofia yr Adeiladau coftfawr a gododd Ef, y Prydferthwch yr oedd ef unwaith yn ei ynfyd hoffi? Os anghofiwn ni'r pethau hynny yr oeddym ni ein hunain yn e'u prisio fwyat, ac yn ymffrostio ynddynt, pa fodd y cosiwn ni yr eiddo eraill? Pa Gotsadwriaeth a fydd yr Amser hwnnw o Weithredoedd yr Alexander fawr hwnnw? O Dayseeidiaeth Ariflot! ? O Ddoethineb Solomon ? Ac o doniau y Gwŷr mŵya Enwog o'r (holl) Fid? Fe fydd e'u Henwau a'u Hanes hwy o'r Amser bonno allan wedi e'u claddu tros bŷth, ac a fyddant feirw gyda'r Bid tros Dragwyddoldeb cyfan.

Y Mirwyr pan ydynt ymmron suddo mewn rhyw Dymmest danbaid, pa fodd y maent yn synnedig o herwydd Cynddaredd yr Elfen o ddwfr? Mor ofnus a Chystuddiol, gan y Dinistr y sy yn e'u bygwth hwy? Pa Weddiau lau nw

n.

lir.

m-

ch

dd

ial

ch

ei-

ac

di-

t;

int

th

211

(io

2 yr

ri-

an

/n

10

111

ac Addunedau y maent yn e'u danson i syn thau Bydol, gan e'u bod yn taffu e'u Golud ai Cyfoeth i'r Môr; am ha rai y rhoefant hwy e'n hunain yn y cyfryw berigl ! Ymha gyflwr gan hynny, y bydd Trigolion y Ddaiar y pryo y bydd, md yn unig y Môr ai angerddol gynnwrt, eithr, Nef a daiar drwy fil o Ryleadodau yn eu Dychrynu hwy? Y pryd yr ymwife yr Haul a gwisg galar, ac a wna iddynt fynno drŵy ddychryn ei Dywyllwch : Pan edrycho'r Lleuad fal Gwaed, y syrthio y Ser, ac y figla 'r ddaiar drwy ei haflonyddus Grynfa; pan to 'r Tro-wynt yn eu taflu hwy oddiar e'u Traed, ac aml wŷllt-Oleuadau Mellt yn dallu e'n Llygaid, ac yn fynnu e'u deall hŵy. Pa beth awna Pechaduriaid y pryd hwnnw, er mwyn pa rai y digwydd yr holl ofnadwy Ryfeddodau hyn?

GADEWCH in with y Cyfnewidiau gwa-hanredol a ddigwyddafant, farnu mor ofnadwy fydd y Cyffylltiad o gynnifer a chymmaint Trallodau ynghŷd, yn niwedd y Bid. Eithr, os nid yw yr holl Newidiadau o'r Elfennau a'r a aethant heibio, onid Yingeintach oflaen brwydr; beth gan hynny a fydd y Frŵydr yr hon y maent iw rhoi i Bechadwriaid, pan to'r Nefoedd yn faethu e'u faethau, ac yn rhoi 'r Larwm trwy Daranau aruthrol ac yn cyhoeddi e'n digofaint drwy ymddangofiadau Dychrynllyd?

Yn y Dyddiau ddiweddaf, fe guddia yr Hanl ei Belydr tan ddilledyn-Galar ac a' ymwisca y Lleuad a Gwaed, i arwyddoccau y Rhyfel v the white was the since

mae 't holl Greaduriaid iw wneud trwy Dân a Gwaed yn erbyn y rhai a ddirmygafant e'n Grand hwy; y pryd o'r naill du yr ymgyfyd y Ddaiar iw herbyn, ac au hyfgwyd hwy oddiar ei chefn; gan fod megis yn anewyllyfgar i ddioddef e'u Beichian nhw ddim hwy: Pan fo'r Mer yn e'n herlyd, ac yn gofod arnynt ofewn c'u Tai e'u bonain; ac na chynnwys yr Amyr iddynt fod yn ddiogel yn y Meulydd? Yn ddianamen ni bydd dim rhyfedd yr Amfer hwnnw, os byddant yn deifyf ar y Mynyddoedd, ac ar, y Bryniau e'u cuddio hwy yn e'u Ceudyllau: Pa both a fydd yr Helynt yr Amfer hwnnw pantarfogo Arglmydd pob peth, yr holl Ddefnyddiau yn erbyn Dyn, ac y dyry Rybydd cyhoeddus i'r holl Greaduriaid iw ddial ei hun arno, yr hwn oedd mor annialchus am ei anfeidvol Ddaioni Ef?

Mae ir Creaduriaid yr awrhon yn gruddfan ou gweled eu hunain yn cael eu camarfer gan Ddŷn, trwyddirmyg oi Greandr Ef a hwythau; eithr yr amfer hwnnw hwy a yscydwant ymmaith eu Hieuau, ac a'u dialant eu hunain am eu camarfer gantho; ac am y Sarhadau a wnaeth ef i Greandr pob pêth. Fe fydd yr holl ddefnyddiau, yr holl Greaduraid, yr holl Fyd wedi codi mewn Arfau yn erbyn dŷn; fe droir yr Haf yn diaf ar Gaiaf yn Haf, ni cheidw un Creadur y Gyfraith ofodedig ac ef, yr hwn ni chadwodd Gyfraith ei Greawdwr; fal y gallont felly ddial Duw a hwy eu hunain ar ddyn. Eithr mŵy ofnadwy gan hynny, yw'r hyn

hyn sy, n canlyn, sef y bydd ar ol cynnifer o Drallodau, y pull dimaelod (yr hwn yw Us fern) yn ymagor ac yn bytheinio allan o geg ddyfn, swg cyn dewed ac y llŵyn dywydla ef ŷr Haul a'r Awyr. Allan o ba swg y rhai thra lliaws o Locustiaid asluniaidd, y thai a ymdanant yn Heidiau mawr dros wyneb yr holl ddaiar; a chan adel y Meusydd, y Llyfiau a pha beth bynnag a hauwyd, hwy a syrthiant ar y cyfryw ddyrion ac a fuant ansigddlon i Dduw, ac au poenant hwy dros bum Mie a mwy Cynddaredd na Scorpionau.

Mae rhai Dyscawdwyr yn deall y Locustiaid hynny yn ôl y llythyren, am wir Locustiaid, eithr, o sûn a chreulondeb dieithrol; erail a dybiant mai Cythrenhaid yn Essem y syddant, ac lun Locustiaid; ac nid yw ddim rhyteddod, i Gythrenhaid yn Ninistriad y Bid ymddangos mewn llun gweledig, gan iddynt ymddangos yn Ninistr Babylon, mewn amryw luniau Ansfeiliaid, mewis ac y prophwyddaia said said

feiliaid, megis ac y prophwydafai Ifaich p. 34.

E 17 HR pa fodd y bydd yr Amfer hwniw ar Bechaduriaid, y pryd y Daw y Tân cylfredinol hwn ar ôl pob peth; yr hwn a ragddy wedwyd cyn fynyched; yr hwn naill ai a fyrth o'r Nef, ai a ddaw i fynu o Offers, neu (yn ol Alberius Magnus) a ddaw allan o bob un o'r ddau le; ac a ddiffa ac a yffa bob peth a gyfarfyddo? I ba le y ffy y Truenus, pan fo'r afon fflamllyd honno neu (i ddywedyd yn well!) y Llifeiriant a'r Dilum hwnnw o Dâs yn c'u hamgylchu hwy, fal na bydd un lle o ddios

Buchedd Santfaid, pan gyfrgollir pawb ond y rhai Santfaidd, yn y llwyr ddinistr hwnnw o'r holl Fid?

PA Alarnadau oedd yn Rhusain, pan oedd hi vn llosci dros saith niwrnod ynghŷd? Pa leifian y glybuwydd yn Nhroia, pan y llwyr dditethwyd hi gan Dân? Pa udo a fyndod yn Pentapolis pan ddinistriwyd y Dinasoedd hynny a than o'r Nef? Pa wylofain oedd yn Jerusalem, with weled To Dduw, Gogoniant e'u Teyrnas hwy, a rhyfeddod yr holl fŷd, wedi ei orchuddio mewn Tan a Ming? Dychmygwch beth a deimfodd y bobl hyn; hŵy a welfant e'u Tau a'n Gohid ar Dan heb fodd yn y byd iw hachub; pan glywai y Gwr Groch-lefau ei Wraig yn Marw; y Tad waedd ei Blant bychain; ac yn ddifymmwth y teimlau ef ei hunan wedi ei amgylchu gan yr Eirias fal na allai nac efinwythan arnynt hwy, na 'i wared ei hun!

Galedi o'r Cyffredinol Losciad hwnnw; y pryd y fyrth y rheini a ddiangant rhag y Daiargrynfan, Lliseiriaint y Môr, cynddaredd y Tro-wyntoedd, a'r Mellto'r Nêf, i'r Tân cyffredinol hwnnw; y Diluw hwnnw o Eiriasdân, yr hwn a Yna bob peth, ac a wna ddiben o ddynion ac o'u Cossadwriaethau? Ni wyddom ni ddim o hanes y rhai hynny a suant fyw cyn y Diluw, ac a fuant Feistriaid o'r Bŷd tros gyhyd o Amser; oddieithr o ryw ychydig o honynt; mae'r Gweithredoedd Ardderchog hynny, y

Thai

P

C

h

de

or

m

foo

fo

dr:

m

pa br rhai yn ddiammeu a wnaeth rhai o honynt ac yr ennillafant oddi wrthynt Glod ddigymmar, wedi eu claddu yn y dyfroedd; ac nid oes mwy Coffadwriaeth am y rhai a'u gwnaeth yn parhau, na phe buafent erioed heb em; a dim mwy parhaus ni bydd clod y rhai hynny y fy yr awrhon yn dadfeimio ynghlustiau yr holl Fyd; Cyrus, Alexander, Hannibal, Scipio, Cefar, Augustus, Plato, Aristotl, Hippocrates, Euclid, a'r lleill; dim mwy Byd, dim mwy Hanes, fe wna

'r Tan hwn ddiwedd o'r holl Fig.

n

Ac yn wir f' ellir dywedyd iod y Bid yn debig i Di llawn o Fing, yr hwn fydd yn dallu llygaid y rhai fy ynddo, fal ac nad yw yn cynnwys iddynt weled pethau fal ac y maent; ac felly y mae'r Bid drwy ei Hudoliaethau yn rhoi'r fath olygiad dieithrol a gau ar Natur pethau Dynol, fal nad ŷm yn deall beth ydynt: Nid yw Taer-gais i Godiad, ac Anrhydeld Dynawl, (y rhai y mae y Bid yn ynfydu cymmynt am danynt,) ddim mwy na ming, heb ddim fylwedd, yr hwn fy felly yn dallu ein deall ni, fel ac nad ŷm yn gŵybod y gwirionedd o'r hyn yr ydym yn ei chwennych gymmint: Nid rhyfedd fod cymmynt o Fing yn dyfod o'r diwedd i ddiweddu mewn ffaglau.

BETH y dal i'r rhai Bydol y pryd hwnnw fod ganddynt Leftri gwerthfawr o Aur ac Arida, Cywreinwaith plethedig, Llenni-brithion mowrbris, Gerddi byfryd, Palafau Costus, a phob peth a'r y mae'r Bŷd yr rwon yn ei fawr brisio; pan gant a'u llygaid e'u hunain weled eu

dodrefn

dodrefn Aur o fanylwaith wedi e'u toddi, an brigog au hyfryd Berllannau wedi e'u difa; heb ddim
gallu ganddynt iw cadw hwy, na hwy eu bunain. Fe loscir y cwbl; a'r Byd gyda hŵy; ac
fe fydd marw yr holl Goffadwriaeth a'r Sôn
am dano: A'r peth yr oedd dynion Marwol
yn ei dybied yn Anfarwol, a ddiwedda y pryd

hwnnw, ac a dderfyd am dano.

N I sonir mwy am Aristotl yn yr Yscolion; nac am Olpian yn y Brawdleoedd; ni ddarllennir Plato mwy gan y Dyscedig ; ac ni ddily-nir mo Cicero gan 'r Areithwyr; ni fawrygir Seneca ym mŷsc y rhai deallus; ac ni chanmofir mo Allecfander ymmhlith Capteiniaid; se fydd pob Clod farw y pryd hwnnw, ac fe angbosir pob Coffadwriaeth: O Wagedd Dynion! Coffadwriaethau y rhai fy mor ofer a hwy eu hunain, y rhai fy yn darfod mewn ychydig flynyddoedd : a hwnnw y fy yn parhau hwya, mid all barhau ddim hwy na'r Bid! Bêth a ddaeth o'r ddelw o Air cyfan yr hon a ofod-odd Gorgias y Scontiad yn Nelphos i wneud ei Enw i barhau byth; a honno o eiddo Gurbrion yn Rhufain, ac un Berofus a'r tafod Aur yn yr Athen, ac aneirif eraill a godwyd i Gapteiniaid mawr, o Brês neu o'r maen mynor calettaf? yn ddiammen, fe ddarfu am danynt er ys llawer o flynyddoedd; ac os oes un o'nynt yn parhau, rhaid yw ddarfod am deni yn y Mawr a'r llwyr ollawl Losciad hwn; Rhinwedd yn unig ni al dim Tan mo'i llusci. Doeth. 4. 1. a Chyfiawnder fydd anfarwol. p. f. 15. Eo

V

P

f

W

n

L

C

8

d d

ŀ

ir

)4

d

îr

l.

Þ

.

١,

F

d

0

U

F E ofodwyd i fynu dri chant a Thri ugain o ddelwau fefydlog gan yr Atheniaid i Ddemetrius Phaleras, am ddarfod iddo lywodraethu cu Gwladwriaeth hwy tros ddeng Mhlynedd mewn mawr Rinwedd a Challineb; ond o gyn fyrred parhad y bu yr Arwyddion - Anrhydedd hynny, fal ac y bu, ie, i'r delwau hynny y rhai a osodasai Diolchgarwch i fynu, gael eu dinistrio yn fuan gwedi, gan Genfigen; ac ef ei hun yr hwn a welodd ei ddelwau wedi eu gofod i fynn mewn cymmaint rhifedi; a welodd hefyd e'u tynnu hwy i lawr : Eithr, efe a gadwodd y Cyffur hwn byth; (yr hyn y all Christnogion ei ddyscu oddiwrtho ef,) yr hwn yn edrych fal yr oeddynt yn taflu ei ddelwau ef i'r llawr, a fedrai ddywedyd yn y diwedd, Nid allant bwy ddadymchwel mo'r Rhinweddau bynny am barai y gofodwyd hwy i fynu. Os oeddynt wir Rinweddau, ef a ddywedodd yn dda; Cans, y rheini nid oll na Chenfigon eu bwrw i lawr, na Gallu dys nol mo'u dinistrio.

A'r hyn sy fŵy, ni ddiddymma anfeidrol Allu Duw mo honynt hwy yn y cyffredin ddistryw hwn o'r Bid, eithr, ef a geidw yn ei Dragwyddol Goffadwraeth bawb ar a barhaont mewn Daioni, ac a fyddont farw yn ei Sanctaid Râs Ef; Cans, yn unig Cariad, Sancteiddrwydd, a Rhinweddau Cristnogol ni ddiweddant Ddim,

pan fo'r Býd yn diweddu.

N i chedwir mor gŵr goludog trwy ei Gyfoeth, na'r Galluog trwy ei Allu, na'r Cyfrwys trwy ei ddichellion; y Cyfiawn yn unig

P 2

a waredir trwy ei Rinweddau. Ni ddiange neb rhag dychryn y diwrnod hwnnw, drwy Longau llawn-hwylus, na chyflymdri meirch; fe lyse y Môr ei hun; ac fe oddiwes y Tân y cennadwr cyflymma. Yn unig Sansteiddrwydd a Chariad a amddisfynant weifion Duw.

TRUENUS ddyn wyfi,Oh! pa fodd gan hyn yr ymddygaf fi Bechadur truan fy hun yn y llwyr Losciad cyffredinol hwn; Pa gyngor a gymmeraf yn yr anghenrhaid mwyaf hwn? Pan fyddo fynghydwybod fy hun yn fy nghyhuddo, a phan welwyf yr holl Ed a'r Dan o'm hamgylch? I ba le y ssoaf am ddiogelwch y pryd nad oes un lle a all ei roddi ef?
A ddringafi i'r Mynyddoedd? Fe a'm dilyn yr Eirialdan fi yno. A ddescynnaf i'r Dyffrynnoedd, fe a'm herlyn y Tân fi yno. A gaeafi fi fy hun i fynu mewn rhyw Gaftell neu dŵr cadarn? Eithr, yno fe efyd Digofaint Dum arsaf, ac a Dreiddia y Tân trŵy 'r Cloddiau, fe yffa yr Amddiffynfeydd, ac a wna ddiben o honynt hwy a Minnau. Pa beth a wnaf fi druenus ddyn? O Arglwydd bydded i th Allu di erfoleddu dros fy Ngwendid I, a gegonedda di dy bun yn fy anghenion mwyaf; a gwneler dy Ewylys di O Arglwydd, Ac os hyny Ewyllyssi di, yn fy Ngwradwydd.

PEN. XI.

li-

ilg Ci-

/n

¥

a ?

5-20

1-

71

1-

fi T

fe

Q

fi

li

y

_

ŋ

Ţ

Am y Diwrnod olaf o Amfer, ac am y Farn y sy iw rhoddi ar bob peth yn y bŷd.

D HAID i ni feddwl y bydd dyfodiad Crift i'r Farn gyda mwy dychryn a Mawrhydi nac a amlygwyd etto gan yr un o'r Duwiol Berfonau, nac yntho ei hun, nac yn yr Greaduriaid. Os daeth Angel Dia hwn oedd yn unig i gyhoeddu'r Gyfraun mewn cymmaint Mawrbydi i fynydd Sinai, ac wnaeth i'r Hebraaid, (er e'n bod wedi en Pu ro an parodhau erbyn ei ddyfodiad ef,)gryn gan fawr ddychryn; beth a wna Arghydd Gyfraith, pan ddel Ef ei bun i gymmeryd cyfn o't Gyfraith; ac i ddial y trofeddiad o hom A pha ddychryn a Mawrbydi yr ymddengys Ri i Bechaduriaid? Ac i'r cyfryw ac a fyddant yn ammharod iw dderbyn Ef, y rhai fydd i fod oll yn bresennol y pryd hwnnw; ac iw barnu yn y Dydd olaf hwn o Amfer? Cans, ar ol yr aruthrol Daranau, Mellt, Daiargrynfau, a Rhy feddodau; wedi llosci Pechaduriaid y Bid yn y diluw hwnnw o Dân; a'r Sainst yn parhau byth yn fyw, fal y cyflawner yn ol y llythyren y Pwngc hwnnw o'n ffydd ni, Sef; Oddiyae y dan Ef i farnu Byw a Meirw; (yna) fe ymegyr y Negceda

Nefoedd, ac uwchben Dyffryn Jebosaphat se ddes cyn Prynwr y Byd (a holl Angelion y Nef me wn Agweddau gweledig o ryseddol ddisclaer deb yn weision iddo, ac mewn Duwiol Fawrhy.

di, iw farnu fo.

OFLAEN y Barnwr fe ddygir ei Faner Ef. yr hon y mae Chrysostom ac amryw Ddyscawdwyr eraill yn haeru, a fydd y wir Groes ar yr hon y dioddefodd Ef; yno y hydd i'r rhai Cyfiawn (fal y dywaid yr Apostol) gyfarfod eu Prynwr yn yr Awyr, yr hwn ar ei ddysodiad allan o'r Nesoedd, a llais a aller ei glywed gan yr holl Fŷd, a enfyn allan ei Orchymmyn hwn; fef, Cyfodwch chwi'r Meiro a Deumch i'r Farn; yr hwn a gyhoeddir gan bedwar Angel ym Mbedair rhan y Bid, a bynny mor llym angerddol ac y trywana y Sŵn i'r Bro Uffernol, allan o ba le y daw Eneidiau y damnedig ac a ant eilwaith i fewn iw cyrph, y rhaia gant o hynny allan ddioddef Ofnadwy Boenau Offern; fe wna Eneidiau y rhai Bendigedig trwy lenwi eu cyrph a'r pedair Dawn o Oroniant, en cyrph hwy yn fwy disclaer na'r Haul, ac a'r ddawn o Gyflymdra, au cyffylltant eu hunain a'r rhai cyfiawn hynny a iyddo yn parhau yn fyw yn yr Awyr yn e'u cyrph godde adwy; y rhai gan en bod etto yn farwol ac am hynny heb allu dioddef yr Gwynian trachryfion hyn o'r Galon, sef o Laveaydd, drifyfiad, Parch, Cariad, a ferchol Fawthad o Grift; a gant y pryd hwnnw, farw ac a gant yn y moment hwnnw edrych a gweled y Dduwiol Hanfod: Wedi yr hyn fe gy-ffyltir eu Heneidiau hwy yn ddiattreg au Cyrph drachein cyn y gallant fod wedi eu llygru, na chymaint a lyrthio i'r llawr: Ac o hynny allan hwy a gant barhau yn ogoneddiscan's, yn y Moment y maent yn marw hwy a gant eu puro oddi wrth y naws ar cynned-dfau niweidiol hynny, a pha rai y mae ein cy-

rph ni 'r awrhon wedi en llygru. A c am hymy cymmwys oedd iddynt farw yn gyntaf, fal gan fod wedi eu glanhau trwy hynny oddiwrth bob affendid, y gallont trwy adferiad en Heneidiau Gwynfydedig dderbyn doniau o Ogoniant. Pwy a all adrodd Llawenydd yr Eneidiau dedwydd hynny, pan gymmes rant feddiant o'u gogoneddus a Phrydferth Gy rph newyddion, y rhai a oeddynt er ys hir Amser wedi en bwyta gan Bryfed, neu Ani elliand gwylltion; rhai er y's pedair, rhai er 's pum Mil o Flynyddoedd, wedi eu troi i Luch a dw? Pa ddiolch a roddant hwy i'r come Dduw, yr hwn wedi cyhyd gwahaniad, a'u hail-unodd au hên Gyfeillion? Eithr, Eneidiau y rhai damnedig, pa fodd y byddant hwy yn ymgynddeiriogi ac yn rhegu eu Cnawd cu hu-nain, gan mai ei fodloni ai befcu et a fu'r achos o'u Poenau a'u Tragwyddol Drychineb, a'u Trueni.

Y gwrthodedig y pryd hwnnw fyddant yn Nyffryn Jebosophat; a'r Etholedig yn yr Awyr: Yna ie a ymddengus y Barnur uwchben Mynydd yr Olewydd, a'r Cymylae am Gerbyd 1

ddo:

ddo : Ai Ogoneddulaf Gorph a fwrw allan am Belyar o'r fath ddisclaerdeb digymmar, fal ac na bydd yr Haul yn edrych onid fal Gloyn, Cans, fe fydd yr Ethioledigion yn goleuo fal yr Hand, Eithe, fe fydd Goleuni ac eglur ddifclaerdeb Griff yn rhagori arnynt hwy, gymmaint ac y mae'r Haul yn rhagori ar y Seren leiaf; yr hon dra rhyfeddol Olwg a fydd etto yn fwy Gogoneddus, o herwydd y Mil o Filiwnau o Nefol yfprydion Gogoneddus y rhai ai gwafnaethant Ei; y rhai wedi llunio iddynt eu hunain Gyrph o'r Awyr o fwy neu lai Discloirdeh, yn ol e'u Sanctaidd Lywodraeth au Trefn; a lenwant yr holl yspaid, neu, Le rhwng y Nef a'r Ddaiar a Phrydferthwch ac Amrywiaeth annhraethol.

F E a Eistedd Jachawdwr y Byd ar Orfeddfa 6 Fawrhydi tramawr, ei wynebpryd a fydd yn dyneraf a heddychlonaf tu ac at y rhai da, ac (er mai yr un fydd ef) etto yn dra Dychrynllyd i'r rhai Drig; allan oi Archollion fanctaidd y deilliaw aml Belydr o Oleuni tu ac at y rhai Cyfiawn, yn llawn cariad ac Addfwynder: Eithr, i'r Pechaduriaid, yn llawn o Dan a digofaint, y rhai a wylant yn chwerw am y Drygau a fydd yn deilliaw o honynt : Fe fydd Mawrhydi Crist cymmaint ac y bydd i'r rhai Truenus Damnedig, ar Cythreuliaid e'u hunain syrthio i lawr ai Addoli Ef, (er maint eu Cafineb iddo; ac er mwy Gwradwydd iddynt, ei gydnabod Ef am Arglwydd a Duw : A'r rhai a Cablafant Ef fwya, a ymgrymmant yr Amle hwnn

hwanw oi flaen Et 5 gan gyflawni Addewidida y Tad Trugwyddol; y byddai pob jeth yn ddarosyngedig iddo; ac y gunae Ef et Elynion Ef yo Dreedfanige in draed; ac, y Phygai pob glin indo led Er mewn Gogoniant, yr hwn a ddirmyga

fant am goegbetnau ofer y Ddaiar.

C

0

P'a fyndad tydd ei weled Ef yn Prenin d gymmaint: Mawrhydi, ye hwn a ddioddetodd gymmaine Gwradwydd ar y Groesga hynny gan y rhai a waredodd Ef ai werthiawroccaf Waed? Beth addywedant hwy yr Amfer hwnaw, y rhai Drwy Watwor a Goronafant Arleifiau Driwiol yr Arglwydd a Drain, a roddafant Gerfen. yn ei law Ef am Deyrnwialen, ai gwiscalanc Ef mewn rhyw hen dille lyn drylliog o Bornhor ai Cernodialant, ac a boeralant yn ei fendigedig Wyneb Ef? Ni wn i pa fodd nad yw y Gottac dwriaeth o hyn yn hollti ein Calonnau ni all

F E tydd yno Orfeddfeingciau i'r Apostolion ac i'r Sainct hynny y rhai gan fod yn dlodi. on yn yr yfpryd, a adawlant bob peth er mwyn Crist; y rhai yn eistedd yr awrhon fal Barnwyr gyda 'r Gwaredwr, ac yn Con e nnio drwy eu hefampl dda dramgwyddus ddrwg Fucheddan Pechaduriaid, hwy a ront dyfliolaeth gyda 'r Pen - Uffus, ac a fyncgant, ei fawr Gyfiawnder Ef gar bron y Byd,: yr hyn a wna Wradwydd a fyndod parhaus i'r Annuwiol : Beth a ddywaid y Gorthrymwyr a'r Treiswyr a Gysteddiasent ac at lont hwy yn y Gogoniant hwn? y rhai a oeddynt yn Mathru dan draed Gyfiawnder a Hawl Flodion Crift, beth a wnant hwy pan gant weled eu Barnwyr? mor wradwyddus fydd Brenhinoedd y ddaiar pan edrychant ar eu deiliaid gwaelaf mewn Gogoniant? Ac Arglwyddi, pan welant e'u Caeth-weision ymnaysc yr Angelion, a hwy eu hunaia yn yr un Radd ar Cythreuliaid? Y rhai dâ Ef a'u gefyd ar Ei ddeheulaw, wedi e'u derchafu yn yr Awyr, fal y bô i'r holl Fŷd eu hanrhydeddu hwy am rai Sanstaidd; a'r Annuwiol a gânt fefyll ymmhell ar ei law Assŵy Ef, yn parhau ar y Ddaiar, i'w Gwradwydd eu hun, a dirmyg i bawb.

Yn ddiaros fe agorir Llyfrau Cydwybod pob Dyn, ac a gyhoeddir eu Pechodau hwy i'r holl Fŷd; ie, pechodau dirgelaf e'u Calonnau hwy, a'r aflan weithredoedd hynny y rhai a wnaed yn y dirgel, a ddatcuddir oll y pryd hwnnw, iw mawr Gwilydd au Gwradwydd hwy. Rhina weddol Weithredoedd y rhai Cyfiawn, er dirgeled y gwneler hwy, e'u fandtaidd Feddyliau, e'u Duwiol Ddeifyfiadau, e'u pur Fwriadau, e'u Gweithredoedd da hwy, y rhai y mae w Byd yr awrhon yn eu dibnifio megis Ynfydrwydd, a amlygir y pryd hwnnw, a hwythau a anrhydeddir am danynt, gan yr holl Fŷd.

No bydd dim o fwy Gwarth i Bechaduri aid na chanfod y rhai a wnaethant gymmaint a mwy Pechodau na hwy eu hunain yno me

wn Gogoniant; am i'r rheini wneid defnyd o Amfer Edifeirwch, yr hwn a ddarfo iddynt hwy ei ddirmygu a'i escenhulo; fe chwangur y Gwarth ymma drwy y Cŵyn hwnnw oddifewn addyry Duw iw herbyn am ei holl Fendichion fanctaidd Duwiol? i'r hyn y cynnorthwy eu Hangelion - Ceidwad, drwy roi Tyftiolaeth pa cyn fynyched y darfu iddynt en Cynghor hwy oddiwrth e'u ffyrdd drwg; Acmor wrth ryfelgar a gwrthnyffig fuant yn oeffad iw H fprydoliaethau fancfaidd hwy: Fe a'u cyhud y Sainet hwy, ddarfod iddynt chwerthin am eu cynghorion da hwy; ac a ofodant allan s peryglon i ba rai y dygwyd hwy eu hunain,

trwy ei drwg Esampl hwynt.

Y N A y traetha y Barnwr cyfiawn yn ddioed Farn ymhlaid y rhai dâ, yn y Geiriau hyn o Gariad a Thrugaredd; Deurch chwi fendige dig blant fy Nhad, Meddiennwch y Deyrnas a barodhawyd i chwi er pan feiliwyd y Bid O pa Lawenydd a leinwy Saind! A pha dde naws a Chenfigen a hollta Galonnau Pechadori aid! Eithr, yn anghwaneg, pan gaffo'r dyng on truenus hynny glywed y Barnwr mense dôst yn dywedyd; Ewch ymmaith oddiwrthy f rai Melltigedig, i'r Tân Tragwyddol yr hwn z barodbawyd i'r Diasol ai Angelion: Hwy fyddant wedi eu torri i lawr tros byth wrth y Farn hon; au gorchuddio gan Dragwyddol Driftwch a Gwradwydd: Ewch Ymmaith oddiwrthyf: Gwae m, Ofnadmy Frenin Gornebaf! I bale yrant hwy 10chol dy anfodlonshwydd di! Ai nid wyttiyn 30

Q a

w Nef, yn Uffern, ac ymmhob man; onid wp ti yn llenwi Nef a Daiar? Ai nid wyti yn dal yr holl Fyd yn dy ddwylaw, ac ai nid yw dy Alla di yn amgyffred pob petb? At bŵy yr ant hwy? Ai nid Tydi yw yr hww fy a Geirian y Bywyd Tragwyddol gennyt? Ie, yr hwn ŵyt dy bunan Frwyd Tragwyddol? I ba le y mynni di i'r Truenus Greaduriaid hyn fyned? Gwnelont y fynnont nid allant mor myned allan o honoti, gan mai ynoti y mae pob peth yn Byw, ya symmud, ac yn Bod. Ewch ymmaith Brenniau ditfrwyth, yn feirw ddŵywaith, wedi eu diwreiddio allan o'r Ddaiar Fendigedig, ac dych gymmwys yn unig i'ch taffu i'r Tân; aid ydych deilwng i gael dim lle ymmharadwy y Nef, lle nid oes dim prenniau wedi e'uiplanou opid y cyfryw ac tydd yn dŵyn ffrmyth Da.

Yn y Moment hwnnw fe a'mgylcha yr Einialdan hollawl hwn y truenus Greaduriaid hynny, Pl. 55. Fe ymegyr y Ddaiar, ac a chenga Utfern ei Chèg iw llyngcu hwy tros byth Bythoedd; gan gyllawni y Felltith honno; Syrthied Marwolaeth arnynt, a deseynnant yn fyw i uffern. It. Maglau, Tân, a Brwmsanu a lawia ar Bechaduriaid: Ond y Duwiol a lawenychant yr Amser hwnnw, gan ganu'r Gan honno is Oen, a adroddwyd gan St. Joan. Mawr a rhynfeddol yw dy Weithredoedd O Arglwydd Ddum Holladluog, cysiawn a chywir yw dy ffyrdd di Frenin holl Dragwyddoldeb. Daic. 15. Pwy ni'th ofna di O Arglwydd, ac ni ogonedda dy Enw? Ac a Mil

elcynnant uwchlaw y Sêr, mewn Gorfoledd ro Gogoneddus, hyd oni ddelent i'r Mêr Lle y gosodir hwy mewn Gorfeddeingen Ogoniant, y rhai a gânt hŵy e'u mwynhau we

ac yn Dragymydd.

MA al

jt

此

3-

ņ

ņ

li

c

5

-

d

T.

Yn y cyfamler y Ddaiar yr hon a halog wyd drwy gynnal cyrph y rhai Damnedig, burir yn y Llosciad cythredinol hwnnw: A yno yr adnewyddir y Ddaiar, y Nefoedd, y Sel a'r Haul; y rhai a lewyrchant faith waith mŵy nac or blaen : A'r Creaduriaid y rhai a halogwyd ac a orthrynimwyd ymma drwy gamarfer dyn, a lawenhant y pryd hwnnw. o'u gweled eu hunain wedi e'u rhyddhau oddiwrth Drawflywodraeth a Chreulonder Pechod a Phechadoriaid; a chan dod llawen am Orfoledd Grift, a mwiscant a llawenydd a Diddanwch. Dymma'r Diwedd ymmha un y mae holl Amser i ddarfod; a dymma dd wedd y chwarae fy mor ofnadwy i'r drygionus; le y mae holl bethau Amferol i ddiweddu. Gadewch i ni gan hynny Edrych pa fodd yr arferom ni hwynt; ac fal y gallom eu harfer hwy yn Dda, byddwn feddylgar am y diwrnod olaf hwn; y diwrnod hwn o Gyfawnder a Thrychineb, y dydd hwn o Ddycbyrn a Syndod; y Goffadwriaeth o ba un a wna lawer tu ac at Adgyweirio ein Bucheddau ni. Gadewch i ni teddwl am dano, ai ofni, cans, mae ef yn fŵya Dychrynllyd o bob peth Dychrynllyd; a'r Yftyriaeth o hono yn fŵya lleiol

Thyriaethau

T16

a chymmeradwy i weithio ynomi Sanclaid Ofn o Danw; ac i'n troi atto Ef.

Am hyn, tra fyddwyf byw, myfi gadwaf y dyd bwn o Ddychryn byth yn fy Nghoffadwriaeth, fal gallwyf o byn allan fwynbau diogelwch trwy boll Dragwyddoldeb Duw. Uwchlaw pob peth myfi gadwaf oflaen fy llygaid y dydd diwaethaf o'r boll dyddiau, a phob Moment o'm Bywyd, mi a feddyliaf, ac a feddyliaf byth am Dragwyddoldeb.

的数数数数数数数数数数

YILyriaethau

man di

Signatur Gregory open and property of the contract of the cont

YSTYRIAETHAU

GYFLWR DYN.

Yn y Bywyd fydd i ddyfod.

LLYFR. II.

Am Faint Pethau Tragwyddol.

R bcb pob pethau Amserol ynthynt e'n hunain yn fychain â diystyr; etto, i'r hwn a ystyrio Faint ac Ardderchagrwydd y rhai Trag-wyddol, hwy a ymddangosant yn llawer llai, ac yn ddirmygus.

Manredd y Gogoniant Tragwyddol fydd gynwyfedig nid yn unig yn Nbragwyddoldeb ei barhad

West Adoure

had, eithe, hefyd mae ef yn fawr ynddo ei hur o'n hod yn fwyaf ac all fod, a heb derfynni iw odidawgrwydd. Ac am hynny ni ddylaem ne dybied yn fawr ddioddef Poenau tros fil o Flynyddoedd, neu drigo yn Tffern ei hun dros ryw hir Amfer, er cael gweled Crift yn ei Ogosiast, a mwynhau Cydymdeithas y Saine, a hod yn gyfrannogion o gymmaint Dedwydd wch ond am un diwrnod.

CYFRYW yw Prydfetthwch Cyfiamnder, cyfrvw yw'r Llawenydd or Tragwyddol Oleum hwnrw, o'r anghyfnewidiol Wirionedd a'r Doeth. ine hwnnw, tal a phe ni byddemi i deigo ynthe ddim hwy nac un diwrned, etto, am gyn fyrred Amfer a hynny, fe fyddai Mil o flynydd. oedd yn y Bywyd hwn, (a'r rheini yn gyflawn o byfrydwch, aco bob Bendithion Amserol, L yn gyfiawn yn haeddu e'u dirmygu; Gwell yn and dydd yn dy Gynteddau di na Mil. Pf. 84 A phe byddai Llawenydd y Nef yn fyr, a hwn o'r Dhiar yn Dragwyddol; etto, nyni ddylaem ymadel.a hwn am yr uit Nefol: Pa beth ynteu fydd mwynhau yr un Nefol cros Dragwyddoldeb, pan yw Llawenydd pob diwriod yn talu cymmaint a llawer o Flynyddoedd? Pe bae Prydferthweh ye holl Greaduriaid; Nefoedd, Daidr, Blottau, a phob peth arall a r allai roddi dim Oslewi, Wedi et cynnwys i gyd mewn un peth; pe bai pob un o'r Ser yn rhoi cymmaint. Go leuni ar Haul, a'r Haul yn llewyrchu mor egiut a hwy i gyd ynghryd; etto, ni byddai hyn i gyd ynghyd, with Bryd errawch Dum Hillahog Lao

Megis ac y gwraeth Ahaswerus yr hwn a lywodr aethoddo India hyd Ethiopia, tros gant a faith ac hugain o Daleithiau wledd fawr iw holl Dywysogion, yr hon a barhaodd tros Gant a Phedwar ugain nhiwrnod. Esth. 1. Felly y gwna y Brenin hwn o Nef a Daiar, ei Swpper mawr o Ogoniant, yr hwn a hery dros Dragwyddoldeb, i osod allan ei Ardder chawgrwydd, ac er anrhydedd, ac i roddi Gwledd groef awus iw weision; lle y bydd y Llawenydd yn gystryw ac na welodd Llygad, ac na Chlywedd Clust, ac nad aeth i Galon dyn ei amgysfred. 1 Cor. 2. 9.

0a

L

f-

14

اما -

L

Ø

æ

•

n

ľ

U.

-

) []

1.,

Deuwch Brytewch ac Ifwch, ac ymlennwch, fy Ngharedigion, (medd Brenin y Nef;) ni dderfydd fy Ngwledd hon byth, ni ddaw byth ddim Triftwch ar ei hôl hi. O Fywyd o bob Bywyd, yn rhagori ar bob Bywyd! O Fywyd Tragwyddol! O Fywyd Gwynfydedig tros byth! Lle y mae Llawenydd heb ddim Triftoch! O oferedd a Gwagrwydd pethau Di Amierol! Pa gyfattebiad neu gydwerth fydd ynddynt hŵy i'r Mauredd hwin? Gan en bod mor weigion a choeg. abod Amferei hun, (oddiwith yr hwn y cawfant hwy eu Bod) yn eu gwneud hwy yn flinder ac yn wrth'nebus i ni. Pwy allai bachau tros Fis cyfan (heb ddim Difyrrwch arall) yn gwrando y Music, melysfaf ? ie, Pŵy alau chreuhoundiwrnod yn ddiffin, heb ryw feddyliau ant ddifyrrwch? Ond y mae'r Llawenydd hwn a bal rothaodd Dun i'r Sawl a'u carant, ac ai hofnant E, yn Gymmint ac y byddwn ni byth yn en chwenych

chwenych ef o newydd; ac ni flina mo'non ddim mewn Tragwyddoldeb cyfan.

M A E Gogoniant Tragwyddol yn Fawr, yn gyltal o herwydd ei Burdeb (gan ei fod yn rhydd oddiwth bob drŵg,) ac o herwydd ei Berffeithrwydd (gan ei fod yn ddâ jawn, a rhagorol.) Y mae yn rhagori cymmaint ar holl Fawredd y Byd hwn ac yw'r Nefoedd o bellder oddiwrth y ddaiar, a pha cyn belled yw hynny, Nyni luniwn ryw amcan o hono cymmhelled ac y mae ein gwendid ni yn gallu ei adrodd.

Mae 'r enwocca Fathematiciad Cristopher Cla-vius yn dywedyd, fod o gylch y Lleuad (yr hon yw 'r Nef isaf) at y Ddaiar, Chwech u-gain Mil, Chwe chant a Deg a'r hugain o Fill-tiroedd? Oddiwrth Nef yr Haul, Pedair Mi-liwn, deng Mil ar hugain, naw Cant, a Thair a'r hugain o Filltiroedd. Ac o'r Ffursasen neu Wythfed Nif, Gant a Thri ugain ac un o Filiwnau, Wyth gant, pedwar ugain o phedair Mil, naw cant a Thair a Deugain o Filltiroedd Ymma y mae Plato yn ewyllysio i'r Mathematiciaid adel heibio eu Hymosynion; Am nad oes un Rheol i fesur ymhellach. Eithr yn ddiammau y mae hi lawer ymhellach oddiyno i'r Ng uchaf. Can's, mae Tewdwr Cylch y Ser yn unig (fal y dywedir) yn cynnwys cymmaint a'r holl yspaid thwng hynny a'r Ddaiar; yn gymmaint a phe teflid Maen-melyn i lawr or cwruchaf o'r Ffurfafen, a bod iddo fyrthio ddai cant o Filltiroedd bob Awr, fe fyddai ddeg a phedwar

da

er4

ba-

ioli

el-

VW

110

llu

yr

n-

ill-

Ti-

air

neu

10

air

dd

ati-

oes

m-

Nef

n g

air mwr

lau

; a

phedwar ugain o flynyddoedd cyn y cyrhaeddai nor Ddaiar. Mae'r Mathematiciaid hefyd a thai Deonglwyr dyfeedig o'r Scrythur Sandaidd, yn haeru fod y pellder oddiwrth y Ddaiar at y cwrr uchaf i'r Ffurfafen yn llai nac fy oddiy-. no i gwr ifaf Nef y Gogoniant : Ac am hynny maent yn cyfri ac yn barnu am wir diammau; ne byddai i un fyw ddwyfil o Flynyddoedd, a phob dydd fiwrneio can Milltir, na chyrhaeddai ef yn yr holl Amfer hwnnw mo gwr ifaf y ffurfafen. A phe bai iddo hefyd wedi hynny, deithio ddwy fil eraill o Flynyddoedd, na chyrhaeddai ef mor cwrr uchaf o honi; ac oddiyno bedair Mil o Flynyddoedd cyn y cyrhaeddai et y cwrr isaf, o'r Nef ucbaf. O Fendigedig Jesu yr hwn wyt yn gwneud i ni gyflanni cymmaint Taith mewn Moment; ac mewn un mymryn o Amser ŵyt yn dŵyn Eneidiau y rhai: Cyfiawn yno; mae'r ffordd y fydd yn ein dwyn ni i'r Nêf mor ferr, ac yr ymddercha y rhai Cyfiawn mewn Moment uwchlaw r Hant a'r Lleuad, y fathrant y Ser tan eu Traed, ac yr ant i mewn i Nef y rhai Bendigedig.

Megis ac y mae 'r Nef ymhell uwehlaw 'r ddaiar, felly yn gyfattebol, mae hi 'n rhagori arni mewn Maint; a'r un môdd yn ei Reddibion hefyd. Ymdderchafwn gan hynny a'r ythyriaeth hon yno, ac o'r uchder hwnnw diyffyrwn holl Wageddau y Byd hwn; nid yw holl deyrnafoedd y ddaiar ond megis pigiad ', mymryn, ië, ond fal mymryn o Fymryn. Mae ef nwchlaw 'r Byd yr hwn nid yw yn gofala

R 2

AM

ddywedyd; Pa mor fawr yw Tj. Dduw, mor bellaeth yw lle ei Feddiant Ef? Bar. 3. 24, 25. Mae yw fawr ac nid oes diben iddo 3 yn uchel ac yn antesurol. Pe dywedyd i un a fagesid yn oestad mewn dwsnie tywyth, sod uwchlaw y Ddaiar, Haul, yn goleuo yr holl Fid, ac yn tash ei helydr ymhell uwchlaw tri chan Mil o Filkie need o amgylch; prin y gellid a geiriau na Rhesymmau yn y Byd wneud iddo et Ddeall neu lunio jawn Dŷb o Ddisclaerdeb a Phrydsferthwch yr Haul; llawer llai y gellir gwneud i Ogoniant y pethau o'r Bid arall ymddangos i m, er eu gosod allan trŵy y Prydferthwch mwyaf a'r allo 'r Byd ei roddi.

O pa ynfydion gan hynny, Ydynt hŵy, y rhai am un Mymryn o Ddaiar ydynt yn colli cynnifer o dair Milltiroedd o'r Nef, y rhai am un Difyrrwch byrr, ŷnt yn colli pethau mor anseidrol a pharhaus! O mor Fawr yw Hollalluogrwydd a Daioni Duw! Yr hwn a barodhaodd y fath Nefol Drigfannau, a gogo neddus bethau i'r rhai Gostyngedig ac i'r rhai by-

chain fydd yn ei Wasanaethu Ef!

Mae f Enaid O Arglwydd fy Nuw yn fychedu am danatti, mi a edrychaf ar dy wyneb mewn Cyfiawnder; Gan's, Cyflawnder Llawenydd fydd gar dy fron, ac ar dy Ddebandau y mae Hyfryd meb yn Dragymydd. Pf. 17. 15. Pf. 16. 11. Mae pob peth a'r allwyf ei ddymuno yn brefennol gyda Thydi; mae pa beth bynac a aller ei chwen nych Grayle Din.

sych ynot fi yn gwbl Gyflawn. Tydi wnei i mi yfed o Afon dy Hyfrydwch; Can's, gyda Thi y mae ffmnon y Bywyd, ac yn dy Oleuni Di y Gwelino oleuni. Pf. 36. 11. Pa mor ddedwydd a fyddaf, pan gaffwyf dy weled Ti ynof fy hun, a Thydi y nofi, a minnau ynot Tithau, yn byw mewn Tragwyddol Ddedwyddwch, ac yn mwynhau yr Olwg wynfydedig o honoti tros byth bythoedd? Gan hynny mi a ymddiriedaf ynoti fy Arglwydd Ddiw yn Dragywydd, can's, y mae yn yr Arglwydd Jehofah ddedwyddwch Tragwyddol, a Llawenydd heb Ddiwedd. If a. 25. 4.

作にはア山

14

Щ

14

d

y.

n.

4

n

4

4

b.

Ġ.

は、土土の

PEN. II.

I Mawredd o Dragwyddol Anrhydedd y Cyfiawn.

AWREDD Pethau dâ y Bywyd arall yw Anrhydedd, Cyfoeth, Difyrrwch, a phob Bendithion yn gystal o Gorph ac Enaid. Date 3. 4, 5. Am bob un o ba rai nyni Draethwn ryw fesur yn neilltuol; ac a ddechreuwn a'r un o Anrhydedd.

Natur Anrhydedd yw bod yn wobr am Rinwedd; ac o ba gymmaint ac y byddo 'r Gwobr yn fŵy, o gymmaint a hynny y bydd yr Anrhydedd a rodder yn fwy: Pa Anrhydedd a fydd ynteu yr Amfer hwnnw, pan roddo Duw i'r rhai ai gwafnaethafant Ef, nid yn unig gael

0

CY

fe

ai

d

y P

fathru ar y Sêr, preswylio ymhalasau y Na, i bod yn Arglwyddi o'r Byd; Eithr, gan fyned uwchlaw pob peth a grewyd, (a heb gael dim ymmysc ei Gysoeth yn ddigonol iw gwobrwyo hwy) y rhydd Es iddynt ei Anseidrol Hansod ei hun iw fwynhau, am wobr a thâl am en Sancteiddrwydd; ac nid tros ddiwrnod, onid

tros Dragwyddoldeb?

Yr' Anrhydedd uchaf a roddai y Rhufeinwyr iw Capteiniaid mwyat, oedd Diwrnod o Orfoledd; ac yn hwnnw Cennad i wisco Coron Laswellt neu ddail y rhai a wywaent y dydd nesaf: Eithr Gorfoledd y Cysiawn hi fydd Dragwyddol, a'u Coron anniflannedig hwy yw Dun o bui. O ddedwyddaf Goronbleth, O Werth. fawroccaf Goron y fain&! Yr hon fydd o gymmaint Gwerth a phris ac ydyw Duw ei bun! Sapores Brenin Persia oedd awyddus jawn i Anrhydedd, ac am hynny fe fynnai ei alw yn Frawd i'r Haul a'r Lleuad, a Chyfaill i'r Planedau; y Twysog gwag ofer hwn a gododd i fynu Orfedd dra gogoneddus ac ai gofododd mewn lle uchel, ac a eisteddodd arni mewn Mawredd lawer, a chanddo tan ei draed Bellen o wydr, ar ba un yr oedd Symmudiadau yr Hau, Lleuad ar Sêr, wedi eu harddangos yn dra chelfyddus, ac yr oedd Ef yn cyfri yn Anrhydedd mawr eistedd yn goronog uwchben y wagddychmygol Nêf honno. Beth gan hynny a fydd Anrhydedd y Cyfiawn, y rhai a gant mewn Gwirionedd eistedd uwchlaw yr Haul, Lleuad, ar ffurfasen, wedi eu coroni a llaw Dun

A him; a hynny a choron o Aut, wedi Cerho ynddi y Sel o Sancheiddrwydd, a'r Gogoniant o Anrhydedd? Ac mae'r Anrhydedd hwn yn cyrhaedd yr uchder y mae Cristei hun yn ei ddywedyd i ni. Dade: 3. 21. Yr bun fydd yn Gorchfygu, rhoddaf iddo i eistedd gyda mi ar fy Ngotsigu, rouada i dao i eistead gydd mi dr sy Ngor-seddfainge, megis y gorebfygdis inneu, ac yr eistedd-dis gyd a'm Tád ar ei Orfeddfainge Ef. Odde-dwydd Lafur buddigoliaethus, a Gogoneddus ymdrech y rhai Cysiawn yn er byn Drygioni a Phrofedigaethau y Byd, Buddigoliaeth pa rai sydd yn haeddu y fath anseidrol Goron!

Pa gymmaint fydd y Gogoniant hwnnw pan gasso Enaid Cysiawn yngolwg aneirif rifedi o Angelion, eistedd yn yr un Orseddfa gyda Christ, ac y caiff drwy gyfiawn farn Duw ei ganmol am Gwncwerwr a orchfygodd y Byd ac anweledig Alluoedd Offern? Pa beth a all et ei ddymuned ychwaneg, na bod yn gyfrannog o'r holf Dduwiol Ddaioni hynny, ie, a chael bod ynghymdeithas Criff yn yr un Orfeddfa? O mor gyffirus a Griol yn gyfran og ddyngaethau gyfran og ddyngaethau gyfran og gyfran og ddyngaethau gyfran og ddyngaethau gyfran og g gyssurus a siriol y maent hwy yn dŵyn pob Cyffuddiau er mwyn Crist, y rhai mewn bywiol ffydd a siccr Obaith ydynt yn cymmeryd gafael yn y fath uchel, ddyrchafeuig Amhyde ddau!

Os yw Canmoliaeth gan ddynion, a'r dyb dda a geir gan eraill, yn cael ei chyf i yn Anrhydedd, Beth a fydd llawen Glod y Nêf, a Thŷb dda nid yn unig Szind ac Ange-lion, eithr, eiddo Duw ei hun; Barn yr hwn nis gall gyfeiliorin? Fe'i cymmerth Dafydd yn An-

ga

hy

a i

pl

th

do

F

ei

DU

M

ci

fa

ho

fo

do

ra

hy

an

di

Pa

to

mrhydedd mawr ddarfod barno merch d renin yn wobr oi wroldeb ef; mae Dur yn wyned tu hwnt i hyn, ac yn anrhydeddu Gwal anaeth ei Etholedigion gymmaint ai fod yn talu am ei Haeddiant hwy wobr cymmaint ac Ef ci bun.

Heblaw hyn, yr hwn fy fwya adnabyddus, ac a ganmolir am ŵr dá a Rhinweddol gan y Rhitedi mwyaf (o ddynion) a gyfrifir ei fod yn fwya Gogoneddus ac anrhydeddus o fr. Ond nid yw yr holl Fyd hwn onid ynialwch o'i gyffelybu i Ddinafyddion y Nef; lle y mae aneirif o Angelion yn gwirio ac yn canmol Rhinweddus Weithredoedd y rhai Cyfiawn; A hwythau hefyd nid ŷnt ddim a'r holl Greaduriaid, (Dynion nac Angelion,) and diffaethwch anghy fannedd mewn Cyffelybiaeth i'r Creawdwr. Pa ddyn mor ogoneddus ar y ddaiar a bod ei deilyngdod ai wroldeb yn adnabyddus i bawb? Ni allai y rhai a fuant o'i flaen ef mo'i adnabod Ef: Eithr y rhai Cŷfiawn yn y Nef, a adwaenir gan bamb, a'r a fuant o'u blaen ac a fyddant ar ei hôl, a chan yr hôll Angelion, a chan Frenin Dynion ac Angelion. Clod ddynol fy ai fail ar Ganmoliaeth dynion Marwol, y rhai (heblaw eu bod yn llai nac Angelion,) a allant gamgymmeryd, a allant ddywedyd anwiredd, ac ydynt (y rhan fwyaf o honynt) yn Bechaduriaid a Drygionus; pa faint mwy, y rhaid i'r Anrhydedd hwnnw fod yr hwn a roddir i'r Cyfiawn gan yr Angelion fanchidd a chan y dedwydd ar pur Eneidiau hynny y rhar

thai ni allant gael eu twyllo eu hunain, ac ni thwyllant eraill? Os cyfrifwn ni yn fwy gael ein hanrhydeddu gan Frenhinoedd y ddaiar, gan wŷr mawr y Bŷd, na chan ryw lafurwyr anwybodus o ryw Bentref tlawd; pa fodd gan hynny y dylaemi gyfrif o'r Anrhydedd yr hwn a roddir i mi gan y Sa'nct yn y Nef, y rhai ŷnt Frenhinoedd a Phendefigion Llis Duw, ac ydynt oll yn llawn o'r ddoethineb Berffeithiaf a Duwiolaf? Gwatworgerdd yw holl Anrhydedd Dynion, ac nid yw y chwant-codiad yn y neb fydd yn ei geifio ef, ddim callach na phe bae y naill Bryf yn dymuno cael ei anrhydeddu gan Bryf arall. Nid yw'r holl ddaiar ond megis Pentref neu yn hyttrach ryw Fŵth bychan mewn cyffelybiaeth i'r Nef; na ofalwn gan hynny am Enw ar y Ddaiar, eithr, am gael ein Henwau wedi e'u hyferifen nu yn y Nêf.

Os tybiai Saud yr Anrhydedd a roddai 'e Morwynion i Ddafydd, pan gyhoedd-glodforent ei Fuddigoliaeth ef yn e'u Caniadau, yn rhy fawr; pa beth a fydd cael ein canmol gan yr holl Angelion a'r Sainct mewn ymattebion Nefol? Pan el Gwas i Dduw i'r Nêf, ef a gaitf ei dderbyn a'r fath Dduwiol Fuwfic, pan fo'r holl rai Bendigedig yn mynych adrodd y Geiriau hynny yn yr Efengyl; Ha wâs dâ a ffyddlon; am dy fod yn ffyddlawn mewn ychydig bethau, tia ofodir ar lawer, Dos i mewn i Lawenydd dy Arghydd. Pa Eiriau a addywedant yn Finteioedd o Cantorion; fe fydd hon yn Gân o Fuddigoliaeth ar

1

1

C

b

y

W

Et

lla

ge fle

Ar

po

a dil

Anrhydedd uwchlaw holl Anrhydeddau y ddaiar; gan y rhoddir hi gan rai mor fawr, mor ddoeth, mor Sanctaidd ac Awdurdedig. bod yr Anrhydedd a'r glod a dderbyn y Cyfiawn yn y Nêf gan ddinafyddion y Ddinas fandtaidd bonno yn ddigyffelyb, etto, fe fydd yr Anrhydedd a'r Parch a rydd Duw ei hun iddynt, yn llawer mŵy; ni yspyssir mono mewn dim gwaelach cyffelybiaeth nac o'r Anrhydedd a wneir gan Was iw Arglwydd; ac am hynny y dywedir; y bydd i Dduw ei hun megis Wafnaethu y rhai Bendigedig yn y Nêf ar eu Bwrdd. Y mae yn beth mawr ymmyfc dynion gael eistedd wrth Fwrdd Tywysog; Eithr, bod i Frenin Wasnaethu ei gaethwas fal a phe bae cf ei hun yn Was iddo, pwy erioed ai clybu? Dafydd pan wnaeth i Mephibosheth (er ei fod yn ŵyr i Frenin ac yn Fab i Dywysog rhagorol, i ba un yr oedd Dafydd yn rhwymedig am ei Fywyd) eistedd wrth ei fwrdd, fe dybiodd wneud iddo Anrhydedd digymmar; ond ni Chyrhaeddodd ei Garedigrwydd hwn ef erioed cymmhelled ac i Wasnaethu arno ef. Y mae yr Anrhydedd y mae Duw yn ei roddi i'r Cyfiawn, yn myned tu hwnt i bob Dychmygiadau Dynawl; yr hwn nid yw ddigon gantho Goroni yr holl rai Bendigedig ai Dduwdod ei hun gan ei roddi ei bunan iw feddiannu ai fŵynhau ganthynt tros holl Dragwyddoldeb; ond fydd hefyd yn anrhydeddu eu Buddigoliaethau hwy a'u Hardderchog, ragorol Weithredoedd, a Choronau Newyddion. B

Fe fydd y Cyfiawn yn llewyrchu fal y Sêr yn y ffurfafen; ac os disclaeria y Sanct lleiaf yn y Nef faith waith mwy na'r Haul, pa beth a fydd y Goleuni hwnnw yr hwn a lewyrcha faith

waith mwy na'r Haul

Nid yw Anrhydedd y cyfiawn yn y Nêf, yn sefyll, (sal hwnnw o'r ddaiar,) ar Ddamweiniau, na geiriau dynion, nac yn Ddaroffynge lig i beryglon, ac ni fesurir ef wrth Ymadrodd rhai eraill; eithr, y mae yn cynnwys ei Ogoniant ai Deilyngdod yntho ei bun. Fe godai y Rhufeinwyr saf-ddelwau i'r rhai y bydd. ent yn bwriadu eu hanrydeddu, fal, (gan eu bod hwy yn farwol) y byddai ryw beth yn parhau ar ol Marwolaeth, i wneud y Gwyr, a'u Gwasanaeth a wnaethent hwy i'r Wladwriaeth, yn wybyddus i'r Tô ar eu hol hwy; Eithr, yn y Nêf nid rhaid wrth y Gelfyddyd hon, am fod y rhai a Ogonedder yno yn Anfarwol, ac y cânt ryw Arwydd neu Nôd amlwg o'u hardderchog Fuddigoliaethau a'u gweithredoedd wedî ei argraphu ynthynt eu hunain: Pa fwy Anrhydedd na bod yn Gyfeillion i Dduw, Meibion, Etifeddion a Brenhinoedd yn Nheyrnas Nêf?
Mae St. Joan yn ei Ddadcuddiad yn gosod a-

llan yr Anrhydedd hwn o eiddo y rhai Bendigedig yn y pedwar Henuriad a'r hugain a gyfleyd o amgylch Gorseddfainge Duw, ac yn yr Anrhydedd a'r Mawrbydi hwnnw fal ac yr oedd pob un o honynt yn eistedd gar bron Duw; a hynny ar Orseddsa, wedi eu gwisco mewn dillad gwynion, yn arwydd o'u tragwyddol Lawenydd

Thyriaethan

130

wenydd, a chwedi eu Coroni a Choronau Aur, o herwydd eu Hurddas. Cael ymwisco ymhreiennoldeb Brenhinoedd yw'r Anrhyded mwya y maent hwy yn ei roddi i'r Pendefigion mwyaf, Eithr, y mae Duw yn gwneud iw weifion Ef gael eu Coroni, a'u rhoi i eistedd ar Orseddfeingciau gar ei fron Ef ei hun. Ac mae ein Jachawdwr yn Nydd y Farn yn gwneud ei Ddifcyblion yn Gydfarnwyr iddo ei hun. Yn ddiammeu nid ellir dychymmig mwy Anrhydedd na'r hwn y mae 'r Cyfiawn yn ei dderbyn yn y Nef; na chyffelyb iddo; Can's, os edrychwn ar yr hwn fydd yn Anrhydeddu, Duw yw Efe; os a pha beth; nida Llawenydd llai na'i Ddumdod ef ei bun, ac a Doniau tra uchel erailt; Os oflaen Pwy; O flaen holl dyrfa y Nêf; os edrychwn tros ba hŷd; Tros holl Dragwyddoldeb. Gan hynny; Trefnwn felly ein bywyd ymma, tal y gattom gael ein cyfri yn deilwng o'r Goron bonno o Ogoniant yr bon a barodbaodd Ef i'r boll rai y sydd yn ei garu ac yn ei Wasanaethu Ef.

frome abclock

lla

lo

ar

fy

m

B.

m

DEEPEREERS REER

civil of sirong thoda

******

PENUL

Am Gyfoeth Tragwyddol Deyrnas Nef.

I D yw'r Cyfoeth yn y Nêf ddim llai na 'r Anrhydeddau; er bod y rhai hyn fal y dywedpwyd, yn anfeidrol: Nid all fod mŵy Cyfoeth na chael pob peth a'r fydd dda, a bod heb angen am ddim er aller ei ddymuno.

Ac yn y Bywyd bendigedig hwnnw, ni pha lla dim Dà, ac ni bydd un deifyfiad heb ei fod loni. Os nid yw Ef gyfoethog (fal y dywed y Philosophyddion) yr hwn sydd yn meddiannu Llawer, ond Efe yr hwn nid yw yn chwennych dim; gan nad oes yn y Nêf un Deisysiad heb ei gyflawni, mae yn anghenrhaid bôd yno Gyfoeth mawr. Yr oedd Athrawjaeth Sefydlog gan y Stoicciaid nad oedd Ef dlawd yr hwn oedd heb bethau, eithr, yr hwn oedd mewn angen; am hynny, gan nad oes yn y Nefol Deyrnas angen am ddim; Mae ef yn gwbl gyfoethog yr hwn fydd yn myned i mewn iddi hi; O herwydd y Cyfoeth Duriol hyn y mae Grist ein Jachawdwr pan yw yn ymadrodd yn ei ddamhegion am deyrnas Nef, yn ei galw hi weithiau, y Tryssor Cuddiedig; Per-lau gwerthsawr; can's Os yw y Duwiol dded wyddwch yn gynnwysedig mewn Tragwyddol Feddiant o Ddum, pa Gyfoeth fy iw gyffe-

y

n

W

y D

2

gr

gr

ge

ac CM

W

yn

701

fy

Wa

Er oll

dd

Bri

led glu

Bal led

llaw

Jybu iw gyfoeth ef, yr hwn fy yn mwynhau Daw? A pha Etifeddiaeth i hon o deyrnas Nef? A pha Feddiant mor werthfawr a'r Duwdod? A pha bêth fy iw ddymuno gymmaint a Chreawdr pob peth gwerthfawr? Yr hwn fydd yn ei roddi ei hunan yn Etifeddiaeth a Chyfoeth i'r Sainst, i wneud iddynt ffieiddio y Cyfoeth Amserol os bydd yn peryglu y Tragwyddol.

Heblaw'r Meddiant o Dduw fe gaiff y Cy-fiawn deyrnafu gida Christ yn dragwyddol yn Wheyrnas Nef; Cyfoeth pa rai sy raid ei fod tu hwnt i bob mefur: Gan e'u bob hwy i fod yn Frenbinoedd o Deyrnas mor fawr a helaeth; Os nid yw y ddaiar oi chyffelybu ir Nefoedd onid gronyn o'r lleiaf oll, ac etto yn cynnwys cynnifer o deyrnasoedd; pa beth a fydd honno yr hon nid yw onid un Deyrnas, ac etto yn cyrhaeddyd tros yr holl nefoedd? Mae rhai Mathematiciaid Enwog yn dywedyd am y Nef uchaf, ei bod hi mor fawr a phe bai Duw yn rhoi i bob un o'r rhai Bendigedig, fwy o le na 'r holl ddaiar, etto y byddai yno heblaw hynny yngweddill gymmaint drachefn iw roi i eraill; a bod Ehangder y Nef hon gymmaint ai bod hi yn cynnwys mŵy na deng Mil a phedair ar ddêg o Fyrddiwnau o filltiroedd: Pa ryfeddod a fydd weled dinas mor helaeth, ac o ddefnydd mor werthfawr! Mae di einyddion yn cyfaddef tod Ehangder y Nef hon yn anfesurol, ond maent yn barottach iw rhyseddol Fawrygu, nac i fod yn hyfion iw meiur hi; Mae hi wedi ei gwneuthur i gyd o ddefnydd

nydd llawer mŵy prydferth a gwerthfau'r nae Aur, Gemmau, a Diamond: Nid yw y Nefoedd yr ydyni yn e'u gweled gyda'r Litur ar holl. Sêr ond y palmant i'r Dragwyddot ffurfafn, mae ei Thrigolion hi yn fathru tan eu traed wynebau y Sêr difcleiriaf; yr Haul ar Llenad wynebau y Sêr difcleiriaf; yr Haul ar Llenad wynedi roi Goleuni ir byd ifod Elfennol hwn; yr Oen nefol yw y Llufern fydd yn goleuo y Dragwyddol Sion, Prefwylfa Gogoniant; pa beth a fydd ylle hwnnw lle y mae y Sainst yngoleuni Gogoniant yn gweled y digreedig Oleuni o'r Duwdod!

Gogoniant yn gweled y digreedig Oleuni o'r Dundod!

Hi elwir yn Deyrnas am ei hanfelirol Faint;

a Dinas o ran ei Mawr Brydferthwch a'i lliofogrwydd: Y mae hi yn llawn o bod cenedl a
gradd o ddynion, lle y mae llawer Mil o Angelion, ac aneirif o'r rhai cyfiawn, fef cynnifer ac a fuant feirw er Abel; ac yno hefyd yr â y cwbl (o'r cyfiawn) a'r fydd i farw hyd ddie wedd y Byd; ac wedi y Farn hwy Gant drigo yno bros bŷth, wedi e'u gwisco a'u Cyrph Go. goneddus. Ac nid pobl wael falw a diyftyr a fydd yn Cyfanneddu y Ddinas boblog hon ychwaith; Eithr, fe fydd ei Dinasyddion hi mor Enwog, Cyfoethog, a Chysiawn, ac y byddant oll yn Frenhinoedd tra Saudaidd a Doethion; mor ddedwydd fydd byw gida 'r fath! Fe ddaeth Brenhines Sheba o eithaf y ddaiar yn unig i we-led Solomon; Fe fydd yr holl bobl yn ymgal-glu ynghyd i weled Brenin yn dyfod allan o'i Balas, beth gan hynny fydd nid yn unig we-led, eithr, byw hefyd a theyrnafu gyda lawer o Angelion, a mwynhau Cymdeithas cyn-

He

Rili

oleu

nail

hyr

boo

Fyr

nyc

gar

rha

ei ·

ho

Ber

Bre

V C

na

lw

na

on

\$n

Ei

gy

Yn

lla eit

Ha

ar

Y

40

cynnifer o ddynion rhagorol a Sanctaidd? Pe descynnai yr awrhon o'r Nef un or Prophnydi neu Apostolion, a pha ddisritwch a pharchus Ryseddod yr ymegniai pawb iw weled ai glywed Es! Yn y Byd arall nyni gawn e'u clywed a'n gweled hwy i gŷd; mor hysryd ryseddol sydd gweled Miloedd o Filoedd yn eu holl Brydserthwch a'n Mawredd, a chynniser o Gyrph Gogoneddus y Sainst yn eu holl Ddiscleirdeb? Os yw un Haul yn ddigonol i egluro yr holl Fyd isod hwn, pa Lawenydd syddedrych ar aneirif Hauliau yn yr Ardal bonno o Oleuni?

Nid yw Teyrnas Dduw fal Teyrnasoedd eraill, ymmha rai y mae aml ynialwch anfesurol, Mynyddoedd anhygyrch, Coedydd tewion; na chwedi ei gwahanu i lawer o ddinafoedd a Phentrefydd pell oddiwrth en gilydd; Eithr y deyrnas hon er ei bod yn Oror dra helaeth, sydd oll yn un ddinas brydferth; Pwy ni ryfeddai pe bai holl Lorge ond un ddinas, a honno mor brydferth a Rhufain yn Amfer Augustus Cafar, yr hwn ai cafodd hi o Briddfeini, ac ai gadawodd o Feini Mynor? Pa olwg fyddai honno o Syria pe bae hi oll yn Gaersalem? Beth gan hynny fydd Dinas nefol y Saint, maint pa un fy'n cynnws yr holl nefoedd? ac fydd (fal yr darlunia yr Scrythur-Lan hi, er chwanegu Cy-foeth y Sainct) oll o Aur a meini gwerthfawr? Pyrth y ddinas hon oeddynt fal y dywaid S. Joan, un Perl cyfan, a Sailfeini y Caerau; Jasper, Saphir, Calcedon, Emerald, Topaz, Jacinth, Amethist, a meini craill gwerthfawroccaf; Heotydd

Heolydd o Aur mor bur ac yr ymddangolai yn Rifial, gan gyffylltu cadarnwch yr Aur a llwyr oleuni y Grifial, a'r prydferthwch yn gyffal or naill a'r llall; Pe bai holl Loegr o Saphir, pa fodd y gwnae hi i'r Bŷd fynnu? Mor rhyfeddol gan hynny fydd y ddinas Santtaidd, yr hon er ei bod mor helaeth a chynnwys ynthi gynnifer o Fyrddiwnau o Lagau; sydd oll o Arr, Perl, a meini gwerthfawr; neu o ddywedyd yn well o ddefnydd llawer mwy gwerthfawr, ai chyfanneddu gan y fath liaws o ddinafyddion prydferth, y rhai sy cymmhelled uwchlaw pob rhisedi a aller ei ddychymmig, ac ydyw genniad y ddinas hon uwchlaw pob Mesur dychmygol?

O'r digyffelyb Gyfoeth hynny nid yw y rhai Bendigedig i fod yn Arglwyddi yn unig, ond Brenbinoedd hefyd; ac nid yw y mefur nefol ychwaith, na 'r Deyrnas hon o'r Nef ddim llai na thlottach o ran bod ynddi gynnifer o Arg-lwyddi a Brenhinoedd; nid yw hi fal y Teyr-nasoedd ar y Ddaiar y thai ni chynhwylant onid un Brenin ar unwaith; ac os rhennir hwy, Int yn dyfod yn llai eu Gallu au Mawrhydi Eithr, mae hi o'r fath gyflwr, a bod pawb yn gyffredinol, a phob en yn ne'llduol yn ei Meddiannu hi, fal yr Haul yr hwn fydd yn cynnhesu pawb, a phob un; ac nid un llai o ran ei fod yn cynnhesu llawer. Mae Esteithiau neu ffrwyth Cyfoeth yn llawer mŵy, a llawer mŵy rhagorol yn y Nef, nac a allant fod ar y ddaiar. Fe all cyfoeth ein gwafnaethu ni ymma i gynnal i fynu ein Gallu, ein Hanrhydeddau a'n difyrrwch; ond nid all yr holl Aur yn y Byd mo'n rhyddhau oddiwrth Wendid, A nair neu Ddolur; nid all wneud i Glwy poeth na flino monom, ac na byddo doluriau o'r Pen neu o'r Traed yn ein cyffuddio; neu na byddo i Ofalon ac Ofnau dorri ein ewsc ni: Hyn sydd iw gael yn unig yn y Nêf, lle y mae en Nerth hwy mor rhydd oddiwrth Wendid, ac y gallai un Angel unig heb Fyddin, Cleddyf, Gynnau na Gwaywston ddinistrio ar un-waith Gant a phedwar ugain a phump o filoedd, 2 Bren, 19.35.

Heblaw hyn, y mae yn beth iw ystyried nad yw Cysoeth mawr y Sainct fal y rheini o eiddo Brenhinoedd y ddaiar, y rhai a godir allan o Deyrngedau a osodir ar eu deiliaid hwy; y rhai er eu bod yn gysiawn, etto nid ydynt ryddion oddiwrth y drŵg-gyslwr hwn, sef, sod y peth sydd yn cysoethogi y Tywysog yn tlodi y deiliad: Nid oes dim o'r fath anaf ar y cysoeth yn y Nês, nid ŷnt hwy faich ar neb, a'r peth a rodder i Wasnaethyddion Christ, yr hwn sy'n teyrnasu yn y Nês, ni ddygir mo'no oddi-

ar neb.

Pe byddai yr holl ddaiar yn Aur, a'r holl Afonydd yn Balfam, a'r holl Greigiau yn Feini gwerthfawr, ai ni ddywedit ti fod hyn yn dryfor mawr? Gŵybydd fod ynghadw yn y Nef. Dryfor y fy yn rhagori ar Aur, gymmaint ac y mae 'r Aur yn rhagori ar Dom; Balfam a'r Ddwfr; neu Feini gwerthfawr a'r Raian; a'r twbl yn wobr i'r rhai Cyfiawn.

AN

 $\mathbf{d}\mathbf{d}$

W

an by

by

fli G

fu yr

ei

pa N

y

2

dr

fy yı

Be

m

101

llu

fla

Fe yn an

4-

h

n

lo

'n

u

C f,

d

o'

Am hyn nyni ddylaem dderchafu ein Heneidiau i fynu, a dieithro ein serch oddiwrth y dedwyddwch brau o'r amserol Feddiannau daiarol, a dywedyd gyda Dafydd; Gogoneddus bethau a ddywedir am danati o ddinas Duw; Pa boenau neu dlodi bynnag a ddioddesomi ymma, nyni gawn dderbyn mŵy Cyfoeth o hynny mewn Gogoniant.

Mor wael a Chyfyng-Galon y rhaid i'r Criflian hwnnw fod, yr hwn fydd yn fefydlu ei
Gariad a'r bethau prefennol yn unig, gan chwyfu a phoeni am ran fechan o ddâ 'r Byd hwn,
yr hwn fy cyn lleied ei hunan! Pa'm y mae yn
ei fodloni ei hunan a rhyw ddernyn o'r ddaiar
pan all ef fod yn Arglwydd ar yr holl Nefoedd?
Na bydded i ni gan hynny, y rhai ydym i farw
y foru, mô 'n cyftuddio ein hunain am yr hyn
a all ddarfod am dano o'n blaen ni; nac ymdrafferthwn am fŵynhau y peth yr ydym a'r
fyrder iw adel; eithr, Tryforwn ein Tryforau
yn y Nêf, y deyrnas honno o eiddo y rhai
Bendigedig; lle y mae 'r Cyfoeth, y Llavenydd
a'r Cyffurau yn Dragwyddol; ac na ellir byth
mo'u dwyn oddi arnom.

Am byn, mysi systyrias, i arfer y Byd bwn mewn distrâwch, ac nid ymchwyddas pan so pethau yn llwyddo, ac ni'm digalonnir pan ddigwyddont yn wrthwynebol. Eithr mi fendithias Dduw ymbob cyflwr, pa un bynag syddwyf ai llawn ai mewn eisiau pu un bynag syddwyf ai Tlawd ai Cysoethog, mi'a Fendithias yr Arglwydd bob Amser; ei sawl ef sydd yn sy Ngenau yn oestad; ni chwynas byth a achos anghenion y Bywyd bwn, o berwydd er i bob peth

fo

do

d

fy

i

fetbu genyf, ni phalla moddion fy fechydwriaeth ddim; Can's, fe all y diffig hwnnw fôd yn fôdd in gael Ef.

新兴兴的安徽兴大安兴兴兴兴兴兴兴兴兴兴

PEN. IV.

Am Faint Tragwyddol Hyfrydwch.

Nrhydedd, Elw, a Phleserau ynt Bethan da gwathanredol ar y Ddaiar, ac anaml y ceir hwy ynghŷd; anaml y mae Anrhydedd yn Gydymaith i Elw, neu Elw i ddigrifwch; ac felly y mae y dŷn claf yn yfed ei Phyfygwriaeth am ei fod yn fuddiol, er chwerwed y fyddo; mae Pleserau y Byd gan mŵyaf yn gymmyscedig a pheth Cywilydd, ac yn fynych a Drygair: Maent yn goffus a threulfawr; nid allwn fodloni mo'n Melus-chwanten heb leihausein Cyfoeth: Nid yw'r peth felly mewn Daoedd Tragwyddol, ymmha rai, bod yn Honest yw bôd yn Fuddiol, a bôd yn Fuddiol yw bôd yn Hyfryd; Mae anfeidrol Gyfoeth yn dilyn Tragwyddol Anrhydeddau, ac mae Hyfrydwch heb ddiwedd yn eu dilyn hwy i'll dau. Hyni gŷd a arwyddoceir gan yr Arglwydd pan yw'n derbyn y Gwas ffyddion i Ogoniant; pan y dywedodd; Da, was da a ffyddion, am dy fod yn ffydd-Jon mewn yebydig bethau, mi a'th olodaf ar lawer; dos i mewn i lawenydd dy Arglwydd. Yn gyntaf, y mae yn ei anrhydeddu er, wrth ei ganmolei 2m

sm Was da a ffyddlon; yna y mae yn ei Gy-foethogi, drwy draddodi llawer o bethau iw ddwylaw Ef; ac felly y mae yn ei dderbyn Ef i Lawenydd a Hyfrydwch ei Arglwydd; gan arwydlocau drwy hynny y maint or Llawenydd hwn; nid trŵy ddywedyd, y cae y Llawenydd hwn fyned i mewn iddo Ef; Eithr, y cae Ef fyned i mewn i Lawenydd, ac nid i un Llawenydd arall, onid i Lawenydd ei Arglwydd Mae Llawenydd y Baradwys Nefol honno yn gymmaint ai fod yn cwbl lenwi ac yn llŵyr amgylchu yr Eneidiau bendigedig fy yn myned i mewn i'r Nef, megis i For anfesurol o ddiddan. wch a Hyfrydwch. Y mae Llawenydd y ddaiar yn myned i mewn i Galonnau y rhai fydd yn ei feddiannu, ond nid ŷw yn llenwi mo honynt, am fod Ehangder calon dyn yn fŵy nac a allont hwy ei fodloni; Eithr, y mae llawn Lawenydd y Nef yn y rhai Bendigedig, yn myned i mewn iddynt hŵy eu hunain, ac yn eu llenwi hwy, ac yn llifo troftynt ymhôb

d

d

n

h

eť

n

Ac Heblaw y llaweroedd neu Amlder o'r Llaweinydd yn y Nêf, y mae ef yn fawr hefyd; ac y mae yn gymmaint a bod y lleiaf yn ddigonol i wneud i ni anghosio y bodlonrhwydd daiarol mŵyaf; ac mae mor aml o rifedi a phe byddai fil o weithiau yn fyrrach, etto, fe fyddai yn rhagori ar yr holl Ddifyrrwch amserol pe byddent fil o weithiau yn hŵy; Eithr, trŵy amlder a chyslawnder y Llawenydd Tragwyddol hwn ynghŷd a'u an esurol Faint, y mae

O

ŵ

D

di

h

h

D

20

fo

di

g)

Ót

Efe

da

ai

éf.

ny

D

cr

dyfod yn fwy nac y aller ei draethu. Mae Llawenyddiau y Nêf cymmaint ac nas medr holl Rifedyddion y ddaiar moi rhifo hwy, ei holl Fefurwyr hi mo'u mefur hŵy; na'r rhai mŵya dyfcedig yn y Bŷd mo'u hegluro. Fe gaiff y rhai Cyfiawn lawenhau yn yr hyn fy uwch eu llaw, yr hyn yw yr Olwg o Dduw; yn yr hyn fydd is eu llaw, yr hyn yw Prydferthwch y Nêf, u'r Eneidiau Bendigedig; yn yr hyn fydd o'u mewn hwy, yr hyn yw Gogoneddiad eu Cyrph hwy; yn yr hyn fydd gyda hwynt, yr hyn yw cyndeithas Angelion, a dynion wedi e'u Perfeithio.

Fe rŷdd Duw wledd iw holl Synhwyrau hŵy b Hyfrydwch annhraethol. Cans, Efe fydd en Gwrthddrychiad hwy, ac a fydd yn ddrŷch i'r Golwg, yn Fuwfic i'r Gluft, yn Felyfrwydd ir Archwaeth, yn Balfam i'r Arogliad, yn Flodau i'r Teimlad; Fe fydd yno Eglur oleu Haf, Hyfrydwch y Gwanwyn, Llawnder yr cynhaiaf,

a Gorphwyldra y Gaiaf.

Llawenydd pennaf y rhai Bendigedig fydd yn y meddiant o Dduw; yr hwn a welant yn eglur, fal y mae yntho ei hun; Can's, fal ac na wahenir Anrhydeddus, Buddiol, a Hyfryd yn y Nef, felly y mae gan yr Eneidiau Dedwydd dair Dawn y fy hanfodol ac anwahanol oddiwrth y cyflwr dedwydd hwnnw; y rhai fy yn cyfarteb i'r tair Mâth hynny o Fendithion, y rhai a eilw y dyfcedig, Gweledigaeth, Amgyffred, a Mwynbâd; y gyntaf fy gynwyfedig yn yr Eghur a'r wahanredol Olwg o Dduw, yr hon a roddir

ddir i'r Cyfiawn, trwy ba un y mae yn derbyn Anrhydedd digymmar, gan fod ei Weithredoedd ai Rinweddau yn cael eu gwobrwyo yngwydd yr Angelion, a choron ac a Thaliad nad

ynt ddim llai nac yw Duw ei bun.

Yr Ail yw y Meddiant fydd gan yr Enaid o Dduw, megis oi Gyfoeth ai Etifeddiaeth. Y drydedd yw y Llawenydd annhraethadwy yr hwn fy yn canlyn yr Olwg a'r Meddiant hwn; yr hwn fy gymmaint ac nad all y rhai Dedwydd eu hunain y rhai fydd yn cael prawl o hono, na 'r Angylion yn y Nêf mo 'i fynegi, Mae i'r Llawenydd hwn ddwy Gyneddf rhagorol, with ba rai y gallwn mewn rhyw fodd ddeall ei anseidrol Faint ef : Y gyntaf yw, el fod ef mor nerthol ai fod yn cau allan bob drwg, Poen a Gofyd: Mae hyn yn unig yn gymmaint daioni ac i lawer o'r Philosophyddi on ei gyfri Ef am ddedwyddwch penna dŷn 3 Eithr, yn hyn y roedd eu Camgymmeriad hwy fef, Eu bod hwy yn barnu hwnnw i fod y daioni ei hun, yr hwn nid oedd ond yr Eff aith neu'r sfrwyth o hono, y sy yn ei ddilyn ef. Can's, y mae y cariad a'r Llawenydd hynny sy yn deilliaw oddiwrth yr eglur Olwg o Dduw, mor nerthol ai bod yn ddigonol i droi Ussern i Ogoniant; yn gymmaint, a phe chwanegid at Boenau yr Enaid mŵya ei Boenau yn Uffern, holl Boenau yr holl rai Damnedig eraill, yn ddynion a Chythreuliaid, a bod i Ddun genadhau iddo ond un cipp-golwgo'i adnaby. ddiaeth ei hun, fe fyddai yr unig eglur Olwg honno_

di

do

R

bo

h

Б

fe

m

h

Pl

rl

W

di

fi

A

Sa

de

D

an

dv

gy

0

W

Ò

hy

honno, er ei bod yn y Radd isaf, yn ddigo:
nol iw ryddhau ef oddiwrth yr holl Ddrygau
hynny, yn gystal o Bechod ac o Boen; nid
oes dim Llawenydd yn y Byd hwn mor fawr
neu lawn yntho ei hun ac i allu attal na rhoi
heibio y Gosid yr ŷm yn ei ddioddef oddiwrth
Fŷs a sô yn ei lisio ymmaith: Mae cysfuddiau
yn ein difuddio ni yn haws o'r teimlad o bleser nac y mae Pleserau o'r teimlad o Boenau.
Etto mae y Llawenydd pennas hwnnw yn y
Nef, mor sawr a'i sod ef ei hun yn unig yn
ddigonol i foddi yr holl Osid a'r Poenau a'r y
Ddaiar ac yn Ussern hefyd; ac nid oes dim
Poen yn y Byd yn abl i leihau y rhan leias o
hyno Es.

Holl Lawenyddiau y rhai Bendigedig, yn gyftal yn Enaid a Chorph (y rhai ydynt aneirif,) fy au gwreiddyn a'u Dechreuad o'r annhraethadwy Lawenydd hwnnw o'r eglur Ol-

mg o Ddum.

A pha fôdd y bydd y Llawenydd yn llai yr hwn fydd yn deilliaw oddiwrth y fath Achos, yr hwn fydd yn ei roddi ei hun iw feddiannu gan Ddynion? Gan fôd y Llawenydd hwnnw yr un un ac y mae Duw yn ei fwynhau, ac fyddigon i wneud Duw ei hun yn ddedwyd a Dedwyddwch cymmhefur iddo ei hun. Am hynny nid heb Ddirgelwch mawr y dywedwyd, Dôs i mewn i Lawenydd dy Arglwydd: Ni ddywedwyd yn unig, i Lawenydd; Eithr, i ddangos ei Faint ef, te ddywedodd, mai ei Lawenydd

drwy ba un y mae Ef ei hun yn ddedwydd.
Yr ydym i ystyried nad oes dim yn y Bŷd

nad oes iddo ryw fath o Berffeithrwydd am ei ddiben: A bod gan y pethan hynny y fydd a Rheswm a Gwybodaeth ynddynt, Lawenydd a bodlonrhwydd neilltuol yn y Perffeithrwydd hwnnw; pa Laweny ld fydd fwy neu lai fal y byddo y diben hwnnw yn fwy neu lai pertiaith. Am hynny gan fod Persseithwydd Dun yn anfeidrol mwy na hwnnw o'r holl Greaduriaid, mae llawenydd Duw, yr hwn fydd yntho Ef ei hun (cans nid oes gantho Ef un diben na Phersfeithrwydd gwahanedig oddiwrtho ei hun,) yn fwy o anfeidrol na Pherifeithrwydd yr holl bethau ond E'e ei hun; y Llawenydd hwn y rhyngodd bodd iddo Ef o'i anfeidrol Ddaioni, wneud yr Angylion fancfaidd a'r Eneidiau Bendigedig yn Gyfrannogion o hono, gan roi cyfran i'r rhai Cyfiawn o'i ddedwyddwch ei hun. Am hynny, mae yn rhaid i ddedwyddwch y Sainet, yr hwn yw y Dedwyddwch o'r Wynfy-dedig Olwg, (ymha un y mae Llawenydd a Dedwyddwch Dun yn gynnwysedig,) fod yn anseidrol ac annhraethadwy:) Ac mae hollddedwyddwch a Bodlonrhwydd y Bŷd hwn, o'i gyffelybu iddo, yn chwerw fal Aioes a Wermod. O gymmaint ac y byddo yr Achos o Hyfrydwch yn nes at y Gallu y fydd iw fwynhau et, o gymmaint a hynny y mae y Llawenydd a'r hyfrydwch, y mae yn ei roddi yn fwy: Am hynny anghenrhaid yw bod Duw yr lawn yw

n fe d

f

B

R

g

d

h

y

n

b

D

n

I

y

2

I

d

r

y

y

Pa

y Gwrthddrych mwya rhagorol a hyfryd (gan ei fod yn y Fendigedig Olwg wedi ei mewn gwir Greadur,) rhaid iddo fod yn achos a Lawenydd anfeidrol. 1 Cr. 2.9. mwy tu hwnt i bob cyffelybiaeth na 'r holl Lawenyddiau (gwir neu ddychmygol) a'r allo y Creaduriaid y fydd yr awrhon yn bod, neu a all fyth fod, ei roddi : Can's, fal y mae Persseithrwydd Dum yn cynnwys o'i fewn ei hun, yr holl Berffeithrwydd o bôb pethau creedig a'r all fod, neu a aller e'u Dychymmig; felly mae yn rhaid bod y Llawenydd y mae Ef yn ei weithio yn Eneidiau y rhai Bendigedig, yn anteidrol mwy na 'r holl Lawenyddiau eraill a'r a wnaed neu a aller en gwneud gan y Creadur. Pe byddai yn y Bŷd ddŷn mor ddoeth ac Angel, nyni chwenychem oll ei weled Ef, fal Brenhines Sheba am Solomon: Eithr, pe bai Gryfder Sampson wedi ei Gyssylltu at y Ddoethineb yma, a Buddigoliaethau Macchabeus, Tiriondeb parabl Dafydd, Cyfeillgarwch Jonathan, Haelioni Titus Emmerodr; ac at hyn i gŷd, Brydferthwch a Thêg wedd Absalom; pŵy ni Charai, ac ni chwennychai gydfyw a bod ynghymdeithas y gŵr rhyfeddol hwn? Pa ham gan hynny nad ŷmi yn caru yr Olwg o Dduw, ynimha un y mae yr holl Berffeithrwydd, a'r Hawddgarwch hynny wedi eu huno yn anfeidrol, a'r rhai yr ydym ni'n hunain os gwasnaethwn Ef, iw mwynhau, fal a phe bydent ein heiddo ni 'n hunain.

d

H

y

n

u

e

u

1

1

1

Pa gymmaint ac mor hyfryd Golygiad fydd sweled Duw megis ac y mae, gyda 'i holl anfeidrol Berffeithrwydd, a holl Berffeithrwydd yr holl Greaduriaid, y rhai a gynhwyfir mewn modd rhagorol yn Nuw! Mor rhyfeddol fyddai yr Olygiad honno, lle yr arddangofid, neu y gosodid gar bron y cwbl a'r sydd neu a fu hyfryd a rhyfeddol o fewn y Bŷd! Pe gosodid un lle y gallai weled Saith Ryfeddod y Bŷd, y Gwleddoedd coffus a wnaed gan Ahasuerus, y Chwareuon a'r Gwychder y ddangofai y Rhuteinwyr, cyfoeth Crafus, Brenhinoedd Affyria a Rhufain, a'r rhain i gŷd ynghŷd; pwy ni lawenhai tros fefur am Olwg mor rhyfeddol? Eithr, mŵy dedwydd a fyddai yr hwn y rhoddid y pethau hyn iddo, gyda Mil o flynyddoedd o Fywyd iw mwynhau: Etto, ni byddai y pethau hyn i gŷd ddim wrth y Wyntydedig Olwg o Dduw, yn yr hwn y mae y rhai hynny a phob Perffeithrwydd, a'r fydd, a fu, neu a all fyth fod, yn gynwyfedig; peth bynnog arall a'r fydd Fawr a hyfryd yn y Byd, ynghŷd a'r holl ddifyrrwch a'r Persseithrwydd a'r a gyrhaeddodd un Dŷn o'r Byd erioed, neu a all un ei gael hyd ddiwedd y Bŷd, holl ddoethineb Solomon, holl Gelfyddydau dyfceidiaeth Plato ac Aristotl, holl Gryfder Aristomenes a Milo, holl degwch-pryd Paris ac Adonis, pe rhoddid y rhain i gŷd i un Dyn, ni byddai ynddo ddim Cyffelybiaeth, ac fe ymddangofal yn beth ffiaidd, oi gyffelybu yn unig i'r hyfrydwch a fwynheir yn gweled Duw tros bŷth; V 2

ddedwyddwch a Mawredd, ymmha un y cynnhwyfir (megis mewn un,) y Mawredd o'r holl Greaduriaid, yntho Ef fe geir holl Gyfoeth yr Aur, tiriondeb y Meifydd, y Diddanwch o Fuwfic, Difcleirdeb yr Haul, Prydferthwch y nefoedd, Comfforddus Arogl Amber, Bodlonrhwydd ir holl Synhwyrau, a phob pêth a'r a aller na 'i fawr-hoffi na i' fwynhau.

At hyn y gellir chwanegu fod yr anfeidrol Lawenydd hwn o'r Olwg o Dduw, iw amlhau i aneirif Lawenyddiau eraill; i gynnifer ac fydd o Ysprydion ac Eneidiau Bendigedig, y rhaisy byth i fwynhau yr Olwg o Ddun; o herwydd bôd pob un i gael bodlonrhwydd neillduol o Ddedwyddwch pob un arall; ac am fod yr ysprydion a'r Eneidiau Dedwydd yn aneirif, felly se sydd Llawenyddiau poh un yn yr un modd yn aneirif: Can's, fal ac y bydd pob Sand yn caru'r llall yn gymmaint ac ef ei hun, felly efe a gaiff dderbyn cymmaint Llawenydd oddiwrth ei Ddedwyddwch Ef, ac oddiwrth ei Ddedwyddwch ei hun: Ac os llawenycha ef felly yn Nedwyddwch y rhai hynny gymaint ac yn ei un ei hun, pa gymmaint y llawenycha ef yn Nedwyddwch Duw, yr hwn y mae yn ei garu yn well nac ef ei hun?

Llawenhawn ni am hyn, y rhai ydym Gristianogion, i'r rhai yr addawyd cymmaint Bendithion: Llawenychwn am fod y Nef wedi ei gwneud i ni; a bydded i'r Gobaith hwn fwwallan bob tristwch o'n Calonnau. Gosidied

¥

th

rai

Ö

llo

y1

ci W

0

16

y

·y

y rhai hynny a byddant athrift nad oes gan-thynt ddim gobaith o'r Nef, ac nid Nyni, i ba rai yr addawodd Christ y Bendigedigrwydd o'i Ogoniant Ef: Bydded i'r Gobaith hwn ein cyffuro ni; i'r Llawenydd hwn ein hedfryd a'n llonnychu; a Dechreuwn yr awrhon fwynhau ymma, yr hyn yr ydym iw feddiannu bŷth gwedi hyn; Cans, mae Gobaith yn afaeliad blaenllaw o lawenydd; ar hyn y dylaemi ofod ein holl feddyliau, gan droi ein golygon oddiwrth holl bethau da a Diddanwch y Ddaiar. O byn allan myfi gauaf i fynu ffenestri fy Synbwy-rau, gan fod pethau y Ddaiar yn ymddangos i mi yn annheilwng i edrych arnynt, ar ol Golygiad o'r rhai nefol, mewn gobaith o ba rai yn unig y llawen ychaf. O Dad y Goleuni cenadhâ i mi oleuni dy Ogoniant, fal y gallwyf un diwrnod weled yn eglwyr byn yr hyf yr awrhon yn ei gredu wrth Oleuni ffidd. O Dragwyddol Air, Dyro dy bun i mi, fal y gallwyf feddiannu yn y Nêf, yr hyn yn wyf yn ei weled trwy obaith ar y Ddaiar. O Sanctaid Yforyd Glân Gwa fi yn gwfrannau chlandiaid. Yspryd Glan, Gwna fi yn gyfrannog o'th anfeidrol Brydferthwch, i'r diben bwn, sef, fal y gallwyf us diwrnod fwynbau y pêth yr wyf yr awrbon yn ga-faelio ynddo trwy Gariad. Arglwydd, eiddoti ydwyf yn gwbl, bydd Di yn hollawl yn eiddo fi-nnau, Tydi yw fy Nhragwyddoldeb, Tydi yw fy Jechydwriaeth a'm Gobaith; Cenadha Arglwydd allu o honof dy foliannu di yn Dragwyddol: Nid ŵyf yn chwennych dim yn y Nêf na'r Ddaiar ond Tydi dy hun; can's, Tydi yw Dan fy Nghalon, a'r unig Ran yr wyf yn ci chwen nych

Thyriaethan

nych ac yn ei cheisio yn Nhragwyddoldeb yr Oesoedd Tragwyddol.

****

PEN. V.

Andderchowgrwydd a Dedwyddwch Eneidiau a Chyrph y rhai Cyfiawn yn y Bywyd Tragwyddol.

A N fyddaedr Hebraaid i henwi dŷn Gwynfydedig, hwy ai galwent nid Bendigaid, and Bendithion neu Ddedwyddwch ei hun, sef, o bob math, a heb Rifedi, na diwedd iddo. Felly Pf. 1. 1. Yn lle Beatus, dedwydd, rhoefant Beasitudines, Dedwyddwcb anfeidrol, ac annberfynol: Ac yn ddiammeu am Reswm da, gan fod y rhai Bendigedig yn mwynhau cymmaint rhifedi o Fendithion ac fydd ganthynt o Alluoedd neu Synhwyrau: Bendithion yn eu Golwg, Clyw, Arogliad, Archwaeth, a Theimlad : Fe gaiff y Deall fyw yno yn yr Egluraf ac eithaf Ddoethineb, yr Enyllys mewn Cariad tra gwrefog, y Coffadpriaeth gyda Thragwyddol bresenoldeb y daioni a aeth heibio; y Synhwyrau a gwaftadol hyfrydwch yn eu Gwrthddrychau; yn ddiweddaf, fe gaiff yr holl Ddyn tyw mewn parhaus Lawenydd, Cyssur, a Bendigedigrwydd:

Ac i ddechreu a Bywyd a Llawenydd y Deall; Fe gaiff y rhai Dedwydd heblaw 'r Wybodaeth uchaf ac eglur o'r Creawdwr, wybod y Dirgeloedd gw Sy 2

bo eit my

De

y ie,

bo fyl na

Par Gv by

bo

do pe we

cra Sol a l

dd

iw

lec

gwneuthuriad y Bŷd, holl Gywreinrwydd Natur, Symmudiadau y Sêr, priodoleddau y Plasedau, a phôb pèth Creedig; yr hyn oll a gânt ei ŵybod, nid yn unig yn gyffylltedig ac ynghŷd, eithr, yn eglur ac yn ddosparthedig, heb gymmyscedd nac annhrein: Hyn fydd bywyd y Deall, yr hwn a gaiff ei wledda ei hun a'r fath nebel a siecr wirioneddau. Mae Gwrbodau uchel a ficer wirioneddau. Mae Gwybodaeth y dynion doethaf, a Philosophyddion y Byd, ië, mewn pethau Naturiol, yn llawn o Anwybodaeth a chamgymeriad, am nid adwaenant mo fylwedd pethau, onid trwy'r pliscyn o Berthynasau; fal ac y bydd y Llasurwr gwirionas, pan ddêl i uchder Gogoniant wedi ei lenwi a Gwybodaeth, mewn cysselybiaeth i ba un, ni bydd Doethineb Solomon ac Aristotl onid Anwybodaeth ac Anfoefgarwch.

Pa fodlonrhwydd a fyddai weled holl wyc Pa fodlonrhwydd a fyddai weled holf wyr doethion y Bŷd, a Dychmygwyr a Meistriaid pennaf Celfyddydau-dylc a Chyfarwyddyd, wedi ymgasclu ynghŷd mewn un Rasell; Adda, Abraham, Moses, Solomon, Zoroastres, Hato, Socrates, Aristoti, Pythagoras, Homer, Trismrgishus, Solon, Lycurgus, Hippocrates, Euclides, Archimedes, a holl Athrawon yr Eglwys? Mor barchus fyddai y Cwmpeini hwn? Mor rhyfeddol y Gynnalleids, samma? A tha deithiau a wrai ddynion nulleidsa ymma? A pha deithiau a wnai ddynion iw gweled hwy? Gan hynny, os gwnai Gweled y fath ddeffygiol ddrylliau ammhersfaith o Wybodaeth yn Rhannau ymmysc cynnifer o Ddynion.

200 Ddynion, y fáth Ryfeddod; beth a fŷdd Llawenydd y rhai Bendigedig, pan gaffo pob dyn neilltuol weled ei Ddeall ei hun wedi ei gyny. scaeddu a'r wir a'r berffaith Ddoethineb honno, o ba un nid yw eu holl Ddoethineb hwy onid Cylcod; Pwy a all adrodd y Llawenydd a gant hwy ei dderbyn trŵy yr Wybodaeth o gynnifer o Wirioneddau? Pa fodlonrhwydd fyddai i un gael dangos iddo ar unwaith bob pêth ac fydd, ac a wneir ar yr holl ddaiar? Yr Adeiladau teg, yr holl Goed-ffrwyth o gymmaint amrywiaeth, yr holl Greaduriaid byw mor amryw, yr holl Adar a'r Pylcod, y Mŵynau mor gyfoethog, yr holl Bodloedd a Chenhedloedd pella eu trigfannau? Siccr hi fyddai Olwg o ryfeddol Fodlonrhwydd. Eithr, pa beth fydd gweled hyn i gyd, peth bynnag fydd yny Ddaiar, gyda'r cwbl hefyd y fy yn y Nef, ac uwchlaw y Nif? Fe gafodd rhai Philosophyddion with ddadcuddio rhyw Wirionedd yn Natur, neu wrth gael allan ryw gywreinrwydd neu Fanylwaith anghynnefin, fwy Llawenydd a Bodlonthwydd nac allai eu Synhwyrau hwy en Cynnwys; Am hyn y treiliodd Ariftotl gynnifer o nosweithiau hab Gwsc; am hyn y teithiodd Pythagoras i fysic cynnifer o Genhedloedd dieithr; am hyn y difuddiodd Cartes ef ei hun oi holl Olud, ac ni thynnai Archimedes moi Feddyliauddydd na Nôs oddiwrth chwilio am ryw brofiad dieithr, Fe dreuliodd lawer diwrnod yn dychymmig wrth ei Gyfoeth Mathematisaidd, pa faint o Aur a walanaethai i wisco Co-

dic Cef ffa fyc рa

TOI

dd ac hw H

m ġy W oe

ga yf ¥12

rk D y

P yı g

g tr ai

de 21 11

1

FOR

ron o Arian; a chwedi iddo ei gael, ef a neidiodd amryw weithiau, ac y Lefodd, Mi Cefais, mi ai Cefais; Gan hynny, os gwnie gafaeliad o Wirionedd mor wael, i'r gŵr tra-che fyddus hwn Lawenhau fal hyn tros fefur, pa Lawenydd a dderbyn y Sainct pan ddadcuddio Duw iddynt yr uchel Ddirgelion hynny, ac uwchlaw 'r cwbl, y dyrchafedig Ddirgelwch hwnnw o'r Drindod o Bersonau yn yr Undod o Hanfod? Fe gailf y rhai Bendigedig dderbyn mŵy o ŵybodaeth mewn un Moment nac y gyrrhaeddodd holl rai doethion y Bŷd a'n holl Wiliadwriaethau, Teithiau, au Profiadau. oedd Aristotl o herwydd y mawr gariad oedd gantho i wybodaeth, yn dal mai mewn Dwyfystyriaeth yr oedd Dedwyddwch pennaf Dyn yn gynnwysedig: Os cafodd Es gymmaint Llawenydd yn yr ystyriaeth o bethau Natu-riol, beth a gawn ni yn yr olygiad o bethau Duwiol, ac yn yr Eglur Olwg o Dduw? Megis ac y bydd y Deall wedi ei golod a'r y Gwirionedd pennaf, yr hwn yw Duw ei bun; felly y bydd yr Ewyllys bendigedig wedi ei gyfiylltu yn ddiwahan at Sylwedd y Dawiol Ddaion. Fe gaiff y Coffadwriaeth fyw yno hefyd, yn golod gar ein bron ni Fendithion Duw, ac yn talu tragwyddol Ddiolch i Awdur y cwbl; yr Enaid yn llawenhau yn ei Dedwyddwch ei hun ddarfod iddi dderbyn cymmaint Trugareddau am cyn lleied Haeddianneu, ac yn cofio y pe-ryglon oddiwrth ba rai y rhyddhawyd hi trwy tia or Dam, hi a gan y wers bonno ya

WA

ga

hr

cu

y :

W

y

y

m

un

pa

0

ur

bo

m

go

UI

W

m

ci

de

ol cl

io

m

y. Pfa. 124. 7. Y fagl a Ddorrwyd a ni e Ddr anghasom. Fe fydd y Gottadwriaeth o'r ymarfer o Rinwedd a phob gweithredoedd da, yn Llawenydd neilltuol i'r Bendigedig, yn gystal o herwydd eu bod hwy yn foddi. on o'n Dedwyddwch ni, a hefyd o fodloni Arglwydd mor Raflon a Daionus. Yn y Nef nyni gawn lawenhau nid yn unig wrth gofioy pethau hynny yn y rhai y darfu i ni foddhau Duw drwy fyw yn ol ei Sanctaidd Ewyllys Ef, ac yn trefnu a lluniaethu ein Buchedd yn ei Wasanaeth ef, eithr, yn y blinderau hefyd a'r Peryglon y daethom trwyddynt; mae 'r Goffadwriaeth o Farwolaeth yn chwerw i'r rhai fydd i farw; Eithr, i'r rhai Cyf. awn, y sy wedi myned tu hwnt iddi hi eisoes, ac ydynt yn ddiogel yn y Nef, nid all dim fod yn fwy hyfryd, y rhai yr awrhon i'w Llawenydd annhraethadwy ydynt yn gwybod en bod yn ddiangol a rhyddion oddiwrth Farnolaeth, Gwendid, a Pheryglon.

Yno fe fydd yr Ewyllys hefyd yn byw, yn llawenychu o weled ei holl Ddymuniadau wedi eu cyflawni, yn y mwynhâd o gymmaint Hyfrydwch a Chyflawnder o amryw Ddedwyddwch, gan fod o anghenrhaid yn Caru Prydferthwch mor rhyfeddol ac y mae'r Enaid yn ei fŵynhau ac yn ei feddiannu yn Nuw Hollalluog: Mae Cariad yn gwneud pob peth yn felus, ac megis ac y mae yn boendod fod yn ddidoledig oddiwrth y pêth y mae un yn ei garu, felly y mae yn Llawenydd mawr a Dedwydd wch

ld

of in the

d

n

wch aros gyda 'r Anwylyd : Ac am hynny, gan fod y rhai dedwydd yn caru Dio yn fwy na hwy eu hunain, pa mor annhraethadwy y rhaid i'r Cyffur o fwynhau Dur, a chymdeithas y rhai hynny y maent hwy yn eu serchu gymmaint sôd iddynt? Mae cariad y Fam y gwneyd iddi gymmeryd mwy difyrrweh yn edrych ar ei Mab ei hun, er ei fod yn wrthun ac yn waeth ei Naturiaeth na phlant y cymmydogion; gan hynny gan fod Cariad y Sainet iw gilydd, yn fwy na chariad Mammau iw Plant, a chan fod pob un o honynt mor berffaith a theilwng i'w garu, a bod pob un o honynt yn mwynhau 'r Olwg o'r un Duw, pa mor Gyssurus y rhaid i'w Cymdeithas hwy fod? Fe ddywad Seneca nad oedd y meddiant o ddim dâ, peth bynag fyddai, yn bodloni heb un i'gyfrannu o hono: Gan hynny rhaid yw bod y meddiant o'r daioni pennaf, yn llawer mŵy hyfryd gyda 'r Gymdeithas o'r fath ragorol Gyfeillion. Pe byddai Ddŷn i drigo yn unig ei hun, tros lawer o Flynnyddoedd mewn rhyw Balas hardd prydferth, ni foddhau Ef mo hono cyftal ac ynialwch gydd chymdeithas; eithr, y mae Dinas Ddum yn llawn o Ddinasy-ddion mŵya Enwog a rhagorol, y rhai ydynt oll yn Gyfrannogion o'r un Dedwyddwch. A chan fod y Gyfeillach hon gyda dynion Doethion a Sanctaidd, fe chwanega hynny lawer ar eu Llawenydd hwy; cans, os un o'r Blinderau mwya o fywyd dyn yw dioddef Naturiaeth ddrwg, ynfydrwydd a diflaidod dynion tacog

is in

ac an befol, ac os y bodlonrhwydd mwya yw ymgymdeithafu a chyfeillion hynaws du wiol a Dyscedig; beth a fydd y dduwiol Gymdeithas honno yn y Nef, lle nid oes un drwg el Anwydau, un Annuwiol, un cyndyn; eithr, y cwbl yn Heddwch, Duwioldeb, cariad, a Mwyneiddra? Fe gaiff pob un y pryd hwnnw lawenychu cymmaint yn Nedwyddwch un arall, ac yn ei annhraethol Llawenydd ei hun ; ac a gaiff feddiannu llawenydd neilltuol oddiwith bob Cydymmaith a fo yno; mae yno bob peth a'r sy anghenrhaid neur hyfryd; pob cyfoeth, Esmwythder a Chyssur; Lle y mae Dum nid oes dim yn niffig; mae pawb yno yn adnabod Duw heb Gamgymmeriad, yn Edrych arno heb beidio bŷth, yn ei foliannu Ef yn ddiludded, yn ei Garu heb Flinder, ac yn y cal riad hwn yn Gorphwyso yn Nuw; heblaw hyn î gŷd, mae y siccrwydd a gaiff yr Ewyllys yn y Tragwyddol Feddiant o'r Dedwyddwch hwn, yn Llawenydd anhydraeth. Mae yr ofn y derfydd y pethau da yr ydym yn eu mwynhau, neu, y gallant ddarfod or lleiaf, yn cymmyscu Wermod a'n Llawenydd ni ; ac nid yw Difyrrwch yn flasus lle y bo perigl; Eithr, y Dedwyddwch Nefol hwn gan ei tod yn Dragwyddol, ni dderfydd ddim, ac nis gall 'chwaith, ni leiha, ac ni pheryglir mo hono; Eithr a't ficerwyd hwn fe rydd Lawenydd newydd ychwaneg at yr holl rai eraill o eiddo y Saint.

Heblaw Galluoedd yr Enaid, fe gaiff y Synhwyrau hefyd fyw, gan gael eu maethu a'r ym-

borth

bo

hy

nu

a

yr

Be

fy

yı

N

D

n

2

la

1

borth o'r Gwrthddrychau mwya cymhesur, a hysryd; se gaist y Llygaid yn ddibaid eu llonnu a'u hadgrys hau a'r Goleuni o Ogoneddusaf a Phrydserthas Gyrph y Sainct; mae un Haul yn gwasnaethu i ddadebru a sirioli yr holl Fŷd; Pa Lawenydd gan hynny a ennyn ymhob un Bendigedig wrth weled cynniser o Heuliau ac sy o Sainct, ac yn ei weled ei hun yn un o hon-

ynt?

Eithr, uwchlaw pob peth, a pha fodlonrhwydd a rhyfeddol hoffder y cawn ni edrych ar, Gorph Crift ein Prynwr, (mewn cyssely biaeth i ddisclaerdeb pa un y bydd disclaerdeb yr holl Sainet fal tywyllwch; allan o Archollion pa un y llewyrcha allan Belydr o'ddifgleirdeb neilltuol? Heblaw hyn i gŷd fe fydd Gogoniant Mawredd y Nef uchaf, a Disclaerdeb y Nesol Ddinas honno yn anseidrol hysrydwch i'r dinasyddion Bendigedig; fe lenwir y Clustiau a'r Music cyssonaf, fal y gellir casclu allan o lawer o leoedd o'r Scrythur. Os difyrrodd Telyn Dafydd Saul gymmaint ac i liniaru Cynddaredd ei Anwydau Ef, i fwrw allan Gythreuliaid, ai ryddhau'ef oddiwrth y geri du o ba un y gwnae yr yspryd drwg ddeinydd; ac os gweithiodd Telyn Orpheus y fath Ryfeddodau ar ddynion ac Anifeiliaid; beth a wna Cynghanedd neu bereiddgan y Nef? Pa hyfryd-wch gan hynny fydd clywed fain nid un offeryn unig y chwaraer arno gan Angel, eithr, holl Leifiau miloedd a Angelion ynghyd a'r rhyteddol Felysgerdd o Offerau Can? Pa felystra fydd

7

(

1

ł

I

a

r

clywed cymmaint rhifedi o Geiniaid Nefol, myrddiwnau hynny o Angelion y rhai fyddant yn seinio allan eu Hallelujaau i Ddum mawr y Nef a'r Ddaiar? O fal yr hyf yn dymuno cael fy rhyddbau oddiwrth y Corph bwn, fal y gallwyf ei glywed ai fwynhau Ef! Dedwydd tyddwn, a Dedwydd tros byth, pe cawn wedi marw glywed Pereiddgan yr Hymnau a'r Hallelujaau hynny y rhai y mae Dinafyddion y Nefol Brefwylfod honno, a'r byddinoedd o'r ysprydion Bendigedig yn eu Canu er mawl i'r Brenin Tragwy, ddol; Hon yw y Felysgerdd a glywodd St. Joan yn y Dadcuddiad, pan ganodd Trigolion y Nef; Bendithied yr holl Fid dydi o Arglmydd; i ti y rhodder yr boll Anrhydedd a'r Llywodraeth yn oes oesoedd Amen.

Fe gaiff yr Arogliad ei wledda a'r Arogledd y fy yn deilliaw oddiwrth y Prydferth Gyrph hynny, mŵy peraidd na Mwsc nac Amber, ac oddiwrth yr holl Nêf, Mŵy aroglbêr na Jesa-

min a Rhosynau.

Hefyd; ni bydd yr Archwaeth yn y Wlâd fendigaid hon yn ôl o'i Difyrrwch, Can's, er na bydd y Sainst yn ymborthi yno, yr hyn a fyddai i wneyd y cyflwr dedwydd hwn yn ddeffygiol o ryw beth arall heb ei law ei hun, Etto hwy a gânt y difyrrwch o fŵyd, heb y boen o Fwyta, o herwydd y mawr beffeithrwydd o'r Nefol Archwaeth hwn. Fe arwyddocceir Gogoniant y Sainst yn fynych yn 'r Scrytbur dan yr henw o Swpper, Gwlêdd, Manna; Nid ellir mynegi pa gymaint fydd Hyfrydwch

melysdra yr Archwaeth, yr hwn a geir tros bŷth yn y Nêf. Os gwerthodd Esau ei Enedigaeth-fraint am Gwppaned o Gawl ssacpys, da y gallwn ni farwhau ein Harchwaeth yma ar y Ddaiar, fal y gallom swynhau yr bessaith a

digymmar honno yn y Nêf.

Fe gaiff y Teimlad yno hefyd dderbyn llawn fodlomhwydd iddo o hyfrydwch. Fe fydd y cwbl a'r a fangant arno yn ymddangos ir cyfiawn i' fod yn Flodau, a holl dueddiadau eu Cyrph wedi eu trefnu a'r Tymmer mwya rhagorol: Can's, Megis ac yr amlygir Poenau y rhai Damnedig yn Uffern fwya trwy 'r Teimlad, felly y caiff cyrph y Sainct yn y Nêf dderbyn llawenydd, Efmwythaad ac adnewyddiad priodol yn y Teimlad hefyd:

Ac fal y mae gwres y Tan ussernol tywyll hwnnw heb oleu, i drywanu ie hyd ymyscaroedd y rhai truenus hynny; felly y mae disglaerdeb y Goleuni Nesol i dreiddio neu i syned trwy Gyrph y rhai Bendigedig, au llenwi a Hysrydwch a Melusder digysfelyb; fe gaist y cwbl a phob rhan or Corph yn gysfredinol ac yn neilltuol, deimlo difyrrwch a Bodlonrhwydd

or fath ryfedda.

Dyndod Crist ein Prynwr fydd y bennaf a phris Lawenydd yr holl Synhŵyrau; ac am hynny, fal ac mai Adnabod Dundand Crist trwy ein Deall ydyw Llawenydd a gwir Wobr yr Enaid; selly Adnabod dyndod Crist trwy Synhwyrau ein Cyrph, ydyw gwir ac eithas Lawenydd ein Cyrph ni, a'r diben a'r Dedwyddwch eithaf a'r a all,

ant hwy ei gyrrhaedd: byn mae 'n debig, oedd meddwl ein Jachawdr yn llefaru wrth y Tad, Jo. 17. 3. Hyn yw Bywyd Tragwyddol, (fet, gwir fylwedd Dedwyddwch,) iddynt dy Adnabod Di yr unig wir Dduw, (yn yr hyn y mae 'r Hanfod neu 'r Sylwedd o Ogoniant yr Enaid,) a'r bwn a anfonaisti Jesu Grist; yn yr hyn y mae y gwir sylwedd o Ddedwydwch y Corph yn sefyll.

Mae ef hefyd yn beth i ddal fulw arno yn fawr, fod yr Eneidiau Bendigedig i gael e'u Coroni a rhyw Lawenyddiau neilleuol, nad all yr Angylion mo'u cael; cans, hwynt hwy yn unig a gant dderbyn y Goron o Ferthyrdod, gan na all un Angel gael y Gogoniant o fod. wedi tywallt ei waed a Marw tros Grift; nac ychwaith o fod wedi gorchfygu 'r Cnawd a thrwy ymdrechu wedi ei ddarostwng ef i Refwm. Fe gaiff Dynion y Gogoniant o'u Cyrph Llawenydd o'n Synhwyrau, y rhai nid all yr Angylion mou cael, cans, fal ac nad oes ganddynt hwy Gnawd, felly rhaid iddynt fod yn ol o Ogoniant y Fuddigoliaeth arno. Ac ni chant hwy ychwaith mo'r Llawenydd mawr hwn y sydd i ddynawl ryw, o'u bôd wedi eu prynu gan Grift oddiwrth Bechod, ac oddiwrth gymmaint rhitedi o Ddamnedigaethan i Uffern ac a wnaethant o Bechodau; ac o'u gweled en hunain yr awrhon wedi eu rhyddhau ac yn ddiogel oddiwrth yr erchyll, o nadwy Ddrwg hwnnw, a holl Elynion yr Enaid; yr hyn iy raid iddo ddwyn allan Lawenydd tra anninaethad-WY.

nig

hw

gw

Yr.

¥ C

T

Ha

ni .

goi

rha

Go

ddi

wr

del

alla

ria

nid

trw

pry

ydı

hw

me

gw

Wi

no

clas

ma

hol

the

Ni bydd Eneidiau y rhai Bendigedig yn unig yn Ogoneddus, eithr fe fydd eu Cyrph hwy wedi eu llenwi a Gogoniant, a chwedi eu gwisco a Goleuni saith mwy eglur na goleuni yr Haul; can's, er y dywedir yn yr Efengyl; y caiff y Cysiawn lewyrchu fal yr Haul; etto y mae'r Prophwyd Isaiah yn dywedyd, y bydd yr Haul yn y dyddiau hynny yn llewyrchu saith waith mwy nac y mae ef yr awrhon. Y Goleuni hwn gan ei fod yn fwya prydferth a rhagorol o bob Ansawdd Corphorol, fe wisga y rhai Cysiawn megis a Gwisg o'r displaerdeb a Gogoniant mwya rhagorol. Pa Emmerodr ddilladwyd erioed yn y fath Borphor? Pa Baswrhydi dynawl a roes Belydr o'r fath ddischerdeb?

Herod ar ddydd ei Fawrwriaeth mwyaf, nid allai ond ei wilgo ei hun mewn llaefwilg o Arrian, wedi ei gweithio yn rhyfeddol, yr hon nid oedd yn llewyrchu o honi ei hun, eithr, trwy adlewyrchiad Pelydr yr Haul, yr hwny pryd hwnnw ar ei Godiad oedd yn taflu ei Belydr arni; ac esto yr oedd y goleuad bychan hwn yn ddigonol i wneud i'r bobl ei gyfarch ef megis Duw; Pa hoff ryfeddod gan hynny fydd gweled Corph Gogoneddus Santt, nid wedi ei wifgo mewn Aur a Phorphor, nid wedi ei addurnio a Diamond a Gemman, eithr, yn fwy difclaer na 'r Haul ei hun? Rhowch yr holl Ddiamond eghraf ynghŷd, yr holl Rubi teccaf, yf holl Garbunclau mwya prydferth a chydblether Brenhinwise a 'r rhai 'n i gŷd, ni bydd

£ ...

hyn oll ddim amgen na Glo o'u cyffelybu i Gorph Gogoneddus; yr hwn fydd i gŷd yn olet trwyddo, Eglur a ditclaer lawer mwy na phe byddai wedi ei addurno a Diamond: Mae'r gwiscoedd yr ydymi yn eu gwisco yma, er cy. foethocced tyddont, yn hytrach yn Sarhaad a gwradwydd i ni nac yn harddwch; gan e'u bod yn dangos ammhersfeithrwydd ac angen yn ein Cyrph ni; y rhai y mae yn rhaid i ni eu cyflawni a rhyw beth o Natur arall; ac hefyd, ein Dillad a roddwydd i ni megis Nôd o Gw-Imp Adda ym Mharadwys, ac yr ydym yn eu gwifgo megis penyd a rowyd arnomi am ei Bechod Ef. Pa ddyn ynfyd fydd mor hurt dreulgar a rhoddi Addurn gwerthfawr ar ddilledyn Galar?

Eithr, nid y fath hyn yw Addurnau y Saind yn y Nef; Eu disclaerdeb hwy eu heiddo eu hunain yw; nid wedi ei fenthyccio oddiwrth e'u Gwisciad, eithr, o'u mewn en hunain y mae; gan fod pob rhan o honynt hwy yn fwy trwodd-oleu na Grisial, a mwy eglur na 'r Haul. Fe'i cyfrifir yn y Dadcuddiad megis Rhyfeddod mawr, Weled Gwraig wedi ei gwisco a'r Haul, ai choroni a deuddeg Seren: Yr oedd hyn yn wir yn llawer mwy Gogoneddus na dim Addurn ar y Ddaiar; etto, y mae hyn yn fyrr o Addurn y Saint, Disclaerdeb pa rai sy briodol iddynt eu hunain, eu heiddo hwy o'u mewn e'u hunain; nid wedi ei fenthyccio oddiwrth ww beth o'r tu allan iddynt, fal hwnnwo eiddo 'r Wraig. Be fydd y Mawrhydi a phaun yr hardda y dda

WA

WI

hw

hir

tra

fod

yn

La

ny

flw

fyc

ŊW

Og

Ha

Fy

yn

dŵ

ba

mu

W

M

dd

Pel

N

gai

tro

gw

yn

del

V 1

Ol

H

e

d

n

u

u

wen hom o ddiscleirdeb y Sainst, yn fwy tu hwnt i gyffelyhiaeth na honno o eiddo y Brenhinoedd mwya eu gallu. Fe fyddai yn Ucheltraint mawr mewn Tywysog pan fyddai yn dyfod allan o'i Balás yn y Nôs, fòd mil o weision yn gwilied arno, a phob un o honynt gantho Lamp yn oleu; ond pe byddai y Lampau hynny yn Sêr, ni byddai o ddim wrth hardd Gyflwr a Gogoniant un Sanct yn y Nêf, yr hwn fydd yn dŵyn gydac ef oleuni cymmaint a hwnnw o'r Haul wedi ei ddyblu Seithwaith; a pha Ogoniant mwy nac i fod heb angen am yr Haul yr hwn fydd mor angenrheidiol i'r holl Fyd? Lle y mae y Cyfiawn ni bydd dim Nos yno; Can's, i ba le bynag yr Elo Ef y mae yn dwyn y dydd gydac Ef. St. Paul wrth weled y ddawn o Eglurdeb yn Nyndawd Crift, fe barhaodd dros rai Dyddiau heb yftyr na Symmud : St. Joan with ei weled yn unig yn Wyneb ein Jachawdwr, a syrthiodd i lawr fal Marw, am na allai e'u olygon Marwol Ef ddioddef y Disclaerdebo gymmaint Mawrhydi. St, Peter am iddo ganfod rhyw faint o hono yn Ngwedd-newidiad Crist, a synnodd gymmaint. gan Ogoniant y Lle, ac i ewyllysio aros yno. tros bŷth. Pa Olwg mŵy gogoneddus na gweled cynnifer o Sain& fal cynnifer o'r Haul yn llewyrchu a'r fath ddigymmar Ddisclaerdeb a phrydferthwch?

Pa Oleuni gan hynny fydd hwnnw o'r Nef, y fy'n deilliaw oddiwrth gymmaint rhifedi o Oleuadau, neu, (i ddywedyd yn fwy priodol). Y 2 oddi-

an

m

CY

lo

h

20

fic

th

lo

W

W

da

cy L

m

m

te

lk

fo

u

d

d

b

S

y

maint ynten fydd Disclaerdeb y Ddinas Sanstaidd hono, lle mae llawer Haul yn goleuo? Ac os chwanegir e'u Llawenydd hwy drwy yr Olwg o bob un yn neilltuol, a'r rhai'n yn aneirif, pa fesur all fod i'r Llawenydd hwnnw sy'n deilliaw oddiwrth Olygiad mor brydferth? Y mae Cyrph y Sainst, wedi eu cynnyscaeddu a'r Goleuni hwn y maent yn ei dderbyn oddiwrth y Ddawn hon o Eglurdeb, yn annioddef, sef, yn gysryw ac nas gall dim mo'u blino; mae ynthynt Fywiogrwydd i symmud o leile yn gyslym (fal y Goleuni;) ac i gael e'u sfordd yn rhydd i syned trwy bob lleoedd; a hwy a llant dreiddio lle y mynnont.

Trwy y ddawn hon o fod heb ddioddef, y mae e'u Cyrph hwy yn rhyddion oddiwrth bob Trueni, y rhai y mae ein Cyrph ni yn et dioddef yr awrhon, Oerni y Gainf, Gwres yr Hâf, Gwendid, llesceddau', Gosidiau, Dagrau, a'r anghenrhaid o Fwyta; pa un unig Anghenrhaid fydd yn cynnwys llawer eraill ? Yftyriwn pa Ofalon a Blinderau y mae dynion yn ci dŵyn yn unig i gynnal e'u bywyd : Mae y Llafurwr yn treulio ei Ddyddiau yn Aredig, Hau a Medi; Mae 'r Bugail yn dioddef Oerni a Gwres yn gwilied ei Braidd; Trwy ba beryglon yr a pob gradd o ddynion yn unig i fod yn ficer o Fwyta? Oddiwith ba rai olly maey ddawn o Annioddef yn rhyddhau y Ofian. Ac ychydig lai y mae'r gofal am Ddillad yn ein blino ni, na 'r un am ymborth; a hwnnw

polodd

am gadw 'r Jechyd lawer mŵy: Can's, fal y mae ein Hanghenion ni yn chwanegu i ddaucymmaint trwy Glefyd, felly y mae ein Gofa lon; oddiwrth ba rai oll y mae yr hwn fydd * Annioddef yn rhydd; * Sef, nad all ac nid yn unig oddiwrth y Go- dimmo'i fline. fid a'r Boen o'r Bywyd hwn, eithr, pe bai Ef yn myned i tewn i Unern, ni loscai un Blewyn iddo: Mae y Ddawn o Fywiogrwydd yn dra mawr, yr hyn a ymddengys weth y Blinderau a'r Anghysteudra o hir daith, yr hon (er daed y bôm wedi ein cymmhwyso iddi,) ni chyslawnir heb lawer o Ludded, ac yn fynych mewn perygl o Jechyd a Bywyd. Rhaid i Frenin (er ei fod yn myned mewn cerbyd neu Elor feirch yn y modd efmwythaf a chymmwyfaf oll,) fyned tros Greigiau, Brynniau, ac Afonydd, a threulio hir Amfer; eithr, trwy 'r Ddawn o Fywiogrwydd te all Cyrph Gogoneddus y Saince ar darawiad llygad rodio amgylch ogylch tros yr holl Nefoedd, ymweled a'r ddaiar, dychwelyd ac yr Haul a'r Ffurfafen, ac ystyried pa beth sydd uwehlaw y Ser, yn y Nef uchat. At yr Ardderchawg Ddawn hon o Gyflymdra y cyffylltir honno o fodeu Cyrph hwy yn ysprydol, drwy yr hon y caiff en Cyrph Gogoneddus hwy en ffordd yn rhydd i dramwy drwy bob lleaedd; nid oes dim rhwystr all attal eu Symmudiad hwy, ni bydd un attal-gae ne Garchar iddynt: Hwy a ant trwy ganol Craig yn haws pa Saeth trwy 'r Awyr. He ddan-

ì

i

D

ġ.

ı.

1

gosodd Giff y manyldra o'i Ogoneddus Gorph ef, pan ddaeth Ef allan o'i Fedd heb ei agoref, ac yr aeth i mewn i'r stafell lle yr oedd yr A-

postolion, a'r Pyrth yn gaead.

Yn ddiweddaf, fe gaiff Gweision Christ eu cyflawni yno a phob Daioni i'r Enaid a'r Corph, fal na bydd dim ychwaneg iddynt iw chwennych. Am hyn ynteu, Beth a fyniti o fy Ngberpb, Beth yw'r hyn yr wyt yn ei ddeifyf o fy Enaid? Chwi gewch yn y Nêf bob peth a ddymunoch; Os bodionir chwi a Phrydferthwch, yno y mae y rhai Cyfiawn yn llewyrchu fal yr Haul; os bodlonir chwi a Hyfrydwch, y mae yno nid un yn unig, ond Môr o Hyfrydwch, ynghadw gan Dduw i'r rhai Bendigedig, a pha nn y diffydd Ef e'u fyched hwy. Gan bynny, Myfi o byn allan a dderchafaf fy Neisyfiadau at y He hwnnw, ymmba un yn unig y gellir eu cyflawni, ni byddaf trachwannog i Bethau daiarol, y rhai ni allant fy modloni; Eithr, mi a edrychaf am y rheiny yn y Nét, y rhai yn unig ydynt fawr, yn unig Int Dragwyddol, a'r unig rai a all gyflawni changder fy Nghalon.

Pa Fargen Ennillfawr fyddai i un brynu Teyrnas am Welltyn? Etto, am y peth nad ydyw fwy na Gwelltyn nyni allwn bwrcaffu Teyrnas Nef; yn ddiammeu, nid yw'r holl Ddedwyddwch, Cyfoeth, a Difyrrwch Daiarol ddim mwy na Gwelltyn ou cyffelybu i Ogoniant y Nef: Mor ynfyd fyddai Ef, yr hwn a fyddai gantho Fafdedaid o Afclodion, ni roai un o honynt am gan Pwys o Aur? Dyma Wagedd Dŷn

yr

W

n

G

A

20

cr

W

ai

yr hwn ni dderbyn Gyfoeth y Nef, am y Daia-

Os yw Dynion yn Anturio, ac yn dioddef y fath Beryglon am Deyrnas yr hon nid yw ond trangcedig, a honno nid iddynt eu hunain, eithr, i arall; pa beth a ddylaem ni ei wneuthur am y Tragwyddol Gyfoeth hwnnw fydd i fod yn eiddom ni ein hanain ac am Deyrnas Nef, ymmha un yr ydym yn difgwil y fath anfeidrol Anrhydeddau, Cyfoeth, a Hyfrydwch? Cymmerwn Galon, Teyrnas Nef yw yr hyn yr ŷm yn ei ddifgwyl, Llawenydd, Cyfoeth, ac Anrhydeddau Tragwyddol yw'r pethau y fy wedi e'u haddo ini. Pa resyndod yw, i ni am ryw fyrr ddiddim ddifyrrwch, golli Llawenydd mor fawr a thragwyddol? Am na ddioddefwn Gamwri bychan yma, i ni gael ein difuddio o Anrhydedd Nefol yno? Am na fynnwn dalu adref yr hyn a gymerasom yn anghysiawn, ini fforffettio Duwiol Gyfoeth y Nêf? Nid yw yr hyn y mae y Byd yn ei gynnig yn ei ddifyrr-wch goreu, onid Plisc, sothach ac Yscarthion. Eithr, yr hyn y mae Duw yn gwahodd iddo, yw Burdd llawn; am ba achos fe 'i gelwir; nid Cinio; am y byddwn wedi cinio yn arfer o godi a myned ynghylch Achosion a thrasserthion eraill; eithr, gwedi Swpper nid oes dim Llafur na thrafferth mwy; Gorphwysdra ac Esm-wythder yw'r cwbl. Y saig bennaf a roddir yn y Swpper mawr hwn, yw yr Eglur Olwg o Dduw, ai holl Dduwiol Berffeithrwydd; ar ôl hynny, Mîl o Lawenyddiau i'r Enaid, yn ei holl Alluoedd

Thyriaethau

ni Chyneddfau; yno Mil o Bleferau i'r Synhwyrau, gyda holl Gynnyscaeddau Corph Gogoneddus: Y rhai olaf hyn ynt megis y
Saig ddiweddaf o'r Wlêdd Dduwiol hon; ac

os yw hon yn gyfryw, pa beth fydd Sylwedd y Wiedd?

Fy Arglwydd, fy Nuw, pa bryd y caf weled y diwrnos y diwrnod Dedwydd, ymmba un y caf ddyfod ac ymddangos yn dy Nefol Drigfa di? I Porta ac i Yfed gyda Thi yn dy Deyrnas, ac i eift. edd with dy Fwrdd; yno i weled Mawrhydi dy Oconiant, yr hwn yw unig Wrthddrych fy Nhragwyddol Ddedwyddwch! O Tydi ddisclaer Seren y Dwyrain, Llewyr bed dy Dragwyddol Oleuni yn Nherfyngylch fy Enaid; yna y chwelir boll Darth tew fy Newynian daiarol: Arglwydd mi ofadais fy boll Obath yn Nhragwyddoldeb: Nid wyf yn cael dim mwy Gorphwystra yma yn y Momentau byrrion byn, nac a gafodd Colomen y diluw ar y dyfroedd. O Dduw Tydi wyt fy Nhragwyddol Ddedwyddwcb ; Iti y byddo Gogoniant, Anrhydedd, a Diolch tros byth, a byth bythoedd. Amen.

nv

W

ffu

ro

eif

ga

ma fe

Diffy jan yn yr

bo U D

****

PEN. VI.

Myriaeth o Dragwyddol Ddfygau, de 6 Drucies gyffur y rhai Damnedig.

A E drygan Uffern yn wir Ddrygan, ddim Cymmylciad o dda; y cwbl yn y lle hwnnw o Armedwyddwch yw Tragwyddol Driftwch a Chwynfan: Nid oes yno ddim lle i Gyffur, ni bydd yno mor Daioni lleiaf a'r a allo' roi Esmwythder; na diffig Cascliad o bob drygau, a'r a allo ychwariegu Cyffudd : Nid oes dim đã iw gael yno lie y mae pob Pethad đá yn eisian, ac in all fod yno ddim ddiffyg o Ddrygau lle y mae pob Drygau i'w cael; a thrwy ddiffyg a bob daioni, a chaicliad a bob drŵg, mae pob drŵg yn prifio 'n fwy. Ynghread y Bŷd fe roes Dum Glod i bob Natur, gan ddywedyd, Da ydoedd; ond pan grewyd pob peth, a'u cyffylltu ynghŷd, fe ddywedodd eu bôd yn dda Am fod Cyssylltiad llawer o bethun de yn chwanegu daioni pob un neillduol; ac yn yr un modd, mae Cyffylltiad llawer o ddrygau yn eu gwneud hwy i gŷd yn waeth; Beth fydd y Nêf gan hynny, lle y mae llawn Gafeliad o bob Daoedd, heb ddim Drygau? A pheth fydd Uffern, lle y mae pob Drygau heb ddim da? Diammen, rhaid i'r naill fod yn dda ragorol, a'r

do don 1400

2

fall yn ddrwg tros fefur. Mae yn Uffern y boen o Golled, a honno mor llem-doft, fal ac with gymmeryd oddiwrth yr Enaid damnedig un unig beth, fe gymmerir oddiarno bob Pethau Da; Can's, fe 'i difuddir ef o Ddum, ymmha un y cynhwyfir hwynt oll. Ete yr hwn a euogfarner gan Gyfreithiau dynawl i golli ei dda, a all os byw tydd, ennill rhai craill, o'r lleia mewn Teyrnas arall, os diange yno; Eithr, yr hwn a gollo Ddum, ymmhale y caiff ef un arall? A phwy all ddiange o Uffern? Dun yw y daioni mwyaf, ac am hynny y drwg mwya yw ci golli Ef. Can's, difuddiad o ddaioni ydyw drwg; a hwnnw fy iw gyfri yn fwya drwg, yr hwn yw y difuddiad o'r Daioni mwyaf, yr hwn yw Dun; ac sy raid iddo yn ddiammeu weithredu mŵy o Ofid ac ing a blinder Enaid yn y rhai Damnedig, na'r holl Arteithiau a'r Poenau eraill yn Uffern; os possibl, fe i dybla. Ac o herwydd bod yn Uffern dragwyddol ddiffyg am Ddur, yr hwn yw y daioni Pennaf; y Poenau o Golled drwy ba rai y difuddir un yn Dragwyddol o'r mŵyat o bob Daioni, y difuddiad hwn a wna 'r Boen a'r Penyd mŵyaf. Os gwnà Hosciad Haw Boen anoddefadwy, os gwni Ascwrn oi le ofid anoddet, pa fodd y poenirel, la pha benyd a gaiff ef ei ddioddef yr hwn a ysearer yn dragwyddol oddiwrth Ddum, yr hwn yw y Diben pennaf o herwydd pa un y crewyd Dŷn? Mi ddywedaf yn hŷf tod y gotled o'r N'f a bod yn ôl am Ogoniant, yn gwneud ein holl Boenau eraill y sy iw dioddef yn Uffern, in au

so a, ia

William

ynanseidrol mwy Trueni, er eu bod yn anseidrol eu hunain: Mae hynny yn Ussern ofewn Ussern. Ac mae yn gyfryw golled ac y bydd y Pecha-dur wedi ei ddifuddio hyd yn oed o'r Gobaith o'r hyn sy dda, ac y eaist ei adel byth yn y tlodi a'r angen dyfna hwnnw, heb le i ddifgwyl ailddiwygiad nac ymwared. A pha ddiffig mŵy a all fod ar neb, na bod mewn angen am bob peth, ac hyd yn oed o Obaith am gaeldim? Yr ŷm'i yn fynnu o achos tlodi Job Sanctaidd, yr hwn o Dywyfog a Gwr Cyfoethog, a ddaeth i orwedd ar Dommen, heb gantho ddim wedi ei adel onid darn o Grochan drylliog i grafu ymmaith bydredd ei Gornwydydd; ond ni bydd gan y Damnedig mo hyn, y rhai at Cymmerent am wledd Frenhinol gael Tommen yn wely, yn llê 'r marwor tanllyd o'r Tas Tragmyddol. Y Glŵth goludog yn yr Efengyl yr hwn a arferai yfed mewn Cwppanau Grifial, Bwyta mewn Arian, ai ddilladu a Sidanau, a lliain mainwych; a fedr ddywedyd (ini) gym-maint yw y Tlodi Uffernol hwn; yr hwn pan deifyfodd nid Gwin o Gadiz, eithr, ychydig ddŵr oer, a hwnnw nid mewn Cwppanau o Aur, neu Rifial, onid ar ben Bŷs dyn Gwahanglwyfus; te ddaeth y Glŵth Goludog hwn i'r cyfryw ddirfawr angen ac y cyfrifai yn ddedwyddwch tra mawr, roddi o honynt iddo un defnyn o Ddwr, er ei fod oddiar fys aflan a ffiaidd un gwahanglwyfus, ac etto, nid allai gael mo hyn. Gweled Cyfoethogion y Bŷd i ba dlodi y maent yn debig i ddy-

MAR

gail

hac

dar

Eit

du

ei 1

121

dry

01

ÖCO

Or

par

yn rh

WI

yd

by

pe

pa

lit

L

A

ir

all

Vi

W

TV

00

F

m

fod, os ymddiriedant iw Cyfoeth; Gwybyddant y condemnir hwy i golli pob peth a'r fy dda: Ystyriant yr hwn a arferai ymwisco mewn dillad gwerthfawr, i sathru ar Garpedau, igyscu ar fan-blu, i drigo mewn Palasau helaith, yr awrhon yn noeth, wedi ei daflu a'r farwor tanllyd, ai gaeth-gau mewn rhyw gyfing Gongl o'r Uffernol Damin hwnnw. Gyda'r Tlodi a'r diffig hwn am bob daioni yn y rhai Damnedig, hŵy gânt yr Anair mwya gwradwyddus ac ammharchus oll, pan ddifiiddier hwy drwy Farn gyhoeddus, am eu hanfad Droseddau, o Dragwyddol Ogoniant, ac yr argyoedder oflaen Sein-Hian ac Angelion gan Arglwydd Nif a daiar. Y Peth mwya anoddefadwy yw Uffern, a thra dychrynlyd yw y Pocnau; etto, pe gosodai un f'il o Uffernau o'm blach i ni allai ddim fod mor ofnadwy i mi, a chael fy nghau allan oddiwrth yr Anrhydedd o Ogoniant, a'm cashau gan Grist, a chlywed oddiwrtho Er y geiriau hyn, nid adwaen I mo benoch.

Yr Anair hwn nyni allwn ei adrodd mewn rhyw fodd wrth Esampl Brenin galluog, yr hwn ac et heb un Etisedd i deyrnasu ar ei ol, a gymmerth i synn sachgen tèg o hrŷd wrth ddrws yr Eglwys, ac ai meithrinodd megis ei Fab, ac yn ei lythr-cymmun a orchmynnodd, os pan ddeuai ef i lawn Oed, y byddai ei Gynneddsau yn Rhinweddol a chysattebol iw Alwedigaeth, fod iddo gael ei dderbyn am Frenin cyfreithlon, ai ofod yn ei Deyrn-gader Frenhinawl Es. Eithr, os prisai Es yn ddrygionus, ac anghymmwys

mwys i Reolu, fod iddynt ei gospi es a dry-gair, ai ddanson i'r Rhwys-longau. Fe usudd-haodd y Deyrnas i Orchymmyn y Brenin, darparasant iddo feistraid-dysc rhagorol Eithr, ef a briffodd mor anhydyn a drwg dueddol, ac na ddyscai ddim, taflodd ymmaith ei lyfran, trenhodd ei Amser ymmysc plant eraill yn gwneud Tau o Dom, a llawer o ynfydrwydd arall; am yr hyn fe'i ceryddodd eu Olygwyr ef, ac ai cynghorafant am y peth oedd gymhwyfaf ac yn perthyn iddo iŵya: Ond ni thyceiai hyn i gyd ddim; yn unig pan argyhoeddent ef, ef a ŵylai; nid am fod yn edifar gantho, eithr, am eu bod hwy yn rhwystro ei ddifyrrwch et; a'r dydd nela ef a wnae yr un peth : Fal yr heneiddiodd gwaeth ydoedd, ac er iddynt ei wneud ef yn gydnabyddus ac Ewyllys y Brenin, a'r hyn oedd yn perthyn iddo, nid oedd ond ofer: Onid oedd pawb o'r diwedd wedi blino ar ei ddrwg athrylith ef; hwy ai cyhoeddafant yn anheilwng i Lywodraethu, ai hyspeiliasant oi Frenhinawl Addurnau, ac ai Condemnafant gyda Drygair ir Llongau-caethiwed; Pa fŵy Gwradwydda all fod na hwn, colli Teyrnas, a chael ei wnead yn Gaethwas?

Mŵy Gwradwyddus, a mŵy galarus Drŵchweithrediad, yw bwnnw o Gristion wedi ei wtw i Ussern; yr hwn a gymmerwyd gan Ddwr oddiwrth Byrth Marwolaeth, ac a wnaed yn Fab'iddo ef, ar Ammod, osefa gadwai ei Orchmynnion Ef, y cae es Deyrnasu yn y Nes; ac os ni wnai, y cae ei gondemnio i Uffern: Etto, Efe gan anghosio y Rhwymedigaethau hynny, heb wneud cysri oi Athrawon, y rhai ai cynghorent trwy e'u Hathrawiaeth au Hesampl am y peth oedd gymmwys i Blentyn i Dduw, ond heb ei gynnhyrsu na thrwy eu cynghorion hwy, na thrwy Geryddon y Nês, (trwy ba rai yr oedd Duw yn dadymchwel ei Fwriadau ofer es, ac yn croesi ei ddifyrrwch anghysreithlon,) es a alarai yn unig am ei Golledion Amserol, ac nid am ei Droseddau; ac ar ei Farwolaeth a farnwyd i golli Teyrnas Nês, ac iw dassu bendramwnwgl i Ussern: Pa Ddrygair a all sod swy na hwn o'r Enaid Damnedig? na'i gysselyb?

Os yw yn Anair mawr ddioddef Marwolaeth drwy Gyfiawnder Dynawl, am ryw ddrygau, pa gymmaint drygair fydd gael o un ei gondemnio drwy Gyfiawnder Duw, am Fradychwr, a thwyllodrus Wrthryfelwr yn erbyng cyfiawn Dduw ? Heblaw y cherwder hwn o Boenau, fe gaiff y rhai damnedig yn Dragwy-'ddol eu Gwradwyddo a chwilyddus ddihirdra Troseddau; fal ac y cant eu gwatwar a'ugwawdio gan y cythrenliaid eu hunain; Fe fydd aynion ac Angelion yn eu ffieiddio hwy, am warthus a drygionus Fradychwyr iw Brenis, -iw Dino, au Gwaredwr; ac fal yr ydys yn nou a llosci caethweision stoedig, a heigrn Poethion; felly fe fydd y Gwarth hwn drŵy ryw Nod o -wrthuni a haccrwch wedi ei nodi ar eu Hwynebau au Cyrph hwy. Ja. 13. Mor Wradwyddus

11

b:

14

he

ta

od ch

dd

We

dd

Idns fydd corph Pechadur fal a phan fo ei Enaid yn dychwelyd i fewn iddo, fe a fynn wrth ei weled et mor ddychrynllyd; ac a ddymuna ei fod ef yn hytrach yn yr un cyflwr a phan oedd wedi hanner ei fwyta gan Bryfed.

A'r hyn a adchwanega Drueni at e'u hadfyd, hwy a ddeholir oddiwrth y Nef, ac a waeir yn Garcharorion yn nwfn Berfedd y ddaiar; lle o'r pella o ddiwrth y Nef, a'r mŵya trallodus oll; lle na chant weled na 'r Haul y dydd, na 'r Ser y Nôs; lle y bydd pob peth yn ddychryn a Thywyllwch; tir wedi ei orchguddio a thywyllwch Marwolaeth; tir o Frwmftan a Phŷg llofcedig, tir o Haint y nodau a Llygredigaeth: I'r tîr hwn o Gospedigaeth a Phoenau yr gyrrif Gelynion Duw.

h

1-

1-

12

v-

ld

m

1, d 1; 0 y

Pa Ofid fydd iddynt o'u gweled eu hunain wedi eu difuddio o Balásau y Nêf, o Gymdeithas y Saines, a dedwydd Wlad y rhai Byw; lle mae y cwbl yn Heddweb, Cariad a Llawenydd; lle y mae pob peth yn disclaerio, pob peth yn boddhau, a phob man yn adseinio gan Hallelujab? Pe ni chae y Damnedig ddim Cosp arall heblaw eu gweled eu hunain wedi eu deol au tastu ymmysg Cythreuliaid, i le na byddai pell oddiwrth y Nêf, trist fal y Nôs, heb olwg na chysiur o Haul na Lleurd, tros holl Dragwyddoldeb, fe fyddai yn ddirboen anoddesadwy.

Yr oedd yn greulondeb mawr yn Alexander, wedi iddo dorri ymmaith drŵyn, clustiau, a Gwefusau Calisthenes, dashu Gŵr mor haddoedigol i ddaiardy, heb ddim ond Cl yn unig gydac Et Golwa

F

er

dr

T

D

et.

ac

di

dd

Ċri

RI

 $\dot{D}_{\delta}$

exi

tre

rh

dic

De

dd

foo

dy

th

Golwg alaethus yn wir weled gwr mor Bwy, flus yn cael ei drin fal Anifail, a heb Gymdei, thas un a allai ei gyffuro: Ond fe ai cytrifai y thai Ddmnedig ef yn ffafor mawr gael cymdei, thas cŵn neu Lewod, yn hytrach na chymdei, thas en Rhieni.

Fe ddychmygodd Gorthrymwyr Japonia Ar taith ddieithr i'r rhai a Gyffessent Grift; hwy an crogent au pennau i wared, a hanner eu Cy. rph mewn cwll wedi ei gloddio yn y ddaiar, or hwn a lanwent a Nadroed, Genau-goegion a Phryfed gwenwynig eraill; Ond yr oedd hyd yn oed y rheini yn well Cymdeithion na'r Uffernol ddreigiau o Bwll Uffern; i ba in nid yr hanner ond holl Gorph y truemis Bechadur a fuddir yn gyfan. Y Rhufeiniaid pan gospent neb am ladd tad, i ddangos 'sclerder y weithred, au cauent ef i fynu mewn fach, gyda farph Eppa, a Cheiliog. Pa ddychryn echrynol fydd o yn Uffern, pan gauer dyn damnedig gyda chynnifer o Fyrddiwnau o Gythreidiaid? Yn byd hwn ni bydd neb byw yn agos i dŷ a'r Pla neu Haint ynto, neu at Gymmydog drwg. Meddwl di pa fath Gymmydogion sy yn Usfern. Fe gynghorai Cato y rhai a fyddent i gymmefyd Tyddyn, i gymmeryd gofal pa fath Gymmydogion fyddeu iddo. Themistocles pan oedd i werthu rhyw Arglwyddiaeth a wnaeth gyhoeddi fod iddi Gymmydogion da. Pa fodd gan hynny y mae dyn yn dyfod i bwrcafu Uffern mor ddrud ac yw Gwerth ei Enaid, gan fod yno y fath Gymmydogion melltigedig, lle y bydd

bydd pob un yn ymhyllu ac yn ei ffieiddio ef? Fe fydd eu haflonyddwch a'u Cynddaredd iw erbyn yn anoddefadwy, a'r unig olwg a'r hyll dra o honynt a'u dychryna ac a'u fynna ef

Mor flin yw deohad i'r lle hwmw, lle nad oes neb ewyllysio yn dda i'r llall, lle y mae y Tadau yn cass u eu meibon, a'r meibion yn sfieiddio eu Tadau; lle y dywaid y Mab wrth y Tad, Melltigedig wyt ti sy Nhad, dros holf Dragwyddoldeb, am dy sod drwy Etiseddiaeth anghysiawn yn achos o'm Damnedigaeth i ac yr ettyb y Tad iddo; Melltigedig syddech di sy Mab, can's, er gadel iti Etiseddiaeth, ni ddarfu'i mi ruso ei hennill hi yn anghysiawn.

Mewn deoliadau eraill, pan ymgyfarfyddo Rhieni, neu Gyfeillion mewn Gwlad bell o'u cartref, hwy a geifiant gyffuro y naill y llall, ac fe fydd Gelynion y prŷd hwnnw yn cymmodi: Eithr, yn y Ddeoliaeth hon o Utfern, mae Cyfeillion yn ffieiddio Cyfeillion, a Rhieni yn caffau, ac a gaffeir gan eu Plant. Damnati seipsos, caterosq, scaleris socios perpetuis execrationibus devovent; Pater filium, filius patrem, & c.

Ac yn ychwaneg, yn yr Alltudaeth hon d'r thai Damnedig, ni chynhwyfir iddynt moR ydddid Herwyr eraill, y rhai yn ynys ne wlad eu Deholiad a' allant fymmud lle y gwelont yn dda; ond nid felly y Damnedig yn Uffern; am fod y lle o'u deholiad hwy yn Garchar, ie, dychrynllyd a drewllyd hefyd; ymmha un y thaid i lawer Miliwn o Eneidiau orwedd tros

A a

bŷth.

T

lly

dy

rh

he

m

P

A

cl

fy

fe

d

'n

1

D:

n

ei R

Y

20

y

can's, ni bydd yno ddiffyg am Gadwynau, neu ryw beth yn cyfatteb iddynt. Ar yr hyn y mae 'r dyfcedig yn dal fulw, ac yn dyfcu; y bydd yr Yfprydion drŵg wedi eu rhwymo wrth Dan, neu ryw fylweddau tanllyd, oddiwrth y rhai y cant ddioddef Poenau anghredadwy. Can's, maent wrth hynny wedi colli eu Rhydddid Naturiol, ac megis wedi rhwymo eu dwylo a Gefynnau ac a Barrau, fal nad

allant Symmud o'r lle * hwn- * Aug. de civ: nw o drueni. Fe fyddai yn dei Li. 10. Less: Boen ddirfawr gael taslu Hei- de Perf: div: Li. yrn llescedig ar ein dwylaw 13. c. 30.

a'n Traed; ond fe fydd hyn-

ny a llawer mwy yn Uffern, lle y bydd y cyrph tanllyd hynny y rhai fy i wasnaethu yn lle Gefynnau a llyssetheiriau, o Luniau ofnadwy, cyfartal iw Troseddau hwy; ac au dychrynant

a'u golwg yn unig.

Hefyd, fe fydd Cyrph y rhai Damnedig gwedi y Farn olaf, wedi eu pentyrru mor gaeth ynghŷd, yn y Cadduglyn Uffernol hwnnw, a bod yr berythur Lân yn eu cyffelybu i Rawnwin yn y Gwinwryf, y rhai fydd yn gwascu y naill y llall hyd oni ddrylliont. Tra chreulon oedd y Boen a roddydd ar rai dynion anffortunus; hwy a roent ryw fodrwyau o Haiarn, wedi eu llenwi yn llawn o flaenau Nodŵyddau llymmion, am eu Breichiau au Traed hŵy; yn y cyfryw fodd ac nad allent mor fymmud heb eu pigo au harcho'li eu hunain; yno hwy au hamgylchent a Thân,

Thân, fal os safent yn llonydd, y lloscid hwynt yn fyw; ac os fymmudent, fe a dyllai y pigau llymion y cnawd a phoenau mwy anoddefadwy na'r Tân: Bêth gan hynny, fydd Poen y rhai Damnedig, lle eant losci yn Dragwyddol heb farw, ac heb fod yn boffibl iddynt fymmud o'r fan a fwriadwyd iddynt? Lle y bydd pob pêth a gyffyrddont yn dân a Brwmftan, i ba rai y suddir eu Cyrph hwy yn y dydd olas: Ac ni bydd yr Uffernol Annwn heb Rogleuon a drygsawr, y sy mor briodol i Garcharau: Can's, yn gyntaf y Tân hwnnw o Frwmstan wedi ei gau i fewn heb le i agerdd fyned allan, a fwrw allan fawyr Gwenwyllyd, acos yw Gwreichionen o Frwnstan mor flîn iw oddef yma, beth fydd yr anghenfaint o hono yn Uffern? Yn Ail, fe fydd Cyrph y rhai Damnedig yn taflu allan ddrewi tra ffiaidd o honynt eu hunain, a hynny yn fwy neu lai yn ôl y maint a'r rhyw o'u Pechodau hwy.

Yr oedd gan Actiolinus y Trawsreolwr (fal y scrifennodd Paulus Jovius) lawer o Garcharau llawn o Boenau, Trueni, a Rhogleuon drwg; yn gymmaint a bod dynion yn cyfrif yn ddedwyddwch farw yn hytrach na chael e'u Carcharu; ean's, gan fod wedi eu llwytho a Heiyrn, eu cystuddio gan Newyn, a'u gwenwyno gan y Rhogleu Heintus o'r rhai a fyddent farw yn y Carchar, (ac ni chynhwysid moi symmud; yr oeddynt yn dyfod i ddiweddu trwy Farwolaeth araf, ond tra chreulon; Eithr, bêth oedd y Carcharau hynny wrth y carchar yn Ussern,

Aaz

21

ות

11

Mi ft

0

198

ou cyffelybn i ba un, fe ellir eu cyfri hwy fal

Paradoys yn llawn o Jessamin a Lili?

Pa drueni bynnag oedd yngharchar Altiolinus, yr oedd yn ddioddefadwy o herwydd hyn ief, am nad oedd i barhau yn hir, fef ddim hwy na Bywyd byrr anhyf bus, ac yn difannu ar y funyd o Farwolaeth ac yn darfod. Ond mae y Carchar hwn o'r Damnedig heb ddim cyffur; mae ei Boenau yn anoddefadwy, am eu bod yn Dragwyddol. Nid all Marwolaeth mor myned i mewn iddoef, nae ychwaith y rhai a ant i mewn, ddyfod fyth allan; Eithr, hwy a gant en Poeni dros bŷth, tros byth bythoedd; Pa beth ofnadwy yw hyn?

Hwy a Boenir tros Byth bythoedd.

Re testid un i ryw ddwfnle tywyll heb ddillad, yn agored i erwindeb yr Oerni, a sleithdra y fan, lle na allai weled Goleuni y Nesoedd, a heb ddim i ymborthi arno, ond darn bychan o fara haidd caled; a bod o hono i drigo yno chwe Blynedd heb siarad, na gweled neb; ac na chae gyscu ar un Gwely arall ond ar y ddaiar Oer; pa Drueni syddai hyn? Fe syddai un wythnos yn y cyslwr hwnnw yn edrych yn hwy na chan Mlynedd: Etto, Cystedlych hyn a'r peth sydd yn yr Alltudaeth a'r Carchar o Ustern, ac chwi gewch weled bywyd truenus y dyn hwnnw yn Deddwyddwch. Yn y cyslwr hwnnw er maint ei Drallodau, ni chyfarsyddai ef neb i watwar ei Aslwydd, neb iw Boeni ai sllangellu; ond yn Ustern Ese gaist bob un; ni Orphwys y Cythreuliaid ai wawdio, ei sllangellu, ai greulon Boeni Ef. Yn y cyflwr blin hwn-nw, ni byddai ddim Gweledigaethau dychryn-llyd, dim fwn o Udfaau, Gruddfanau, a Galar-nadau; yn Uffern ni bydd Llygaid na Chlu-ftiau y rhai Damnedig byth heb y fath Ddychryniadau: Ni byddai ddim ffaglau Tan iw ddeifor ef, yn Uffern hwy a lofeant iw ymysgaroedd Ef; yno fe allai symmud a rhodio; yn
Uffern ni all fyflyd Troed; yno Ef a allai anadlu
yr awel heb ddrewi, yn Uffern ni chaiss sugno
dim iw sewn ond staglau, Drugsaur a Brumsau
yno ef allai obeithio am ddysod allan, yn Uffern nid oes dim ynwared; yno se ymddang
osai y darn hwnnw o sara caled bob dydd, yn
ddanteithswyd; ond yn Uffern ni chaiss ei
Lygaid gansod mewn Myrddiwn o saradaeth Lygaid ganfod mewn Myrddiwn o flynydoedd, an briwfionyn o fara na defnyn o Ddwfr; ei thr, ef a gaiff ymgynddeiriogi gan Newyn a fyched llofcedig. Hynn yw Adfyd a Diniffr y Tir hwnnw o Dywyllwch.

O Dduwiol Dragwyddoldeb, O Dragwyddol Banwioldeb, yr bwn fydd gennyt Eithafoedd y ddaiar yn dy ddwylaw, a'r bwn wyt yn cadw Agoriadau Tragwyddol Pywyd ae Angau; yr wyfi yn dy ddwylo di fal clai yn Nwylo y Crochenydd, gwna a mi yr byn y fynneeb di; yr wyf yn dy garu Di yn bollawl, nid allaf mo'th garu yn fwy, pe ennillwn yr boll Fyd am bynny; Cans, y cwbl ac fydd allan o bonot Ti Fy Nuw, ac nid yw Dduw, fydd fal diddim i mi: Nid wyf yn caru Paradwys ei bun, ond am dy fod Ti fy Nuw, yn gariadus yno; nis gwn pa fodd i garu Paradwys Duw, ond yn unig Duw Paradwys: Ac

fy

fy

Ca P

d

nid hyf yn rhoi dim llai Pris ar Câlvari lle y Croefboeliwyd fy Jachawdwr, na'r Nêf lle y Gogoneddir Ef; O fy Nuw, Tydi yw yr bwn yr hyf yn ei geisio; attat ti yn unig yr wyfi yn ymdderchafu, Etto, o byn allan ni charaf mo Dragwyddoldeb Duw yn gymmaint a Duw Tragwyddoldeb; er mai yr un Tragwyddoldeb yw, ac mai Duw ei hun yw yr un Tragwyddoldeb hwnnw: I'r bwn y bô Gogoniant ac Anrhydedd tros byth bythoedd. Amen.

****

PEN. VII.

Am Gaethiwed a Phoenau Offers.

Yn gyfryw a bod holl Synhwyrau a Galluoedd eu Heneidiau au Cyrph hwy i ddioddd Tragwyddol Boenau ac Arteithiau; A'u Tonlad y maent i wafanaethu y Tan fy'nllofci ac byth heb ddifa; a'u Harchwaeth, newyn a Syched; a'u Harogliad ddrygfawr; a'u Golwg, ddychrynllyd ac erchyll luniau y cythreuliaid; a'u Clyw, Gwatwar a Ammharch; a'n Meddwl, ddychryn; a'u Hewyllys ffieidddra a Chasineb; a'u Coffadwriaeth Annobaith; au deall Annhrein, gyda'r fath amlder o Golpedigaethau eraill, ac na wasnaetha mo'u Llydaid hwy i ŵylo am danynt.

Fe scrisennodd Alian am Trizus y Trawsteolwr, iddo orchymmyn iw ddeiliaid na siaradent dent ynghŷd; a phan arferent Arwyddion yn lle Geiriau, ef a warafunodd y rheini hefyd: Ar hyn fe ymgyfarfu y Bobl gynuddiedig yn y Farchnadfa i ŵylo am eu Hadfyd; ond ni chynhwyfid mo hynny ychwaith; Etto, Mŵy fydd y Toftrwydd yn Uffern, lle ni chynhwyfir hŵy nac i ddywedyd Gair o Gyffur, nac i fymnud llaw na throed, nac i einwythau eu calonnau drwy ŵylo. Fe alarodd Jeremi y Prophwyd ac Afonydd o ddagrau, am fod Jerusalem yr hon oedd Frenhines Cenhedloedd, iw gwneud yn Gaethes a yn drethol tan deyrnged: Pa ddagrau fy ddigonol i alaru am ddamnedigaeth un Enaid truan, yr hwn o fod yn Etifedd a Th'wyfog o Deyrnas Nef, ai gwnaeth ei hun yn Gaeth i'r Diafol ac i'r Tragwyddol Gofpedigaethau hynny yn Uifern, i ba rai y mae i dalu cynnifer o deyrngedau ac fy gantho o Synhwyrau, Galluoedd, ac Aelodau?

Fal ac y mae Caethweision y ddaiar yn cael eu fflangellu au Cospi gan eu Meistred, felly y mae Caethion Ussern yn cael eu poeni gan y Cythreuliaid, y rhai sy ganddynt Allu ac awdurdod arnynt. Fe fflangellir ac a geryddir Plant sal Caethion gan eu Meistred; felly y Poenwyr, gan waeud y damnedig sal eu Caethion, a osodant arnynt sil o Gystuddiau, Gosid a Thrueni. Fe gaiss pob Aelod ou Corph hwy ddioddes mwy Dolur a Phoen na phe rhŵygyd ef oddiwrth y Corph; Os ni ŵyr un pa sodd i ddiodes poen y ddannoedd, dolur y pen, aeu Boen y Colic; pa beth fydd bod pob cymaeu Boen y Colic; pa beth fydd bod pob cymaeu

Hyrianhau

Nid yn unig y Pen na 'r Dannedd, ond hefyd y ddwyfron, Mhyfau, Mewyddau, Cefu, a'r Galon, a holl rannau'r Corph hyd yn oed yr Efcym a'r Mêr? Pwy all adrodd maint a rhifedi eu Poenau hwy, gan fod eu holl Alluoedd au Synhwyrau, Enaid a Chorph i ddioddef yn y modd blinaf? Heblaw hyn, fe gaiff pob un o'u Synhwyrau ddioddef Cofpdigaeth neilltuol oddwrth ei wrthddrych ei hun.

Ni chaiff y Llydaid en blino yn unig gan Dân yn Deifio, ond hwy gânt hefyd eu poeni a Llumau dychrynllyd anghenfilaidd: Mae llawes yn dychrynu yn fawr wrth fyned trwy Bonwent, yn unig rhag ofn gweled Drychiolaeth; ymmha Ddychryn y bydd Truenus Enaid damnedig yr hwn a gaiff weled cynni-

fer ; ac o Luniau mor ddychrynllyd ?

Fe gaiff eu'llygaid hwy hefyd eu Poeni, trwy weled Cofpedigaeth eu Cyfeillion an ceraint. Re serifennodd Agesppur ddarfod i Alexander Lab Hircanus, gan lawnfwriadu cospi rhyw bobl a Thostrwydd er esampl i eraill, wnend i wyth gant gael eu Croeshoelio; a thra yr oeddent tto yn fyw, beri lladd en Gwragedd au Plant oslaen eu Llygaid hwy; faltrwy hynny na byddent feirw unwaith onid llawer gwaith. Ni byddeisian y Tostrwydd hwn yn Usfern, lle y caist Tadau weled Poeni e'n Meibion, a'r Brodyr eu odyr. Fe fydd Poen ne osid y Llygaid hefyd fawr jawn, o herwydd, rhaid i'r rhai a fant Dramgwydd i eraill, ac a wnaethant i eraill.

yr yn lae

tra

rh:

o I

nac

mo

Yij

WC

no yn ôfr

Gr

par ch i'r

dig

my bo

no Ar

yr Wy

far

Sen

traill fyrthio i Bechod, eu gweled eu hunain a'r rhai eraill hynny yn y pwll diwaelod hwnnw o Boenau. At y Golwg o'r Drychiolaethau ofnadwy hynny y chwanegir dychryn ac ofnadwy Dywyllwch y Llè. Dywedyr fôd tywyllwch yr Aipht yn ddychrynllyd, am fod yr Aiphtiaid yn canfod yno Luniau o'nadwy, a Drychiolaethau, y rhai au dychrynent hwy: Yr un modd, yn y Tywyllwch uffernol hwnnw, fe gaiff y llygaid eu Poeni a Lluniau hyllion yr Yfprydion Drŵg, y rhai a ymddangofant yn llawer mŵy dychrynllyd, o herwydd y Tywyllwch ar Triffwch o'r dragwyddol Nôs honno.

Fe flinir y Clyw nid yn unig gan Boen anoddefadwy, o achos y Tân hwnnw sydd byth
yn llosci trwy bob peth. Eithr hefyd gan Sŵn
ofnadwy ryfeddol o daranau, Udfaau, Llefain,
Gruddfan, Melltithion a Chableddau. Syla
pan oedd yn Ddistator a wnaeth amgylchu
chwe mil o bobl yn y Circus, ac yno a osododd
i'r Senat ymgyfarfod mewn Teml gyssylltedig; lle yr oedd ef yn bwriadu fiarad
hwynt ynghylch ei Achosion eu hûn; i yrru
mŵy dychryn arnynt, a gwneud iddynt ŵybod i fod ef yn Feistr arnynt, fe orchmynnodd fod (cyn gynted ac y dechreuai Ef ei
Araith) i'r Milwyr ladd y dyrfa hon o Bobl;
yr hyn y gyslawnwyd: Ar yr hyn y clybuwyd y cyfryw Alarnadau croch-lefau, Gruddfanau, Curo Arfau ynghŷd, a Dyrnodiau yr
annhiugarog Losruddion hynny ac na allai y
senedd glywed un Gair; eithr sefyll yn synne-

dig gan y dychryn o weithred mor erchyll. Beth fydd y Gynghanedd yn Uffern lle caiff y Cluftiau eu byddaru gan Lefau ac Achwynion y Damnedig? Pa Annhrefn a dychryn a gyfyd o glywed pawb yn Galaru, y phawb yn Achwyn, pawb yn Melltithio ac yn Cablu, trwy chwerwder y Poenau a ddioddefant?

Ond fe ddychryna y Damnedig yn bennaf, ac a grynant wrth glywed fŵn y Daran o ddigofaint Duw yr hon fydd yn oestadol yn adseinio yn eu Clustiau hwy. Lle y bydd y Cysiawn (medd y Brenhinol Brophwyd) Yn nbragiwyddol Goffadwriaeth Duw, ac nid osnant yr of

nadwy ddiaspad o'i ddig Ef.

Fe boenir yr Arogliad hefyd a drygfawr tra Heintus. Dychrynllyd erchyll oedd y Boen i arferid gan Mezentius; rhwymo corph byw with un marw, ac yno eu gader hwy, hyd oni byddai i Afiechyd a tharth pwdr y marw ladd y Byw: Beth all fod yn fŵy ffiaidd na bod i ddyn Byw gael gosod ei Enau i gyffwrdd a genau dyn marw yn llawn o Bryfed; lle rhaid i'r Byw dderbyn yr holl Heintus darth fy'n cyfodi oddiwrth y Corph marw, a dioddef y fath wrthwynebus a ffiaidd ddrewi? Ond beth yw hyn wrth Uffern, lle mae pob Corph o'r rhai Damnedig yn fwy ffiaidd a drygfawrus na Mi-Iiwn o Gwn meirw, a'r rheini oll wedi eu tym augwalgu ynghŷd mewr cyn gyfynged lle? Mae Bonaventur yn myned cyn belled a dywedyd; Pe dygyd ond un yn unig o'r rhai Damnedig it Byd bwn, y byddai fo yn ddigon i wenwyno yr bol ddaiar.

fa he fo

yı

pi

2

ch

W W

nv ny O

Be ma nie

yr ch Gl

dd 'fc Gr ho

Syntu

bo Pla au

1-

7-

n,

r.

f,

T

d

ddaiar. Ac ni bydd y Cythreuliaid eu hunain yn rhoi gwell fawyr, can's, er cu bod yn Yfprydion, etto, y Cyrph tanllyd hynny ynghyd a pha rai y byddant wedi e'u rhwymo au carcharu, a fyddant o fawyr mwy Heintus.

fa yr holl aflendid yn y ddaiar fawr hon; ac he yd mae'n dwll dyfn, lle nid oes dim dyfodfa i'r Gwynt: Pa gymmaint y rhaid i'r drewi ar Haint fod o gynnifer o Lygredigaethau wedi e'u pentyrru ynghŷd? Ac mor anoddefadwy y Rhogleu o'r Brwmstan Uffernol hwnnw, wedi e'u gymmyscu a chymmaint o ddefnyddiau llygredig? O Lyngclyn o ddychryn! O Fèdd Utfernol! Heb wynt na lle i Anadlu! Bedd Tragwyddol i'r rhai sy yn oestadol yn marw, ac ni allant farw; a pha sfiaidd Aslendid nid wyti wedi dy lenwi?

Bêth gan hynny a ddywedaf i am y Tafod, yr hwn yw 'r Offeryn o gynnifer o ffyrdd i Bechu; Gweniaith, Celwydd, Grwenach, Drmgablen, Glotbineb a Meddwded? Pwy all adrodd y werwder hwnnw a gaiff y Damnedig ei ddioddef, mwy na'r o Aloes na Wermod? Mae'r scrythur yn dywedyd; Bustl dreigiau sydd eu Gwin bwy, a bwy gant brofi Gwenwyn Aspiaid tros holl Dragwyddoldeb: At yr hyn y cysfylltir Syched anoddefadwy, a Chiaidd Newyn; yngyttunol a'r hyn y ddywad Dafydd; Dioddefant Newyn fal Cŵn; Newyn yw'r llymma a'r tofta o bob Anghenion, a'r hylla o bob drygau; mae Plaau a Rhyfeloedd yn Ddedwyddwch ou cy-B b 2 ffelybu

n

la

10

fy

h

n

N

0

ł

e

I

(

ffelybu-iddo: Am hynny, os yw Newyn o wyth ddiwrnod yn waethaf o ddrygau Amferol, beth fydd y Newyn hwnnw fydd Dragwyddol? Gwrandawed y thai fydd wedi ymroi i Felus chwanteu, Pa beth y mae Mab Dum yn ei brophwydo; Luc. 6. Gwae chwi y rhai llawn, cans, chwi gewch Newynu; aca'r fath Newyn ac a tydd Dragwyddol: Mae Newyn yn y Bywyd hwn yn dwyn dynion i'r fath ddirtawr Galedi, ac i ddeifyfu nid yn unig fwyta Cŵn, Cathod, Llygod; ond hefyd, Mammau'i fwyta eu Plant, a Gwŷr Gnawd eu Breichiau eu hunain; fal ac y digwyddodd i Zenon yr Emmerodr. Os yw Newyn yn ddrŵg mor ofnadwy yn y Bywyd hwn, pa fodd y blina ef y Damnedig yn y llall? Yn ddiammeu, fe ddewisai y rhai Damnedig yn hytrach eu rhwygo eu hunain yn ddrylliau na i ddioddef. Nid yw yr holl Newyn mŵya dychrynllyd a'r y mae yr 'scrythur yn eu gosod o'n blaen ni, ond Delwau gweimaid wrth wnnw y mae y Damnedig yn ei ddioddet yn yr annedwydd drigfa hon o Dragwyddol Drueni; ac ni phoena Syebed monynt ddim llai.

Y Synwyr o Deimlad Megis ac y mae yn cyrhaeddyd bella o'r Synhŵyrau ôll, felly y caiff ei phoeni fwya yn y Tan purboeth hwnnw. Mae r 'Scrythur yn gofod allan yr holl Boenau a barodhawyd i'r rhai gwrthodedig (debygem ni,) fal pe baent i fyrthio ar y Synwyr hon yn unig; Hŵy a Symmudant (Medd Job) o ddirfawr Oerni i wrês anoddefadwy: Lliferiaint Cyfain o dan a Brwnstan y rhai fydd yn Syrthio

thio yn Gafodydd ar y Dynion truems hynny; mae hyn oll yn perthyu i'r Synwyr o Deimlad. Yr ŷmi yn fynnu wrth feddwl am Grenlondeb Phalaris, yr hwn a roftiai ddynion yn fyw yn ei Darw Pres: Yr oedd hyn yn llawenydd wrth y Tan hwnnw o Uffern; yr hwn fy yn myned i mewn i Ymyscaroedd y Corph heb eu Difa. Mae Llosciad Bŷs yn unig, yn rhoi Poen annoddefadwy; Eithr, llawer mwy tyddai hi, o losci yr holl Fraich; a llawer mwy o losci 'r coesau heblaw y Breichiau; a llawer mwy angerddol fyddai 'r Boen o losci yr holl Gorph. (Ond) mae'r Boen hon yn gymmaint, nad ellir moi hyspysu, gan ei bod yn cynnwys cynnifer o Boenau ac sydd gan Gorph dŷn o Gymmalau, Gewynnau a rhannau eraill; an yn enwedig gan ei gwneud gan y. Tan trywanol sylweddol hwnnw, o ba un nid yw y Tan Amserol hwn onid llun neu ddelw oi gyffelybu i hwnnw yn Uffern. Ymmysc yr holl Boenau a ddychmygodd

Ymmysc yr holl Boenau a ddychmygodd Cysiawnder dynol yn Gospedigaeth am Feian, ni chyfrifir yr un yn dostach na honno o Dan, o herwydd mawr angerddol weithrediad yr Elsen honno: Pa beth fydd Gwres y Tan hwnnw y sy i gyslawni Cysiawnder Duw y Dial? Zêl yr hwn a ennynir yn erbyn yr Annuwiol; ac a gynneu y Tan yr hwn a lysc yn Dragwyddol yn eitha oedd Usfern; Mae poenau a Thrueni Usfern yn gyfryw, a phe bae yr holl Goed yn y Byd wedi eu rhoi yn un pentwr, au rhoddi ar Dan, Mi a ddewiswn yn hytrach

hytrach losei yno hyd dydd y Farn, na diodde tros Yspaid un Awr y Tan hwnnw'o Uffern: Pa Drueni fydd lloici yn y ffaglau hynby o Uffern, nid yn unig tros Awr, eithr hyd ddydd y Farn; hyd tros holl Dragwyddoldeb, ac byth heb ddiwedd? Pwy ni chyfrifai ef yn Boenedigaeth ddychrynllid arw, pe bai et iw losci yn fyw Gant o weithiau, a bod iw Boen barhau bob tro tros Yipaid Awr; a pha olygon tofturus yr edrychai yr holl Fŷd ar y fath ddŷn Truenus? Er hynny i gyd fe gyfrifai pob un o'r rhai damnedig yn Utfern (yn ddiammau) ac a dderbynient hyn am ddedwyddwch tra mawr gael diweddu eu Poenau ar ol Llosci felly Gan waith: Can's, pa gyffelybiaeth fydd shwng llosei Can awr a pheth yspaid rhwng pob awr, a llosci can Mlynedd o Boen ddidor? A pha gyffelybiaeth fydd rhwng llofci tros yspaid Can Mlynedd, a bod yn llosci yn ddibaid, Cyhyd ac y mae Duw yn Dduw?

C

Pwy tedr adrodd y rhyfeddol a'r dychrynllyd Anhrefn a fydd yn Chwant y truenus Greaduriaid hyn? Os yw pob annhrefn ym Mywyd Dyn yn deilliaw oddiwrth ei Anwydau ef, pa annhrefn fy anghenrhaid i'r truenus Eneidiau hyn ei deimlo yn y rhan honno, pa ddirdynniadau, gwylltineb a Chynddaredd! Och! Yr ardderchog Wŷn honno o Gariad, Brenhines y lleill i gŷd, Haul Bywyd, y Wŷn honno a'u gwnaetheu hwy yn ddedwydd tros bŷth, pe troefent hi tuac at Dduw; gwedi diwreiddio f ony'nt) y Gwrthddrych hawddgar hwnnw 2 llan

flan o honynt eu hunain, fe fydd y gwaftadol wrthwyneb sy ganddynt i Gariad, byth yn eu blino hwy; fe fydd y Wyn o Gasineb yn dra erchyll yn y Damnedig, o'r hyn y deilliaw eu gwastadol Gableddau hwy yn erbyn Dios, au gwastadol Reg fâu au Melltithion yn erbyn y Creaduriaid. Ac os bydd ganddynt ddim Deifyfiadau, hwy ddeilyfant weled yr holl Fŷd yn yr un Poenau a hŵythau; fe fydd eu gwrthwyneb hwy i bob daioni mor Boenus, ac y mae ynto ei hun yn felltigedig. Am Lawenydd nid oes mor crybwyll yn y lle hwnnw o ofid; ond o'r gwithwyneb, am driftwch anhygoel, yr hwn au gorthrymma hwy heb ddim Cyffur. Fe fydd gwrès digofaint yn dyblu gwrés en ffaglau hwy; Gobaith wedi ei lwyr yrru allan ou Calonnav hwy, a ad y lle yn wag i Anobaith, yr hon fydd un ou Poenau cynddeirioccaf. Ac er bod eu Cyrph ynghanol Uffern, etto, hwy a ddioddefant Uffern arall yn en Bynwefau en hunain.

Ystyria yn awr, O sy Enaid, a elli syw yn y Tan yssol hwn, ai nad elli; Pa un a wnei ai dewis dy drigsa mewn sfaglau Tragwyddol? Y Tan hwn a barodhawyd i'r Diasol ai Angelion; Ystyr pa un a wnei ai myned i mewn at y melltigedig gwmpeini hwn, a chymmeryd rhan o waddod eu Cwppan hwy: Nid oes un Cysswr canolig, rhaid i ti naill ai ymwrthod a'th Bechodau; ai cael dy roddi i synu yn ysclysaeth i'r Tragwyddol Boenau hyn: Nid wyt yn ammeu nas gwnei ddewis dedwydd, ac i ddiange rhae

fw

y

VI

he

ėi

cl

ar

m

h

O

n

C

h

d

thag Llyngdyn mor beryglus, y tefli dy hun (yn ddioed) i freichiau y Dduwiol drugaredd, yr hon fydd yn derbyn yr Edifeiriol yn unig; ac y dywedi, fal hyn; O Dduw mawr, yr bws syt Dân yssol, ac styt yn gwneuthur i Dân dy Dduviol Gyfiawnder ddyfod allan o fyse y Draw, i losei y Cedrwydd uchaf yn Lebanon; na bydded ir Tan y ly yn rhodio o'th flaen Di, byth ymadel allan o'n Coffadwriaeth ni ; Bydded i ni yn Golofn o Olesesi yn Noysyllaich ein Cyfeiliorni; yn llusern i'n traed, a llewyrch i'n llwybrau, trwy ba un y ga-Som ddadeuddio y llyngelyn Uffernol hwn, y sy babarod a llyngen i fynu: Tydi o Arglwydd yr bwn a waredaist y tri Llange allan o'r ffwrn Dân, cadw si rhag y tragwyddol ffagtau bynny, rhyddbâ ni ods dierth y rhai yffol hynny ôth Ddigofaint di ; gofod ni yn yr un goleu disclaer bwnnw o'th Gariad di, le y caun (fal Pyratides a sacraidd Salamanderau) fyw yn ddedwydd beb ludded na Phoce, ye canu, Anrhydedd, Moliant, a Bendith i Ti eis Duw ai byth bythoedd. Amen.

****

PEN. VIII.

Poenau Gallwoedd Enaid Damnedig.

F gyftuddia eu Meddwl eu hunain y Trofeddwyr truenus hynny, gan chwanegu Poenau Synhwyrau'r Corph trwy fywiogrwydd yr ymfyniad: Os yw dychymyg y nieddwl weithiau

mor angerddol yn y Bywyd yma, ac y briwd fwy na phethau gwir ddrwg; fe fydd y Boen y wna hi yn y llall yn fawr tros fefur. Mae Baptista Fulgosus yn dywedyd iddo weled dau yn ymladd, ac i un wneud i'r llall ssoi, ond is ddo syrthio ei hun yn farw yn yr un Moment, heb ddim achos arall ond ei Dŷb oi sod wedi ei friwo i Farwolaeth; Cans, ni dderbyniafe archoll na dyrnod, ac nid oedd arwydd o'r un ar ei Gorph marw et. Os yw Tyb-meddwl mor nerthol mewn dynion jach yn y Bywyd hwn, ac i wneud iddynt deimlo Dolur lle nad oes neb yn briwo, a Marwolaeth lle nad oes neb yn lladd; beth fydd yn Ussern, lle mae cynnifer o Gythreuliaid yn Cospi ac yn cystuddio a Phoenau, gan gadw yn unig Fywyd, fal y bô i boen Marwolaeth fyw yn Dragwyddol? Ac os gwelwn rai pobl ofnus yn crynu ac yn hanner marw gan Ofn-dychmygol, nid oes dim ammeu na bydd dychmygiad y bobl druenus hynny ynghŷd a dychrynedigaeth y lle x maent ynto, yn achos o fil o Boenau a Gofidiau iddynt.

Bernwch o hono with yr hyn sydd yn digwydd i'r cyfryw ac sydd yn y Bywyd ymma yn eu gweled eu hunain yn euog o bechedau gorthrwm, ac ydynt yn ofni syrthio tan Gyfiawnder Amserol: Hwy allant yn wir fod weithiau mewn llê diogel, ond nid un Amser mewn diogelwch: Hwy allant fod yn guddiedig rhag golwg dynion, ac allan o'u Cyrhaedd hwy; ond ni allant byth mo'u cuddio eu hunain o-

e e

7

1

rl

C' y

11

f

ddiwrthynt eu hunain, na diange rhag Cyrchiadan eu Cydwybod. Tra maent yn effro, hwy a boenir gan Ofnan a Phetrusder, a'u Cwsc a dorrir gan Freuddwydion drwg; mae arfwyd byth yn en dilyn hwy; ac maent yn crynu gan Ofn, pan nesao un Dyn attynt; ymatgno cynddeiriog wedi cymmeryd ga ael arnynt, ni chenadhà iddynt na Heddwch na Gorphwyfdra. Mae en Meddyliau blinion trallodus hwy yn rhoi en Calonnau hwy mewn Dirboen: Yr awrhon, os yw y Disgiwiliad O Gyfiawnder dynawl, (Awdurdod pa un fy yn unig dros y Corph,) yn rhoi'r fath Gyffrondau i'r Meddwl, beth a wna 'r teimlad o Biccellau Cyfiawnder yr Holfallung, y rhai ŷnt gynniser o Offerau Marwolaeth, a faethau lloscedig wedi eu faethu at Eneidiau Damnedig?

Fe gaiff yr Ewyllys ei Boeni gan Dragwyddol Gafineb a Chynddaredd yn ei erbyn ei hun, yn erbyn yr holl Greaduriaid, ac yn erbyn Duw Greawdwr pob peth. Ac a fydd trwy Driftwch anoddefadwy, digofaint, Gofid, ac Annhrefn o'r holl Anwydar, yn angerddol chwennych pethau ammhoffibl, ac yn Anobeithio am bob peth fy dda. Os yn y meddiant o'r peth y mae un yn ei garu y mae Llawenydd yn gynwyfedig, a Phoen yn y diffyg o'r peth y mae un yn ei chwennych; ac am orfod cael yr hyn y mae yn ei ffieiddio: Pa fwy Poen ac ing a all fod, na bod byth yn chwennych y peth ni cheir byth mo'i fwynhau; ac byth yn ffieiddio y peth nid all un byth ymadel ac ef?

Tpeth y mae yn ei ddymuned ni chaist bŷth mo hono, a'r pêth nid yw yn ei chwennych rhaid iddo byth ei ddioddes. Ac oddi yma y cyfyd y gynddaredd a'r digosaint y mae Dasydd yn crybwyll am dano; T Pechadur a wêl ac a ddigia, ese a yscyrnyga ei ddannedd ac a dawdd ymmaith: Y Gynddaredd ar Gwallgo hwn a chwanegir trwy yr Anobaith a gysfylltir ac es, yr hwn sy raid ei fod yn swya dychrynadwy i'r Damnedig: Can's, fal ac yr esmwythheir y drwg mwyaf drwy Obaith; telly y gwneir y lleiaf yn slin trwy Anobaith. Fe gynnhelir Gobaith mewn Cystuddiau trwy ddau beth; un yw, y sfrwyth a ddaw o ddioddes; y llall yw y diben a'r diweddiad o'r drwg a ddioddesir: Eithr gan fod Anobaith y rhai Damnedig o gymmaint o ddrygau, se fydd yr Anobaith ei hun yn dra osnadwy ac erchyll.

Os dioddef a wna Dyn, a chael sfrwyth oddiwrth hynny, mae yn Gyssur iddo, ac se wobrŵyir y Gosid, a'r llawenydd o'r budd o hono: Eithr pan yw'r dioddefaint heb ddim lleshâd, yna y mae yn dysod i fod yn drwm yn wir; mae 'r Gobaith o Gynhaiaf dâ yn gwneud i'r Llasurwr yn siriol ddioddef y lludded o Aredig a Hau; ond pe byddai yn siccr ganddo na fedai ddim sfrwyth, se fyddai pob cam y symmudai yn slin ae anesmwyth iddo. Er i'r Gobaith hwn o dâl mewn Cystuddiau Amserol sethu, er hynny, se roe'r Gobaith y darfyddent hwy ryw Amser, ac y diweddent, beth Cyssur ac Esmwythder ir dioddefwyr. Ond

Gc 2

yn Ussern nid oes yr un or ddau; ni dderbyd y Damnedig ddim gwobr byth am eu Dioddefiadau, ac ni ddiwedda eu Poenau hwy bŷth,

O yftyriwn ni pa gymmaint Gwobr fydd yn dilyn y lleiaf o'n ddioddefiadau yngwafamaeth Duw; ac mor ofer a difudd fydd en holl ddioddefiadau gwedi hyn; ymma fe all ychydig ocheneidiau Edifeiriol ennill Tragwyddol Ogoniant; yno nid all y Poenau trymmaf i gyd, haeddu un defnyn o ddŵr oer, na chymmaint o esmwythdra, ac i droi oddiar y naill yftlys ar y llall. Yn yr Anobaith cynddeiriog hwn, ac ofer Obeithiau Pechaduriaid, y mae Ufern yn llawn o'r rhai oeddent yn gobeithio na ddeuent byth iw mewn hi; ac yn llawn o'r rheini y fydd heb obaith o ddyfod bŷth allan o honi, hwy aDroffeddefant mewn rhyfygus obaith na byddent farw mewn pechod; a hwnnw yn prisio'n sfals hwy gwympasant i Dragwyddol Anobaith; nid oes dim gobaith all escuso ewympo i gymmaint Perygl, Am hynny gade, wch i ni ficerhau y Nef, a pheidio a Phechu. Fe fydd y Coffadwriaeth yn greulon Boen

Fe fydd y Coffadwriaeth yn greulon Boen arall i'r pechaduriaid truenus hynny; yn troi pob peth ar a wnaethont, (da neu ddrwg) i Boenau: y dâ, am iddynt golli e'u gwobr; y drŵg, am iddynt haeddu eu Cofpedigaeth; yr hyfrydwch hefyd a fŵynhafant, a holl ddedwyddwch y Bywyd ymma, yn yr hwn y gorfoleddafant, (gan weled mai er eu mwyn hwy y fyrthiafant i'r trueni hwn,) a fyddant yn Gleddyf llym yr hwn a wana eu Calonnau hwy:

LWY

lor

gw

au

W

Pr.

hy

T

ch

do

ga

tr

fy

CH

A

ga

ch

ga

ai

Hwy fyddant yn llawn o Gyffudd, pan gyffad lont fyrdra eu Difyrrweh aeth heibio, a thragwyddoldeb eu Poen brefennol; Pa Ruddfanau, pa Ochencidiau a dywalltant allan, pan welant na pharhadd yr Hyfrydwch hynny ond prin funyd, ac y Peru y Poenau y maent hwy yn eu dioddet am danynt tros Oesau a Thragwyddolderau: Megis breuddwyd yr edrych y cwbl a aeth heibio. Dychrynwn wrth ddifyrrwch a Hawddfyd y Bywyd hwn, gan y gallant droi i Arfnic neu Wermod : Fe gaiff y truenus Adyn gofio gyda mawr Ofid, pa cyn fynyched y gallasai ennill y Nôf, ac nis gwnaeth; eithr, mae yr awrhon wedi ei dreiglo i Uffern Ac fe ddywed wrtho ei hun; Pa faml gmaith y gallafien weddio, ac y treuliais yr Amfer bonno yn chwarae? Eithr, yr wyfi yr awrhon yn talu am hynny? Pa fawl gwaith y dylasiwn ymprydio. ac y gadewais hynny heibio i fodloni fy awyddus chwant? Pa fawl gwaith y gallaswn roddi Elusen ac ai treuliais mewn Pechod? Pa sawl gwaith y gallaswn faddeu i'm Gelynion, ac y dewifais yn hytrach ymddial? Pa fawl gwaith y gallaswn dderbyn y Cymmunac nis gwneuthyn am na fynwn ymadel a'r odfa i Bechu? Ni bu erioed ddiffyg (arnaf) am y moddion i wasnaethu Dum, ond ni wneuthymi erioed ddefnydd o honynt; ac am hynny y talwyd i mi yn gyfiawn am y cwbl. Wele druenus Enaid, yr hwn gan dy ddifyrru dy hun mewn Pleferau, se ddarfu i ti am Deganau, a ffol bethau golli y Nef! Pe mynnesit, ti allasit sod yn gydymaith Angelion &

n

yı m

n

y

N

c

T

Tragwyddol Lawenydd, a thi a adewaist y cwbl am ddifyrrwch Moment: O Felltigedig a thruenus Greadur! Yr oedd dy Brynwr yn cymmell y Nêf arnati, ac yn deifyt arnat ei chymmeryd hi, (cymmodi a Duw a bod yn sicer o bob Dedwyddwch;) a thydi ai dirmygaist Et am sudr goegbeth; hyn oedd dy sai di, ac yr awrhon yr wyt yn dioddef am dano, a chan na synnit fod yn ddedwydd gida Duw, yr awrhon ti gei fod yn Dragwyddol felltigedig gantho Ef, ai Angelion.

Fe fydd y Deall yn ei boeni ei hun ac ymrefymiadau o Chwerwder mawr, gan refymmu yn unig am y pethau ai blinant a gofyd. Ni chymmer Aristotl yr Amser hwnnw ddifyrrwch yn ei ddoethineb, ac ni chyssura Seneca mono ai hun ai Philosophi: Ni chaiss Galen ddim Med lyginiaeth yn ei Physigwriaeth; Na'r Ylcolhaig mwya ei ddysc yn ei ddifinyddiaeth.

Heblaw'r Trueni a'r Adfydau hyn, fe fegir yn ŷ Gallu hwn i'r Enaid Brŷf-Cydwybod; yr hwn i'n rhybuddir cyn fynyched yn yr Scrythur am dano, megis Poemdod or fwya dychrynllyd, a mwy na honno o Dân. Mae Criftein Prynwr yn ein bygwth dair gwaith mewn un Bregeth yn unig, a'r Prŷf hwnnw, yr hwn fy'n cnoi Cydwybodau, ac yn rhŵygo Calonau y rhai Damnedig yn ddrylliau; ac yn ein rhybuddio yn fynych, Na bydd ei Pryf bwy marw lôth; ac na ddiffoddir eu Tân. Cans, fal y mae'r Pryf, yr hwn fy'n magu mewn cig marw, neu

neu mewn Coed, yn bwyta, ac yn cnoi y fyls wedd o'r hwn y megir ef; felly y mae 'r Pryf yr hwn a fager o bechod, mewn gwastadol Elyniaeth ac ef, yn cnoi ac yn ysiu Calon y Pechadur a Gosid cynddeiriog anobeithiol; gan gosio iddo yn oestadol mai trwy ei fai ei hun y collodd ef y Tragwyddol Ogoniant hwnnw, yr hwn a allase cyn hawsed ddyfod iddo, ac y mae yr awrhon wedi fyrthio i Dragwyddol Boenau allan o ba rai nid oes dim gwarediad; as yn ddiammau, fe fydd y teimlad hwn o golli 'r Nef yn ei boeni ef yn fwy na'r Tan Utternol: Mae hwn yn Ustern o fewn Ustern, gwaeth na mil o Ustern.

Diammau yw, y byddai yn dostrwydd maw'r gymmell Tad i fod yn bresennol wrth ddihenyddio ei Fab; ond mwy, pe gwneud iddo ef ei hun ei Grogi ef; a mwy bŷth os gosodid y Crogbren oslaen ei ddrŵs ef ei hun; fal na allai fyned i fewn nac allan heb weled yr erchyll Sarhaad hwn: Eithr, mwy Creulondeb o lawer fyddai gwneud ir Euog ei ddihenyddio ei hun, a hynny drwy dorri ei Gorph yn ddarnau, Aelod yn ol Aelod, neu, rwygo ei Gnawd ymmaith ai Ddannedd ei hun; hyn yw Creulondeb a Phoenau Pechadur ymmhlith y staglau Tragwyddol hynny, heb allu o hono fwrw ymaith ei Droseddau allan oi Gossawriaeth, nai Cospedigaeth hwy oi Feddyliau: Y Genigen hefyd yr hon a fydd ganddynt ac tu at y rhai a ennillasant y Nes, drwy cyn lleied pethau ac y darfu iddynt hwythau ei cholli hi, a chwnaesa

D

pho

oll

rbe

lan

Um ebe

bel

a

fid

WI

bei W

y /

fta

gr

yv

m

ra fri

fy

ga

di

rh

y on

D.

m

chwanega lawer at eu gosid hwy. Y rhai hynny a so newynllyd, os gwelant eraill gwaelach na hwy yn ymborthi wrth Fwrdd anthyded dus cyslawn, ac nid allant gael eu derbyn yno c'u hunain; maent yn dysod yn fwy e'u new yn: Felly y bydd ir rhai daninedig, y rhai a gysfuddir yn fwy wrth weled eraill (oedd unwaith lai na hwy eu hunain) yn mwynhau y Tragwyddol Ddedwyddwch hwnnw, yr hwn a gollafant hwy o eisiau gosal: Pa Alarnadau a wna y rhai damnedig pan welant ddarfod i'r rhai Cysiawn ennill Benuith Duw, a darfod iddynt hwythau ei cholli trwy ei hesceulusdra ei hunain.

Boenau Marwolaeth; y rhai fy fwya o bob Colpedigaethau dynol; ond Marwolaeth Uffern fy Farwolaeth fyw; Mae 'r Farwolaeth yr hon y mae dynion yn ei rhoi, yn dŵyh ymmaith gyda hi y Boen a'r Teimlad o Farw; Eithr y mae Tragwyddol Farwolaeth Pechaduriaid gyda theimlad, ac o hynny yn fwy o gymaint ac y mae ynddi fwy o fywyd, gan gynawys ynddi ei hun y gwaethaf o Farw, yr hyn yw Colledigaeth; a'r mwya anoddefadwy o fywyd, yr hyn yw dioddaf Poen. Yn Uffern fe fydd i'r rhai truenus Farwolaeth heb Farw, a Diwedd heb Ddiwedd, can's, fe fydd eu Marwolaeth hwy fyw byth; au diwedd hwy ni ddechreu byth.

Gwelwch fal y mae y Boen hon yn eu Cymell bey o'r diwedd i gyfaddef y Gwir. Doeth

meddar

Doeth. 5. 8. &c. Pa fudd sydd ini o falchder? pha les a wnaeth golud a ffrost ini? Y pethau hynny oll aethant ymmaith fal Cyscod, ac fal Cennad yn rhedeg; Fil llong yn myned trmy 'r dwfr tonnog, tan lawn Hwyliau, yr bon ni ellir caffael ei bol, na'r llwybr yr aeth hi trwy 'r tonnau: Megis Aderyn yn ebedeg trmy 'r Amyr yr bron ni cheir armydd ei tynediad; Felly y rhedodd ein dyddiau nineu beibto, beb ynddynt ddim arwydd Rbinwedd dda. Nyni a dreuliasom mewn drygioni yr boil Amser aroddasid yn belaeth i ni, i weithio allan ein Hiechydwriaeth gydac ofn a Dychrvn; nyni a fwriafon beibie redfa ein Hoes mewn gwag Gylcodion, ac yng Wagedd ac ynfydrwyd y Byd, ac mewn Moment y syrthiasom i Uffern: Yn y môdd hwn y mae y truenus rai hynny, (y rhai a gnoir gan cestadol Dristwch,) yn diles Editarhau, ac yn gruddfan tan y pŵys a'r Cystudd-calon yr hwn yw Uffern ei Huffern hwy.

I

le, yn ein mysc ni, pe byddai Gyswr ymmha un y gallemi sod yn deimladwy ond o ryw
ran o'r hyn y ddug Marwolaeth gyda hi, se i cyfrisid yn swy drwg na Marwolaeth ei hun. Pwy
sy'n ammen, pe bae i un wedi ei gladdu ei
gael ei hun yn tyw ac yn deimladwy tan y ddaiar, lle nad allai ymddiddan a neb, heb weled
dim ond Tywyllwch; na chlywed dim ond
thai yn rhodio uwch ei ben; rhogleuo dim ond
y pwdr ddrewi or Cyrph meirw, bwyta dim
ond ei Gnawd ei hun, na theimlo dim ond y
Dlaiar yr hon sy yn ei orthrymmu, neu, Balmant oer y fedd-ogos lle y gorweddat. Pwy

yp.

yr ·

my

a A

me

hit

yn

ed

w

pa

11

b

meddaf, na farnai y Cyflwr hwn yn waeth na bod yn gwbl farw, gan nad yw'r Bywyd yn gwasanaethu i ddim ond i deimlo 'r Boen o Farwolaeth? Pa Gladdsa sy swy erchyll na 'r un yn Ussern yr hon sy'n Dragwyddol gauad ar y rhai sy. ynddi; lle y mae y Damnedigion truenus i drigo nid yn unig tan y ddaiar, ond tan Dan, heb allu teimlo dim ond Marwolaeth. Tywyllwch, a Phoen? Feellir galw y Farwolaeth hon o Uffern yn Farwolaeth ddeublyg. am ei bod yn cynnwys yn gyftal y Farwolaeth o Bechod, a'r. Farwolaeth o Boen; am fod y dynion annedwydd truenus hynny wedi eu condemnio i fod bŷth tan Farwolaeth Pechod, ac bythiw poeni gan Farwolaeth Poen. Nid oes dim mwy Marwolaeth na honno o'r Enaid, a honno yw Pechod; ymmha un y mae y truenus i barhan tra mae Duw yn Dduw, gyda'r anfeidrol Ddrwg, ar anferthwch hyll hwnnw, y mae Pechod yn ei dynnu gydac ef, yr hwn fy waeth na dioddet y Tân Tragwyddol, yr hwn nid yw ond y Gosp o hono. Ar ôl Pechod pa Boenau y allai fod fwy na hwnnw o Bechod ei hun? Pwy nid yw yn crynu wrth goffa yn unig ei fod i farw, gan gosio ei fod i beidio a bod; nad yw 'r Traed ar ba rai y mae 'n rhodio iw gynnal ef mwy; nad yw ei ddwylaw mwy iw wasnaethu ef, na 'i Lygaid i weled? Pa 'm gan hynny nad ymi yn crynu wrth y meddwl o Uffern, mewn cyffelybiaeth a pha un nid yw 'r Harwelaeth gynta ddim yn Gosp, onid gwo-Dedwyddwrch; gan nad oes un Damnedig

yn Ustern na chymmerai y Farwolaeth homo yr ymi yma yn ei rhoi am Droseddau, am Esmwythder o'u Boenau? Hwy a ddeisyfant Farw a Marwolaeth a siŷ oddiwrthynt. Can's, se chwanegir hyn at eu holl ddrygau a'u Trueni hwy, megis y mwyaf; sef, na bydd iddynt hwy na hitheu bŷth Farw. Mae eu Tragwyddoldeb yn chwanegu Poenau Ustern yn anseidrol.

Pe bai ond Bleiddyn yn pigo Llaw ddehan Dyn, a Chaccynen yr Asswy; a bod i un Troed gael ei bigo gan Ddraenen, a'r llall a nodwydd; a hyn yn unig i barhau bŷth, fe fyddai yn Boen anoddet. Bêth gan hynny fydd, pan fô Dwylo, Traed, Breichiau, Pen a'r holl Aelodau i lose i tros holl Dragwyddoldeb? Hwy gânt bŷth fod yn llosei, ond bŷth ni chânt mo'u Difa, (na darfod; hwy a geisiant Farwolaeth yn y sfaglau, ond ni chânt mo honi; am hynny Cysiawn y mae un yn gwaeddi; O mae Dragwyddol, na dderfydd bŷth! O ddiwedd beb ddiwedd! O Farwolaeth mwy blin na phob Marwolaeth; bod yn Marw bŷth, ac bŷth heb gwbl farw.

Mae 'r Poenau yn Ussern o gymynt rhisedi ac nas gellir mo'i rhiso; Cyhyd mewn parhâd ac nas gellir mo'u mesur; o Fath mor slîn ac nas gellir moi dioddet, ond trwy 'r fâth anseidrol Boen ac y bydd pob munyd o Awr yn edrych fal Blwyddyn. O Arglwydd na cherydda si yn dy lîd, ac na chospa si yn dy ddigllonedd; os ni thragarhei di wrthys O Dduw, nid all fod na byddat lŵyr golledig. Yn y Bywyd ymma

Dd 2

y mae gennym obaith oddiwrth ein Diddanur yn ein holl Galedi, yr hwn sy gantho Rinwedd Esteithiol i Esmwythau pob Poenau a Gosidiau. Ac mae Duw oi fawr Drugaredd gan mwyaf ymmhob Adfydau bŷth yn gadel i ddyn beth Gobaith o Borth a Nodded; mae'r dŷn claf tra mae yn syw, yn oestad mewn Gobaith; tra mae Bywyd y mae Gobaith; Eithr, gwedi darfod y Bywyd hwn, nid oes dim mwy gobaith i'r Damnedig; mae Gobaith (y Cyssurwr diwaethas) yn en gadel ac yn sfoi, a thrag-

wyddol Anobaith yn fyrthio arnynt.

Ped addawai Angel i ti y cait dy wneud yn Emmerodr, os gorweddit yn dy wely un nofwaith yn yr un wêdd, gan edrych i fynu tua'r Nef, heb dy fynrmud na throi dy hun drwy r Nos; os bydd gennych ewyllys i droi ar y naill yftlys, fe fydd yn flinder ichwi beidio, aca teddyliwch na orweddafoch erioed yn eich holl fywyd mor ancsmwyth or blaen; ac a ddywedwch wrthych eich hun, mae fy ngwely yn dda ac esmwyth, yr wyf yn jach beth sy yn niffyg i mi? Nid oes dim yn eisieu ond yn un-ig fy nhroi oddiar y naill ystiys ar y llall. Pa fodd y mae hyn yn dyfod, nad elli orphwys un Noswaith unig? Os yw hynny ynteu yn gymmaint blinder, beth fyddei dy fod ti i barhau yn yr un yftum dair ne bedair o Nosweithiau? By chan yw dy amynedd gan fod peth cyn lleied yn dy fiino; Pa beth fyddai pe bae r Colic arnat ne pe poenid di gan y Garreg neu Sciatica? Llawer mwy Drygau na'r rhain fydd dan i t we far wy

WC

No ië, Bly de

y i't hw bŷ

H ca di

dd Di fei ffo

W: CO

mi di fyi

by fai

wedi eu parodhau i ti yn Ussern, i'r lle yr wyti yn prysfuro wrth redeg i gynnifer o bechodau: Yftyria pa orweddle fy wedi ei barodhau i ti yn y pwll diwaelod hwnnw o Drueni; pa wely-plu, pa Gynfafau Holand? Tydi fwrir ar farwor tanllyd, ffaglau a Brwmftan fydd dy Gadwyau ne Hilyngau; dal sulw yn dda, ai tros un Noswaith yn unig, y mae y Gwely hwn i ti; ie, ai tros Nosweithiau, Dyddiau, Misoedd, Blynyddoedd? Tros oefoedd a Thragwyddol-deb yr wyt i barhau ar yr yftlys hwnnw y fyrthiech arno, heb gael y rhyddhad lleiaf i'th droi dy hun ar y llall. Ni bydd y Tan hwnnw marw bŷth, ac ni chèi dithau farw bŷth, tal y bô iw Boenau barhau bŷth: Hwy fyddant mor fuwiog a nerthol ymmhen can Mil Myrddiwn o Flynyddoedd ac ar y diwrnod cyntaf: Gwêl beth yr wyt yn ei wneuthur drwy fod heb ofni Tragwy-ddol Farwolaeth; heb wneud dim cyfrif o Dragwyddoldeb; wrth ofod cymmaint o'th ferch ar fywyd Amferol, nid ŵyt yn rhodio y ffordd union: Newid dy Fuchedd a dechreu walanaethu dy Greawdr nac oeda funyd rhag colli r Nef; a fyrthio i'r Tan.

Bendigedig Arglwydd, Tragwyddol Dduw, y mae fy Nghalon yn noeth ac yn agered o'th flaen di; yr ŵyf yn anfon i fynu fy Ocheneidiau fal Erfynwyr gostyngedig o'th flaen di; nis gwn pa beth iw ofyn, na pha fôdd; yn unig yr un pêth hwn yr ŵyf yn ei erfyn ar dy ddwylaw; na oddefech i mi farw Marwolaeth Dragwyddol: Cerydda fi ymma

fal dy Blentyn, fal y gallwyf fod yn Gadwedig o byn allan: Arglwydd, Ti ŵyddost fy môd yn dy garu, am bôd yn dymuno bod gyda thi, fal y gallwyf ganu Tragwyddol Foliannau i Ti: Arglwydd, cymmer Drugaredd arnaf, a chennadhâ i mi fy Erfyniad er mwyn dy fawr Drugareddau.

****

PEN. IX.

I ffrmyth y ellir ei dynnu oddiwrth yr Istyriaeth o Dragwyddol Ddrygau.

MAE'r cwbl a ddywedwyd am Boenau Uffern yn fwrr neu 'n ll Uffern yn fyrr, neu 'n llai o lawer na r hyn ydynt ynddynt eu hunain, mae rhagor mawr rhwng yr wybodaeth a gawn ni trwy glywed, a'r hon yr ŷm yn ei dyscu trwy bro-fiad . Fe ŵyddai 'r Macchabeaid fod Teml yr Arghwydd eusiis wedi ei halogi a'i dinistrio, hwy glywsent hynny, ac a alarent o'i herwydd, eithr, pan welfant a'u Llygaid y Cyffegr yn anghyfannedd, yr Aller wedi ei halogi, a'r Pŷrth wedi eu llosci? Nid oedd erbyn hynny ddim mesur o'u dagrau; hwy rwygalant e'u dillad, an taflasant eu hunain ar y ddaiar, a'u Cwynsan a dderchafodd cyfuwch a'r Nêf: Am hynny os gwna 'r Hanes a'r Ymadrodd am Boenau Uffern ini grynu, pa beth fydd yr Olwg a'r Profiad? Fe all yr Yftyriaeth o'r hyn a ddywedpwyd ein cymmorth i lunio rhyw

fhyw Dŷb am y dychryn a'r gerwindeb o'r lle hwnnw o dragwyddol Driftwch Descynnwn tra 'r ŷm fyw i Usfern, fal na ddescynnom yno pan fôm farw. Tynnwn ryw sfrwyth oddiyno tra mae ein Bywyd yn parhau, lle nid oes dim ond Poen a Thrueni iw cael gwedi Marwolaeth. Y sfrwythau penaf a ellir eu tynnu oddi-

wrth yr yftyriaeth honno yw y rhain, Yn Gyntaf; Cariad tra gwresog a Diolch diragrith i'n Creawdr am na oddetodd, a ni yn haeddu Ussern cyn fynyched, ini etto syrthio iddi. Pa niser sy yr awrhon yn Ussern y rhai a ddan-fonwyd yno am eu pechod marwol cyntaf, ae yn unig am hwnnw? A nyni er yr holl Aneirif Bechodau a wnaethom, a gawsom ein harbed hyd yn hyn. Beth a gafodd Duw ynom ni fal yr arferai drugaredd tu ac attom ni am gynnifer o Bechodau, yr hon ni chennadhaodd i eraill am cyn lleied? Pa'm gan hynny nad ydym ni yn fwy diolchgar am gynnifer o Fendithion y rhai ni ddarfu i ni mewn un modd e'u haeddu? Mor ddiolchus fyddai dŷn Damo nedig, pe rhyddhau Duw ef o'r ffaglau hynny ymmha rai y Poenir ef, ai osod et yn yr un Cyflwr ac yr ŷm ni yr awrhon ynddo? Pa fodd y byddai ef byw, ac mor ddiolchus fyddai am y fath Gymwynas? Ni wnaeth Ef ddim llai erom ni, eithr, llawer mŵy; Cans, os ni ddarfu iddo ein tynnu ni allan o Uffern, ni ddarfu iddo daflu monom iddi, fal yr haeddasom; yr hyn sy sŵy Caredigrwydd. Dy-wedwch i mi pe bai Echwynwr yn taslu y dyfal dy Blentyn; fal y gallwyf fod yn Gadwedig o byn allan: Arglwydd, Ti ŵyddost fy môd yn dy garu, o'm bôd yn dymuno bod gyda thi, fal y gallwyf ganu Tragwyddol Foliannau i Ti: Arglwydd, cymmer Drugaredd arnaf, a chennadbâ i mi fy Erfyniad er mwyn dy fawr Drugareddau.

****

PEN. IX.

I ffrmyth y ellir ei dynnu oddiwrth yr Istyriaeth o Dragwyddol Ddrygau.

M E 'r cwbl a ddywedwyd am Boenau Uffern yn fyrr, neu 'n llai o lawer na r hyn ydynt ynddynt eu hunain, mae rhagor mawr rhwng yr wybodaeth a gawn ni trwy glywed, a'r hon yr ŷm yn ei dyscu trwy brofiad . Fe wyddai 'r Macchabeaid fod Teml yr Arglwydd eusis wedi ei halogi a'i dinistrio, hwy glywsent hynny, ac a alarent o'i herwydd, eithr, pan welfant a'u Llygaid y Cyssegr yn anghyfannedd, yr Aller wedi ei halogi, a'r Pŷrth wedi eu llosci? Nid oedd erbyn hynny ddim mesur o'u dagrau; hwy rwygalant e'u dillad, an taflasant eu hunain ar y ddaiar, a'u Cwynsan a dderchafodd cyfuwch a'r Nef : Am hynny os gwna 'r Hanes a'r Ymadrodd am Boenau Uffern ini grynu, pa bêth fydd yr Olwg a'r Profiad? Fe all yr Ystyriaeth e'r hyn a ddywedpwyd ein cymmorth i lunio rhyw shww Dŷb am y dychryn a'r gerwindeb o'r lle hwnnw o dragwyddol Dristwch Descynnwn tra 'r ŷm fyw i Ustern, fal na ddescynnom yno pan fòm farw. Tynnwn ryw sfrwyth oddiyno tra mae ein Bywyd yn parhau, lle nid oes dim ond Poen a Thrueni iw cael gwedi Marwolaeth. Y sfrwythau penaf a ellir eu tynnu oddi-

wrth yr yftyriaeth honno yw y rhain, Yn Gyntaf; Cariad tra gwrefog a Diolch diragrith i'n Creawdr am na oddefodd, a ni yn haeddu Uffern cyn fynyched, ini etto fyrthio iddi. Pa nifer fy yr awrhon yn Uffern y rhai a ddanfonwyd yno am eu pechod marwol cyntaf, ae yn unig am hwnnw? A nyni er yr holl Aneirif Bechodau a wnaethom, a gawsom ein harbed hyd yn hyn. Beth a gafodd Duw ynom ni fal yr arferai drugaredd tu ac attom ni am gynnifer o Bechodau, yr hon ni chennadhaodd i eraill am cyn lleied? Pa'm gan hynny nad ydym ni yn fwy diolchgar am gynnifer o Fendithion y rhai ni ddarfu i ni mewn un modd e'u haeddu? Mor ddiolchus fyddai dŷn Damnedig, pe rhyddhiu Duw ef o'r ffaglau hynny ymmha rai y Poenir ef, ai osod er yn yr un Cyflwr ac yr ŷm ni yr awrhon ynddo? Pa fodd y byddai ef byw, ac mor ddiolchus fyddai am y fath Gymwynas? Ni wnaeth Efddim llai erom ni, eithr, llawer mŵy; Cans, os ni ddarfu iddo ein tynnu ni allan o Uffern, ni ddarfu iddo daffu monom iddi, fal yr haeddafom; yr hyn fy fŵy Caredigrwydd. Dywedwch i mi pe bai Echwyawr yn taffu y dywedwch i mi pe bai Echwyawr y y taffu y dywedwch i mi pe bai Echwyawr y n taffu y dywedwch y dywedwch

gv

ni

ry

ac

do

di

m

th

do

00

U

de

W

h

y1

T

fy

C

T

ar

yı

D

Ca

h

N

ledwr hwniw i Garchar, a fai yn ei ddyled ef o fil o Goronau, ac wedi iddo ddioddef llawer o Gyffudd, ai rhuddhae ef yn y diwedd; neu a oddefai i un arall a fai yn ei ddyled ef o ddeng mil a deugain o Noblau rodio yn rhŷdd, heb gyffwrdd ac Edef o'u ddillad Ef; pa un o'r dyledwyr a dderbyniai fwya lleshad? Yr ŵyf yn credu y dywedi mai'r diwaethaf: Gan hynny, mwy ydym ni yn Nyled Duw Hollalluog; ac am hynny nyni ddylaem ei wasnaethu Ef yn well. Yffyr pa fodd y byddai Dŷn fyw yr hwn a adferid i fywyd wedi iddo fod yn Usfern; yffyr hyn meddaf; Tydi ddylaet fyw yn well am dy fod fwy yn nyled yr Hollalluog Dduw.

Yn ail; fe'n dyscir i arter ein Hamynedd yn dioddef cyffuddiau a blinderau y Bywyd hwn; faltrwy ddioddef y rhai'n yn ddiolchus y diangom rhag y rhei'ni o'r llall. Yr hwn a Yftyrio dragwyddoldeb y Poenau hynny y mae ef yn en haeddu, ni flinir ef a achos Poenau'r Bŷd hwn er blined fyddont. Nid oes un cyflwr ar y ddaiar bydded mor druenus ac allo, nas dioddefai y rhai damnedig, ac nas tybient ef yn anfeidrol ddedwyddwch, pe gallant gyfnewid am dano; ac nid oes un math o fywyd mor annedwydd, a'r nas cymmerai yr hwn a fai unwaith wedi profi y ffaglau lloscedig hynny 'o arno yn ewyllysgar pegallai fyw drachefn. Yr hwn a haeddodd unwaith dragwyddol Boenau, na wrwgnached forh yn erbyn y Croesau a'r drygau bychain a wheir iddo yn y Bywyd hwn. Os ei i fewn ym-

mdrchofa; ai gael yn boeth jawn, meddwl an Uffern; Os poenir di gan wres rhyw Gryd blin; tro dy feddwl at yr yftyriaeth o'r ffaglau tragwyddol hynny, y rhai fy'n llosci heb ddiwedd; a Meddwl yn ddioed am Deyrnas Nêf, ac felly ni wnei fawr gyfrif o hono; a phan welych ryw beth dychrynllyd, meddwl am Uffern, ac ni 'th fawr gynhyrfir. Pan fo 'r chwant o ddim Amserol yn dy flino, Meddwl nad yw'r difyrrwch o hono o ddim cyfri : Os yw ofny Cyfreithiau a wneir yma ar y ddaiar o gymmaint Grym ac i'n dychrynti ni oddiwrth weithredoedd drwg; llawer mwy y dylae y Meddyliau am Dragwyddol Boen ein dychrynu ni oddiwrthynt. Os Meddyliwn yn fynych am Ulfern, ni fyrthiwn ni byth iddi: Coryfost. Nyni ddylaem yn fynych alw in Cof ddrygau'r Bywyd nefaf, fal y gallom ddirmygu difyrrwch hwn yr fwy; am fod Dedwyddwch Amferol yn arfer yn fynych o ddiweddu mewn Trueni Tragwyddol. Y cwbl a'r fydd werth awr yn y Býd hwn, Anrhydedd, Cyfoeth, Enw da, Difyrrwch, a holl wychder y ddaiar, nid ŷnt ond Cyscod, os cystadlwn eu parhad byrr hwy a'r Tragwyddoldeb o'r Poenau hynny yn y Bŷd arall.

Rhowch yr holl Arian yn y Rŷd ynghŷd yn yr un Twrr, yr holl Aur, me ni gwerthlawr, Diamond, Emerald, gyda phob Tlysau cyfoethocaf eraill; holl Orfoleddau y Rhuseinwyr, Amheithynswyd a Danteithion yr Assyriaid, &c. Ni haeddai'r cwbl fod o ddim mwy pris na

E e

Dom, os byddent iw Meddiannu gyda pherygl o fyrthio or diwedd i Bwll Uffern. Galwn i'n Cof ddywediad ein Bendigedig Jachawdr; Bêth a Dal i ddyn ennill yr boll Fyd a cholli si Enaid? Pe gwnaent ni yn Arglwyddi a meistraid, Meddaf, nid o fawr Gyfoeth, ond o'r holl Fŷd, ni ddylaem ni dderbyn mo honynt gyda'r perygl lleiaf o fod yn Ddamnedig tros byth bythoedd. Gadewch i un fwynhau yr holl fodlondeb a helaethrwydd o Wychder a aller eu Dychymmig, gadewch iddo gael ei dderchafu i'r Gris uchat o Anrhydedd, bydded iddo Orfoleddu yn holl Fawredd y Byd hwn, nid yw hyn i gŷd ond Breuddwyd, os ef ai caiff ei hun wedi 'r Bywyd Marwol hwn yn y diwedd wedi ei fuddo i Dan Utfern.

Chwi ellwch edrych ar Olwyn o scwibbiau, a gweithiau Tan, yr hon tra mae yn symmud sy'n tassu allan sil o Oleuadau a Disclaerdeb, y rhai y mae yr edrychwyr, yn eu hossi yn fawr; ond y mae 'r Cwbl o'r diwedd yn darfod mewn ychydig Fŵg a lludw papur; Felly y mae, tra bu Olwyn Dedwyddwch yn ôl ymadrodd St. Jago; hynny yw, tra mae ein Bywyd ni yn parhau, mae ei ddedwyddwch a'i Hawddfyd yn ymddangos yn dra gogoneddus; ond pan beidio, mae 'r Cwbl yn dyfod i ddiweddu mewn Mŵg; a'r hwn sy'n ymdaro oreu ynto, mae o'r diwedd yn ei gael ei hun wedi ei suddo i Dan Ussern os ni osalodd am Bêth gwell.

Pan

G

ma

rh

ga

yr

ro

gv

id

er

do

do

ro

D

na

de

fe

m

'n

B

y

n

de

ni

rl

m a'

CC

Pan ddigwyddo clefyd poeth, ne ryw fawr Gyfnewydiad nas difgwiliodd, ynghyflwr Gwr, mae yn gwneud iddo anghofio ei holl fodlonrhwydd o'r blaen yn ei Jechyd a'i Hawddfyd; gan fod ei Glefyd ai Adfyd yn cymmeryd i fynu yr holl Ddyn, fal nad oes ganddo mo'r Ennyd i roi ei feddyliau ar ddim arall; ac yfcatfydd, os ddigwydd iddo gofio pêth oi Gyflwr gynt, ni ddyru iddo fawr fodlonrhwydd, ond mae yn hytrach yn chwanegu ei Flinder ef. Os yw Drygau Amferol er eu bôd yn fyrrion jawn yn ddigonol i wneyd i ddedwyddwch llawer o flynyddoedd or blaen ddifannu; pa argraph a wna pethau da Amserol ynomi, os nyni a ofodwn ein Meddyliau ar Dragwyddol ddrygau? Ac hefyd, fe all y Poenau hynny fydd iw dioddef gwedi hyn yn ddifudd, ein cynnhyrfu ni i Oruchŵylio ac arfer yr Amser byrr or Bywyd hwn yn y môdd mwya buddiol i ni. Pa nifer o Eneidiau truenus sy 'n dioddef yr awrhon y Tragwyddol Boenau hynny, am na threuliasant un diwrnod yngwasanaeth Duw? Bêth a roe Enaid damnedig am un cwarter awr allan o gynnifer oddyddiau a Blynyddoedd y fydd wedi eu colli, ac ni chaiff un Moment? Tydi yr hwn ŵyt yr awrhon yn fyw, ac fydd gennyt Amfer, na choll mo hwnnw y sy yn perthyn i ti yn gymmaint a'r hwn pan goller unwaith nid ellir byth m gael gwedi.

Oh druenus Greaduriaid! Y rhai am ddarfod iddynt golli yspaid byrr o Amser, ydynt yn
colli Tragwyddeldeb o Ddedwyddwcb; maent yn

dyfod i wybod yn rhy hŵyr gymaint yr oedd yr hyn a gollafant, yn perthyn iddynt, ac na ddeuant bith iw ailennill; Gwnawn ddefnydd yr awrbon or Amser bwn tra i gallom ennill Tragwyddoldeb, ac na chollwn trwy ddifyrrwch mo'r peth nad allwn moi ail ennill trwy Ofid.

In olaf, dyscwn oddiwrth yr Istyriaeth o Tiffern, lwyr Gassau bob Pechod marwol, gan mai oddiwrth ddrwg Pechod, y mae drwg Poen yn dysod; Ofnad-wy erchyll yn drwg Pechod, gan na fodlonir mo'n o

a Thragwyddol eiriasdan,

****

PEN. X,

Ir anseidrol Euogrwydd o Bechod Marwol, trwy r hwn yr ydym yn colli Dedwyddwch y Nes, ac yn cwympo i Dragwyddol Ddrygau.

A E Pechod Marwol mor frwnt ac echryslon yn ei Natur ei hun, fal ac
er ei wneuchur fon unig yn y Meddwl, ac
na ŵypo nèb m'no ond Dum a'r hwn ai
gwnaeth; ac na pharhaodd ond Moment; etto
y mae 'n haeddu Poenau Uffern tros dragwyddoldeb; can's, o gymmaint ac y mae
Mawrhydi Dum (yr hwn a ddirmygir (yn
fwy, o gymmaint a hynny y Mae y Sarhaad a
wneir iddo yn fwy; ac telly gan fod Mawrhydi Dum yr hwn a ddirmygir trwy Bechod,
yn anseidrol; rhaid i'r dirmyg o hono gynnwys

216

maint ac y mae 'r Parch a fo dyledus i un yn fŵy, o gymmaint a hynny y mae 'r Ammharch a'r dirmyg a gynnygier iddo yn fŵy. Ac mae Parch anteidrol yn ddyledus i Ddur; felly, Mae'r Ammharch'a wneler iddo Ef, yn ddrwg annhraethol, nas gellir mo'i ddiwygio a dim gweithredoedd dâ un Creadur, er maint ac amled fyddont. Mae'r drŵg o Bechod Marwol cymmaint a phe pwyfid ef ynghlorian Cyfiawnder Dnw, fe fyddeu drymmach na holl Weithredoedd dâ'r holl Sainet, pe baent fil o weithiau yn fwy ac amlach nag ydynt; canys, er bod y Gweithredoedd Dâ a pha rai yr anrhydeddir Duw gan ei Sainct, ynthynt e'u hunain o werth Mawr, etto tu ac at Dduw (at yr hwn nid ŷnt yn chwanegu dim,) a'r hwn nid yw ddim gwell erddynt; nid ynt iw cyfrif yn ddim; i Dduwiol Ddaioni pa un nid yw na hŵy nac anfeidrol mŵy ac amlach Gweithredoedd, ond Dyled. Ond i Dduw gael ei ddirmygu gan ei Greadur, yr hwn drwy Hawl anfeidrol, a phob Achos fy rwymedig iw wasnaethu Et, ac a ddylai ei berchi Et ac Anthydadd an feidrol. rhydedd anfeidrol, fy beth mor fawr wrthwynebol iw Fawrhydi Ef, a phe báe Dduw Ddarostyngedig i Osid, te a'i blinai ef yn fŵy nag y boblonai holl dduwiol Weithredoedd y Sainct Ef: Yn ddiau, nid ydys yn Cyfrif ym mŷsc dynion mor Anrhydedd a roer i un a so yn ei haeddu, yn gymmaint a'r dirmyg a rodder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu: Ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu i Ni chyfrif Breder i un ni chyfrif Breder i un ni bo yn ei haeddu i ni chyfrif Breder i un ni chyfrif Breder i un ni chyfrif Breder i un ni c

thy

ber

na

AI

Br

lle

ar

Ty

1ec

rh

T

do

G

m 'r

g

d

y

e

G

rhyfedd

nin yn fawr mo'r Anrhydedd a roer iddo gan ei ddeiliaid, am ei fod yn ei gymmeryd nid am Gymwynas, ond am ddyled: Eithr, cael o hono ei ammherchi a'i ddirmygu, yn enwedig gan un y byddai Ef wedi dangos ffafr a gwneud Cymwynasau iddo; mae yn ei bigo ef yn ddŵys. Can's, nid Brenhinoedd yn unig ond mae pob Dynion yn tybied Anrhydedd yn ddyledus iddynt, a dirmyg yn Gam: Nid oes dim y mae Dynion yn ei gymmeryd yn waeth nac Anfri; na dim sy'n gosidio ac yn blino mŵy. Pe cipiyd Hett Gwr-mawr oddiam ei ben mewn gwatwar, a rhoi iddo ddeuddeg o ffonodiau gan ryw wael Ddyn, ni wneud jawn am yr Ammharch hwnnw er i fil dynnu cu Cappiau a chussanu ei Law ef.

Wrth hyn y gwelir y mawr Ammharch a'r mawr anweddeiddra fy mewn Pechod Marwol tu ac at Dduw : Fal y mae St. Paul yn ei alw, yn fathru Mah Duw; dyma'r achos pa'm yr oedd yn anghenrhaid i Dduw ddyfod yn Ddŷn, am na allai Cyfiawnder Dum gael mo'i heddychu a dim llai nac a bodlondeb Person o'r Dumdod; am hynny na ryfedded y rheini mwy fod Pechod o Foment o barhad iw gospi a Thragwyddol Boenau; y rhai ŷnt yn gweled ddyfod o Dduw yn Ddŷn am Bechod, a marw tros Ddŷn: ac yn ddiau, mae 'n llawer mŵy rhyfeddod fôd i Ddaw farw tros bechod un arall, nac i Ddŷn ddioddef Cospedigaeth Dragwyddol am ei Bechod ei hun. Ac os yw Drwg pechod cymmaint ac na allai dim llai na Dum fodloni Drofto, nid

thyfedd fod i'r peth nad oes dim mefur na diben o'i Ddrwg, gael Côsp heb derfyn na diben na diwedd iddi, ond algyrhaedd tu hwnt i holl Amser, ac sy Dragwyddol. Ac os ceryddir Bradwriaeth yn erbyn Tywysog daiarol a cho-lled o Fywyd a Da'r Bradychwr, ac a chôsp ar ei Heppil ef hefyd, (yr hon hyd y gall y Tywysog sy Dragwyddol,) pa'm na chaist Tro-sedd Prŷf gwael yn erbyn ei Greawdr, ei gospi a Thragwyddol Boenau? Mae maintioli yr Anrhydedd yn myned yn llai yn ôl Uchder a Theilyngdod yr hwn a anrhydedder; fal na byddai 'r Anrhydedd a welid yn ormod i ŵr cyffredin, pan roddid hi i dywysog ond diddim:
Ac o'r tu arall, mae 'r maint o Sarhaad neu
Gam yn myned yn fwy yn ôl Uchder ac Urddas yr hwn y gwneler y Cam ac ef; fal ac y
mae Duw y sydd anseidrol, (gan mai Ese yw 'r hwn y trofeddir iw erbyn,) yn haeddu cael o'r Cam a wneler iddo Ef, ei gospi a chôsp o gyhyd parhad ac ef ei hun; ac yn gwneyd yn anghenrhaid tôd yr hwn a wnel fodlondeb am dano yn un o anfeidrol werth a phersfeithrwydd; yn cymmeryd arno o'i wir Ewyllys dâ, ei roi ei hun yn lle 'r Pechadur, a dioddef trofto.

Ac fal y mae Pechod yn orthrwm ac echryslawn yn ei Natur ei hun, felly y mae 'n myned yn fŵy o lawer trwy 'r Amgylchiadau y sy yn ei ddilyn. Ystyriwn, 1. Pwy yw 'r hwn sydd yn pechu? Dŷn gwael a thruenus jawn yw ef, yr hwn sy yn rhyfygu codi ei Law yn erbyn ei Greawdr; a phêth yw Dŷn ord Llestr o Dom.

dryg-

drygsaur o Lygredigaeth, ac with ei Enedigaeth yn Gaethwas i ddiafol. Ac etto, mae yn anturio digio ac anfoddhau ei Greawdr. ddai trosedd yn erbyn Duw yn dra gorthrwm pe bai oddiwrth Dduw arall, (pe byddai un,) a fyddai anfeidrol, a chydradd ac Ef ei bun; eithr, bôd o'i Greadur ef ei hun mor drahaus yn erbyn ei Arglwydd Hollalluog; mae tu hwnt i Syndod. Ond, 2. Beth yw'r hyn y mae Pechadur yn ei wneuthur pan yw 'n troseddu? Fe ddyweid St. Anselm mai ceisio y mae gipio 'r Goron oddiar ben Duw, ai gosod ar ei un ei hun: Dyweid yr Apost mai Croeshoelio Arglwydd y Bywyd o newydd ydyw. Pe cynnygid y fath beth yn erbyn Mawrhydi daiarol, fe fyddai ddigon i wneud tynnu ymmaith gnawd y Troleddwr a gefeiliau, iw rŵygo ef yn ddrylliau a Cheffylau gwylltion, i dynnu ei dŷ ef i lawr, a hau ei le 'fo a halen, ac i wneud ei holl Hilio-gaeth ef yn wradwyddus. Os yw y fath drofedd a wnà 'r naill ddŷn yn erbyn y llall mor echryflon, (rhwng pa rai nid oes fawr ragoriaeth, gan tod y ddan yn gydradd wrth Natur; Beth a haedda ef pan y gwneler yn erbyn Duw, Arglwydd a Cbreawdr pawb oll; annherfynol fawredd yr hwn fy'n an eidrol uwchlaw natur ei Greadur? O Dduw daionus, pŵy a all fynegi bêth y mae Pechadur yn ei wneuthur yn dy erbyn di, ac ef ei hun! Y mae 'n dirmygu dy Fawrbydi, mae yn dilen dy Gyfaith allan o'i Galon, yn dibrifio dy Gyfiawnder, yn gwatwor dy Fysythion, yn dirmygu dy Addewidion, yn ymwrthod

Wi Wi Gi bo

hva

yr dy

di D ei

yr Pe et

th W

ry di yı

O r

ei Pi

nac

C

wrthod yn gyhoeddus a'r Gogoniant a addewaist iddo; a'r cwbl iw rŵymo ei hun yn Gaethwas tragwyddol i Satan, gan ewyllyfio bodloni dy Elyn yn hytrach na Thydi, Yr hwn wyt ei Dad Et, ei Garwr, ai boll Ddaioni; a marw 'n dragwyddol drwy dy anfodloni di, yn hytrach na mwynhau y Nef tros bŷth trwy

dy wasnaethu.

1-

m

) i-

n i

?

o i

h

i

2

a

1

×

2

ŀ

Edrychivn he yd ymmha le y mae Pechadur yn rhyfygu Pechu a bod yn Fradwr i Dduw, a hyn sy yn ei Fŷd ef ei hun, yn ei Dŷ ei hun; a phan yw'n gwybod fod ei Greawdr yn edrych arno, y mae yn ei anfoddhau ef; pe gwnaid Pechod lle na allai Duw mo'i weled, etto fe fyddai yn drofedd dirfawr; eithr gwneuthur Sarhaad neu Gam iw Greawdr oflaen ei Wyneb; pa -ddigwilydddra annhraethadwy ydyw? Pe gallai 'r hwn sy 'n pechu fyned i ryw Fŷd arall lle na byddai Duw yn cyfanneddu, (pe bai'r fath yn bod) ac yno bechu yn ddirgel tan y ddaiar, ac fal nas gwyddai neb ond ef ei hun; etto, fe fyddai yn hyfdra mawr: Ond pechu yn ei Dŷ ef ei hun, yr hwn yw r Bŷl; pa Uffern mid yw yn ei haeddu? Mae 'n droseddiad Marwol i ŵr yn nnig roi ei law ar ei Gleddyt yn Mbalas Brenin; Ond pa ddeall a all ddychymmig gymmaint yw drwg Pechadur pan yw drwy ei bechodau yn mathru a chroeshoelio Mah Duw yn nhý ei Dad. ac offaen ei Wyneb Ef? Am achos da ynteu, y toddodd Dafydd i diagreu ac wylo am iddo bechu yngolwg Dur, a thrwy Ofid a oedd yn try-

YII

ac

dd

for

hy

de

E

yı dı

ni

rl

8

I

2

1

1

want ei Galon, fe lefodd; Mi waethum ddrhg yn dy Olwg di. Pf. 51. Heblaw hyn nid ŷm ni yn pechu yn erbyn Duw yn unig yn ei Dŷ ei hun, eithr yn ei Freichiau ef hefyd, pan ydyw ei Hollallwogrwydd ef yn ein cynnal: Pe bae un Mab mor ddrygionus a churo, a cheifio llâdd ei Fam tra byddai hi yn ei faethu ef yn ei Monwes, fe ai tybiai pawb ef yn blentyn rhŷ anraslon; pa fôdd ynteu, y beiddia Dŷn gamweddu yn erbyn Duw y sy yn ei gynnal, yn ei amddiffyn,

ac ai prynodd ef?

Mae scelerder ac euogrwydd Pechod yn chwanegu drŵy 'r Cymmorth y mae Pechadur yn ei arferu i bechu; Can's, y mae yn troi y Duwiol Ddoniau a dderbyniodd oddiwrth Dduw, yu erbyn Duw a'u rhoes hwy. Mae 'r Teimlad neu'r yftyr fy gan bobl yn arferol o Anniolch, yn ddwys jawn; os yw anghofio Cymmwynas yn Anniolgarwch, mae ei dirmygu yn Gamwedd; eithr, arfer Cymmwynas yn erbyn y nèb ai gwnelo, pa beth i henwi hynny nis gwn; Ond hyn y mae et yn ei wneud y sy 'n pechu, gan ei od yn arferu'r Creaduriaid a greodd Dun iw masnaethu ef, i droseddu yn ei erbyn Ef a'n rhoes hwy, ac yn troi ei nefol Fendithion i Arfau yn erbyn Duw ei hun. Bêth a ddywedem ni pe bae Frenin er anrhydedd iw filwr, yn ci wneud e'n Farchog, yn ei arfogi ai Arfau ei hún, ai wregyffir a'i Gleddyf, ac ai ddwylaw ci Thun; ac ir Milwr gyntaf ac y cae feddiant or · Cleddyf, ei dynnu et yn erbyn y Brenin, ai lâdd W? Y drygioni hwn fy'n edrych yn ammhoffibl ymmŷk n

i-

b

m fe

1,

-

-

1

ymmýsc dynion, mae yn arferol mewn Dŷn tu ac at Dduw, yr hwn (ac ef wedi ei Anrhydeddu gynniser o sfyrdd, gan ei Greawdr, ai gysoethogi a chynniser o Ddoniau daionus,) sydd hyd y mae ynddo, yn disuddio Duw oi Anrhydedd, ac yn chwennych ei ddiseddu oi Fywyd Ei Ddeall yr hwn a roed iddo gan Dduw, y mae yn ei arferu i chwilio allan y sfordd i weithredu ei Bechod; ai ddwylaw y mae yn ei gyslawni, ac a'i holl Allu mae yn sarhau yr hwn a'n rhoes hwy.

Ond os ystyriwn ni Pa ham y mae Dyn yn gwneuthur hyn, fe wna 'r Amgylchiad hwn i ni fynnu, gan faint ei ddrwg: Pa ham y mae Dŷn yn pechu yn erbyn ei Dduw? Pa'my mae yn Fradwr i Arglwydd y Bŷd? Pa'm y mae yn dygn-gaffau ei Brynwr? Pa reswm sy gantho am ddrygioni mor anserthol? Ac mae 'n unig er gwael a sfiaidd Bleter, neu ddifyrrwch; am yniyd Phansi Dŷn, am y mynn es, a dim ychwaneg: O erchyll Draha a Rhysyg! O wallgosus Gynddaredd Dynion, y rhai sy heb un achos yn digio eu Creawdr mor orthrwm; a thrwy ddrŵg Pechod ŷnt yn tynnu arnynt eu hunain ddial oddiwrth Dduw mor ddaionus a graslawn?

Fe wnae 'r Môdd yr ŷm ni yn pechu, hefyd i bob Dŷn fynuu, a'r ai hystyriai 'n ddifri;
can's, y mae trwy gymmaint digwilyddra, Balchder, a Dirmŷg o Dduw; wedi i ni glywed
cynniser o Esamplau o'i ddial ef ar Bechaduriaidwedi gweled ddarfod tastu y Prydserthas a'r Gogoneddusat o'r holl Angylion, a chydac ef aneirir o rai eraill allan o'r Nêf, au gwneud yn Ben-

Ffz

mewn Meddwl yn unig: Wedi gweled y Dŷn cyntaf wedi ei yrru allan o Baradmys Hyfrydwch, am un Pechod, i'r Dyffryn hwn o ddagrau, wedi ei yfpeilio o gynnifer o ddoniaugoruwchnatur, ai gondemnio i Farwolaeth; wedi i ni wybod ddamnio cynnifer am eu Troseddau, wedi i Fab Duw ddioddef ar y Groes am ein Pechodau ni; mae pechu wedi hyn i gŷd yn ddigwilyddra anfad tu hwnt i bob mesur, medr, ac Ymadrodd; ac yn ddirmyg anodder o Gysia-

wnder Duw.

Ac hefyd, pa fwy dirmyg o Dduw na hyn, pan yw Duw yr hwn fy 'n haeddu pob Anrhydedd a Chariad; a'r Diafol, yr hwn yw'n Gelyn cyhoedd, bob un yn ceisio ein Heneidiau ni, un iw hachub, ar llall iw poeni mewn Tan Tragwyddol; etto, yr ŷm ni 'n glynu wrth Satan, ac yn ei ddewis et oflaen Crist ein Jachawdr, an Prynwr; a hynny gymmaint i'n niweid ein hunain ac i golli Gogoniant Tragwyddol, a'n rhwymo ein hunain i ddioddet Tragwyddol Boenau, yn gaeth ddeiliaid i Satan? Mae'r môdd hwn o beche yn chwanegu 'r Pechod yn anferth, gan fod y Pechadur yn gwrthod y Nef, i ddilyn ei Bechod. Pe bae y Pechadur heb golli dim, etto fe fyddai 'r Trofeddau yn erbyn Duw yn Dramawr; ond gan ei fod yn gŵybod yn dda pa fawr Golledion a Chospedigaethau fy n dilye Pechod, a'r perygl amlwg y mae yn ei ddwyn arno ei hun, a phechu er hyn; fydd ddigwilydddra rhyfeddol yn dwyn rhyfeddol Golp.

03

ga

ha

bl

ŷ1

y

de

tr

D

ge

n

T

1

f

r

1

a

Os ystyriwn ni pa Brŷd yr ŷm yn pechu, ni gawn weled nad yw'r Amgylchiad hwn yn trymhau ein Troseddau ni ddim llai na 'r rhai o'r blaen; am ein bod yr awrhon yn pechu pan ŷm yn gwybod, ddarfod hoelio Mab Duw wrth y Groes fal na byddai i ni bechu: Pan y gwyddom gnawdio, neu gymmeryd o Dduw Gnawd trosom ni ; iddo ei wâghan ei hun iw woeud yn Ddŷn, ai ddarostwng ei hun i Angeu, ië, i Angeu 'r Groes i'n Prynu: Pechu wedi i ni weled tod Duw mor ddaionus, a chwedi i ni dderbyn yr anfeidrol Fendithion digymmar Anghenrhaid hyn oddiwrtho, ly Amgylchiad iw ddwys yftyried yn ein Calonnau ni; ac a ddylae wneud i ni beidio ac anfodloni, neu droseddu yn erbyn Tâd mor gariadus bŷth; ond ei Garu a'n holl, Galon, a'n boll Enaid, &c.

Ac mae 'r Cristion hwnnw a becho wedi hyn i gŷd, iw gyfrif yn waeth na Chythrel; am na phechodd y diafol erioed yn erbyn y Duw a dywalltodd ei waed trosto, neu, a faddeuoedd iddo ie, un Pechod. Pan bechodd y rhai oedd tan Gyfraith-Natur, ni welfent hwy mo Fâb Duw yn marw er eu Hiechydwriaeth hwy, fal y gwelodd Cristion; a diammeu fod Cristnogion yn haeddu Poenau Newyddion a Mwy na y rheini ni chawsant wybodaeth am Dduw, ac ni dderbyniasant gynnifer o Fendithion oddi-

wrtho.

Ystyriwn er mwyn pa beth y gwneir Pechod, ac yr ŷm ni yn diglloni Duw i'n herbyn; Er mwyn bodloni Archwaeth Cnawdol direswm, yr hwn yn y diwedd sy'n ein difuddio ni o Jechyd

AIL

arhydedd, o Gyfoeth, ie, ac o Felyswedd ei hun, am ddigrifweh un Foment; er mwyn pethau. r ddaiar y fy wael a darfodedig; am Olud y Byd, yr hwo fydd anwir, gwag, diddim, dibara a thwyllodrus: Beth a ddywedem ni pe bae r naill ddyn yn lladd un arall am beth cyn llei-ed ei bris a gwelltyn? Nid yw holl Hawddyd y Byd hwn ddim mwy na gwelltyn wrth ddedwyddwch y Nef, ac am beth mor ddiyftyr yr ym ni yn Fradwyr i Dduw, ac yn Croeshoelio Grist o Newydd? a hynny Fil o weithiau, sef, cyn fynyched ac yr ym yn pechu yn farwol iw er-

byn.

Yn olaf, Ystyriwn yn erbyn Pwy yr ydym yn yechu; yn erbyn Dian y sydd Bersfeithias, Ddoethas, Ansesurol, Hollalling, ac Anseidrol: Yr ŷm yn pechu yn erbyn yr hwn sy'n ein Caruni'n anseidrol, yn hir-ymaros wrthym, ac yn pentyrru ei ddoniau a'i wobrau arnom. Mae hyd yn oed yr Amfeiliaid gwylltion yn ffieiddio gwneud drwg i'r rhai a wnant yn fawr o honynt : Beth ynten yw i ti wneud Camwedd yn erbyn yr hwn a th garodd di yn fwy nac ef ei hun? Yr hwn a wnaeth i ti bob daioni, fal na bae i ti wneud dim drwg? Ofna gan hynny yr Arglwydd bwn, archa ei Fawrbydi, Car ei ddaioni, ac na anfodlona mo'no mwy: Mae Pechod cynddrwg ai fod yn ddrwg bob fford, Edrych arno o bob tu, y mae yn ymddangos yn waeth bŷth;
Nid yw'n unig yn ddrwg o Anghyfiawnder yn erbyn Duw, yr hyn O pa tawr ddrŵg
yw! Ond mae yn ddrwg ynddo ei hun,
yn ci Natur ci hun: Canys, pe ni byddai un Duw.

Duw, neu, fod Duw heb ei anfoddhau trwyd etto fe fyddai'fo y drŵg erchylla i gyd, mwya a bob drygau, a'r Achos o bob Drygau. herwydd y Gwrthuni a'r bryntni hwn o Bechod te ai barnai y Philosophyddion 'fo iw ffieiddio nwchlaw pob pêth; a'r rhai a wadent Anfarwoldeb yr Enaid, a Rhaglumaeth Dum, a haetent na ddylae dim wneud iddynt bechu: Ac te ddioddefodd rhai o'r rheini y blinderau mwyaf er gochelyd Gweithred ddrygionus; fe ddioddefodd Damoeles medd Pharach, ei ferwi mewn dwir chwilboeth yn hytrach na chydlynio a Gweithred aflan; am yr achos hwn yr anrhydeddir Hippo ym mŷsc Gwragedd da Groeg, yr hon a ddewisodd farw yn hytrach na throseddu: Cenedlddynion oedd y rhai hyn, na wellent mo Uffern yn agored i gospi Pechaduriaid, ac nad oeddynt yn rhedeg oddiwrth Bechod am ei fod yn Sarhaad i Dduw, ac yn ddamnedig; eithr, yn unig o achos yr afreol, Camwedd, a'r aflendid fydd ynddo 'fo ei hun. wnaeth hyn iddynt ddioddef Carcharau, a Phoenau, ac Arteithian, rhag ei wneuthur 'fo.

Beth vnten a ddylae Cristnogion ei wneuthur y rhai sy'n gwybod pa gymaint Sarhaad a chamwedd yw pechod yn erbyn Duw? yn ddiau hwy ddylaent yn hytrach farw sil o weithiau, na gwneud Camwedd unwaith iw Creawdr trwy droseddu; y peth y mae nid yn unig Cenhedloedd, eithr Natur ei hun hefyd yn ei ssieiddio yr hon a blannodd mewn Anifeiliaid diddeall (er na allant hwy bechu, etto er hynny wrthwyneb naturiol i bob peth a fo'n edrych yn debig i Bechod.

Mae Phni yn rhyfeddu wrth nerth neu welthrediad Mellten, yr hon fy'n toddi'r An Yr Arian, ac yn gadel y Pwrs y maent ynddo heb gyffwrdd? cyfryw yw Pechod, y fy'n lladd yr Enaid, ac yn gadel y Corph yn jach a bywiog; ffagl lluchynt Mellten a ddanfonwyd o Uffern ydyw, ac felly y gâd yr Enaid wedi iddo ei

llwyr lugru.

Pe bae pechod oren peth yn y Byd, (ac nid gwaetha) er hynny fe ddylaed ei ochelyd to n fwy na Marwolaeth, o herwydd ei ffrwythan dinistriol a ddug gydac ef; can's, mae 'n difuddio yr Enaid o Ras, yn gyrru ymmaith yr Mpryd-Glan, ac yn llwyr ddeleu ein Hawl ni i'r Nef; yn ein gwneud yn annheilwng o' Nodded Duw, ac yn condemnio Pechadur i Dragwyddol Boenau yn y Byd arall, ac i lawer dryglam neu drychineb yn hwn; gan nad oes na Phla, Rhyfel, Newyn, na Gwendid-Corph, nad Pechod mewn rhwy fodd fu'r Achlyffur o honynt: Ac am hynny, y rhai sy'n ŵylo am eu Cyffuddiau, newidiant Wrthddrych eu dagrau, ac wylont a'm yr Achos o honynt, yr hwn yw Pechod. Am hynny Mysi a ymroas o hyn allan, Pe byddwn Sicer ddiogel na chae Ddynion wybod mo m Pechodau, ac y maddeuai Duw bwynt; er hynny, Na pheebaf ddim o herwydd bryntni pechod yn unig.

Welerboddais o'th flaen beddyw einioes a daioni, as

enger a drygioni. Deut. 30. 15, 16.

Ar byn a fynno dyn a roddir iddo. Esclus. 15.

TERFYN

The do-nhloirs , ou , we wo,